

В.І. Романчиков
І.О. Романенко

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Навчальний посібник
для студентів вищих навчальних закладів

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник для студентів
вищих навчальних закладів*

Київ
«Центр учбової літератури»
2008

ББК 65.58я73

Р 69

УДК 339.9(075.8)

*Гриф надано
Міністерством освіти і науки України
(Лист №1.4/18-Г-1700 від 15.10.2007 р.)*

Рецензенти:

Сухоруков А.І. – заслужений економіст України, доктор економічних наук, професор, завідувач відділом економічної безпеки Національного інституту проблем міжнародної безпеки України

Пасечник В.Г. – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіка підприємства Української академії бізнесу та підприємництва

Романчиков В.І., Романенко І.О.

Р 69 Міжнародні економічні відносини. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 256 с.

ISBN 978-966-364-601-5

Запропонований навчальний посібник підготовлений згідно з програмою нормативної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» для бакалаврів економічних спеціальностей, містить в собі програму дисципліни, навчально-тематичний план, лекційний матеріал, тлумачний словник термінів, перелік питань для самостійного вивчення та тестові завдання для поточного і підсумкового контролю знань студентів, теми рефератів, перелік рекомендованої літератури.

У посібнику розглянуто передумови, зміст, структуру, специфіку і тенденції розвитку міжнародних економічних відносин. Основна увага приділяється аналізу суті міжнародних економічних відносин, міжнародній торгівлі, міжнародному руху факторів виробництва, економічній інтеграції.

ISBN 978-966-364-601-5

© Романчиков В.І., Романенко І.О., 2008

© Центр учбової літератури, 2008

ЗМІСТ

<i>Вступ</i>	5
Розподіл годин з дисципліни по семестрах і за видами занять згідно з навчальним планом.	7
Робочий графік з дисципліни на навчальний рік	7
Тематичний план з дисципліни	8
Навчальна програма курсу	9
Методичні рекомендації до вивчення тем.	15
<i>Тема 1. Міжнародні економічні відносини (МЕВ): предмет, завдання і значення, основні етапи розвитку</i>	15
<i>Тема 2. Середовище розвитку міжнародних економічних відносин</i>	21
<i>Тема 3. Світовий ринок та світове господарство особливості їх розвитку</i>	34
<i>Тема 4. Міжнародний поділ праці як основа МЕВ</i>	41
<i>Тема 5. Міжнародні розрахунки і платіжний баланс</i>	46
<i>Тема 6. Міжнародна торгівля</i>	57
<i>Тема 7. Ціноутворення в світовій торгівлі.</i>	79
<i>Тема 8. Міжнародний рух капіталу</i>	91
<i>Тема 9. Світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини.</i>	95
<i>Тема 10. Міжнародні науково-технічні відносини</i>	102
<i>Тема 11. Міжнародні економічні інтеграційні процеси</i>	105
<i>Тема 12. Місце України в світовому економічному просторі</i>	112
<i>Контрольні питання.</i>	118

<i>Тестові завдання</i>	123
<i>Дискусійні (проблемні) питання</i>	159
<i>Тематика круглих столів</i>	160
<i>Тематика індивідуальних завдань студентів</i>	161
<i>Глосарій</i>	163
<i>Нормативна база</i>	176
<i>Рекомендована література</i>	178
<i>Періодика</i>	182
<i>Електронні ресурси</i>	182
<i>Додатки</i>	183

Розвиток країн світового співтовариства на межі ХХ—ХХІ століть характеризується високим рівнем інтегрованості у світогосподарську систему. Спостерігається поглиблення і розширення економічних відносин між країнами, посилюється міжнародний поділ праці, розвиваються і укріплюються міжнародні структури. Цей процес і став основою формування міжнародних економічних відносин, метою яких є вирішення не лише економічних проблем окремих країн, а й проблеми які впливають на розвиток світового господарства.

Істотною рисою розвитку світогосподарських зв'язків на сучасному етапі є активне залучення до них всіх країн та регіонів світу. Економічний розвиток відбувається під впливом ряду факторів, найважливішими серед яких є прогрес наукової думки і технологій, перехід багатьох країн до моделі ринкових відносин. Нині жодна країна світу, навіть економічно найпотужніші держави, не можуть забезпечити задоволення власних потреб не беручи участь у міжнародній спеціалізації і кооперації, і тому участь країн з перехідною економікою у системі міжнародних економічних відносин, широке використання її можливостей стали об'єктивною потребою для подолання економічної відсталості.

Нинішній стан економіки України потребує використання всіх факторів зростання економіки, зокрема, переваг міжнародного поділу праці, зовнішньоекономічної діяльності у розв'язанні складних проблем, структурної перебудови та забезпечення економічної безпеки, тому розвиток міжнародних економічних відносин є обов'язковою умовою для стабілізації економіки України.

Міжнародні економічні відносини є важливим сегментом загальної системи економічних відносин з приводу розподілу обміну і споживання матеріальних благ і послуг. МЄВ мають ряд специфічних рис, які формують механізм міждержавних господарських зв'язків, специфіка яких визначається масштабами міжнародного ринку. Ринковий механізм МЄВ більш досконалий порівняно з національними ринками, це обумовлено високим рівнем економічної обґрунтованості і об'єктивності систем ціноутворення.

В значній мірі це і обумовило необхідність у вивчені студентами вищих навчальних закладів дисципліни, яка вивчає світове господарство і розкриває суть міжнародних економічних відносин.

Методологічно правильним і фактично достовірним є висвітлення в посібнику міжнародних відносин як цілісної системи з відповідною характеристикою їх основних форм. Далі через висвітлення особливостей та тенденцій розвитку світового процесу відтворення зосереджується увага на окремих формах міжнародних економічних відносин, зокрема на міжнародній торгівлі, на русі світових потоків капіталу, на функціонуванні світових фінансових ринків капіталу, на функціонуванні валютної системи, на міжнародних кредитних відносинах, на міжнародному ринку технологій тощо.

Навчальний посібник за змістом відповідає навчальній програмі курсу. В структурі розкриті основні теми з розвитку сучасних міжнародних економічних відносин, надаються проблемні питання для дискусійного обговорення, надані теми рефератів, есе, докладів, логічним завершенням даного посібника є перелік наукової літератури, нормативної бази, періодичних видань і електронних ресурсів.

Головною метою навчального посібника — отримання студентами знань при вивченні основ ринкової економіки, зрозуміти систему, логічну і чітку уяву про теоретико-прикладні основи міжнародних економічних відносин, основні проблеми теорії міжнародної торгівлі, зовнішньоторговельну політику, валютну рівновагу.

Вивчення даної дисципліни повинно допомогти сформувати у майбутніх спеціалістів систему спеціальних знань з проблем розвитку та сучасного стану міжнародних економічних відносин (МЕВ) для фундаментальної й спеціальної освіти та для практичної діяльності за фахом.

РОЗПОДІЛ ГОДИН З ДИСЦИПЛІНИ ПО СЕМЕСТРАХ І ЗА ВИДАМИ ЗАНЯТЬ ЗГІДНО З НАВЧАЛЬНИМ ПЛАНОМ

Семестр	Вид заняття							Тестування		
	аудиторні					позааудиторні		I	II	III
	лекція	практичне	семінарське	лабораторне	разом	індивідуальне заняття зі студентом під керівництвом викладача	самостійна робота студента			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
5	36	—	36	—	72	—	36	×	×	
РАЗОМ	108									

РОБОЧИЙ ГРАФІК З ДИСЦИПЛІНИ НА НАВЧАЛЬНИЙ РІК

Вид навчального заняття	Тиждень, год.																	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1. Аудиторне 72 год., у т. ч.: — лекція 36 год. — семінарське 36 год. — практичне год. — лабораторне год.	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
2. Індивідуальне заняття під керівництвом викладача год.																		
3. Самостійна робота студента 36 год., у т. ч.: — виконання домашніх завдань — підготовка до семінарських і практичних занять	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
4. Форма контролю: I тестування II тестування III тестування							×											×
5. Консультація				+			+					+						+

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН З ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва теми	Кількість годин за видами занять							
		Разом	Аудиторні				Позааудиторні		
			лекції	семінарські	практичні	лабораторні	індивідуальні під керівництвом викладача	самостійна робота	
<i>І</i>	2	3	4	5	6	7	8	9	
1	Тема 1. Міжнародні економічні відносини (МЕВ): предмет, завдання і значення, основні етапи розвитку	6	2	2				2	
2	Тема 2. Середовище розвитку міжнародних економічних відносин	6	2	2				2	
3	Тема 3. Світовий ринок та світове господарство особливості їх розвитку	6	2	2				2	
4	Тема 4. Міжнародний поділ праці як основа МЕВ	6	2	2				2	
5	Тема 5. Міжнародні розрахунки і платіжний баланс	6	2	2				2	
6	Тема 6. Міжнародна торгівля	12	4	4				4	
7	Тема 7. Ціноутворення в світовій торгівлі	6	2	2				2	
8	Тема 8. Міжнародний рух капіталу	12	4	4				4	
9	Тема 9. Світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини	12	4	4				4	
10	Тема 10. Міжнародні науково-технічні відносини	12	4	4				4	
11	Тема 11. Міжнародні економічні інтеграційні процеси	12	4	4				4	
12	Тема 12. Місце України в світовому економічному просторі	12	4	4				4	
	РАЗОМ	108	36	36	—	—	—	36	

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ

ТЕМА 1. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ (МЕВ): ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ І ЗНАЧЕННЯ, ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ

Предмет і завдання курсу «Міжнародні економічні відносини». Місце МЕВ серед інших економічних дисциплін. МЕВ як економічна категорія. Суттєвість МЕВ, їх значення, об'єктивна основа і передумови розвитку. Рівні МЕВ: мікрорівень, макрорівень, наднаціональний. Моделі розвитку МЕВ. Види міжнародних економічних відносин. Основі форми міжнародних економічних відносин. Принципи МЕВ. Суб'єкти і об'єкти МЕВ. Особливості розвитку МЕВ на сучасному етапі. Роль МЕВ у процесі інтеграції України в систему світогосподарських зв'язків.

ТЕМА 2. СЕРЕДОВИЩЕ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Поняття середоща МЕВ. Структура і особливості середовища МЕВ. Природно-географічне середовище МЕВ, основні його складові впливу на розвиток МЕВ. Політико-правове середовище МЕВ. Особливості взаємодії політики і економіки в МЕВ. Політичні інтереси країн та регіонів. Політична стабільність і політичні ризики. Правові регулятори МЕВ. Економічне середовище МЕВ, стан ринкових відносини країн і особливості їх взаємовідносин. Економічні регулятори МЕВ. Соціально-культурне середовище МЕВ і його значення в розвитку МЕВ. Інфраструктура сучасних МЕВ. Системне визначення МЕВ.

ТЕМА 3. СВІТОВИЙ РИНОК ТА СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО ОСОБЛИВОСТІ ЇХ РОЗВИТКУ

Суть та структура світового ринку. Характерні риси світового ринку. Міжнародний рух товарів як ознака світового ринку. Світове господарство: сутність, елементи і суб'єкти, формування, фактори розвитку. Міжнародна господарча взаємодія. Якісний і

кількісний аспекти розвитку СГ. Головні тенденції формування СГ, рівні і цикли його розвитку. Сучасне світове господарство.

Нерівномірність соціально-економічного розвитку країн світу та їх типологія. Регіональний принцип групування і головні регіональні групи країн світу.

Соціально-економічний принцип систематизації країн світу. Країни Організації Економічного Співробітництва та Розвитку (ОЕСР). Країни «Сімки». Три центри економічного розвитку. Малі привілейовані нації. Країни переселенського капіталізму. Країни середнього рівня розвитку.

Країни, що розвиваються: поняття, загальні риси та місце у світовій економіці. Соціально-економічна структура. Країни з перехідною економікою, формування їх економічних угруповань і проблеми інтеграції у світову ринкову економіку. Країни централізованого планування.

Місце окремих угруповань країн у СГ і МЄВ. Провідне значення промислове розвинутих країн. Проблема ліквідації економічної відсталості і неокolonіальної залежності країн, що розвиваються, особливості їх МЄВ. Реалізація Нового Міжнародного економічного порядку (НМЕП). Проблеми інтеграції у світове господарство країн з перехідною економікою, зміни у розвитку їх МЄВ. Проблеми інтеграції України у СГ.

ТЕМА 4. МІЖНАРОДНИЙ ПОДІЛ ПРАЦІ ЯК ОСНОВА МЄВ

Суть та фактори розвитку міжнародного поділу праці. Види МПП. Основні тенденції міжнародного поділу праці. Міжнародний поділ праці — основа міжнародних економічних відносин. Форми і види міжнародного поділу праці, спеціалізація і кооперування виробництва. Напрямки розвитку міжнародної спеціалізації і кооперування виробництва. Характеристика основних моделей МПП (теорія абсолютних переваг А.Сміта, порівняльних переваг Д.Рікардо). Модель Хекшера-Оліна-Самуельсона. Парадокс Леонтьєва. Проблеми участі України в міжнародному поділі праці. Вплив технологічної революції на МПП. Головні фактори розвитку міжнародного поділу праці в сучасних умовах: забезпечення умов зростання; економія національних витрат праці, заміщення матеріальних, фінансових, технологічних, інвестиційних, трудових ресурсів. Економічна ефективність міжнародного поділу праці. Порівняльні і конкурентні переваги економіки України в МПП. Проблеми і передумови участі України в МПП.

ТЕМА 5. МІЖНАРОДНІ РОЗРАХУНКИ І ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС

Поняття міжнародних розрахунків. Форми міжнародних розрахунків та їх порівняльна характеристика. Платіжний баланс: основні поняття. Структура платіжного балансу: основні статті та балансувальні статті. Суть платіжного балансу за визначенням МВФ. Кредит платіжного балансу країни. Дебет платіжного балансу країни. Сальдо платіжного балансу. Методи наднаціонального міждержавного регулювання платіжного балансу. Регулювання платіжного балансу.

ТЕМА 6. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ

Економічний зміст міжнародних торгових відносин. Суть, види, форми і показники світової торгівлі. Класичні теорії міжнародної торгівлі. Зовнішня торгівля України. Зростання ролі міжнародної (МТ) на сучасному етапі. МТ — найвизначальніша форма МЕВ. Основні фактори зростання міжнародного товарообігу. Особливості розвитку МТ. Поняття «умови торгівлі» і його економічний зміст. Вплив НТР на структуру міжнародної торгівлі. Зміни в товарній структурі МТ. Стандартизація товарів на світовому ринку. Міжнародні товарні номенклатури. Штрихові коди. Міжнародна асоціація товарної нумерації в Європі E AN International. Асоціація «ЕАН-Україна». Зустрічна торгівля. Міжнародні торги (тендери). Міжнародні ярмарки і виставки. Міжнародні аукціони. Особливості біржової торгівлі, її еволюція, організація і функції. Біржові товари. Найбільші міжнародні товарні біржі, їх вплив на міжнародну торгівлю. Види біржових угод. Консигнаційна торгівля.

Особливості розвитку зовнішньоторговельної політики держав. Протекціонізм і лібералізація торгівлі. Засоби зовнішньоторговельної політики. Прояви дискримінації в МТ. Регіональне торговельне співробітництво.

Регулювання міжнародних торговельних відносин. Діяльність міжнародних торгових організацій. ГАТТ (Генеральна угода щодо тарифів і торгівлі) та ЮНКТАД (Конференція ООН з питань торгівлі й розвитку). Перетворення ГАТТ у Світову організацію торгівлі (СОТ). Реорганізація КОКОМ (Координаційна Рада з експортного контролю). Значення торгових договорів і угод у сучасних умовах. Діяльність Міжнародної торгової палати.

Передумови і особливості участі України в МТ.

ТЕМА 7. ЦІНОУТВОРЕННЯ В СВІТОВІЙ ТОРГІВЛІ

Основи й особливості ціноутворення на світовому ринку. Ціноутворення на світових товарних ринках. Практика і методи визначення зовнішньоторгових цін. Ціна як важливий показник кон'юнктури товарних ринків. Інтернаціональна вартість і світова ціна, її ознаки. Ціноутворюючі фактори. Множинність цін на світовому ринку. Рівні світових цін. Інформаційна система світових цін товарних ринків. Проблеми нееквівалентного обміну.

ТЕМА 8. МІЖНАРОДНИЙ РУХ КАПІТАЛУ

Суть та причини міжнародного руху капіталу. Форми міжнародного руху капіталу Міжнародний рух капіталу як форма МЄВ. Причини вивозу капіталу за кордон. Наслідки міжнародного руху капіталу для країн-експортерів і країн — імпортерів. Особливості сучасного міжнародного руху капіталу. Динаміка міжнародного руху капіталу. Стан і проблеми іноземного інвестування в Україні. Різновиди формування і розвиток світового ринку позичкових капіталів (СРГГК), його функції. Різновидність операцій на СРПК. Міжнародний фінансовий ринок. Світовий грошовий ринок і ринок цінних паперів. Операції сек'ютеризації. Регіональні зміни у сфері зовнішніх позичань. Проблема заборгованості і значення іноземних кредитів для економічного розвитку України.

ТЕМА 9. СВІТОВА ВАЛЮТНА СИСТЕМА І МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВІ ВІДНОСИНИ

Національні, міжнародні і світова валютні системи, їх сутність і елементи. Поняття валюти і її види. Конвертованість валют. Валютний курс, його види. Валютний паритет. Крос-курс. Основні валютні операції. Котирування валют.

Еволюція світової валютної системи. Перехід від золотого стандарту до вільного курсу. Паризька, Генуезька, Бреттон-Вудська і Ямайська валютні системи. Європейська валютна система. Валютно-фінансова система країн ЄС.

Сутність валютно-фінансових відносин і механізм міжнародних розрахунків. Платіжний і розрахунковий баланси, їх структура. Баланс міжнародної заборгованості, її види. Нестабільність міжнародних розрахунків і основні проблеми платіжних балансів країн світу.

ТЕМА 10. МІЖНАРОДНІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНІ ВІДНОСИНИ

Суть міжнародних науково-технічних відносин. Види міжнародних науково-технічних відносин. Форми міжнародної передачі технологій: патентна угода; ліцензійна угода; ноу-хау; угода на інжиніринг; франчайзинг. Міжнародне технічне сприяння. Технологічні гранти. Двостороннє технічне сприяння. Багатостороннє технічне сприяння.

Передумови науково-технічного співробітництва (НТС). НТС як форма МЄВ. Традиційні і нові форми НТС країн світу. Вплив НТР на розвиток міжнародного НТС. Міжнародний рух технологій та механізм її передачі. Сумісні наукові дослідження. Обмін науково-технічними досягненнями і досвідом. Взаємні консультації з основних питань НТС. Розробка науково-технічних прогнозів. Напрями НТС — електронізація господарства, його автоматизація, роботизація, нові види конструкційних матеріалів, біотехнології, атомна енергетика та ін.

Інтернаціоналізація НТС. Міжнародні науково-технічні програми. Проблеми НТС в діалозі «Схід-Захід». Перспективи включення науково-технічного потенціалу України в міжнародні науково-технічні зв'язки.

ТЕМА 11. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

Особливості процесів міжнародної економічної інтеграції. Суть міжнародної економічної інтеграції. Позитивні риси міжнародної економічної інтеграції. Рівні економічної інтеграції. Передумови міжнародної економічної інтеграції. Етапи розвитку інтеграційних процесів, їх характеристика. Умови і передумови загальноєвропейської економічної інтеграції. Сучасні інтеграційні угруповання: Європейський Союз (ЄС), Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ). Північно-американський ринок (НАФТА), Азіатсько-Тихоокеанське співробітництво (АТЕС), Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН). Особливості економічної інтеграції країн Латинської Америки, Азії, Африки. Економічні наслідки інтеграції країн. Україна в інтеграційних угрупованнях.

ТЕМА 12. МІСЦЕ УКРАЇНИ В СВІТОВОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ПРОСТОРИ

Необхідність і значення інтеграції України до СГ і МЄВ. Передумови входження України до світового економічного простору. Проблеми економічної безпеки. Трансформація структури зовнішньої торгівлі. Реалізація конкурентних переваг. Стабілізація виробництва та його структурна перебудова, залучення іноземних інвестицій. Створення конкурентного середовища. Досягнення експортно-імпоротної збалансованості. Зменшення рівня бартерного обміну.

Національні економічні інтереси України у сфері МЄВ: регіональні, субрегіональні і локальні. Головні напрями розвитку МЄВ: розвиток двосторонніх міжнародних відносин, розширення участі у європейському регіональному співробітництві, співробітництво в межах СНД. членство в міжнародних організаціях. Пріоритети України в регіональному співробітництві. Проблеми співробітництва з ЄС. Нові регіональні напрями зовнішньоекономічних зв'язків України. Приєднання України до СОТ як довгостроковий фактор стабільного розвитку.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМ

ТЕМА 1. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ (МЕВ): ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ І ЗНАЧЕННЯ, ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ

- 1. Предмет та завдання курсу міжнародних економічних відносин.*
- 2. Суть категорії МЕВ. Види та особливості МЕВ.*
- 3. Рівні, форми, об'єкти і суб'єкти МЕВ.*
- 4. Особливості розвитку МЕВ на сучасному етапі.*

1. Предмет та завдання курсу міжнародних економічних відносин

Могутній монополістичний капітал економічно розвинутих країн, проникаючи на територію менш розвинутих країн, закріплювався там, заберпечуюючи собі політико-економічне панування і все більше беручи участь в їх політичному і економічному житті.

Це призвело до завершення територіального поділу світу між великими країнами й утворення колоній.

Руйнування колоніальної системи світового господарства почалося після Першої світової війни і закінчилося в 60-х роках ХХ ст. в результаті чого світове господарство набуло сучасного вигляду і являє собою економічний організм побудований на взаємозв'язку і взаємозалежності всіх країн світу. Економічні відносини між країнами набули глобального характеру і стали міжнародними.

Розширення і поглиблення економічних відносин між країнами, організаціями, фірмами сприяло у другій половині ХХ століття активній участі міжнародних економічних відносин у системі світового господарства.

Базуючись на економіці держав та світовій економіці, міжнародні економічні відносини залежать від них але вони є самостійним явищем, формою існування і розвитку світового господарства, його внутрішнім механізмом.

Міжнародні економічні відносини є особливим різновидом суспільних відносин. З одного боку, вони — своєрідне втілення внутрішніх національних відносин, з іншого — якісно нова система з притаманними тільки їй рисами. Формуються вони під впливом зовнішньої політики країн світу, певною мірою регулюючись багатьма міжнародними нормами і цінностями, виробленими людством упродовж його історичного розвитку.

Розглядаючи систему економічних наук, неважко прийти до висновку, що «Міжнародні економічні відносини» як наука, являють собою своєрідну і самобутню частину економічної теорії, оскільки тут вивчаються економічні явища і процеси, тобто вивчаються економічні стосунки, що виникають на міжнародному рівні з приводу виробництва, розподілу, обміну і споживання життєвих благ в умовах обмеженості та рідкісності ресурсів. Наука «МЕВ» визначає закономірності розвитку міжнародних явищ і процесів, які відбуваються у сфері економіки. «МЕВ» — це фундаментальна наука і на основі її наукових результатів розвиваються більш конкретні науки, що вивчають окремі, напрямки здійснення міжнародних економічних стосунків.

У **предмет** міжнародних економічних відносин входить вивчення двох найважливіших складових: власне міжнародні економічні відносини і механізм їх реалізації.

Завдання курсу МЕВ — вивчати не економіку зарубіжних країн, а особливості їх економічних відносин, причому, не будь-які економічні відносини, а тільки ті, що найчастіше повторюються є типовими і характерними для поняття «відносин».

Завдання «МЕВ» як економічної системи — обслуговувати взаємодію національних економік, що входять у світове господарство, і тим самим забезпечувати його цілісність.

2. Суть категорії МЕВ. Види та особливості МЕВ

Міжнародні економічні відносини, що визначають суть світового господарства, похідні і залежать від економічних відносин, що складаються на національних рівнях. Вони не тільки визначаються рівнем зрілості продуктивних сил і виробничих відносин у різних національних господарствах, а й обумовлюються особливостями економічної політики.

Міжнародні економічні відносини — це взаємовідносини між суб'єктами господарювання різних країн з приводу виробництва, розподілу, обміну і споживання і матеріальних благ.

Таблиця 1

ВИДИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Види	Характеристика
МЕВ промислово розвинутих країн	Це МЕВ ринкової економіки, вони розвиваються в умовах конкуренції, для них характерні зрілі форми інтернаціоналізації виробництва і капіталу, глибокі економічні зв'язки, які переходять у стадію інтеграції
МЕВ країн, що розвиваються	Характеризуються зміною моделі їх ролі у світовому господарстві: із аграрно-сировинної периферії ці країни перетворюються на учасників виробництва готової продукції на світовий але при збереженні панівного становища розвинених країн в НДДКР і наукоємних галузях
МЕВ країн з перехідною економікою	Характеризуються процесом реформування економіки, здійснюється перехід від планово-адміністративних до ринкових методів регулювання економіки

3. Рівні, форми об'єкти і суб'єкти МЕВ

Рис. 1. Рівні міжнародних економічних відносин

Рівні МЕВ розглядаються і за ступенем розвитку стосунків між суб'єктами МЕВ, за ступенем тривалості дії угод і переплетеності економік:

1. Міжнародні економічні контакти — найпростіші, одиничні, випадкові економічні зв'язки, що мають епізодичний характер і регулюються разовими угодами.

2. Міжнародна економічна взаємодія — це добре відпрацьовані стійкі економічні зв'язки між суб'єктами МЕВ, які базуються на міжнародних економічних угодах і договорах, заключених на доволі тривалий час.

3. Міжнародне економічне співробітництво — це міцні й тривалі зв'язки кооперативного типу, які в своїй основі мають спільні, наперед вироблені й узгоджені наміри, закріплені в довгострокових економічних договорах і угодах.

4. Міжнародна економічна інтеграція — це вищий рівень розвитку МЕВ, який характеризується взаємним сплетінням економік різних країн, проведенням узгодженої державної політики як у взаємних економічних відносинах, так і у відносинах з третіми країнами.

Об'єкти міжнародних економічних відносин — це те, на що спрямована господарська діяльність суб'єктів світового господарства (предмет їх господарської діяльності):

- експорт (імпорт) товарів;
- експорт (імпорт) послуг;
- здійснення господарської діяльності за кордоном;
- міжнародна спеціалізація виробництва;
- міжнародна кооперація виробництва;
- фінансові операції;
- науково-технічні зв'язки;
- експорт (імпорт) капіталу;
- спільне підприємництво;
- оренда машин і устаткування;
- зустрічна торгівля;

Фізичні особи — це право- і дієспроможні особи, які у міжнародних економічних відносинах виступають як окремі індивідуали, тобто діють від власного імені з метою задоволення власних інтересів і не представляють ніяких фірм (комерсанти-індивідуали, наймані працівники (трудова мігранти), туристи).

Юридичні особи — це організації, фірми, корпорації, котрі займаються зовнішньоекономічною діяльністю й відповідають наступним ознакам:

- постійність існування, незалежно від окремих елементів, осіб, які входять до їхнього складу та можуть змінюватися;

- наявність власного майна, відокремленого від майна його учасників;
- наявність права купувати, володіти, користуватися й розпоряджатися об'єктами власності;
- наявність права від свого імені бути позивачем і відповідачем у суді та арбітражі;
- самостійна майнова відповідальність.

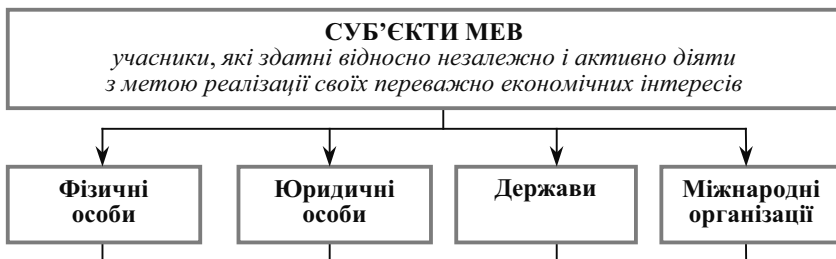

Рис. 2. Елементи системи міжнародних економічних відносин

Юридичні особи поділяються також за організаційно-правовим критерієм:

- ◆ товариства з необмеженою відповідальністю;
- ◆ товариства з обмеженою відповідальністю;
- ◆ акціонерні товариства;
- ◆ командитні товариства;
- ◆ одноосібні підприємства.

Держава — це суверенне утворення, яке володіє верховною владою на своїй території та незалежністю по відношенню до інших держав.

Держави являють собою головних суб'єктів системи світового господарства, а тому їх дії визначально відбивається на функціонуванні цієї системи. Створюють поле діяльності для суб'єктів мега- й мікрорівня, укладаючи між собою договори про двостороннє чи багатостороннє співробітництво.

Держави регулюють зовнішньоекономічну діяльність своєї країни та діяльність іноземного капіталу на своїй території.

Специфічними суб'єктами МЕВ є:

- багатонаціональні корпорації (міжнародні за капіталом, управлінням та сферами діяльності);
- міжнародні спільні підприємства (підприємства, які об'єднують різнонаціональних партнерів в інвестуванні, управлінні підприємством, розподілі прибутків та ризиків).
- організація і участь у виставках, ярмарках.

- В сучасних умовах головними суб'єктами МЕВ виступають:**
- ◆ національні господарства;
  - ◆ регіональні інтеграційні угруповання країн (ЄС, НАФТА та інші);
  - ◆ транснаціональні корпорації (ТНК);
  - ◆ міжнародні організації (ООН, МВФ та інші).

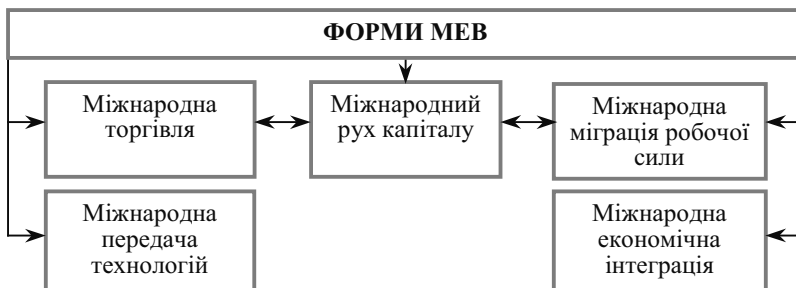

Рис. 3. Найважливіші форми міжнародних економічних відносин

Усі форми міжнародних економічних відносин взаємопов'язані і взаємозалежні і мають наступні характерні особливості:

- 1) інтенсифікація міграції капіталу в різних формах;
- 2) зростання масштабів міграції робочої сили;
- 3) прискорення і розширення інтеграції економік країн і регіонів;
- 4) швидкий обмін науково-технічними знаннями;
- 5) розвиток сфери послуг;
- 6) об'єднання зусиль у вирішенні глобальних економічних проблем.

Чітких меж між цими формами провести неможливо, оскільки існує багато субформ, що знаходяться на перетині двох і більше форм, а тому їх можна віднести до тієї чи іншої форми із значною мірою умовності.

4. Особливості розвитку МЕВ на сучасному етапі

Особливості МЕВ на сучасному етапі:

- виходом за межі національних господарств.
- взаємодією фізичних і юридичних осіб, держав і міжнародних організацій.
- визначеністю форм.
- різними рівнями глибини існування, функціонування, здійснення.

Рекомендована література: 27, 28, 32.

ТЕМА 2. СЕРЕДОВИЩЕ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

1. Суть і структура середовища МЕВ.
2. Природно-географічне середовище МЕВ.
3. Політико-правове середовище МЕВ.
4. Економічне середовище МЕВ.
5. Соціально-культурне середовище МЕВ.
6. Інфраструктурне середовище МЕВ.

1. Суть і структура середовища МЕВ

Існування, функціонування і розвиток будь-якого явища залежить як від внутрішньої будови, внутрішніх рушійних сил, так і від умов, які впливають на це явище ззовні.

Середовище МЕВ — зовнішні по відношенню до суб'єктів МЕВ політико-правові, економічні, соціально-культурні та інфраструктурні чинники.

Рис. 4. Структура середовища міжнародних економічних відносин

2. Природно-географічне середовище МЕВ

Природно-географічне середовище — це найголовніші умови і фактори, що впливають на розвиток МЕВ, пов'язані з нерівно-

мірністю розташування природних ресурсів, з наявністю чи відсутності тих чи інших ресурсів у різних країнах.

До групи природно-географічних факторів і умов належать:

- 1) різниця у величині території країн, що співпрацюють;
- 2) різниця у чисельності населення;
- 3) географічне розташування;
- 4) нерівномірність кліматичних умов;
- 5) наявність або відсутність тих чи інших природних ресурсів;
- 6) наявність виходу до моря;
- 7) наявність судноплавних річок;
- 8) біотехнологічність, тобто технологія, яка ґрунтується на природних процесах;
- 9) ресурсозберігаючий, безвідходний і екологічно чистий тип технології.

Найголовніші умови та фактори, що впливають на розвиток міжнародних економічних відносин, пов'язані з нерівномірністю розташування природних ресурсів, з їх наявністю чи відсутністю у різних країнах. Досить значну роль відіграють такі фактори, як величина території країни і кількість населення. Чим менша країна, тим більшою є потреба у її спеціалізації. Великі ж країни, як правило, багаті й на природні ресурси і мають широкий спектр кліматичних умов, що нівелює проблему ресурсів. Не менш важливу роль відіграє розташування країни щодо інших країн та світових торговельних шляхів. Країни, що знаходяться на їх перетині, як правило, спеціалізуються на наданні посередницьких послуг фінансового, комерційного й транспортного типу.

Геополітичне розташування країни — це розташування по відношенню до інших країн на шляху чи на перетині різноманітних інтересів суб'єктів світового господарства.

3. Політико-правове середовище МЕВ

Політичне середовище МЕВ — сукупність політичних чинників, які визначають поведінку суб'єктів МЕВ (політичні інтереси, мотиви держав, політичні устрої країн, політичні ризики).

Правове середовище МЕВ — нормативно-законодавча база, що впливає на поведінку учасників МЕВ (трудова, антимонопольна, податкова законодавство, загально-правове середовище тощо).

Сукупність політико-правових факторів, які впливають на функціонування та ефективність участі країни в цілому та окремих

суб'єктів підприємницької діяльності в МПП, можна класифікувати за такими напрямками:

1. Політико-правове середовище своєї країни;
2. Політико-правове середовище країни-партнера;
3. Законодавче регулювання, прийняте у світовому співтоваристві.

Аналіз політико-правового середовища своєї країни

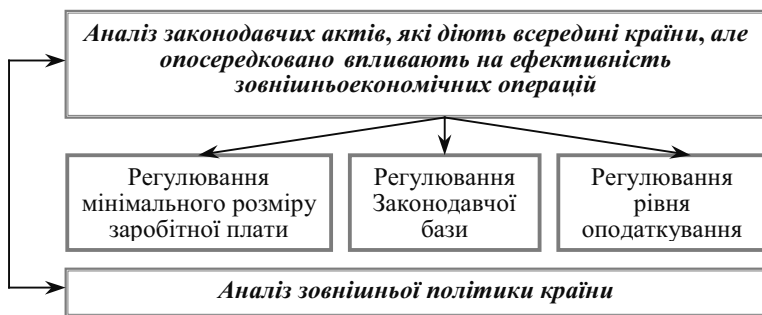

Рис. 5. Схема аналізу політико-правового середовища своєї країни

Політико-правове середовище зарубіжної країни детально аналізується з метою запобігання або зниження ризиків на зарубіжних ринках.

Таблиця 2

ГРУПИ ПОЛІТИЧНИХ РИЗИКІВ І ІНТЕРЕСІВ

Політичні ризики	Політичні інтереси
<ul style="list-style-type: none"> • майнові, пов'язані з втратою власності • функціональні, що виникають у результаті поточної діяльності фірми • ризик переміщення, які виникають у зв'язку з переказом доходів через національні кордони <ul style="list-style-type: none"> • експропріація, • конфіскація, • націоналізація, • загальна нестабільність, • операційні ризики, • трансфертні ризики. 	<ul style="list-style-type: none"> • володіння найновішою інформацією, • найсучасніші технології, • розвиток соціальної і культурної сфери, підняття загального престижу країни

Для оцінки рівня привабливості політико-правового середовища країни-партнера аналіз аналогічний відповідному аналізу щодо своєї країни, доповнюється додатковими напрямками дослідження:

- співвідношення політичних сил у країні;
- характер і ступінь впливу державних інституцій на економічні процеси;
- ступінь розвитку державного суверенітету;
- міжнародні позиції країни в ООН та на світовій арені в цілому.

Політико-правове середовище МЕН — це зведення загальних правил підприємницького права і норм господарської поведінки, що складаються в єдине правове поле в міру вироблення норм міжнародного, приватного, цивільного та потенційного права.

Аналіз міжнародного політико-правового середовища складається з таких елементів:

1. Міжнародна політика
2. Міжнародні правові інституції

Міжнародна політика — це сукупність методів і засобів направлених на досягнення цілей і завдань, що впливають з інтересів суб'єктів міжнародних відносин.

Міжнародна політика має більший вплив на розвиток міжнародних економічних відносин, ніж внутрішня політика — на розвиток національної економіки, оскільки національна економічна система у більшості країн складалася протягом тривалого часу і набула ознак самодостатності. Тому раптова зміна внутрішньої економічної політики не може відразу помітно змінити напрям її розвитку. Світове господарство склалося пізніше і ще знаходиться на стадії формування, тому помітно реагує на зміни міжнародної політики. Крім того, міжнародні економічні відносини функціонують на більш відповідальному рівні дотримання правових і договірних норм, порушення яких мають значно помітніші і відчутніші наслідки.

Міжнародні правові інституції — сукупність міжнародних правових органів: конференцій, конгресів, нарад, комітетів, комісій, організацій.

Міжнародні конференції, конгреси, наради в основному виробляють норми в певних напрямках розвитку міжнародних відносин, скликаються рідко, інколи — періодично.

Міжнародні комітети та комісії — це постійно діючі інститути, завданням яких є втілення в життя намірів, ухвалених на міжнародних нарадах, конференціях, конгресах, а також підрозділи організацій.

Міжнародні організації — це стійкі, міцно зорганізовані інститути зі своїми органами управління, що діють на основі чітко визначених статутних засад, мають класифікацію (рівень створення, рід діяльності, рівні представництва).

Розрізняють наступні органи регулювання міжнародних відносин:

Міжнаціональні органи виконують рекомендаційно-координаторські функції, постанови яких бажані для виконання.

Наднаціональні органи — це інституції (як правило, блокових об'єднань), які здійснюють наказово-координаторські функції і постанови яких мають виконуватись беззаперечно.

Сукупність міжнародних інституцій складає управлінську систему, яка регулює міжнародні відносини.

Політична стабільність країни — це невелика імовірність зміни її політичного статусу протягом тривалого часу у вигляді виникнення соціальних конфліктів (страйків) і політичних актів типу тероризму, путчів.

4. Економічне середовище МЕВ

Вивчення факторів **економічного середовища** вимагає від суб'єктів МЕВ уваги до загального рівня розвитку економіки відповідної країни, рівня і розподілу доходів в ній, характеру витрат і заощаджень населення тощо.

Систематизація країн за **організаційною ознакою** розподіляє країни по групах в залежності від участі в міжнародних організаціях, конференціях, нарадах тощо.

Економічна ознака:

- Структура господарства
- Рівень економічного розвитку

- Ступінь розвиненості ринкових відносин
- Рівень самоорганізації економіки
- За критерієм «ВНП на душу населення»:
  - ◆ з низьким рівнем (до 580 доларів США);
  - ◆ середній рівень (від 581 до 5999 дол. США);
  - ◆ високий рівень (6000 дол. США та вище);
  - ◆ рівень зовнішньої заборгованості;
  - ◆ експортна орієнтація.

Рис. 6. Ознаки систематизації країн

Соціально-економічні ознаки:

- розвинені країни з ринковою економікою
- країни з перехідною економікою,
- країни, що розвиваються
- Там, де є високий Інтелектуальний потенціал, завжди краще розвивається система комунікацій, транспортні мережі, що прискорює розвиток як національного виробництва так і ЗЕД.

за типом соціально-економічних систем

- вільне підприємництво,
- узгоджене вільне підприємництво,
- адміністративно-командна система,
- розподільчий соціалізм,
- ринковий соціалізм

за типом конкурентноздатності національних економік

- конкуренція на основі факторів виробництва,
- конкуренція на основі інвестицій, конкуренція на основі нововведень, конкуренція на основі багатства.

Фактори економічного середовища

1. Відносини власності в країні.
2. Механізм організації національних господарств, тобто сукупність форм, в яких здійснюється конкретне регулювання повсякденного економічного процесу.

3. Виробничі та зовнішньоекономічні традиції країни.
4. Економічний потенціал країни.
5. Рівень і диверсифікація розвитку науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт.
6. Рівень розвитку засобів виробництва, техніки та технології, який характеризується: прискоренням темпів морального зносу обладнання та устаткування; технологічною диверсифікацією; сумісністю технологій.
7. Міжнародна спеціалізація економічної діяльності країн.
8. Рівень розвитку інфраструктури.
9. Спорідненість економічних структур країн.
10. Демографічна ситуація.
11. Рівень споживання населення, який визначається доходами, цінами, заощадженнями, доступністю одержання кредитів.

Економічне середовище МEB — це єдиний економічний простір вільного пересування товарів і послуг, капіталів і робочої сили, інформації через кордони національних держав, а також вільний взаємобмін національними валютами.

5. Соціально-культурне середовище МEB

Соціально-культурне середовище аналізується, як правило, за такими напрямками:

- мова;
- релігія;
- ідеологія;
- особливості історичного розвитку;
- національні традиції;
- інші культурні цінності;
- норми поведінки в бізнесі,
- діловій етиці та менеджменті;
- соціальні інститути.

Культура — (від лат. *cultura* — виховання, освіта, розвиток, шанування) — історично визначений рівень розвитку суспільства, творчих сил та здібностей людини, який відбивається в типах та формах організації життя та діяльності людей, а також у створюваних ними матеріальних та духовних цінностях.

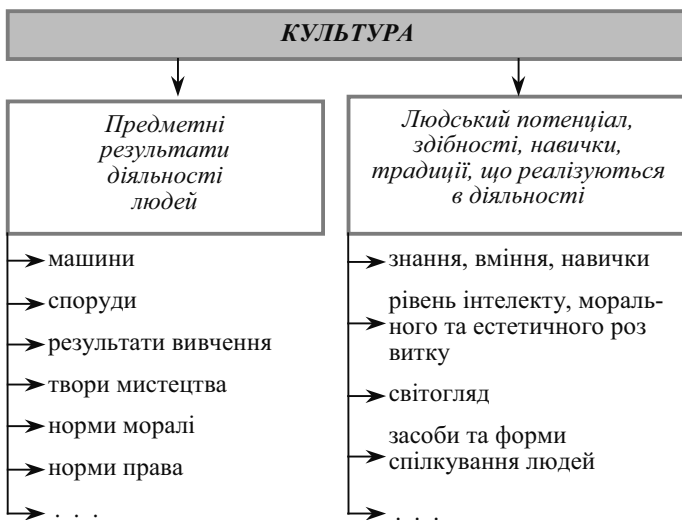

Рис. 7. Основні складові елементи культури

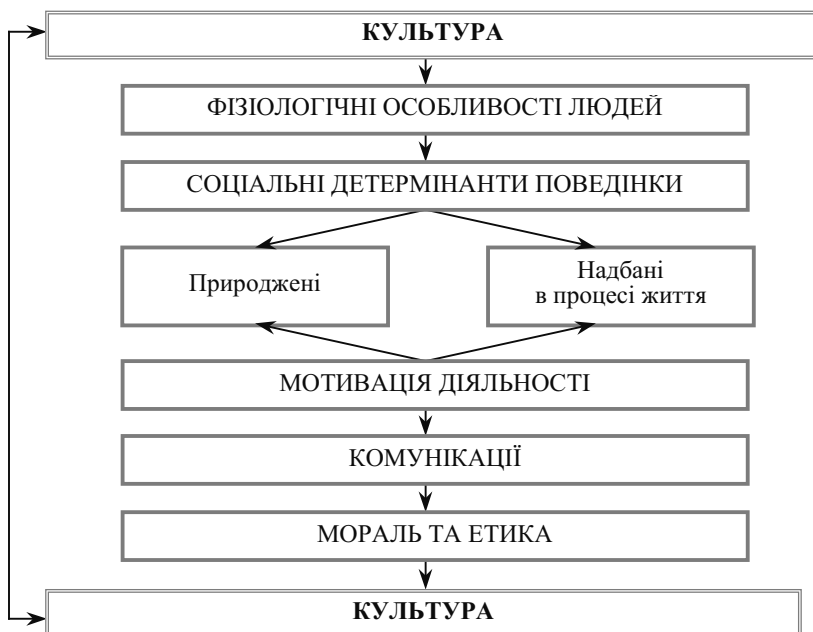

Рис. 8. Елементи соціально-культурного середовища

Соціально-культурне середовище МЕВ — система соціально-культурних факторів, які визначають поведінку суб'єктів МЕВ (соціальні норми поведінки людей, їх цінності в різних країнах; норми ділової етики; звички у праці тощо).

Загальну кількість мов світу лінгвісти визначають у п'ять тисяч.

До найбільш поширених з них належать китайська, англійська, іспанська, російська, бенгальська, індонезійська і арабська, португальська, японська, німецька і французька. Цими 12 мовами розмовляє майже дві третини всього людства.

Економічна необхідність підштовхнула суб'єктів міжнародних економічних відносин до вибору єдиної мови ведення міжнародного бізнесу — англійської, але привернути увагу іноземних споживачів до своєї продукції, тобто завоювати зарубіжний ринок, можливо лише за умови використання в маркетинговій стратегії (етикетки, упаковки, технічна документація, прайс-листів, каталоги, реклама) мови потенційних закордонних покупців. З цього приводу в світі існує безліч курйозів, пов'язаних з неточним перекладом рекламних девізів всесвітньовідомих фірм. Наведемо до Вашого розгляду декілька з них.

На Тайвані переклад девізу «Pepsi» — «Стань знову молодим разом з поколінням «Pepsi» мав такий зміст: «Пепсі піднімає твоїх предків з могили».

Американський рекламний девіз цигарок «Camel — відчуй себе вільним» переклали на японську так: «Коли палиш “Camel”, відчуваєш себе таким оновленим, що голова стає пустою».

Коли «Dzheneral Motorz» стала продавати автомобіль «Shevrolet Nova» в Південній Америці, то спочатку ніхто не звернув увагу на ту обставину, що хоча іспанською мовою «нова» означає «зірка», але «нова» означає «не поїде». Тільки пізніше, довідавшись про цей комерційний конфуз, підприємці змінили назву моделі для іспаномовного ринку на «Karibe».

Подібна прикریсть мала місце в Бразилії з компанією «Ford» при продажі машини «Pinto». Фірма не зразу з'ясувала, що «Pinto» на бразильському слензі означає «маленький статевий орган», і лише через деякий час на машинах цієї моделі з'явився шильдик з назвою «Korsel'», що означає «кінь».

Коли компанія з виробництва авторучок «Parker» стала продавати свої вироби в Мексиці, то в рекламі говорилось, точніше,

передбачалось сказати: «Ця авторучка не потече в кишені і не поставить вас в незручне становище». Однак перекладачі зробили помилку через схожий правопис та звучання слова. У результаті вийшла цікава обіцянка: «Ця авторучка не потече в кишені і зробить вас вагітною». Навіть в одній мові слова можуть мати різний зміст у різних країнах.

Зокрема, американська компанія «Yunayted of airline» розмістила на обкладинці свого журналу, який роздається пасажирам під час польоту, фотографію Пола Хогана, «зірки» з фільму «Крокодил Денді», який позував на фоні малозаселеної місцевості Австралії. Під фотографією було написано: «Paul Hogan Camps It Up», тобто «Пол Хоган живе без зручностей», що на австралійському слензі означає: «Відкрито демонструє свою гомосексуальність».

Ще більші складності при міжнародних контактах представляє так звана невербальна мова (тобто мова міміки, жестів, поз), прийнята в тій чи іншій країні. Ускладнює ситуацію те, що часто зовні однакові виразні рухи або жести у різних народів мають абсолютно різне значення. Якщо в Голландії ви покрутите пальцем біля виска, маючи на увазі якусь дурницю, то вас не зрозуміють. Там цей жест означає дотепну фразу. Говорячи про себе, європеєць прикладає руку до грудей, а японець — до носа. У США «нуль» утворений великим і вказівним пальцями означає «все о'кей», тобто «все гаразд», в Японії — «гроші», а в Португалії цей жест сприймається як непристойність.

Ми в спілкуванні не надаємо особливого значення (крім вітального потискування рук) правій чи лівій руці. Але люди, що сповідують іслам, можуть образитись, якщо гроші або подарунок їм дадуть лівою рукою, яка за їхньою релігією вважається нечистою.

Релігійний чинник впливає також на товарну структуру зовнішньої торгівлі країн. Наприклад, в Ізраїлі, необхідною умовою ввезення продуктів харчування є дозвіл спеціального релігійного комітету, який перевіряє їх на кошерність. Національні традиції та культурні цінності є предметом гордості в багатьох країнах.

Зараз, коли світ стає однорідним, цей фактор міжнародних економічних зв'язків отримує ще більшу вагу, ніж раніше, оскільки інформація про зарубіжні країни стала доступною, а необізнаність у цих питаннях — недопустимою.

Наприклад, хороші манери для британця ґрунтуються на дотриманні формальностей. Там недопустимим вважається звертання до людей, яким ви не представлені. Недопустимо також називати по імені того, від кого не було одержано відповідного

дозволу. Британці рідко тиснуть один одному руки, лише коли зустрічаються вперше. Не прийнято цілувати жінкам руки та говорити їм компліменти типу: «Ця сукня вам дуже пасує». Це розцінюється як величезна неделікатність. Для успішної співпраці з британцями потрібно мати на увазі, що в Англії широко розповсюджено називати, вітаючись, титул чи звання. Але недопустимо нагороджувати титулом себе самого.

Французам властивий крайній націоналізм. Звідси їх небажання вивчати будь-яку іноземну мову. Вони пишаються своїми національними традиціями, поважають державу та історію своєї країни. Кухня для французів — також предмет їх національної гордості, вітаються будь-які компліменти з приводу якості страв та напоїв. Не прийнято залишати їжу на тарілці, підсолювати страву за своїм смаком або користуватись спеціями, це може розцінюватись як неповага до господарів.

Німці відрізняються працьовитістю, старанністю, пунктуальністю та раціональністю. Спілкуючись з ними, бажано називати титул співрозмовника. Заміжнім жінкам надається титул її чоловіка.

Японців характеризує крайня церемоніальність. Знайомлячись з японцем, необхідно назвати повне ім'я і прізвище, ніколи не обмежуючись одним ім'ям. Якщо є потреба сказати «пане» японцю, називається прізвище і до нього додається «сам». Перед тим, як увійти в японський дім, скидається взуття. Перше привітання — не потиск рук, а довгий, низький уклін.

Різні національні традиції, відмінності виховання, культури зумовлюють і певну специфіку суто ділового етикету в різних країнах. Вчинки та дії, пов'язані з незнанням особливостей національного бізнес-етикету, можуть негативно вплинути на результат ділової взаємодії.

В Англії прошарок бізнесменів незначний і поповнюється з сімей, які займаються підприємницькою діяльністю протягом декількох десятиліть. Бізнесмени Великобританії — одні з найкваліфікованіших у діловому світі, а фінансовому та сировинному секторам британського бізнесу практично немає рівних. Налагодженню економічних зв'язків з англійцями сприяє спільне відвідування видовищних заходів (тенісних турнірів, кінних змагань). Але потрібно мати на увазі, що в Англії говорити про справи після роботи не прийнято. Важливо також не забувати надавати знаки уваги тим, з ким раніше зустрічались або вели переговори. Листівка до свята або з приводу дня народження піднімає діловий авторитет партнера. Французьких бізнесменів характеризують такі якості, як уважність та обережність у прийнятті рішень.

У бізнесі французи віддають перевагу знайомствам і зв'язкам. Тому бажаючи налагодити ділове співробітництво з французами, потрібно мати рекомендаційні листи.

У Франції, на відміну від Великобританії, прийнятим є обговорення справ за обідом або вечерею. Інколи під час обговорення французькі підприємці переривають співрозмовника, роблять критичні зауваження або наводять контраргументи. Це не потрібно сприймати як прояв неповаги, така в них національна специфіка ведення переговорів.

Німецькі бізнесмени акуратні, пунктуальні та ошадливі. Наші бізнесмени часто привозять з собою подарунки, але чекати на відповідні дії з німецького боку не варто, оскільки подібне там не прийнято. Німці мають звичку розписувати як ділове, так і приватне життя погодинно. Тому бажано пересвідчитись, що німецький партнер занотував день і час наступної зустрічі. Німці часто, незважаючи на наявність в офісі сторонніх осіб, запирають до шафи або сейфа конторське знаряддя. Не потрібно сприймати це як недовіру, це звичайна німецька ошадливість.

Діловий етикет японських бізнесменів суттєво відрізняється від західних норм. Знайомство з представниками японського бізнесу обов'язково починається з обміну візитними картками. Якщо у відповідь на вручену візитку японець нічого не одержить, це може сприйнятись як неповага. Традиції ділових людей Японії передбачають уважне ставлення до слів і позиції партнера, недопустимість зауважень або реплік під час промови співрозмовника. Представник японської сторони може кивати головою під час бесіди, але це не означає його підтримку, а тільки те, що він зрозумів партнера. До суто національної специфіки бізнес-етикету належить також те, що японці часто проводять ділові зустрічі у вечірні години в приватних клубах, барах, нічних клубах і навіть будинках гейш.

Ось яке розмаїття чинників, починаючи від норм міжнародного права, особливостей національних законодавств до специфіки ділового спілкування з представниками інших країн, потрібно враховувати і використовувати для успішної реалізації міжнародного економічного проекту.

6. Інфраструктурне середовище МЕВ

Інфраструктурне середовище МЕВ — галузі, види економічної активності, які забезпечують діяльність суб'єктів МЕВ (міжнародний транспорт, шляхи, засоби зв'язку).

Найважливішими складовими елементами *інфраструктури* МЕВ є:

- Міжнародний транспорт;
- Міжнародні інформаційно-комунікаційні системи — сукупність засобів збирання, збереження, обробки та передачі інформації.

Інформаційно-комунікаційні системи в МЕВ — це мережі інформаційних агентств (Рейтер, Доу-Джонс Телерейт, Блумберг), що розташовані по всьому світу, які збирають інформацію, класифікують її, кодують та передають користувачам.

Рекомендована література: 6, 7, 14, 27.

ТЕМА 3. СВІТОВИЙ РИНОК ТА СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО ОСОБЛИВОСТІ ЇХ РОЗВИТКУ

1. Суть і характерні риси структури світового ринку.
2. Міжнародний рух товарів як ознака світового ринку.
3. Сучасне світове господарство і його особливості.

1. Суть і характерні риси світового ринку

Таблиця 3

ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ

Номер етапу	Тривалість	Характеристика
I	XV— XVII ст.	Зародження світового капіталістичного ринку: Великі географічні відкриття; <ul style="list-style-type: none"> • поява колоній; • революція цін; • мануфактурний період
II	XVIII— XIX ст.	Формування світового капіталістичного ринку, зародження і розвиток загальносвітового поділу праці: <ul style="list-style-type: none"> • промисловий переворот; • буржуазні революції; • перехід від мануфактурної до фабричної системи
III	Кінець XIX — перша половина XX ст.	Формування системи загальносвітового поділу праці і на цій основі — всесвітнього господарства: <ul style="list-style-type: none"> • електротехнічна революція; • двигуни внутрішнього згорання; • економічний розподіл світу; • перехід до монополістичного капіталізму
IV	З 50-х рр. XX ст. дотепер	Функціонування системи загальносвітового поділу праці, посилення взаємозалежності економік усіх країн: <ul style="list-style-type: none"> • науково-технічна революція, • процеси інтернаціоналізації й інтеграції

Внутрішній ринок — форма господарського спілкування, при якій усе призначене для продажу збувається самим виробником усередині країни.

Національний ринок — внутрішній ринок, частина якого орієнтується на іноземних покупців.

Міжнародний ринок — частина національних ринків, що безпосередньо пов'язана з закордонними ринками.

Світовий ринок — сфера стійких товарно-грошових відношень між країнами, заснованих на міжнародному поділі праці й інших чинників виробництва.

До категорії світових належать усі ринки, на яких виключно велику частку складають зовнішні торговельні операції (наприклад, світовий ринок олова, де експортна квота сягає 90 % від його виробництва) і ті, де вона помірна — 30—50 % (наприклад, світовий ринок автомобілів) і навіть незначна — 10—20 %.

Рис. 9. Регіональна структура світового ринку¹

За характером торговельних угод та взаєминами продавців та покупців розрізняють три сектори світового ринку: закритий, відкритий та пільговий ринок товарів. До основних сегментів (фундаментальних елементів) закритого сектора світового ринку належать:

- внутрішньофірмові постачання — товарообіг між філіалами головних та дочірніх підприємств великих монополій або ТНК;
- субпостачання товарів малих та середніх фірм, які виступають підрядчиками великих монополій, внутрішня торгівля регіональних інтеграційних об'єднань, постачання товарів за програмами допомоги, за особливими міждержавними угодами, зустрічна торгівля.

¹ Мазаракі А. А. та ін. «Світовий ринок товарів та послуг: регіональна структура»: Навч. посібник. — К.: Видавн. центр КДТЕУ, 1998.

На закритому ринку продавці та покупці взаємодіють на підставі некомерційних відносин, бо вони пов'язані юридичною залежністю, угодами про міжнародну спеціалізацію та кооперування, системою часткової участі та фінансового контролю, преференційними та спеціальними торговельно-економічними, валютно-кредитними, військово-політичними та іншими специфічними договорами.

Відкритий сектор світового ринку є сферою звичайної комерційної діяльності практично незалежних продавців та покупців — малих і великих фірм, монопольних об'єднань, державних і приватних підприємств. У відкритому секторі товарного ринку здійснюються короткострокові комерційні угоди та операції «вільного» ринку.

«Вільний» ринок — це сектор відкритого ринку вільної конкуренції виробників та постачальників товарів. Цей ринок відживає, тому що його витісняють сучасні механізми міжнародного регулювання світового товарного ринку. «Вільний» ринок проявляється у біржовій торгівлі, на ринку «spot» (з терміновим постачанням реального товару) та «чорному ринку».

Проміжне становище між закритим і відкритим секторами світового ринку займає **пільговий сектор** — торговельні операції на підставі довгострокових комерційних контрактів (ДСКК), які укладені на два і більше років (іноді 15—20 років) та обумовлені преференційними (пільговими) економічними умовами.

Характерні особливості світового ринку

- він є категорією товарного виробництва, що вийшло в пошуках збуту своєї продукції за національні рамки;
- він виявляється в міждержавному переміщенні товарів, що знаходяться під впливом не тільки внутрішнього, але і зовнішнього попиту і пропозиції;
- він оптимізує використання чинників виробництва, підказуючи виробнику, у яких галузях і регіонах вони можуть бути застосовані найбільше ефективно;
- він виконує сануючу роль, вибраковуюючи з міжнародного обміну товари і найчастіше їхніх виробників, що не в змозі забезпечити міжнародний стандарт якості при конкурентних цінах.

2. Міжнародний рух товарів як ознака світового ринку

Головною зовнішньою ознакою існування світового ринку є пересування товарів та послуг між країнами.

Міжнародна торгівля — це сфера міжнародних товарно-грошових відносин, яка є сукупністю зовнішньої торгівлі усіх країн світу.

Стосовно однієї країни зазвичай використовується термін **зовнішня торгівля держави**, стосовно торгівлі двох країн — **міждержавна, взаємна, двостороння торгівля**, а щодо торгівлі усіх країн одна з одною — **міжнародна, або світова, торгівля**.

Товар, що знаходиться на світовому ринку у фазі обміну, виконує **інформаційну функцію**, повідомляючи усереднені країни всіх зацікавлених про параметри сукупного попиту і сукупної пропозиції, через котрі кожний з учасників може оцінити й адаптувати параметри свого виробництва.

Виступаючи сферою міждержавного обміну товарами, світовий ринок робить обернений вплив на виробництво, показуючи йому, що, скільки і для кого потрібно робити.

За прийнятими у світі стандартами статистики міжнародної торгівлі головною ознакою для визнання міжнародної торгівлі є перетин товаром митного кордону держави та фіксація цього факту у відповідній митній звітності.

Наприклад: американською компанією Coca-Cola продано українському підрозділу, то це вважається експортом США а імпортом України, навіть незважаючи на те що власником товару залишились американські компанія Coca-Cola.

Отже **світовий ринок** — це сфера сталих товарно-грошових відносин між країнами, які базуються на міжнародному поділі праці та інших факторів виробництва. Світовий ринок проявляється через міжнародну торгівлю, яка є сукупністю зовнішньої торгівлі усіх країн світу та складається із двох зустрічних потоків товарів — експорту та імпорту.

3. Сучасне світове господарство і його особливості

Основні етапи розвитку світового господарства

Світове господарство склалося на початку ХХ ст. у результаті тривалого історичного процесу, багатовікової еволюції продуктивних сил, поглиблення міжнародного поділу праці, поступово-

го і неухильного включення економік у загальну систему світових господарських зв'язків, що стало наслідком розвитку суспільного виробництва.

Історично первинною формою міжнародних економічних відносин була світова торгівля. Ця форма переважала в епоху капіталізму вільної конкуренції. Процес формування світового ринку одержав новий імпульс після створення в середині XIX ст. у провідних країнах великої фабрично-заводської індустрії, яка вже не могла існувати без світового збуту. У міру розвитку масового виробництва світовий ринок став переростати у світове господарство, що означало висування на перший план, замість переважно торгових відносин, виробничих зв'язків, в основі яких лежав вивіз капіталу. Наприкінці XIX ст. в епоху формування крупних монополістичних об'єднань цей процес в основному завершився. Утворення світового ринку, а потім і світового господарства, встановлення довготривалих торгових, виробничих і фінансових зв'язків між різними країнами означали кінець національної відособленості хоча б у галузі економіки.

У XX ст. й особливо після Другої світової війни процес включення національних економік у світове господарство став розвиватися в таких, зокрема, напрямках, як повсюдне послаблення митних і адміністративних бар'єрів на шляху вільного переміщення товарів, капіталів і робочої сили; посилення тенденції до інтеграції національних господарств в окремих регіонах; розширення масштабів і видів діяльності транснаціональних корпорацій та перетворення їх у провідну ланку міжнародного обміну. Підвищення ролі міжнародних валютно-кредитних, фінансових і торгових організацій; збільшення взаємозалежності провідних промислових центрів і ресурсодобувних країн в умовах виникнення і нарощування енергетичної кризи.

Ще однією особливістю післявоєнного етапу розвитку світового господарства стало посилення ролі держави в сфері міжнародних економічних відносин. Особливого значення набув вивіз капіталу державою, в тому числі у вигляді державних кредитів, регулювання державою зовнішньої торгівлі, фінансових і кредитних операцій на міжнародному рівні. За безпосередньої участі урядових органів відбувається поглиблення інтеграційних процесів, особливо в Західній Європі. Розробляються і здійснюються на практиці різні проекти погодження політики між країнами в фінансовій, кредитній, валютній, податковій, сільськогосподарській, митній та інших галузях.

Світове господарство — сукупність національних економік країн світу, пов'язаних між собою мобільними чинниками виробництва.

Рис. 10. Структура світового господарства

Міжнародні економічні організації — це міжнародні і регіональні валютно-кредитні і фінансові організації, створені на основі міждержавних угод з метою регулювання МЄВ, у тому числі валютно-кредитних і фінансових. До них відносяться: Міжнародний валютний фонд, Всесвітній банк, а також регіональні банки розвитку, валютно-кредитні і фінансові організації ЄС.

Типи інтеграційних об'єднань: Угоди про економічне і торговельне співробітництво, Зони вільної торгівлі, Митні союзи, Загальний ринок, Економічні союзи.

Відносини між окремими елементами світового господарства складають **рівні**.

Міжнародний рівень складають відносини між державами, він регулюється міжнародними правилами і нормами.

Транснаціональний рівень складають відносини потоків, що виходять за межі національних кордонів, це сфера діяльності фірм і груп з їх внутрішніми системами інформації.

Міжнародний рівень включає наступні принципи:

- ✓ принцип розвитку МЕВ;
- ✓ принцип мирного урегулювання суперечок;
- ✓ принцип мирного співіснування;
- ✓ принцип взаємоповаги;
- ✓ принцип взаємодопомоги;
- ✓ принцип недопущення дискримінацій;
- ✓ принцип невтручання у внутрішні справи держав.

Національний рівень включає принципи функціонування МЕВ конкретної держави.

До них відносяться:

- ✓ суверенітет,
- ✓ свобода,
- ✓ рівність,
- ✓ верховенство закону,
- ✓ захист інтересів,
- ✓ еквівалентність обміну.

Особливості сучасного світового господарства

- розвиток міжнародного переміщення чинників виробництва, насамперед у формах вивозу-ввозу капіталу, робочої сили і технології;

- ріст на цій основі міжнародних форм виробництва на підприємствах, що розташовуються в декількох країнах, у першу чергу в рамках транснаціональних корпорацій;

- економічна політика держав, що передбачає підтримку міжнародного руху товарів і чинників виробництва на двосторонній і багатосторонній основі;

- виникнення економіки відкритого типу в рамках багатьох держав і міждержавних об'єднань.

Рекомендована література: 14, 27, 28, 32.

ТЕМА 4. МІЖНАРОДНИЙ ПОДІЛ ПРАЦІ ЯК ОСНОВА МЕВ

1. Суть і фактори розвитку міжнародного поділу праці.
2. Види МПП.
3. Форми і напрямки розвитку міжнародної спеціалізації і кооперування виробництва.
4. Основні тенденції міжнародного поділу праці.
5. Проблеми участі України в міжнародному поділі праці.

1. Суть і фактори розвитку міжнародного поділу праці

Міжнародний поділ праці — це спеціалізація кожної країни на виробництві певних товарів з метою задоволення як своїх потреб, так і потреб країн-партнерів.

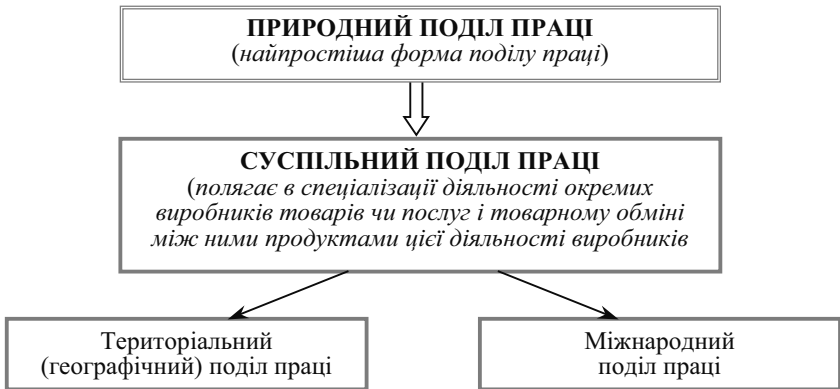

Рис. 11. Історичні форми поділу праці

Територіальний поділ праці — спеціалізації окремих територій на виробництві певних товарів і послуг й виникненні товарного обміну між ними такими товарами та послугами, які в районах спеціалізації продукуються з порівняно меншими витратами.

Міжнародний поділ праці — найвища форма суспільного поділу праці, що полягає в спеціалізації окремих країн на виробництві певних товарів та послуг і товарному обміні цими продуктами на світових ринках і виникає між країнами, що захищені своїм державним суверенітетом.

Таблиця 4

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ПОДІЛУ ПРАЦІ

Фактори	Умови
Природно-географічні фактори	Природно-кліматичні умови
	Природні ресурси країни
	Чисельність населення
	Економіко-географічне розташування країни
Соціально-економічні фактори	Чисельність робочої сили в країні
	Рівень розвитку науково-технічного потенціалу
	Масштаби і серійність виробництва
	Виробнича і соціальна інфраструктура
	Особливості історичного розвитку і економічних традицій
	Напрями розвитку зовнішньоекономічних зв'язків
Фактори НТП	Рівень економічної диверсифікації виробництва (асортимент продукції)
	Рівень та обсяг науково-дослідних і проектно-конструкторських робіт
	Прискорення темпів морального зносу обладнання

Міжнародний поділ праці — це найвищий ступінь розвитку суспільно-територіального поділу праці між країнами, основою якого є економічно вигідна спеціалізація окремих країн і обмін випущеною продукцією визначеної кількості та якості.

2. Види міжнародного поділу праці

Таблиця 5

Види	Характеристика
Загальний	Поділ праці між країнами світового господарства за найбільш великими галузями суспільного виробництва (промисловість, сільське господарство, будівництво, транспорт, зв'язок)
Частковий	Поділ праці між країнами в середині однієї галузі економіки (добувна, металургійна, енергетична промисловість)
Одиничний	Поділ між суб'єктами світового господарства в рамках однієї господарської одиниці (СП, ТНК)

3. Форми і напрямки розвитку міжнародної спеціалізації і кооперування виробництва

Міжгалузєва спеціалізація — це взаємовідносини між державами з обміном продуктами різних галузей виробництва.

Міжнародна спеціалізація виробництва (МСВ) — така форма поділу праці між країнами, за якої концентрація однорідного виробництва збільшується на базі диференціації національних виробництв, виділення в самостійні (відокремлені) технологічні процеси, в окремі галузі виготовлення продукції понад внутрішні потреби.

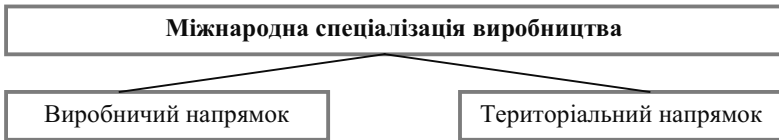

Рис. 12. Напрямок МСВ

Рис. 13. Основні форми прояву МСВ

Міжгалузєва — це спеціалізація країн світового господарства на окремих галузях суспільного виробництва.

Внутрішньогалузєва спеціалізація основана на поділі виробничих програм у межах однієї й тієї ж галузі.

- **Предметна спеціалізація** — випуск окремих видів продукції; передбачає спеціалізацію підприємств різних країн на виробництві та експорті повністю закінченого і готового до споживання виробу;

- **Типорозмірна** — створення виробів певного типу і розміру;

- **Подетальна** — це випуск не готової продукції, а її частини, спеціалізація базується на кооперації виробників різних країн у випуску вузлів та деталей,

- *Технологічна* — полягає в розміщенні на території якої-небудь країни ланок виробництва певного товару, на здійсненні окремих стадій технологічних процесів виробництва товарів у межах єдиного технологічного процесу. Найрозвиненіші всі форми спеціалізації в машинобудуванні, приладобудуванні тощо.

- *Наукова* — забезпечує окремій країні зосередитися на певних видах наукової діяльності.

Міжнародноспеціалізована продукція — це продукція, яка є предметом двосторонніх та багатосторонніх угод про розподіл виробничих програм і за умови виготовлення в одній чи декількох країнах значною мірою задовольняє потреби світового ринку в ній.

Кооперація виробництва — це об'єднання господарських зусиль країн-партнерів з метою випуску кінцевої готової продукції на одному з головних підприємств.

Класифікація міжнародного кооперування:

- *за видами* — економічне, виробниче, науково-технічне, у сфері збуту тощо;

- *за стадіями* — передвиробниче, виробниче, комерційне;

- *за методами*, що використовуються, — виконання спільних програм, договірна спеціалізація, створення СП;

- *за структурою зв'язків* — внутрішньо- і міжфірмове, внутрішньо- і міжгалузеве, горизонтальне, вертикальне, змішане;

- *за територіальним охопленням* — між двома і більше країнами, в межах регіону, міжрегіональне, всесвітнє;

- *за кількістю суб'єктів* — дво- і багатостороннє;

- *за кількістю об'єктів* — дво- і багатопредметне.

Міжнародне кооперування праці повністю базується на МПП і самостійно існувати не може, тоді як МПП не обов'язково вимагає для свого існування і розвитку міжнародного кооперування праці.

4. Основні тенденції розвитку міжнародного поділу праці

1. У світовому господарстві зберігається і навіть поглиблюється розрив між промислово розвинутими країнами і країнами, що розвиваються. Основним в МПП став внутрішньогалузевий поділ праці на основі предметної, а особливо подетальної та технологічної спеціалізації.

3. Внаслідок нерівномірності соціально-економічного розвитку спостережуються зміни в розстановці політичних і економічних сил в групі промислово розвинутих країн, насамперед між

трьома основними центрами Японією і Західною Європою. Це викликає необхідність частоті перебудови в системі МПП.

4. Змінилася участь в МПП колишніх країн соціалістичного табору. Відбувається переорієнтація їхніх економік та залучення їх до участі у МПП на постійній основі.

5. Постійно зростає роль ТНК у міжнародному економічному обміні та МПП. ТНК контролюють майже половину світового промислового виробництва та світової торгівлі.

6. Посилюються інтеграційні процеси, інтернаціоналізація господарської діяльності. Відзначається тенденція до об'єднання зусиль провідних країн для колективного регулювання та зменшення наслідків економічних та валютних потрясінь. Зростає роль міжнародних організацій МВФ, БМРР тощо.

7. На МПП періодично впливають структурні кризи, дисбаланси в міжнародній торгівлі.

8. Зростає об'єктивна необхідність в докорінній перебудові МПП та МЕВ в цілому. Вони не можуть розвиватись стихійно, тому що це може призвести до непередбачених наслідків.

5. Проблеми участі України в міжнародному поділі праці

- ідеологічні особливості радянської економіки;
- обмеженість виходу на світовий ринок, особливості формування цін, обмеженість розвитку прогресивних форм зовнішньоекономічної діяльності, тобто закрита неринкова економіка;
- багаті природні ресурси союзних республік і загальносоюзний поділ праці;
- політична ізоляція Радянського Союзу;
- командно-адміністративна система управління та відповідна їй система економічних відносин: державна власність, яка ототожнювалася з суспільною; державний план без врахування ефективності використання ресурсів; монополізація багатьох галузей виробництва;
- система зовнішньоекономічних зв'язків, яка відокремлювала внутрішню економіку від світового господарства.

Для активної інтеграції України в МПП необхідно докорінно перебудувати весь зовнішньоекономічний механізм, належно оцінити роль і місце зовнішньоекономічних зв'язків у розвитку народного господарства

Рекомендована література: 6, 7, 14, 32, 36.

ТЕМА 5. МІЖНАРОДНІ РОЗРАХУНКИ І ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС

1. Типи, види і форми міжнародних розрахунків.
2. Платіжний баланс: основні поняття, структура і методика складання.
3. Регулювання платіжного балансу.
4. Платіжний баланс України

1. Типи, види і форми міжнародних розрахунків

Міжнародні розрахунки — це система організації та регулювання платежів у сфері міжнародних економічних відносин.

Зовнішньоекономічна угода (контракт) — це матеріально оформлена угода суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їхніх взаємних прав і обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності.

Найпоширеніші умови міжнародних розрахунків:

- **безпосередній** (повний розрахунок) — повна оплата товару до моменту чи в момент переходу товару або товаророзпорядчих документів у розпорядження покупця;
- **розрахунок у кредит** (з розстроченням) — надання експортером імпортеру кредиту в комерційній формі (для імпортера).

Таблиця 6

ТИПИ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ

Національна валюта	Міжнародна колективна валюта (СПЗ, євро)	Клірингові розрахунки	Золото
торгові, кредитні і платіжні угоди між країнами;	торгові, кредитні і платіжні угоди в межах інтеграційних угруповань країн.	міжнародні платіжні угоди <i>клірингового типу</i> — угода між урядами двох і більше країн при обов'язковому взаємному заліку міжнародних вимог і зобов'язань	використовується в міжнародних розрахунках опосередковано на ринку золота

Таблиця 7

ВИДИ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ

За специфікою суб'єктів	<ul style="list-style-type: none"> • між конкретними контрагентами; • між банками; • між банком і контрагентом; • між державою і банком; • між державами.
За взаємодією суб'єктів	<ul style="list-style-type: none"> • напряму; • через посередників
Від об'єкту	<ul style="list-style-type: none"> • торговельні операції; • інвестиційні операції; • некомерційні операції
За умовами розрахунків	<ul style="list-style-type: none"> • готівкові; • з наданням кредиту

Таблиця 8

ФОРМИ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ

100 %-ний аванс або авансові платежі (передплата).	Рідкісне явище у нормальних міжнародних валютних розрахунках. В Україні — в експортних — післяплата, при імпорті — передплата.
Акредитив:	<p>Угода, в якій банк зобов'язується на прохання клієнта оплатити документи третій особі (бенефіціару-експортеру), на користь якого відкрито акредитив, чи оплатити акцепт трати, яку виставив бенефіціар, чи неогоціцію (купівлю документів), виставлені йому експортером (бенефіціарем) відповідно до певних умов. <i>За формою буває</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • грошовий (виплачується у зазначеній валюті, або у валюті країни, де акредитив виставлено розпорядження банку про виплату власнику вказаної суми повністю або частинами; • товарний (документарний) передбачає, що покупець дає доручення банку, який обслуговує, відкрити такий товарний акредитив, де вказується найменування товару та документи, які необхідні перед явиття для отримання платежу

Інкасо	Банківська операція, завдяки якій банк за дорученням клієнта отримує платіж від імпортера за відвантажені на його адресу товари та послуги, зараховуючи ці кошти на рахунок експортера в банку
Відкритий банківський рахунок	Продаж на кредитних умовах, узгоджених між експортером та імпортером. Форма не вигідна для експортера, але дуже вигідна для імпортера. Імпортер отримує можливість не тільки одержати товар, але й здійснити його продаж до надання оплати) — метод платежу, за яким продавець просто відправляє рахунок-фактуру покупцеві, який має заплатити у визначений час після її отримання (ніякого документарного підтвердження, використовується тільки з філіями та іншими підрозділами)
Банківський переказ	Це розпорядження, що пересилається (як правило, електронною поштою) банком однієї країни банкові іншої країни. За його допомогою дається вказівка дебетувати депозитний рахунок першого з них і кредитувати рахунок певної особи чи установи. При здійсненні переказу банк продає клієнту іноземну валюту за національну. (СВІФТ — система електронних переказів)
Розрахунки з використанням векселів і чеків	<p>Банківський вексель — цінний папір, який засвідчує безумовне грошове зобов'язання боржника (векселедавця) сплатити після настання строку визначену суму грошей власнику векселя (векселедержателю).</p> <p>Банківський вексель буває:</p> <ul style="list-style-type: none"> • простий; • переказний.
Консигнація	означає, що експортер транспортує свої товари імпортеру, але при цьому зберігає право власності на ці товари до тих пір, поки імпортер не продасть їх та не розрахується з експортером (консигнатором). Він настільки невигідний для продавця, що рідко застосовується в міжнародній торгівлі, як у випадку з відкритим рахунком; продаж товару з використанням консигнації головним чином має місце при його відправці закордонним відділенням експортера.

3. Платіжний баланс: основні поняття, структура і методика складання

Платіжний баланс (*balance of payments*) — це балансовий рахунок міжнародних операцій як вартісне вираження всього комплексу світогосподарських зв'язків країни у формі співвідношення надходжень та платежів.

Платіжний баланс — це агреговане віддзеркалення економічних відносин країни з рештою світу протягом певного періоду часу.

Платіжний баланс (за визначенням МВФ) — статистичний звіт за певний період, який відображає:

а) операції з товарами, послугами і доходами, здійснені будь-якою країною з іншими країнами;

б) зміни у власності та інші зміни в економіці країни, які стосуються монетарного золота, спеціальних прав запозичення (СПЗ), активів, пасивів відносно решти країн світу;

в) незатребувані перекази та зустрічні рахунки, які потрібні у бухгалтерському обліку для збалансування інших рахунків за попередніми угодами та змінами, що не компенсуються взаємно.

В платіжному балансі використовується принцип подвійного запису, кожна операція має дві сторони — *дебет* і *кредит*.

Кредит — це відплив за кордон вартостей, за які мають надійти платежі у певну країну (збільшення пасивів, зменшення активів) (приносять іноземну валюту).

Дебет — це приплив вартостей із-за кордону до даної країни, за які її резиденти мають платити за кордон (збільшення активів, зменшення зобов'язань) (пов'язані з витратами іноземної валюти).

Способи використання інформації платіжного балансу

По-перше, за допомогою записів результатів обміну між країнами легше зробити висновок про стабільність системи плаваючих курсів, оскільки платіжний баланс допомагає виявити акумулювання валют у руках тих людей, які більше зацікавлені в цьому (резиденти) і тих, які намагаються позбутися цих валют (нерезиденти).

По-друге, платіжний баланс незамінний і в умовах фіксованих валютних курсів, оскільки допомагає визначити розміри нагромадження даної валюти в руках іноземців і дає змогу вирішити

питання про доцільність підтримування фіксованого курсу валюти, якщо їй загрожує криза.

По-третє, рахунки платіжного балансу надають інформацію про накопичення заборгованості, виплату процентів і платежів з основної суми боргу і можливості країни заробити валюту для майбутніх платежів. Ця інформація необхідна для того, щоб зрозуміти, наскільки країні-боржнику стало важче (або дорожче) погасити борги іноземним кредиторам.

Таблиця 9

СТРУКТУРА ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ

Кредит	Дебет
1. Рахунок поточних операцій	
Експорт товарів	Імпорт товарів
— Сальдо балансу зовнішньої торгівлі товарами	
Експорт послуг	Імпорт послуг
Доходи від інвестицій за кордоном	Перекази прибутків від іноземних інвестицій за кордон
Поточні трансферти за кордон	Поточні трансферти з-за кордону
— Сальдо балансу поточних операцій	
2. Рахунок капіталу (операцій з капіталом та фінансовими інструментами)	
Інвестиції з-за кордону	Інвестиції за кордон
Отримані довготермінові й короткотермінові кредити	Надані довготермінові й короткотермінові кредити
Позики в іноземних урядів	Збільшення офіційних резервів
Результат (загальний кредит), включаючи пропуски та помилки, статистичне розходження	Результат (загальний дебет), включаючи пропуски та помилки, статистичне розходження

Торговельний баланс — це співвідношення вартості експорту та імпорту.

Економічний зміст активу чи дефіциту торговельного балансу щодо конкретної країни залежить від її положення в світовому господарстві, характеру її зв'язків із партнерами та загальної економічної політики.

Баланс послуг та некомерційних платежів включає платежі та надходження за транспортні перевезення, страхування, елект-

ронний та інші види зв'язку, міжнародний туризм, обмін науково-технічним і виробничим досвідом, експортні послуги, утримання дипломатичних, торговельних та інших представництв за кордоном, передачу інформації, культурні та наукові обміни, різні комісійні збори, рекламу, організацію виставок, ярмарків, торгівлю ліцензіями, лізингові операції тощо;

За прийнятими у світовій статистиці правилами у розділ «Послуги» входять, як не дивно, виплати прибутків від інвестицій за кордоном та процентів за міжнародними кредитами, хоча за економічним змістом вони звичайно ближчі до руху капіталу;

За методикою МВФ показують односторонні перекази:

державні операції — субсидії іншим країнам по лінії економічної допомоги, державні пенсії, внески в міжнародні організації;

приватні перекази — перекази іноземних робітників, фахівців, родичів на батьківщину.

Три перелічені вище групи операцій — послуги, надходження від інвестицій, односторонні перекази — називають *невидимими операціями* на противагу експорту та імпорту реальних цінностей (товарів).

Баланс руху капіталів і кредитів — виражає співвідношення вивозу та ввозу державних і приватних капіталів, наданих і одержаних міжнародних кредитів.

За економічним змістом ці операції поділяються на дві категорії:

- міжнародний рух підприємницького капіталу;
- міжнародний рух позикового капіталу.

Фактори, що впливають на стан платіжного балансу

◆ Нерівномірність економічного і політичного розвитку країн, міжнародна конкуренція.

◆ Циклічні коливання економіки.

◆ Зростання закордонних державних витрат, пов'язаних із милітаризацією економіки і військовими витратами.

◆ Посилення міжнародної фінансової взаємозалежності.

◆ Зміни в міжнародній торгівлі.

◆ Вплив валютно-фінансових факторів.

◆ Негативний вплив інфляції.

◆ Торгівельно-політична дискримінація певних країн.

◆ Надзвичайні обставини — неврожай, стихійні лиха, катастрофи.

Економічні фактори, що впливають на платіжний баланс держави

Таблиця 10

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ФАКТОРІВ

Економічні фактори	Спосіб впливу
Темп інфляції	В результаті надмірного підвищення цін товари та послуги, що виробляються в середині в країні, стають надмірно дорогими для покупців — нерезидентів. В силу цього підвищення скорочується рівень експорту. Одночасно із-за підвищення рівня цін імпортні товари стають все більш принадливими для покупців в порівнянні з товарами, що виробляються в цій країні. Це сприяє збільшенню обсягу імпортних операцій.
Реальний ріст ВВП	Високі темпи росту ВВП ведуть до збільшення обсягів імпорту товарів та послуг, ця тенденція пояснюється тим, що високі темпи росту ВВП означають, що підвищується рівень прибутків в середині країни, частина яких може бути використана на імпорт. Низькі темпи росту ВВП, навпаки, приведуть до зниження рівня імпорту товарів та послуг.
Процентні ставки	Рівні процентних ставок впливають на потоки капіталу, що вливаються в ринок облігацій і використовуються для інвестицій в грошовий ринок. Якщо в країні підвищуються процентні ставки, то можна чекати збільшення притоку капіталу для інвестицій в облігації з високою прибутковістю та в інші інструменти грошового ринку. І навпаки, якщо процентні ставки знижуються, то можна чекати відтоку капіталу, тому що фінансові центри інших країн стають більш принадливими для інвесторів.
Валютний курс «spot»	<p>Валютний курс «spot» впливає на:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Відносну вартість імпортних товарів в порівнянні з вартістю товарів, що вироблені в середині в країні. • На відносну вартість експортних товарів в порівнянні з товарами інших країн (в країнах — імпортерах). Високий курс іноземної валюти перешкоджає проведенню імпортних операцій та сприяє проведенню експортних операцій. І навпаки, низький курс іноземної валюти створює сприятливі умови для імпорту та перешкоджає експорту.

Таблиця 11

**ПРИБУТКОВІ (+) ТА ВИТРАТНІ (-) СТАТТІ
БАЛАНСУ МІЖНАРОДНИХ РАХУНКІВ**

Прибуткові статті (+) (Джерела грошових коштів)	Витратні статті (-) (Способи використання грошових коштів)
Експорт товарів та послуг	Імпорт товарів та послуг
Приток капіталу	Вивіз капіталу
◆ Приватні та державні дари із-за кордону	◆ Дари за кордон
◆ Транспортні послуги, що надані нерезидентам	◆ Використання транспорту інших держав
◆ Витрати іноземних туристів в даній країні	◆ Витрати на туризм за рубежом
◆ Військові витрати інших держав	◆ Військові витрати за кордоном
◆ Проценти та дивіденди, отримані із-за кордону	◆ Проценти та дивіденди, що виплачуються нерезидентам
◆ Продаж активів даної країни нерезидентам	◆ Придбання іноземних активів (наприклад, акцій, облігації та нерухомості)
◆ Депозити нерезидентів в депозитних установах даної країни	◆ Депозити в іноземних депозитних установах
◆ Продаж золота нерезидентам	◆ Придбання золота за кордоном
◆ Продаж національної валюти нерезидентам	◆ Купівля іноземної валюти

Таблиця 12

**КЛАСИФІКАЦІЯ СТАТЕЙ ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ ЗА МЕТОДИКОЮ МВФ
(на прикладі платіжного балансу США за 1990 р. в млрд дол.)**

СТАТТІ	Млрд дол.
А. Поточні операції (поточний платіжний баланс)	-110,06
Товари: експорт FOB	360,46
Товари: імпорт FOB	-475,33
Торговий баланс	-114,87
Інші товари, послуги і доходи: кредит	242,71
Інші товари, послуги і доходи: дебет	-223,14

СТАТТІ	Млрд дол.
Всього: товари, послуги і доходи	-95,3
Приватні односторонні перекази	-1,33
Всього, за винятком односторонніх державних переказів	-96,93
Державні односторонні перекази	-13,43
<i>В. Прямі інвестиції та інший довгостроковий капітал</i>	87,93
Прямі інвестиції	40,5
Портфельні інвестиції	44,79
Інший довгостроковий капітал	...
Національний держсектор	2,86
Банківський сектор	0,16
Інші сектори	...
Всього А + В (базисний баланс)	-22,13
<i>С. Короткостроковий капітал</i>	16,32
Національний держсектор	1,84
Банківській сектор	8,01
Інші сектори	6,47
<i>Д. Помилки та пропуски</i>	22,6
Всього А + В + С + Д (баланс ліквідності)	16,79
<i>Е. Балансувальні статті</i>	1,55
Переоцінка золотовалютних резервів	0,02
Спеціальні права запозичення (СДР)	—
Надзвичайні джерела покриття сальдо	1,53
Всього А + В + С + Д + Е	18,33
<i>Ф. Підсумкова зміна резервів</i>	-26,81
Монетарне золото	-0,01
СДР	-0,31
Резервна позиція у МВФ	0,7
Іноземна валюта	-27,9
Інші вимоги	—
Використання кредитів МВФ	—

3. Регулювання платіжного балансу

Таблиця 13

ІНСТРУМЕНТИ РЕГУЛЮВАННЯ ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ

Державні інструменти	Міждержавні інструменти
Прямий контроль	Узгодження умов експортних кредитів
Дефляція	Двосторонні урядові кредити, короткострокові взаємні кредити центральних банків у національних валютах за угодами СВОП
Зміна валютного курсу	Кредити міжнародних валютно-кредитних та фінансових організацій, насамперед МВФ

4. Платіжний баланс України

До 1993 р. статистика міжнародних операцій України була представлена торговельним балансом, балансом фінансових ресурсів та валютним планом країни.

Спеціальною Постановою Кабінету Міністрів України та Національного банку України від 17 вересня 1993 р. на Національний банк України було покладено відповідальність за складання узагальненого платіжного балансу України. Поява Концепції побудови банківської та грошово-кредитної статистики і статистики платіжного балансу (далі — Концепція) була зумовлена загальнодержавною потребою незалежної України у визначенні її місця в світовому співтоваристві, розвитку банківської та фінансової систем, а також у зв'язку з покладенням на Національний банк відповідальності за формування платіжного балансу держави.

Дану Концепцію було затверджено постановою Правління Національного банку України № 101 від 20.05.1994 р.

Як зазначено у Концепції, розробка і складання платіжного балансу базуються на єдиній методології відповідно до стандартної класифікації компонентів і структури зведеної інформації. За формою складання платіжний баланс України визначається як зведений статистичний звіт (за певний період часу) про здійснення міжнародних операцій українських резидентів з резидентами інших країн світу.

Інформаційну базу платіжного балансу (як і в світовій практиці) становлять такі джерела:

- дані банківської системи про надходження платежів з-за кордону і здійснення платежів за кордон (фінансові операції з нерезидентами);

- інформація про пересування товарних потоків через кордон (міжнародна торгівля);
- статистичні спостереження підприємств та організацій з метою збирання повної та додаткової інформації (статистична звітність експортерів та імпортерів продукції, інвесторів, та одержувачів іноземних інвестицій тощо).

МВФ отримує платіжний баланс України з 1994 р. З квітня 1996 р. розпочато видання щоквартального «Платіжний баланс України», в якому публікуються табличні дані з платіжного балансу, аналітичні матеріали щодо розвитку зовнішнього сектора економіки та впливу поточної економічної політики на його стан.

Уперше сторінку України з показниками грошово-кредитної статистики (починаючи з грудня 1992 р.) і статистики платіжного балансу (починаючи з 1 кварталу 1994 р.) було надруковано у липневому випуску збірника МВФ — «Міжнародна фінансова статистика» («International Financial Statistics») — публікується англійською мовою і виходить щомісячно з січня 1948 р. — основне статистичне видання Міжнародного валютного фонду). Україна стала шостою серед країн-членів МВФ (які входили до складу СРСР) — після Латвії, Литви, Естонії, Молдови та Росії, котрі представлені у зазначеному збірнику.

Національний банк України складає платіжний баланс, який базується на основі м/н операційній системі звітності (ITRS — international transaction reporting system), яка була розроблена у січні 1993 р. Операції звітуються у початковій валюті, накопичуються та кодуються у відповідності з BPM5 стандартною класифікацією.

Процес правки платіжного балансу

Платіжний баланс будь-якої країни підлягає процесу безперервної правки. Необхідність цієї правки пояснюється впливом різних економічних факторів на платіжний баланс.

Рекомендована література: 6, 28, 32, 35, 53.

ТЕМА 6. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ

1. Економічний зміст міжнародних торгових відносин.
2. Суть, види, показники і форми міжнародної торгівлі.
3. Класичні теорії міжнародної торгівлі.
4. Державне регулювання міжнародної торгівлі.
5. Регулювання зовнішньої торгівлі.
6. Зовнішня торгівля України.

1. Економічний зміст міжнародних торгових відносин

Міжнародні торгові відносини — це відносини між суб'єктами світового господарства в галузі обміну, купівлі-продажу товарів, капіталу, робочої сили і послуг.

Світова торгівля — це торгівля, яка передбачає переміщення товарів та послуг за межі національних кордонів, тобто їх вивезення (експорт) і ввезення (імпорт)

1. Суть, види, показники і форми міжнародної торгівлі

Міжнародна торгівля — найдревніша форма міжнародних економічних відносин, яка віддзеркалює процес інтернаціоналізації сфери обміну і дотепер залишається найрозвинутішим сектором світового господарства, і охоплює понад 80 % усіх міжнародних ділових операцій.

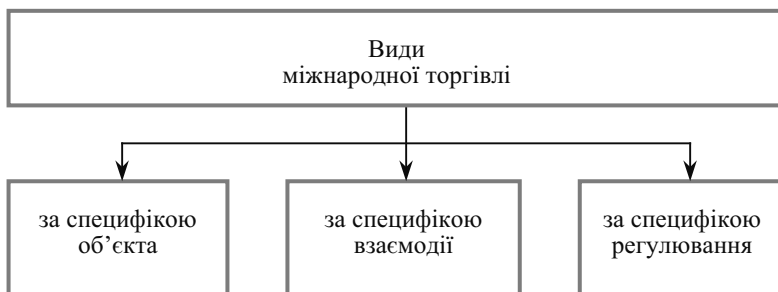

Рис. 14. Види міжнародної торгівлі

Показники міжнародної торгівлі

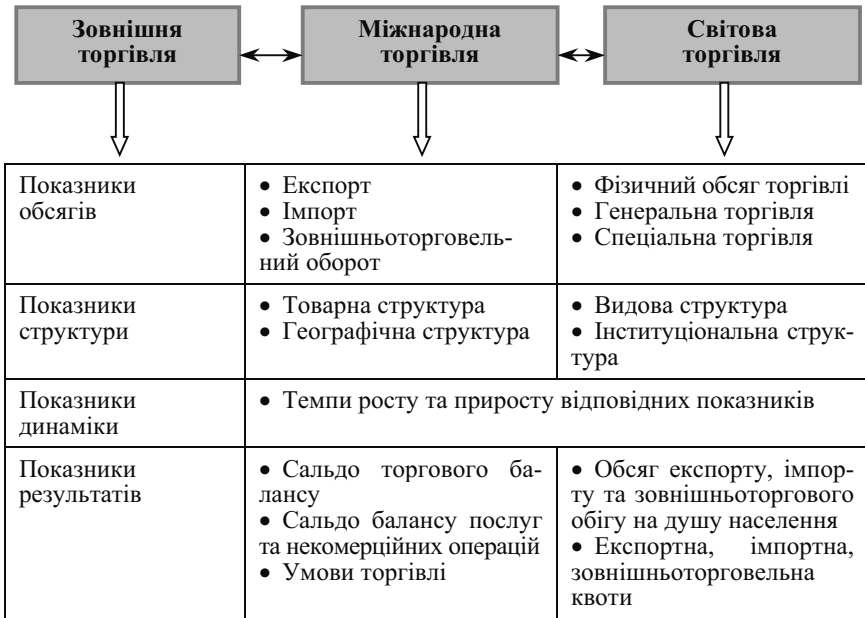

Рис. 15. Показники міжнародної торгівлі

Експорт — це продаж з вивозом за кордон товарів і послуг. До експорту відносять:

- товари, вироблені, вирощені чи добуті в країні;
- товари, раніше ввезені з-за кордону, що були перероблені, а також товари, переробка яких здійснювалась під митним контролем.

Реекспорт — продаж та вивіз з країни раніше ввезених на її територію товарів, що не піддавались обробці.

Імпорт — ввезення в країну товарів та послуг.

До імпорту відносять:

- ◆ товари іноземного походження із країни-виробника або країни-посередника;
- ◆ товари для подальшої переробки під митним контролем.

Реімпорт — ввезення раніше вивезених за кордон товарів, які не піддавались обробці, тобто це експортні операції, що не відбулись. Сюди відносять повернення покупцем бракованого товару, повернення товару, що не був проданий через аукціон,

повернення товару, не реалізованого через консигнаційні склади. Основною ознакою реімпортних операцій є перетинання вітчизняними товарами митниці двічі: при ввезенні і вивезенні. Товари, що повертаються з виставок і ярмарок, до реімпортуємих не відносяться.

Таблиця 14

ФОРМИ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

За специфікою об'єкту	За специфікою взаємодії суб'єктів	За специфікою регулювання
<p>— торгівля товарами:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сировинними; • паливними; • продовольчими; • напівфабрикатами; • готовими виробами; <p>а) виробничого призначення;</p> <p>б) невиробничого призначення;</p> <p>— торгівля послугами:</p> <ul style="list-style-type: none"> • виробничими; • транспортними; • експедиторськими; • консультаційними; • консигнаційними; • посередницькими; • туристичними; • маркетинговими; • обліковими; • орендними; • ліцензійними; • іншими послугами. 	<p>— традиційна торгівля — експортні та імпорتنі операції товарів і послуг;</p> <p>— торгівля кооперованою та спеціалізованою продукцією, — здійснюється на основі довготермінових угод;</p> <p>— зустрічна торгівля — торгівля, що ґрунтується на зустрічних зобов'язаннях експортерів по закупівлі у імпортерів частини чи повністю експортованих товарів.</p>	<p>— звичайна торгівля — здійснення регулювання в повному обсязі у відповідності з національним законодавством;</p> <p>— дискримінаційна торгівля — введення обмежень державою на експортно-імпорتنі операції;</p> <p>— преференційна торгівля — привілеї в торгівлі, які надаються країні чи групі країн.</p>

Основні показники міжнародної торгівлі

Показники структури:

Товарна структура — це показники розподілу експорту та імпорту за основними товарними позиціями;

Географічна структура — розподіл товарного потоку за країнами, групами країн та регіонами світу;

Інституційна торгівля — розподіл торгівлі за суб'єктами і методами товарного обміну;

Видова структура — розподіл торгівлі за видами товарного обміну.

Показники динаміки:

• темпів росту:

◆ темпи росту експорту

$$T_{p.e} = E_{z.p} \div E_{б.p} \cdot 100 \%,$$

- де $T_{p.e}$ — темпи росту експорту;
 $E_{z.p}$ — обсяг експорту в звітному році;
 $E_{б.p}$ — обсяг експорту в базисному році.
◆ темпи росту імпорту

$$T_{p.i} = I_{z.p} \div I_{б.p} \cdot 100 \%,$$

- де $T_{p.i}$ — темпи росту імпорту;
 $I_{z.p}$ — обсяг імпорту в звітному році;
 $I_{б.p}$ — обсяг імпорту в базисному році.
◆ темпи росту зовнішньоторговельного обігу

$$T_{p.zt.ob} = ZTO_{z.p} \div ZTO_{б.p} \cdot 100 \%,$$

- де $T_{p.zt.ob}$ — темпи росту зовнішньоторговельного обігу;
 $ZTO_{z.p}$ — обсяг зовнішньоторговельного обігу за звітний рік;
 $ZTO_{б.p}$ — обсяг зовнішньоторговельного обігу за базисний рік.
• **темпи приросту:**
◆ темпи приросту експорту

$$T_{pr.e} = T_{p.e.z.p} \div T_{p.e.б.p} \cdot 100 \%,$$

- де $T_{pr.e}$ — темпи приросту експорту;
 $T_{p.e.z.p}$ — темпи росту експорту за звітний рік;
 $T_{p.e.б.p}$ — темпи росту експорту за базисний рік.
◆ темпи приросту імпорту

$$T_{pr.i} = T_{p.i.z.p} \div T_{p.i.б.p} \cdot 100 \%,$$

- де $T_{pr.i}$ — темпи приросту імпорту;
 $T_{p.i.z.p}$ — темпи росту імпорту за звітний рік;
 $T_{p.i.б.p}$ — темпи росту імпорту за базисний рік.
◆ темпи приросту зовнішньоторговельного обігу

$$T_{pr.zt.ob} = T_{p.zt.ob.z.p} \div T_{p.zt.ob.б.p} \cdot 100 \%,$$

- де $T_{pr.zt.ob}$ — темпи приросту зовнішньоторговельного обігу;
 $T_{p.zt.ob.z.p}$ — темпи зовнішньоторговельного обігу за звітний рік;
 $T_{p.zt.ob.б.p}$ — темпи зовнішньоторговельного обігу за базисний рік.

Показники результатів:

1) сальдо торгового балансу — це різниця між вартісним обсягом експорту та імпорту товарів окремої країни;

2) сальдо балансу послуг — це різниця між вартістю послуг, які надає країна, і вартістю послуг, які вона імпортує;

3) сальдо некомерційних операцій — це різниця між прибутками від інвестицій, грошових переказів, внесків, переміщення грошових засобів по спадщині, при вирішенні сімейних проблем. По кожному з цих напрямків руху грошових засобів складається баланс;

4) сальдо балансу поточних операцій — це сума сальдо торгового балансу, балансу послуг, некомерційних операцій;

5) індекс «умови торгівлі» — відношення індексу середніх цін експорту певного товару, країни в цілому, групи країн до індексу середніх цін імпорту за певний період часу.

«Умови торгівлі» відображають співвідношення взаємного попиту і взаємної пропозиції на експорт та імпорт кожної країни. Цей показник є важливим орієнтиром для зовнішньоекономічної політики країни. Для розрахунків «умов торгівлі» певної країни порівнюються індекси її експортних та імпортних цін, що публікуються в зіставленій для всіх формі в щомісячному виданні МВФ «International Financial Statistics».

3. Класичні теорії міжнародної торгівлі

Зовнішньоторговельна політика будь-якої держави зосереджується на таких питаннях: які товари необхідно експортувати та які імпортувати, з якими країнами торгувати та у якому обсязі, чи потрібно державі втручатися у вільний потік товарів, і якщо так, то в якому обсязі?

Сьогодні розроблені два типи теорії торгівлі, які по-різному відповідають на ці запитання. Згідно з теоріями першого типу держава не повинна втручатися у структуру торгівлі. Ці теорії вивчають та пояснюють, якою продукцією, в якому обсязі та з ким країни будуть торгувати за відсутності будь-яких державних обмежень. До таких теорій належать: теорія абсолютних переваг, відносних переваг, розміру країни, співвідношення факторів виробництва, життєвого циклу продукту, подібності країн, «міжнародної конкурентоспроможності» тощо.

Другий етап передбачає державне втручання у вільний потік товарів між країнами для зміни обсягу, складу та напрямів торгі-

влі. До теорій цього типів належать: теорії меркантилізму, неомеркантилізму, залежності та ін.

Теорія абсолютних переваг А. Сміта. Ця теорія була розроблена і описана в 1776 році в роботі «Дослідження про природу та причини багатства націй». В ній вперше доводиться, що багатство націй не залежить від кількості золота та срібла, які вона має, а від її спроможності виробляти товари та послуги. Згідно з цим основне завдання держави полягає в тому, щоб розвивати виробництво за рахунок поділу праці та кооперації. Найкращим чином держава це може зробити, якщо не буде втручатися в економіку (принцип «лесе-фер»).

Теорія Адама Сміта має такі припущення:

- 1) праця являє собою єдиний фактор виробництва;
- 2) має місце повна зайнятість (тобто всі ресурси, як має та чи інша країна, використовуються повністю);
- 3) в міжнародній торгівлі беруть участь тільки дві країни, які торгують між собою тільки двома товарами;
- 4) витрати виробництва залишаються постійними, а їх зниження збільшує попит на товар;
- 5) ціна одного товару відображена кількістю праці, яку необхідно витратити для виробництва одиниці іншого товару;
- 6) транспортні витрати дорівнюють нулю;
- 7) зовнішня торгівля вільна від обмежень та регламентацій.

Суть теорії абсолютних переваг: країни експортують ті товари, які вони виробляють з меншими витратами (у виробництві яких вони мають абсолютну перевагу), та імпортують ті товари, що виробляються іншими країнами з меншими витратами.

Теорія порівняльних переваг Д. Рікардо. Давід Рікардо писав, що країни отримують вигоду від міжнародної торгівлі у тому випадку, коли вона не має абсолютних переваг.

Теорія порівняльних переваг: Країна отримує прибуток від зовнішньої торгівлі, експортуючи товари, в виробництві яких ця країна має свою найбільшу відносну перевагу, а імпортує ті товари, у виробництві яких вона має найменшу відносну перевагу.

Основні припущення теорії порівняльних переваг:

- 1) У виробничому процесі використовується один ресурс — праця; кожна країна має фіксовану кількість ресурсів і всі ресурси ідентичні.
- 2) Фактори виробництва вільно рухаються між галузями (ціни на ресурси однакові).
- 3) Відсутність руху факторів виробництва між країнами. Внаслідок цього їхня ціна, очевидно, буде різною в різних країнах, а це є основою для розвитку міжнародної торгівлі.
- 4) Теорія порівняльних переваг базується на трудовій теорії вартості (відносна вартість продукту визначається кількістю праці, витраченої на його виготовлення).
- 5) Кожна країна використовує різні технології виробництва, але технологічний рівень виробництва залишається незмінним для кожної країни.
- 6) Виробництво товарів характеризується постійними видатками незалежно від обсягу виробництва товару, на кожен одиницю товару витрачається одна й та ж кількість праці.
- 7) Має місце повна зайнятість.
- 8) Ринок кожної країни функціонує при доскональній конкуренції.
- 9) Відсутність торгівельних бар'єрів між країнами.
- 10) Транспортні видатки (як внутрішні, так і зовнішні) дорівнюють нулю.
- 11) Світове господарство представлене двома країнами, які обмінюються двома товарами.

Суть теорії порівняльних переваг: якщо країни спеціалізуються на виробництві тих товарів, які вони можуть виробляти з відносно нижчими витратами порівняно з іншими країнами (тобто з меншими альтернативними витратами), то торгівля буде взаємовигідною для обох країн навіть якщо одна із країн не має абсолютних переваг у виробництві ні одного товару.

Теорія співвідношення факторів виробництва. В 1919 році вийшла стаття Хекшера «Вплив зовнішньої торгівлі на розподіл доходів», яку через 30 років доповнив Олін.

Припущення теорії:

1. 2 фактори виробництва: капітал і праця;
2. фактори виробництва повністю використовуються в процесі виробництва;

3. країни по-різному забезпечені факторами виробництва;
4. обмеженість обсягів факторів виробництва в кожній країні;
5. повна мобільність факторів виробництва в межах країни;
6. відсутність мобільності факторів виробництва між країнами.

Теорема Хекшера-Оліна. *Кожна країна експортує ті факторомісткі товари, для виробництва яких використовується відносно надлишковий фактор виробництва й імпортує ті товари, для виробництва яких використовує дефіцитні фактори виробництва.*

Найбільш важливим моментом у цій теорії є різна факторомісткість та насиченість в країні. Факторомісткість товару — це показник, який визначає кількість факторів виробництва на створення одиниці товару.

Суть теорії. Різниця у відносних цінах на товари у різних країнах і торгівля між ними пояснюється різною відносною націленістю країн на факторами виробництва. Кожна країна експортує ті товари, для виробництва яких вона має надлишкові фактори виробництва, та імпортує ті товари, щодо яких у неї відносна нестача факторів виробництва.

Парадокс Леонтьєва. Результати емпіричних тестів як підтверджували, так і спростовували теорію Хекшера-Оліна. Найбільш відоме дослідження, що не підтвердило висновки Хекшера-Оліна-Семюелсона, було виконане в 1953 році американським вченим Василем Леонтьєвим.

Він шляхом декількох емпіричних тестів довів, що умови теорії Хекшера-Оліна на практиці не додержувалися.

Парадокс Леонтьєва — теорія співвідношення факторів виробництва Хекшера-Оліна не підтверджується на практиці: працenasичені країни експортують капіталомістку продукцію, тоді як капіталонасичені — трудомістку.

Проти парадоксу Леонтьєва приводилися ряд аргументів:

- Необхідно ділити робочу силу на кваліфіковану і некваліфіковану і розраховувати питомі затрати на виробництво експортних товарів кожної з груп окремо. Тому США експортують продукти кваліфікованої праці, яку, враховуючи затрати на її підготовку та навчання, можна розглядати як капітал.

- Тест Леонтьєва не враховував факту існування американського імпортного тарифу, який створювався для того, щоб захистити від іноземної конкуренції трудомісткі галузі американської промисловості, заважаючи тим самим імпорту трудомістких товарів.

- Смаки та уподобання американців традиційно спрямовані на капіталомістку технологічну продукцію, яку вони і купують за кордоном, не дивлячись на те, що країна і сама добре забезпечена капіталом.

- Реверс факторів виробництва: один і той же товар може бути трудомістким в працenasиченій країні і капіталомістким в капіталонасиченій, що може відбуватися в умовах високої еластичності взаємозаміщуючих факторів виробництва.

Теорія життєвого циклу продукту. Важливе місце серед альтернативних концепцій міжнародної торгівлі посідає теорія життєвого циклу продукту (або продуктового циклу), основні положення якої були розроблені Реймондом Верноном (Raymond Vernon) у 1966 році. Ця теорія безпосередньо базується на концепції імітаційного лага в тій частині, яка стосується аналізу запізнення передачі (дифузії) нових технологій у міжнародних масштабах.

Теорія продуктового циклу розглядає взаємозв'язок між життєвим циклом типового нового продукту та міжнародної торгівлі. Треба відзначити, що дослідження Р. Вернона стали своєрідною відповіддю на результати емпіричних перевірок теорії Хекшера-Оліна.

Суть теорії. Теорія продуктового циклу дає можливість охарактеризувати динамічний аспект порівняльних переваг, який полягає в тому, що протягом життєвого циклу продукту відбувається послідовна зміна його постачальників на світовий ринок.

4. Державне регулювання міжнародної торгівлі

Таблиця 12

ВИДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Одностороннє	Двостороннє	Багатостороннє
полягає у застосуванні методів впливу урядами країн в односторонньому порядку без погодження або консультацій з торговими партнерами Такі заходи вживають здебільшого під час загострення політичних відносин.	передбачає, що заходи торгової політики попередньо узгоджуються країнами — торговими партнерами. Кожна зі сторін попереджує свого торгового партнера про вживання будь-яких заходів, які, як правило, не вносять суттєвих змін у торгівлі відносини, а лише сприяють їм	регулювання передбачає узгодження і регулювання торгової політики багатосторонніми угодами

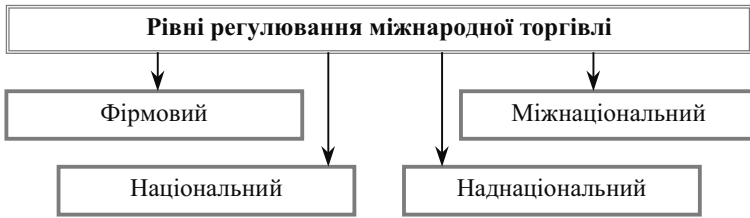

Рис. 16. Рівні регулювання міжнародної торгівлі

Фірмовий — це угода між фірмами про розподіл ринку сировини, матеріалів, збуту товарів, сфер впливу, цінової політики.

Національний — при якому зовнішня торгівля кожної країни здійснюється у відповідності з національно-правовим забезпеченням регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Міжнаціональний — проявляється в укладенні відповідних угод між державами, групами держав.

Наднаціональний — здійснює стратегію світового співтовариства чи заходів з регулювання міжнародної торгівлі шляхом створення міжнародних спеціальних інституціональних структур, відповідних угод (Всесвітні торгові організації — ГАТТ/СОТ, міжнародна торгова палата — МТП).

Міжнародні торгові відносини регулюються за допомогою двох груп інструментів: тарифне регулювання; нетарифне регулювання.

Мито — це обов'язковий грошовий збір, що отримує держава через мережу митних закладів з товарів під час перетину ними кордону країни.

Функції мита:

- захищає національних товаровиробників від іноземної конкуренції (протекціоністське мито);
- надходження коштів до бюджету держави (фіскальне мито);
- є засобом покращання умов доступу національних товарів на зарубіжні ринки

Класифікація мита:

1. За способом збору:

◆ *адвалорні* — збираються з ціни товару (наприклад, 20 % від вартості);

◆ *специфічні* — збираються з ваги, обсягу або якої-небудь іншої характеристики товару (наприклад, 20 дол США за тону).

Інколи використовуються мита змішаного типу, коли товар одночасно обкладається адвалорним і специфічним митами (наприклад, 20 % вартості, але не більше ніж 10 дол. США за тону).

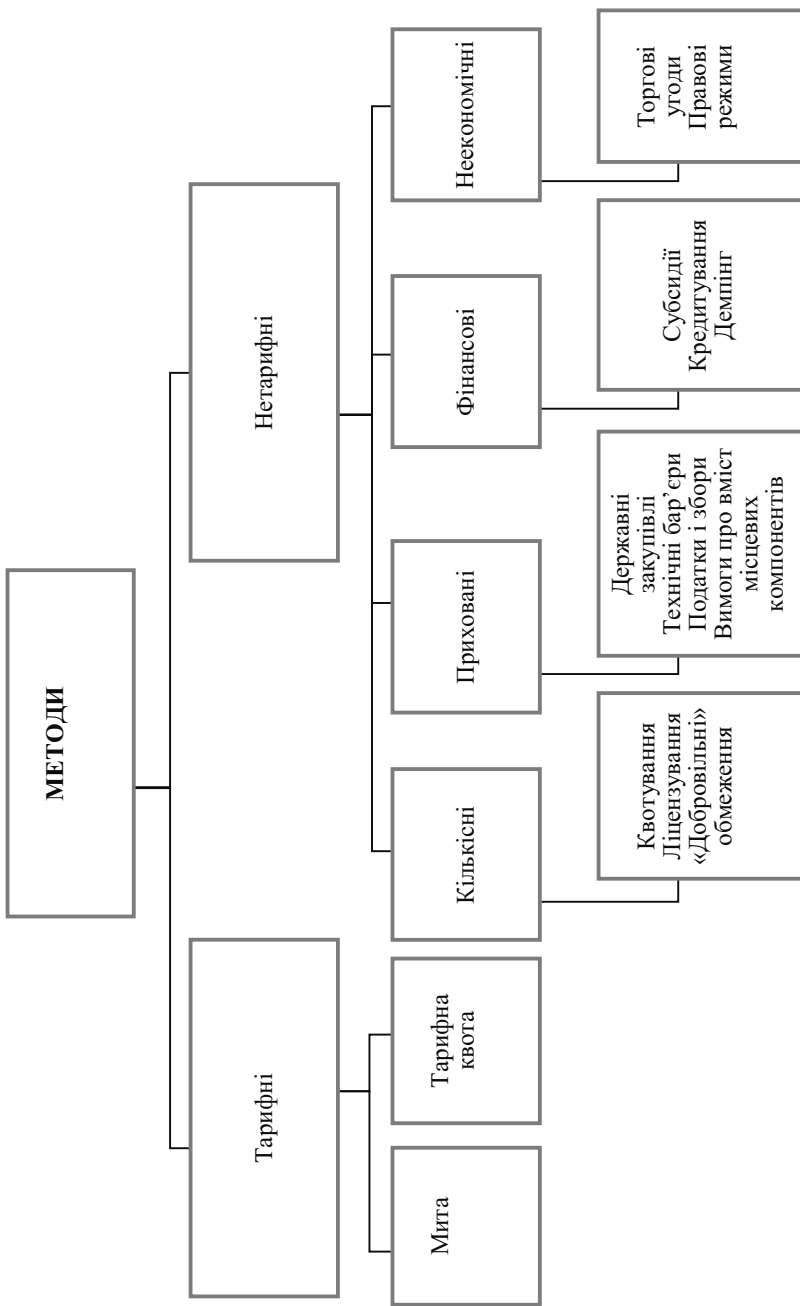

Рис. 17. Методи регулювання міжнародної торгівлі

2. За об'єктом обкладання:

- *імпортні* — накладаються на імпортні товари під час їх заведення у країну;
- *експортні* — накладаються на експортні товари під час їх вивезення за межі митної території держави;
- *транзитні* — накладаються на товари, що перевозяться транзитом через територію країни.

3. За видами:

- ◆ *сезонні* — для регулювання торгівлі продукцією сезонного характеру;
- ◆ *антидемпінгові* — застосовуються, якщо на територію країни товар ввозиться за демпінговими цінами;
- ◆ *компенсаційні* — накладаються на імпорт тих товарів, під час виробництва яких прямо або непрямо використовувалися субсидії, якщо імпорт завдає шкоди національним товаровиробникам аналогічних товарів.

4. За характером надходження:

- *автономні* — вводяться на основі односторонніх рішень органів державної влади країни;
- *конвенційні* — встановлюються на базі двосторонніх або багатосторонніх угод;
- *преференційні* — це пільгові мита, які встановлюються на основі багатосторонніх угод на товари, що походять з країн, які розвиваються.

5. За типами ставок:

- ◆ *постійні* — які не змінюються залежно від обставин;
- ◆ *змінні* — які можуть змінюватися в установлених органами державної влади випадках, наприклад, зі зміною рівня світових цін.

5. За способом обчислення мита бувають

- *номінальні* — тарифні ставки, вказані у митному тарифі;
- *ефективні* — мита на кінцеві товари, встановлені з врахуванням рівня мит на імпортні вузли та деталі цих товарів.

Тарифна квота — це різновид змінних мит, ставки яких залежать від обсягу імпорту товару. Якщо обсяг імпорту більший від деякої кількості, встановлюється підвищена ставка тарифу.

У *нетарифних* методах фінансові інструменти використовуються для державного регулювання експорту, приховані — для імпорту, а з кількісних квотування — для імпорту; «добровільні» обмеження — для експорту, а ліцензування — для експорту та імпорту. Більшість сучасних заходів регулювання зовнішньої торгівлі належать до нетарифних обмежень.

Кількісні обмеження — це адміністративна форма регулювання торгового обороту встановленням кількості й номенклатури товарів, дозволених для експорту чи імпорту.

Розрізняють такі кількісні інструменти нетарифних обмежень:

- ◆ квотування (контингентування);
- ◆ ліцензування;
- ◆ «добровільні» обмеження

Квотування (контингентування) — це обмеження щодо вартості або кількості, які вводяться на Імпорт або експорт певних товарів на певний період. **Квоти бувають**

за напрямом дії — експортні, імпортні,
за охопленням — глобальні, індивідуальні.

Ліцензування передбачає видання імпортеру або експортеру уповноваженим державним органом спеціального дозволу (ліцензії) на вивезення або ввезення певного товару протягом встановленого терміну.

Розрізняють такі види ліцензій:

генеральна — дозвіл на ввезення або вивезення певного товару протягом року без обмеження кількості угод;

глобальна — дозвіл завезти або вивезти певний товар без обмеження у будь-яку країну протягом визначеного періоду;

автоматична — дозвіл, що видається негайно після отримання від експортера або імпортера заявки на товар, яка не може бути відхилена органом державної влади.

«Добровільні» обмеження експорту — це кількісне обмеження експорту, що базується на зобов'язанні одного із партнерів добровільно обмежити або не збільшувати обсяг експорту товару на певний період в обумовлених угодами розмірах.

Серед нетарифних методів регулювання важливу роль відіграють **приховані методи**, які можна назвати методами прихованого протекціонізму їх є дуже багато, за деякими даними до кількох сопінь. Але основними з них є:

- державні закупівлі;
- внутрішні податки і збори;
- технічні бар'єри;
- вимоги про вміст місцевих компонентів.

Державні закупівлі — це прихований метод торгової політики, згідно з яким від державних органів і підприємств вимагається купувати пенні товари лише у національних фірм, якщо навіть вони дорожчі за імпортні.

Внутрішні податки і збори — це методи, скеровані на підвищення внутрішньої ціни імпортного товару, а отже, і зниження його конкурентоспроможності на внутрішньому ринку. Вони можуть бути прямими (податок на додану вартість, акцизний податок тощо) та непрямими (збір для реєстрації, на митне оформлення тощо).

Технічні бар'єри — це введення таких національних, адміністративних, технічних та інших норм і правил, які не перешкоджають ввезенню товарів з-за кордону. Наприклад, вимоги про дотримання національних стандартів, спеціальне упакування і маркування тощо

Вимоги про вміст місцевих компонентів — законодавчо встановлена частка кінцевого продукту, яка повинна бути вироблена національними виробниками для продажу на внутрішньому ринку.

Розглянуті вище методи призначені здебільшого для обмеження імпорту.

Для стимулювання експорту використовуються фінансові методи торгової політики, найсуттєвішими з яких є:

- ◆ субсидії;
- ◆ експортне кредитування;
- ◆ демпінг.

Субсидії — це грошові виплати, скеровані на підтримку національних товаровиробників **За характером виплат вони поділяються на:**

прямі — безпосередні виплати експортеру різниці між його затратами і отриманим доходом одразу ж після здійснення експортне: операції;

непрямі — приховане дотування експортерів наданням пільг в оподаткуванні, пільгових умов страхування, позик за ставками, нижчими за ринкові, тощо;

внутрішні субсидії — бюджетне фінансування виробництва товарів, що реально конкурують з імпортними;

експортні субсидії — бюджетні виплати національним експортерам, що дає їм змогу продавати товар іноземним покупцям за цінами, нижчими, ніж на внутрішньому ринку.

Експортне кредитування — це метод, який передбачає фінансове стимулювання державного розвитку експорту національними виробниками. Воно може здійснюватись у формах:

- ◆ кредитів національним експортерам від державних банків під ставку відсотка, нижчу за ринкову;
- ◆ державних кредитів іноземним імпортерам за умови дотримання ними зобов'язань купувати товари лише у фірм країни:

◆ страхування комерційних та політичних експортних ризиків національних експортерів.

Одним з методів субсидування експорту є *демпінг* — *вивезення товарів за цінами, нижчими, ніж на внутрішньому та світовому ринках, за рахунок державних субсидій експортерам або за рахунок зацікавлених фірм.*

Розрізняють такі форми демпінгу:

- **спорадичний (епізодичний)** — це епізодичний продаж зайвих товарів на зовнішній ринок за заниженими цінами,
- **доцільний** — експорт товарів за цінами, нижчими, ніж ціни внутрішнього ринку, або навіть нижчими, ніж витрати виробництва;
- **постійний** — постійний експорт товарів за заниженими цінами,
- **зворотний** — завищення цін па експорт порівняно з цінами продажу цих товарів на внутрішньому ринку;
- **взаємний** — зустрічна торгівля двох країн одним і тим самим товаром за заниженими цінами.

Одним з нетарифних засобів регулювання міжнародної торгівлі є правові інструменти, які детальніше вивчаються міжнародним правом, але тісно пов'язані з міжнародною економікою. Найважливішими з них є торгові угоди та правові режими.

Торгові угоди укладаються між урядами країн здебільшого на 5—10 років і ратифікуються парламентами. За рішенням сторін вони можуть переглядатися і продовжуватися.

З правових режимів найчастіше використовуються режим найбільшого сприяння та національний режим.

Національний режим — це режим економічних відносин між державами, за якого кожна зі сторін встановлює для іноземних фізичних та юридичних осіб такий самий режим, як і для своїх.

5. Регулювання зовнішньої торгівлі

Політика вільної торгівлі — це політика мінімального втручання держави у зовнішню торгівлю, що розвивається на основі вільних ринкових сил попиту і пропозиції.

Протекціонізм — це державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції з використанням системи обмежень імпорту.

Лібералізм — політика, направлена на відкриття внутрішнього ринку для іноземних конкурентів шляхом зменшення кількісних обмежень в торгівлі.

Форми протекціонізму:

- ◆ *селективний* — скерований проти окремих країн або окремих видів товарів;
- ◆ *галузевий* — скерований на захист окремих галузей, найчастіше сільського господарства;
- ◆ *колективний* — проводиться об'єднаннями країн щодо країн, які не входять у ці об'єднання;
- ◆ *прихований* — здійснюється методами внутрішньої економічної політики.

Основні цілі регулювання зовнішньої торгівлі

1. Обмеження імпорту (інколи — експорту). Можливість досягнення даної мети значною мірою залежить від еластичності попиту на імпортований товар на внутрішньому ринку. Чим еластичніший попит, тим більше шансів, що обмеження зумовлять скорочення імпорту;

2. Фіскальні цілі — збільшення доходів державного бюджету. За своєю природою дана мета в умовах динамічної економіки може розглядатися як довгострокова. Можливість її досягнення теж залежить від характеру попиту на товар, що імпортується: чим менше еластичніший попит, тим більше буде поповнюватися державний бюджет;

3. Недопущення «несумлінної конкуренції». Під терміном «несумлінна конкуренція» розуміють порушення загальновизначених правил і норм ведення конкурентної боротьби: використання конфіденційної інформації; розповсюдження недостовірної інформації; приховування важливої для споживача інформації, демпінг (тобто продаж на зовнішньому ринку товару за ціною, нижчою від існуючої на внутрішньому ринку країни-експортера) тощо.

Найважливіше значення в регулюванні торгово-економічних відносин країн світової співдружності має ГААТ/СОТ.

1 січня 1995 року почала свою діяльність Всесвітня торговельна організація (World Trade Organization), враховуючи норми діючої до 1994 року Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ).

Генеральна угода з тарифів і торгівлі грала ведучу роль в регулюванні міжнародної торгівлі. Вона являла собою багатосторонню міжнародну угоду, що містила зведення правових норм, на яких базувались торговельні відносини між країнами-учасницями. Угода була підписана в Женеві 30 жовтня 1947 року і

вступила в силу 1 січня 1948 року для 23 країн, які її підписали. В 1994 році учасницями ГАТТ були 118 держав.

ГАТТ виконувала три функції:

- вплив на державну торговельну політику шляхом вироблення правил світової торгівлі;
- форум для переговорів з лібералізації торгівлі;
- врегулювання суперечок;
- основною метою ГАТТ було забезпечення безпечності передбачуваних міжнародних торговельних відносин шляхом скасування митних та інших торговельних обмежень;
- усунення всіх форм дискримінації в міжнародній торгівлі з метою підвищення рівня життя, забезпечення повної зайнятості;
- підвищення реальних доходів населення і попиту, більш ефективного використання сировини, зростання виробництва і торговельного обміну.

До 1994 року відбулося вісім торговельних раундів, метою яких була подальша лібералізація світової торгівлі і усунення торговельних бар'єрів.

Переговори під егідою ГАТТ тільки в 60-х і 70-х роках скоротили митні бар'єри з 25—30 до 3—4 % і допомогли потроїти обсяги світової торгівлі за 70—80-ті роки.

***СОТ** — законодавча і інституціональна основа міжнародної торговельної системи, механізм багатостороннього узгодження і врегулювання політики країн-членів в сфері торгівлі товарами та послугами, врегулювання торговельних спірних питань і розробки стандартної зовнішньоторговельної документації.*

СОТ була створена в 1995 році. Угода про створення СОТ містить 29 правових документів і 25 міністерських декларацій, які визначають права і обов'язки країн в рамках багатосторонньої торговельної системи, що увібрали в себе все найкраще, що було досягнуто в рамках ГАТТ і додали багато нового.

Принципова різниця між СОТ і ГАТТ полягає в тому, що ГАТТ була просто зведенням правил, багатосторонньою угодою, яка мала невеликий секретаріат. СОТ є постійною міжнародною організацією, що діє на основі угоди, ратифікованої країнами-членами, і має свій секретаріат. ГАТТ як угода складалась зі сторін, які брали в ній участь. СОТ складається з країн-членів. ГАТТ початково вважалась тимчасовою угодою, що діяла б до моменту створення СОТ. СОТ — постійно діюча організація. ГАТТ була

присвячена практично тільки торгівлі товарами. На СОТ покладені функції регулювання торгівлі не тільки товарами, але й послугами, включаючи такі специфічні, як права на інтелектуальну власність. Система врегулювання спірних торговельних питань, що діяла в рамках ГАТТ була громіздкою й неефективною, оскільки дозволяла окремим країнам блокувати прийняття рішень. Система врегулювання торговельних спорів, що діє у СОТ, більш ефективна, оскільки дозволяє приймати багато рішень, що не можуть бути заблоковані окремими країнами, на автоматичній основі.

В наш час СОТ є головною міжнародною організацією, що регулює торгівлю товарами, послугами та інтелектуальною власністю. Це регулювання містить в собі реалізацію узгоджених принципів поведінки країн в міжнародній торгівлі та комплекс заходів, що проводяться під егідою СОТ з участю більшості країн світу. Найбільш важливі принципи, на яких базується міжнародна торговельна система, наступні:

- ◆ торгівля без дискримінації;
- ◆ лібералізація міжнародної торгівлі;
- ◆ застосування заходів, які обмежують імпорт, тільки на основі правил СОТ — відмова країн від використання протекціонізму як засобу торговельної політики;
- ◆ передбачуваність торговельної політики;
- ◆ сприяння конкуренції.

Процес приєднання України до системи ГАТТ-СОТ розпочався 17 грудня 1993 р., коли до Секретаріату ГАТТ було подано офіційну заяву Уряду України про намір приєднатися до ГАТТ. Наступним кроком відповідно до процедури приєднання стало подання 28 червня 1994 р. Меморандуму про зовнішньоторговельний режим України на розгляд Робочої комісії з питань розгляду заявки України щодо приєднання до ГАТТ. Відтоді відбулося вже кілька засідань Робочої комісії. У 1997 р. розпочався процес двосторонніх переговорів з країнами членами СОТ.

Вступ України до СОТ є одним з пріоритетів зовнішньоекономічної політики України і розглядається як системний фактор розвитку національної економіки, лібералізації зовнішньої торгівлі, створення передбачуваного транспарентного середовища для залучення іноземних інвестицій.

Світова організація торгівлі — це 150 країн, на які припадає 95 % світового торговельного обороту.

Усі сусіди України (крім Росії та Білорусі) вже є членами СОТ.

На країни-члени СОТ припадає близько 70 % українського експорту.

Процес приєднання України до СОТ триває більше дванадцяти років (з 1993 року) і передбачає:

узгодження з країнами-членами Робочої групи графіків зниження імпортного мита та режиму доступу до ринку послуг. До Робочої групи з розгляду заявки України про вступ до СОТ входять 42 члени СОТ (враховуючи оновлений склад Європейського Союзу).

завершення багатосторонніх переговорів з країнами-членами Робочої групи та узгодження проекту Звіту Робочої групи;

гармонізацію законодавства з нормами та вимогами СОТ.

Вже проведено 16 офіційних засідань Робочої групи з розгляду заявки України про вступ до СОТ. Останнє засідання проведено 15 червня 2006 року. Порядком денний засідання РГ було присвячено розгляду проекту Звіту. Неофіційне засідання Робочої групи було проведено 27 жовтня 2006 року, на якому розглядався процес законодавчих змін. 18 грудня 2006 року було проведено багатосторонні консультації з країнами-членами Робочої «вісімки» СОТ. Метою зазначених консультацій було обговорення змісту прийнятих законодавчих актів та відповідних зобов'язань в проекті Звіту Робочої групи, завдання з підготовки до наступного засідання Робочої групи з розгляду заявки України про вступ до СОТ.

Завершено переговори з доступу до ринку товарів і послуг із 49 членами Робочої групи: Австралія, Аргентина, Болгарія, Бразилія, Вірменія, Гондурас, Грузія, Домініканська Республіка, Еквадор, Естонія, Єгипет, ЄС, Нова Зеландія, Держава Ізраїль, Індія, Індонезія, Ісландія, Канада, КНР, Колумбія, Південна Корея, Куба, Латвія, Литва, Малайзія, Марокко, Мексика, Молдова, Монголія, Норвегія, Панама, Парагвай, Перу, Польща, Румунія, Сальвадор, Словаччина, Словенія, США, Таїланд, Тайвань, Туреччина, Угорщина, Уругвай, Хорватія, Чехія, Швейцарія, Шрі-Ланка, Японія.

На сьогоднішній день ведуться консультації з Киргизькою Республікою.

В частині законодавчого забезпечення процесу вступу України до СОТ, Верховною Радою України протягом 2005 та 2006 років в цілому було прийнято 38 Законів України, в тому числі 22 — у 2006 році.

Прийняті закони врегульовують такі сфери, як інтелектуальна власність, вивізне мито на сільськогосподарську продукцію,

страхова та банківська діяльність, ввезення транспортних засобів на територію України, оподаткування сільськогосподарських підприємств, ветеринарна медицина, а також вдосконалення митного законодавства, застосування експортних мит на брухт чорних та кольорових металів, сільськогосподарської діяльності, режиму ліцензування (вартості ліцензії) тощо.

Таким чином, наша країна має остаточно визначитися щодо рівня готовності національного господарства та його суб'єктів до умов глобальної конкуренції задля переважання майбутніх здобутків від членства в Світовій організації торгівлі над можливими втратами для економіки України.

6. Зовнішня торгівля України

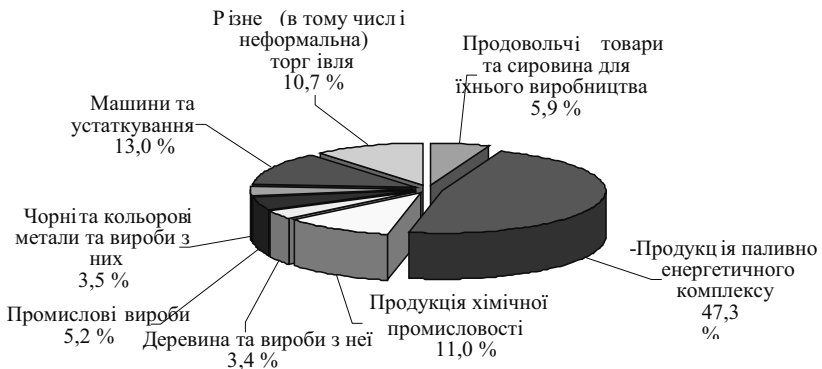

Рис. 18. Товарна структура імпорту України

Таблиця 16

СТРУКТУРА ЕКСПОРТУ ТОВАРИВ²

Країни	Млн доларів США	% від загального обсягу
Всього	1457,2	100
Росія	3515,6	24,1
Туреччина	868,5	6,0
США	725,3	5,0
Італія	638,9	4,4
Китай	628,8	4,3
Польща	417,9	2,9

² www.ukrstat.gov.ua

Закінчення табл. 16

Країни	Млн доларів США	% від загально- ного обсягу
Болгарія	382,5	2,6
Угорщина	327,3	2,2
Інші	6326,3	43,4
Структура імпорту товарів		
Всього	13 956	100
Росія	5824	41,7
Німеччина	1134,4	8,1
Туркменістан	946,2	6,8
Білорусь	601,9	4,3
Казахстан	412,8	3,0
США	360,4	2,6
Італія	346,0	2,5
Польща	312,5	2,2
Франція	236,1	1,7
інші	3780,8	27,1
Структура експорту послуг		
Всього	3486,8	100
Росія	2049	58,8
Великобританія	123,2	3,5
США	122,7	3,5
Німеччина	105,0	3,0
Бельгія	70,5	2,0
Кіпр	68,4	2,0
Швейцарія	47,8	1,4
інші	900,1	25,8
Структура імпорту послуг		
Всього	1360,8	100
США	268,2	19,7
Росія	184,7	13,6
Великобританія	104,6	7,7
Німеччина	68,7	5,1
Швейцарія	33,2	2,4
Австрія	21,7	1,6
Швеція	20,8	1,5
інші	658,9	48,4

Основною тенденцією розвитку зовнішньої торгівлі України на початку поточного 2007 року є збереження додатного сальдо. Очевидно, Україна збереже додатне сальдо за підсумками всього року, хоча воно в порівнянні з попереднім повинне зменшитися. Основними позиціями українського експорту залишаються: продукція чорної та кольорової металургії, продукція хімічної промисловості. Уряд навіть після відставки провадить активні переговори з метою максимально зберегти позиції українських товарів на зовнішніх ринках.

Подальший розвиток зовнішньої торгівлі України, його тенденції та напрями безпосередньо залежать від того, який саме уряд буде керувати країною, які політичні сили будуть у ньому представлені, якою буде його цінова, кредитна, митно-тарифна політика, на яку групу країн він передусім орієнтуватиметься.

Рекомендована література: 6, 7, 14, 27, 28, 32, 33, 37.

ТЕМА 7. ЦІНОУТВОРЕННЯ В СВІТОВІЙ ТОРГІВЛІ

1. Основи й особливості ціноутворення на світовому ринку.
2. Ціноутворення на світових товарних ринках.
3. Практика і методи визначення зовнішньоторгових цін.

1. Основи й особливості ціноутворення на світовому ринку

Ціна — це кількість грошей, що надаються за товар чи послугу.
Ціна — це сума тих цінностей, які споживач віддає в обмін на право володіти чи використовувати товар чи послугу.

Ціни можна трактувати, як грошову суму, яку сподівається отримати продавець, пропонуючи товар або послугу, і яку готовий заплатити за цю послугу або товар покупець.

Міжнародна (світова) ціна — це грошовий вираз інтернаціональної вартості виробництва.

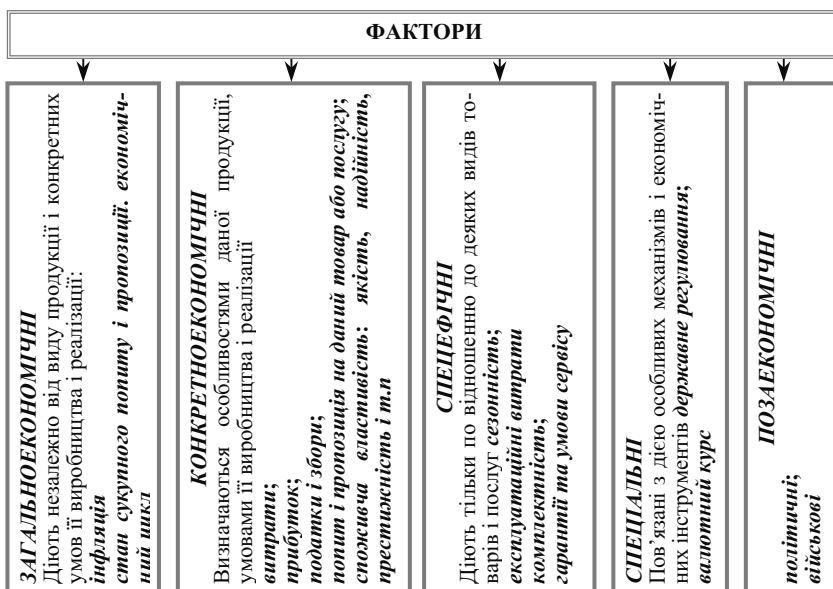

Рис. 19. Ціноутворюючі фактори

<p>Інкотермс — це систематизоване поєднання низки міжнародних торговельних звичаїв, базисні умови поставки. Ціллю Інкотермс є забезпечення комплексу міжнародних правил по тлумаченню найбільш широко вживаних торгових термінів в області зовнішньої торгівлі.</p> <p>Структура Інкотермс-2000 залишилась такою, як і структура Інкотермс-1990. Як і в попередній редакції, у правилах зберігається 13 торгових термінів, об'єднаних у 4 групи.</p>		
<p>Скорочені позначення міжнародних умов торгівлі та їх тлумачення</p>		
<p>Умови продажу</p>	<p>Обов'язки ПРОДАВЦЯ</p>	<p>Обов'язки ПОКУПЦЯ</p>
<p>Група Е — покладає на продавця мінімальні зобов'язання.</p> <p>Продавець повинен лише надати товар у розпорядження покупця в узгодженому місці — звичайно на власних площах продавця.</p>		
<p>EXW [Ex works] [Франко завод (... назва місця)] <i>Продавець надає товар у розпорядження покупця на площах свого підприємства, заводу, без здійснення митного очищення товару для експорту та завантаження його на будь-який приймаючий транспортний засіб</i></p>	<p>— забезпечити належну упаковку по правилам перевезу</p> <p>— надати товар у розпорядження покупця на своєму підприємстві/складі</p> <p>— сприяти покупцеві у здійсненні експортних формальностей</p>	<p>— здійснити імпортні формальності для увезення товару, а також забезпечити його доставку до місця призначення</p>
<p>Група F — основне перевезення не оплачено</p> <p>«F»-терміни вимагають від продавця доставки товару для перевезення відповідно до вказівок покупця.</p>		
<p>FCA [Free Carriage] [Франко перевізник (назва місця призначення)] <i>Продавець здійснює поставку товару, який протіє митне очищення для експорту, шляхом передавання призначеному покупцем перевізнику у названому місці</i></p>	<p>— забезпечити належну упаковку по правилам перевезу</p> <p>— надати товар у розпорядження перевізника, вказаного покупцем або навантажити на транспортний засіб, вказаний покупцем</p> <p>— здійснити експортні формальності для вивозу товару</p> <p>— повідомити покупця про те, що товар переданий у розпорядження перевізника, вказаного і зафрахтованого покупцем</p>	<p>— здійснити імпортні формальності для увезення товару, а також забезпечити його доставку до місця призначення</p>

<p>FAS [Free Alongside Ship] [Франко уздовж борта судна (... назва порту відвантаження)] <i>Поставка є здійсненою продавцем, коли товар розміщений біля борту судна у названому порту відвантаження. Це означає, що з цього моменту усі витрати й ризики втрати чи пошкодження товару повинен нести покупець</i></p>	<p>— забезпечити належну упаковку по правилам перевезу — надати товар удвож борта судна, вказаного покупцем — повідомити покупця про те, що товар переданий у розпорядження перевізника, вказаного і зафрахтованого покупцем</p>	<p>— здійснити експортні та імпортні формальності для вивозу та увезення товару, а також забезпечити доставку до місця призначення</p>
<p>FOB [Free on Board] [Франко борт (назва порту відвантаження)] <i>Поставка є здійсненою продавцем, коли товар перейшов через поруччі судна в названому порту відвантаження. Це означає, що з цього моменту усі витрати й ризики втрати чи пошкодження товару повинен нести покупець</i></p>	<p>— забезпечити належну упаковку по правилам перевезу — навантажити товар на борт судна, вказаного покупцем — здійснити експортні формальності для вивозу товару — повідомити покупця про те, що товар був переданий перевізнику вказаному і зафрахтованому покупцем</p>	<p>— здійснити імпортні формальності для увезення товару, а також забезпечити його доставку із порту вивантаження до місця призначення</p>
<p>Група С — основне перевезення оплачено. «С»-терміни вимагають від продавця укласти договір перевезення на звичайних умовах за свій власний рахунок. Тому пункт, до якого він повинен оплачувати транспортні витрати, обов'язково має бути зазначений після відповідного «С»-терміну.</p>		
<p>CFR [Cost and Freight] [Вартість і фрахт (назва порту призначення)] <i>Поставка є здійсненою продавцем, коли товар перейшов через поруччі судна в порту відвантаження. Продавець зобов'язаний понести витрати та оплатити фрахт, необхідні для доставки товару до названого порту призначення</i></p>	<p>— забезпечити належну упаковку по правилам перевезу — укласти за свій рахунок договір перевезу до порту призначення вантажу — навантажити товар на борт судна — здійснити експортні формальності для вивозу товару — направити покупцю рахунок-фактуру та транспортний документ</p>	<p>— здійснити імпортні формальності для увезення товару, а також забезпечити його доставку із порту навантаження до місця призначення</p>
<p>СIF [Cost, Insurance and Freight] [Вартість, страхування і фрахт (назва порту призначення)]</p>	<p>— забезпечити належну упаковку по правилам перевезу</p>	<p>— домовитися з продавцем про укладення договору</p>

Продовження табл. 17

<p>Поставка є здійсненою продавцем, коли товар перейшов через поручні судна в порту відвантаження.</p> <p><i>Продавець зобов'язаний понести витрати та оплатити фрахт, необхідні для доставки товару до названого порту призначення</i></p>	<p>— укласти за свій рахунок договір до порту призначення — навантажити товар на борт судна</p> <p>— здійснити експортні формальності для вивозу товару</p> <p>— здійснити за свій рахунок (на користь покупця) страхування вантажу</p> <p>— направити покупцю рахунок-фактуру, транспортний документ та страховий поліс або сертифікат</p>	<p>страхування — здійснити імпортні формальності для увезення товару, а також забезпечити його доставку із порту вивантаження до місця призначення</p>
<p>CPT [Carriage Paid To] [Фрахт/перевезення оплачені до (назва місця призначення)]</p> <p><i>Продавець здійснює поставку товару шляхом його передачі перевізнику, призначеному ним самим. Це означає, що покупець приймає на себе всі ризики та будь-які інші витрати, що можуть виникнути після здійснення поставки товару у вищезазначений спосіб</i></p>	<p>— забезпечити належну упаковку по правилам перевозу</p> <p>— укласти за свій рахунок договір перевозу до місця призначення</p> <p>— надати товар у розпорядження першого перевізника</p> <p>— здійснити експортні формальності для вивозу товару</p> <p>— направити покупцеві рахунок-фактуру та транспортний документ</p>	<p>— здійснити імпортні формальності для увезення товару і при необхідності забезпечити його транспортування до місця призначення</p>
<p>CIP [Carriage and Insurance Paid To] [Фрахт/перевезення і страхування оплачені до (... назва місця призначення)]</p> <p><i>Продавець здійснює поставку товару шляхом його передачі перевізнику, призначеному ним самим. Це означає, що покупець приймає на себе всі ризики та будь-які інші витрати, що можуть виникнути після здійснення поставки товару у вищезазначений спосіб</i></p>	<p>— забезпечити належну упаковку по правилам перевозу</p> <p>— укласти за свій рахунок договір перевозу до місця призначення</p> <p>— надати товар у розпорядження першого перевізника</p> <p>— здійснити експортні формальності для вивозу товару</p> <p>— здійснити за свій рахунок (на користь покупця) страхування вантажу</p> <p>— відправити покупцеві рахунок-фактуру, транспортний документ і страховий поліс або сертифікат</p>	<p>— домовитися з продавцем про укладення договору страхування</p> <p>— здійснити імпортні формальності для увозу товару і при необхідності забезпечити його доставку до місця призначення</p>

<p>«D» — терміни відмінні за своєю природою від «C»-термінів, тому що відповідно до «D»-термінів продавець відповідає за прибуття товару в узгоджене місце чи пункт призначення на кордоні чи до всередині країни імпорту. Продавець зобов'язаний нести всі ризики й витрати щодо доставки товару до цього місця (пункту). Таким чином, «D»-терміни позначають договори прибуття, в той час як «C»-терміни вказують на договори відвантаження (відправлення).</p>	<p>Група D — прибуття</p> <p>— забезпечити належну упаковку по правилам перевезу</p> <p>— доставити товар в зазначене місце на кордоні</p> <p>— здійснити експортні формальності для вивозу товару</p> <p>— відправити покупцеві необхідні документи для отримання товару</p>	<p>— здійснити імпортні формальності для увезення товару, а також забезпечити його транспортування з вказаного місця на кордоні до місця призначення</p>
<p>DAF [Delivered At Frontier]</p> <p>[Поставка до кордону (назва місця доставки)]</p> <p><i>Продавець виконає свої обов'язки щодо поставки, коли товар, що пройшов митне очищення для експорту, але ще не для імпорту, наданий у розпорядження покупця нерозвантаженим на прибулому транспортному засобі в названому місці та пункті на кордоні, але перед митним кордоном суміжної країни</i></p>	<p>— забезпечити належну упаковку по правилам перевезу</p> <p>— здійснити експортні формальності для вивозу товару</p> <p>— доставити товар в порт призначення готовим для вивантажування з судна</p> <p>— відправити покупцеві рахунок-фактуру, коносамент або інший транспортний документ, гарантуючий покупцеві отримання товару</p>	<p>— забезпечити вивантажування товару</p> <p>— здійснити імпортні формальності для увезення товару, а також забезпечити його транспортування з порту вивантаження до місця призначення</p>
<p>DES [Delivery Ex Ship]</p> <p>[Поставка із судна (назва порту призначення)]</p> <p><i>Продавець виконає свої обов'язки щодо поставки, коли товар, що не пройшов митного очищення для імпорту, наданий у розпорядження покупця на борту судна в названому порту призначення. Продавець несе всі витрати та ризики, пов'язані з доставкою товару до названого порту призначення до розвантаження</i></p>	<p>— забезпечити належну упаковку по правилам перевезу</p> <p>— здійснити експортні формальності для вивозу товару</p> <p>— надати товар, який пройшов митну очистку для увезення, у розпорядження покупця на причалі в порту призначення — надати покупцеві необхідні для отримання документи</p>	<p>— прийняти на себе відповідальність за виконання імпортних формальностей, якщо вони виключені із зобов'язань провадця, і у цьому випадку застереження «Duty Paid» повинно бути замінено застереженням «Duty Unpaid»</p> <p>— забезпечити транспортування товару із означеного порту до місця призначення</p>
<p>DEQ [Delivery Ex Quay]</p> <p>[Поставка з причалу (... назва порту призначення)]</p> <p><i>Продавець виконає свої обов'язки щодо поставки, коли товар, що не пройшов митного очищення для імпорту, наданий у розпорядження покупця на причалі (набережній) у названому порту призначення. Продавець несе всі витрати та ризики, пов'язані з доставкою товару до названого порту призначення та розвантаженням товару на причалі (набережні)</i></p>		

Закінчення табл. 17

<p>DDU [Delivery Duty Unpaid]</p> <p>[Поставка без сплати мита (назва місця призначення)]</p> <p><i>Продавець здійснює поставку покупцю товару без проведення його митного очищення для імпорту та без розвантаження з будь-якого прибулого транспортного засобу в названому місці призначення. Продавець несе всі витрати та ризики, пов'язані з доставкою товару до цього місця, за винятком (у відповідних випадках) будь-яких «мит»</i></p>	<p>— забезпечити належну упаковку по правилам перевозу</p> <p>— здійснити експортні формальності для вивозу</p> <p>— надати товар в кінцеве місце призначення</p> <p>— надати покупцеві необхідні для отримання документи</p>	<p>— прийняти поставку товару — здійснити імпортні формальності для увезення товару та сплатити митні збори</p>
<p>DDP [Delivered Duty Paid]</p> <p>[Постачання з оплатою мита (назва місця призначення)]</p> <p><i>Продавець здійснює поставку покупцю товару, який пройшов митне очищення для імпорту, без розвантаження з будь-якого прибулого транспортного засобу в названому місці призначення. Продавець несе всі витрати та ризики, пов'язані з доставкою товару до цього місця, включаючи (у відповідних випадках) будь-які «мита» (під словом «мито» тут розуміється відповідальність за виконання та ризики виконання дій з проходження митних процедур, а також оплата витрат митного очищення, податків, митних і інших зборів) на імпорт до країни призначення</i></p>	<p>— забезпечити належну упаковку по правилам перевозу</p> <p>— здійснити експортно-імпортні формальності для вивозу та увезення</p> <p>— поставити товар в кінцеве місце призначення</p> <p>— надати покупцеві необхідні документи</p>	<p>— прийняти поставку</p>

Ціноутворення — це процес відбору кінцевої ціни залежно від собівартості продукції, цін конкурентів, співвідношення попиту і пропозиції, інших факторів.

Методи ціноутворення на світовому ринку:

- на основі закритих торгів — виходячи з очікуваних цінових пропозицій конкурентів;
- на основі передбачуваної цінності — виходячи з відчуття покупцем цінової вартості товару;
- на основі рівня поточних цін — виходячи з поточних цін конкурентів.

Ціни зовнішньоторговельних контрактів:

◆ **базисна**, яка використовується для визначення сорту або якості товару, яку узгоджують на переговорах між продавцем та покупцем. Вона є початковою для визначення ціни фактично поставленого товару, якщо характеристики останнього відрізнятимуться від обумовлених у контракті;

◆ **фактурна**, яка визначається умовами поставки, вказаними в контракті. Умови поставки товару визначають обов'язки покупця і продавця щодо доставки товару і встановлюють момент переходу ризику випадкової загибелі чи ушкодження товару з продавця на покупця.

Використання базисних умов постачання спрощує складання і узгодження контрактів, допомагає відповідальності і вирішення суперечок, які Міжнародна торгівельна палата розробила і випустила збірники тлумачення базисних умов, так звані «*International commercial Terms*», чи скорочено «*Інкотермс*», що широко використовуються в торгівельній практиці. Остання редакція Інкотермс вийшла в 2000 році.

2. Ціноутворення на світових товарних ринках

Типи ринків

1. **ринок досконалої, або чистої конкуренції** — характеризується великою кількістю продавців і покупців на ринку певної (однорідної) продукції. Цьому типу ринку притаманне:

- ◆ зниження цін на продукцію з метою утриматися на ринку;
- ◆ постачальники прагнуть до максималізації задоволення потреб споживача;

◆ в рамках однорідної продукції на ринку з'являється безліч продуктів, які переважно відрізняються між собою не змістом (якістю), а формою.

2. Ринок чистої монополії характеризується наявністю єдиного постачальника товару. Ціноутворення у даному випадку визначається (диктується) виробником. Варіюючи обсяги, він встановлює найвигідніший для нього рівень цін. Ціни, як правило, орієнтовані на отримання максимально високого валового прибутку, а не величини прибутку на один виріб. Встановлення дискримінаційне високих цін обумовлюється часто додатковими обмеженнями для покупця.

3. Ринок монополістичної конкуренції. Цей тип ринку передбачає змішаний варіант. На такому ринку присутні крупні монополії і значна кількість менш сильних, середніх, а то і дрібних фірм, але які займають чільне місце на ринку.

Для такого ринку притаманні:

- цінова боротьба між монополістичним і немонополістичним сектором;

- конкуренція не тільки внутрішньогалузева, але і міжгалузева (металургійна галузь і галузі хімічної промисловості через заміники);

- ринок конкуренції не багатьох постачальників (олігополія). Характеризується наявністю декількох великих компаній-виробників окремих продуктів, які володіють значним сегментом на ринку. Умовою існування такого ринку є, як правило, не рекламовані неофіційні домовленості основних конкурентів про ціни, обсяги виробництва і поділ ринку збуту. Найбільш простою формою реалізації наведених зобов'язань є картель.

Вплив держави на зовнішньоторгові ціни здійснюється, головним чином, через її протекціоністську політику. Вона проявляється в таких заходах:

- ◆ регулювання внутрішніх цін;
- ◆ експортні субсидії, дотації та гарантії суб'єктам зовнішньоекономічних відносин;

- ◆ митно-тарифна політика;
- ◆ експортні дотації і гарантії і т. п.;
- ◆ фінансування державою науково-дослідних і конструкторських робіт;
- ◆ державна демпінгова політика.

ВИДИ ДЕМПІНГУ

Прямий (продаж на зовнішньому ринку за ціною нижчою, ніж на внутрішньому)	Д	Зворотний (придбання зарубіжним покупцем товару за ціною вищою, ніж сплачують внутрішні покупці)
Одиничний (дискредитація ціни виробником внаслідок випадкового випуску надлишку товарів)	М	Грабіжницький (продаж товару на зовнішньому ринку за зниженими цінами з метою усунення конкурентів)
Тимчасовий (середній стан між одиничним та грабіжницьким демпінгами)	П	Субсидійний (продаж на зовнішньому ринку товару за зниженою ціною за рахунок держ. експортних субсидій)
Самостійний (продаж на зовнішньому ринку товару за зниженими цінами за рахунок власних ресурсів)	Н	Валютний (продаж на зовнішньому ринку товару за рахунок застосування знижених валютних курсів)
	Г	

3. Практика і методи визначення зовнішньоторгових цін

Рис. 20. Систематизація цін на міжнародному ринку

Експортна ціна — ціна за якою товар реалізується зарубіжному контрагенту.

Імпортна ціна — ціна по якій товар купується у зарубіжного контрагента.

Комерційна ціна — відображає інтернаціональну ціну виробництва при звичайному порядку здійснення угоди купівлі-продажу.

Ціна клірингових розрахунків — ціна товару, в якій враховані умови і особливості клірингу.

Кліринг — це система безготівкових розрахунків за товари та послуги, заснована на заліку взаємних вимог та обов'язків.

Ціна програм допомоги — ціна товару, в якій враховані умови і особливості реалізації програм допомоги.

Трансфертна ціна — ціна товару, по якій здійснюються внутрікорпоративні операції.

Ціна нетто — чиста ціна товару на місці його купівлі-продажу.

Ціна споживання — сума затрат покупця, включаючи витрати на придбання та використання товару в нормативний строк.

Оптова ціна — ціна товару при продажу його крупними партіями.

Роздрібна ціна — ціна товару при продажу його індивідуальному споживачу

Тверда ціна встановлюється в момент підписання угоди й не може змінюватися протягом терміну її дії.

Рухома ціна — зафіксована при укладенні угоди ціна, яка може бути переглянута в майбутньому, якщо ринкова ціна до часу його постачання зміниться. У контракті обов'язково вказується джерело, на основі якого робиться висновок про зміну ціни товару.

Змінна — це ціна, розрахована в момент виконання контракту шляхом перегляду договірної (базисної) ціни з урахуванням змін у витратах виробництва, що відбулися в період виконання контракту (найчастіше використовується для великого промислового обладнання).

Ціна, яка публікується — ціна, яка повідомляється в спеціальних та фірмових джерелах інформації. Вони, як правило, відображають рівень світових цін. До них відносяться:

Довідкова ціна — ціна товару у внутрішній оптовій чи зовнішній торгівлі промислово розвинутих країн, що опубліковується в різних виданнях. Довідкові ціни грають роль відправного пункту, з якого починається процес узгодження ціни при укладанні угоди.

Біржове котирування — ціна товару, що являється об'єктом біржової торгівлі.

Аукціонна ціна — ціна товару, що являється об'єктом аукціонної торгівлі і відображає реальні угоди.

Статистична ціна — середня експортна ціна, на основі даних зовнішньоторговельної статистики шляхом ділення вартості товару на його кількість.

Ціни фактичних угод — ціни, що виражають окремі фактичні комерційні операції.

Ціни пропозицій крупних фірм — початковий рівень ціни товару, запропонований продавцем.

Довідкові ціни в більшості випадків являють собою так звані базисні ціни, тобто ціну товару визначеної кількості і якості в тому чи іншому раніш визначеному географічному базисному пункті.

При визначенні контрактної ціни можуть бути враховані також різноманітні знижки.

Види знижок:

◆ **загальна (проста) знижка** надається з преїскурантної чи довідкової ціни товару. Може складати до 20—30 %. Такі знижки використовуються при купівлі-продажу стандартних видів машин і обладнання. Наприклад, до такого виду належить знижка, що надається за умов купівлі товару за готівку (як правило, її розмір відповідає розміру позичкового проценту);

◆ **знижка продавця за велику одноразову закупку** товару або за стабільну довгострокову поставку. Знижка може сягати 20—30 % від початкової ціни;

◆ **знижка для ексклюзивного імпортера**, коли фірма-імпортер є єдиним постачальником товару в якусь країну або регіон, формує сприятливі умови для фірми-виробника. Знижка сягає 10—15 % від першої ціни;

◆ **знижка «сконто»** у випадку здійснення імпортером передплати повної або часткової за поставлений товар;

◆ **знижка традиційному партнеру** (знижка за оборот бонусна). Як правило, надається тому імпортеру, який довгий час працює на ринку з одним і тим же експортером. У контракті в цьому випадку обумовлюється шкала знижок залежно від досягнутого обороту протягом певного терміну (як правило, року), а також порядок виплати сум на основі цих знижок;

◆ **знижка за купівлю несезонного товару** (сільськогосподарська продукція, одяг, взуття і т. п.);

◆ **дилерська знижка надається** оптовим і роздрібним продавцям, агентам і посередникам.

◆ **знижка за кількість або серійність** (прогресивна) надається покупцеві за умови закупівлі ним наперед визначеної кількості товару, що поступово збільшується. Серійні замовлення викликають підвищену зацікавленість у виробника, оскільки виготовлення машин одного типу знижує пересічні витрати виробництва на одиницю продукції;

◆ **спеціальні знижки** надаються привілейованим покупцям, в замовленнях яких дуже зацікавлені продавці. До цієї категорії належать також знижки на пробні партії і замовлення, що мають на меті зацікавити покупця;

◆ **експортні знижки** надаються іноземним покупцям зверху тих, які діють на внутрішньому ринку виробника. Їх метою є підвищення конкурентоспроможності товару на зовнішньому ринку;

◆ **знижки при продажу обладнання**, яке було у користуванні, складають інколи 50 % його вихідної ціни.

Рекомендована література: 6, 28, 32, 35, 53.

ТЕМА 8. МІЖНАРОДНИЙ РУХ КАПІТАЛУ

1. Суть та причини міжнародного руху капіталу.
2. Форми міжнародного руху капіталу.
3. Міжнародний фінансовий ринок.

1. Суть та причини міжнародного руху капіталу

Міжнародний рух капіталу — це рух одного з факторів виробництва, це переміщення капіталу за межі національних кордонів.

Капітал — грошові і матеріальні засоби, що використовуються в суспільному виробництві з метою отримання прибутку.

Державний капітал — це засоби з державного бюджету, які спрямовуються за кордон або приймаються з-за кордону за рішенням уряду чи міжурядових організацій. До них належать державні позики, гранти та різні види дарунків чи допомоги, які надаються однією країною іншій за міжурядовими угодами (джерелом капіталу є засоби державного бюджету, рішення про переміщення капіталу за кордон приймає уряд спільно з парламентом).

Недержавний (приватний) капітал — це засоби приватних фірм чи організацій, які спрямовуються за кордон або отримуються з-за кордону за рішенням їх керівних органів. Це — інвестиції капіталу, надання торгових кредитів, міжбанківське кредитування тощо (джерелом капіталу є власні або залучені кошти приватних фірм, уряд має право його регулювати і контролювати).

Основні причини міжнародного руху капіталу:

1. поява можливостей більш вигідного вкладення капіталу за кордоном;
2. відносний надлишок капіталу на національних ринках, що перешкоджає високоприбутковому його використанню;
3. попит на капітал, який не збігається з його пропозицією в різних ланках світового господарства, що зумовлено нерівномірністю економічного розвитку держав;
4. різницю у витратах виробництва в різних країнах внаслідок різниці у вартості сировини, енергії, заробітної плати тощо;
5. інтернаціоналізацію виробництва;
6. зацікавленість у природних ресурсах інших країн для забезпечення сировиною своїх підприємств;

7. відмінності в екологічних нормативах і стандартах різних країн, що сприяє вивезенню або створенню екологічно шкідливих виробництв у інших країнах для забезпечення своїх потреб;

8. бажання обійти тарифні та нетарифні бар'єри, які є у звичайному комерційному експорті;

9. захист грошей від інфляції;

10. технологічне лідерство, що сприяє поширенню найновіших технологій;

11. необхідність технічного переозброєння та модернізації національних підприємств.

Економічні позитивні наслідки для країн-імпортерів капіталу:

- можливість розвитку нових і старих виробництв;
- залучення додаткових валютних ресурсів;
- розширення науково-технічного потенціалу;
- створення додаткових робочих місць;
- впровадження нової культури інвестиційного менеджменту.

Таблиця 19

МЕТОДИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ

Позикові стимули	Фінансові методи	Не фінансові методи
встановлення прямих позикових пільг або зниження податку для іноземних інвесторів	надання кредитів, субсидій, позик іноземним інвесторам для здійснення своєї господарської діяльності	надання інформаційної допомоги іноземним інвесторам, допомога в управлінні, створення спеціальних економічних зон

2. Форми міжнародного руху капіталу

Таблиця 20

ФОРМИ МІЖНАРОДНОГО РУХУ КАПІТАЛУ

Ознаки	Форми
За джерелами походження	— приватний; — державний; — міжнародних (регіональних), валютно-кредитних і фінансових організацій; — змішаний
За терміном вкладання	— суперстроковий (до 3-х місяців); — короткостроковий (до 1—1,5 року); — середньостроковий (від 1 року до 5—7 років); — довгостроковий (більше 5—7 років і до 40—45)

Ознаки	Форми
За формою надання	— товарний; — грошовий; — змішаний
За характером використання	— підприємницький; — позиковий
За цілями	— прями інвестиції (отримання доходу і забезпечення контролю над фірмою); — портфельні інвестиції (отримання доходу і встановлення можливого контролю над фірмою) — інші інвестиції
Специфічні форми іноземних капіталовкладень	— лізинг; — інжиніринг

Підприємницький капітал — це засоби, які вкладаються у виробництво для отримання доходу. Вивезення підприємницького капіталу означає створення власниками капіталу підприємств на території іншої країни.

Інвестиції — це всі види активів (засобів), вкладених в господарську діяльність для отримання доходу економічним визначенням інвестиції

Інвестиції — це витрати на створення, розширення, реконструкцію та технічне переозброєння основного капіталу та зв'язані з цим зміни оборотного капіталу.

Іноземні інвестиції — це капітали, експортовані з однієї країни і вкладені в справу або підприємство на території іншої, тобто це довгострокові зарубіжна вкладання капіталу, які забезпечують контроль над господарською діяльністю фірми з боку інвестора.

Прямі інвестиції — це капіталовкладення в підприємства за кордоном з метою отримання підприємницького доходу контролю за ними зі сторони інвестора.

Портфельні інвестиції — капіталовкладення в іноземні цінні папери (акції) з метою отримання доходу (дивідендів) і встановлення можливого контролю за діяльністю інвестованого підприємства.

Форми підприємств з прямим іноземними інвестиціями:

◆ дочірня компанія (володіння інвестором більше 50 % капіталу);

- ◆ *асоційована компанія* (володіння інвестором-президентом менше 50 % капіталу);
- ◆ *філія* (підприємство повністю належить прямому інвестору).

3. Міжнародний фінансовий ринок

Міжнародний фінансовий ринок — це система ринкових відносин, що забезпечує акумуляцію і перерозподіл капіталу між кредиторами і позичальниками через посередників на основі попиту і пропозиції на капітал.

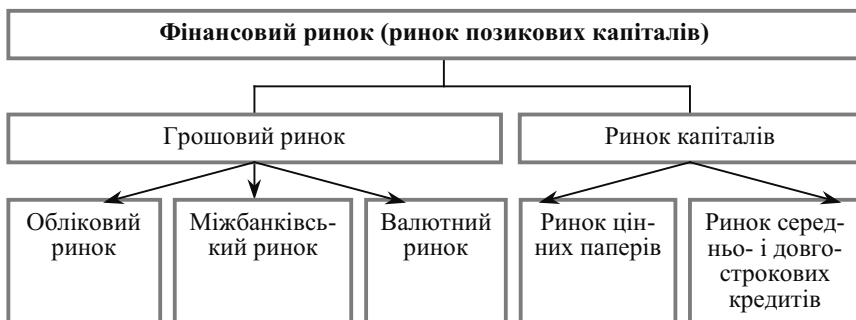

Рис. 21. Структура фінансового ринку

Євроринок — це сукупність грошових засобів в іноземних валютах, які функціонують як позиковий капітал за межами національних кордонів.

Євровалюта — це іноземна валюта, в якій здійснюються операції за межами країн — емітентів усіх валют.

Рекомендована література: 6, 28, 32, 35, 53.

ТЕМА 9. СВІТОВА ВАЛЮТНА СИСТЕМА І МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВІ ВІДНОСИНИ

1. Сутність і структура світової валютної системи.
2. Національна і світова валютна системи та їх основні елементи.
3. Валюта та її основні види.
4. Валютний паритет та валютний курс.
5. Еволюція світової валютної системи.

1. Сутність і структура світової валютної системи

Міжнародні валютні відносини — сукупність валютно-грошових і розрахунково-кредитних зв'язків у світогосподарській сфері, які виникають у процесі взаємного обміну результатами діяльності національних господарств.

Найважливішим елементом міжнародних валютних відносин виступає

Валютна система — форма організації міжнародних грошових відносин; сукупність правил та механізмів, що забезпечують співвідношення між валютами.

Рівні валютної системи:

Національна валютна система — це форма організації валютних відносин країни, за допомогою яких здійснюються міжнародні розрахунки, утворюються та використовуються валютні кошти держави.

Міжнародна (регіональна) валютна система — це договірно-правова форма організації валютних відносин між групою країн.

Світова валютна система — це форма організації міжнародних валютних (грошових) відносин, що історично склалася і закріплена міждержавною домовленістю. Це сукупність способів, інструментів, міждержавних органів, за допомогою яких здійснюється взаємний платіжно-розрахунковий оборот у рамках світового господарства.

Валютна система країн ЄС — це специфічна організаційно-економічна форма відносин країн ЄС у валютній сфері, спрямована на стимулювання інтеграційних процесів, зменшення амплітуди коливання курсів національних валют та їх взаємну ув'язку.

Функції валютної системи:

- ✓ сприяння розвитку товарообмінних операцій;
- ✓ встановлення правил та механізмів для забезпечення співвідношень між національними грошовими відносинами;

- ✓ здійснення платежів для покриття угод;
- ✓ забезпечення стійкої одиниці вартості і стандарту відкладених платежів.

Головне завдання світової валютної системи:

- ефективне опосередкування платежів за експорт і імпорт товарів, капіталу, послуг та інших видів міжнародної діяльності;
- створення сприятливих умов для розвитку виробництва та міжнародного поділу праці;
- забезпечення безперервного функціонування економічної системи вільного підприємництва.

Таблиця 21

**СТРУКТУРА НАЦІОНАЛЬНОЇ
І СВІТОВОЇ ВАЛЮТНИХ СИСТЕМ**

Національна валютна система	Світова та міжнародна валютні системи
Національна валюта	Резервні валюти, міжнародні рахункові валютні одиниці
Умови конвертування національної валюти	Умови взаємного конвертування валют
Паритет національної валюти	Уніфікований режим валютних паритетів
Режим курсу національної валюти	Регламентация режимів валютних курсів
Наявність чи відсутність валютних обмежень, валютний контроль	Міждержавне регулювання валютних обмежень
Національне регулювання міжнародної валютної ліквідності країни	Міждержавне регулювання міжнародної валютної ліквідності
Регламентация використання міжнародних кредитних засобів обігу	Уніфікація правил використання міжнародних кредитних засобів обігу
Регламентация міжнародних розрахунків країни	Уніфікація основних форм міжнародних розрахунків
Режим національного валютного ринку та ринку золота	Режим світових валютних ринків та ринку золота
Національні органи, що керують та регулюють валютні відносини країни	Міжнародні організації, які здійснюють міждержавне валютне регулювання

2. Національна і світова валютна системи та їх основні елементи

Елементи валютної системи

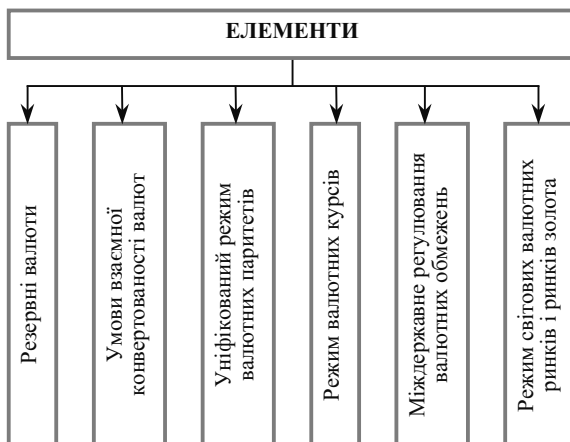

Рис. 22. Елементи світової валютної системи

Основні складові світової валютної системи:

- світовий грошовий товар;
- валютний курс;
- валютні ринки;
- міжнародна валютна ліквідність;
- міжнародні валютно-фінансові організації.

3. Валюта та її основні види

Валюта — національна грошова одиниця, що лежить в основі грошової системи; тип грошової системи в даній країні; іноземна валюта (грошові знаки іноземних держав і платіжні документи, виражені в них).

Класифікація видів валют:

- 1) за емітентами валютних коштів валюта поділяється на:
  - *Національна валюта* — грошова одиниця певної країни та той чи інший її тип (грошова, срібна, паперова).
  - *Іноземна валюта* — грошові знаки іноземних держав, кредитні та платіжні засоби, які виражені в іноземних грошових одиницях і використовуються в міжнародних розрахунках.

• *Міжнародна (регіональна) валюта* — грошова розрахункова одиниця, засіб платежу: СДР, ЕКЮ (з 1 січня 1999 року замінена на євро).

2) за ступеню конвертування валют

◆ *Вільно конвертовані валюти* — обмін без обмежень на будь-які іноземні валюти використовуються для здійснення платежів за міжнародними угодами, активно купуються і продаються на головних валютних ринках.

◆ *Частково конвертовані валюти* — у країнах, де зберігаються валютні обмеження — це валюти, які обмінюються тільки на деякі інші валюти і мають валютні обмеження не за всіма валютними операціями або тільки для нерезидентів. Поділяється на зовнішньо конвертовану і внутрішньо конвертована.

◆ *Неконвертовані валюти* — замкнуті валюти, у країнах, де для резидентів та нерезидентів уведена заборона обміну валют.

3) за матеріально-речової форми:

• *Готівкова (банкноти)*

• *Безготівкова (форекс)*

4) за відношенням до курсів інших валют:

◆ *Сильна (тверда)* — стабільний валютний курс, рух якого відбувається відповідно фундаментальним макроекономічним закономірностям

◆ *Слабка (м'яка)*

5) за принципом побудови

• *кошикового типу (СДР) складається з декількох валют*

• *звичайна*

6) по відношенню до валютних запасів країни

◆ *резервна валюта*

◆ *інші валюти*

7) за видами валютних операцій

• *Валюта ціни контракту*

• *Валюта платежу*

• *Валюта кредиту*

• *Валюта клірингу*

• *Валюта векселя*

4. Валютний паритет та валютний курс

Валютний курс —

◆ Мінова вартість національних грошей однієї країни, виражена в грошових одиницях інших країн.

◆ Коефіцієнт перерахунку однієї валюти в іншу, що визначається співвідношенням попиту та пропозиції на валютному ринку.

Функції валютного курсу:

- Інтернаціоналізація грошових відносин
- Забезпечення взаємного обміну валютами при торгівлі товарами, послугами, при русі капіталів і кредитів.

- Використовується для порівняння цін світових та національних ринків, а також вартісних показників різних країн, виражених в національних чи іноземних валютах.

- Використовується для періодичної переоцінки рахунків в іноземній валюті компаній та банків.

- Перерозподіл національного продукту між країнами.

Фактори, що впливають на валютний курс:

- ◆ Темп інфляції
- ◆ Стан платіжного балансу
- ◆ Різниця процентних ставок в різних країнах
- ◆ Діяльність валютних ринків та спекулятивні валютні операції
- ◆ Ступінь використання визначеної валюти на євrorинку та міжнародних розрахунках

- ◆ Прискорення чи затримка міжнародних платежів
- ◆ Ступінь довіри до валюти на національному та світових ринках

- ◆ Валютна політика
- ◆ Продуктивність праці
- ◆ Довгострокові темпи зростання національної валюти
- ◆ Місце і роль країни у світовій торгівлі
- ◆ Вивіз капіталу

Таблиця 22

ВИДИ ВАЛЮТНИХ КУРСІВ

<p>Фіксований в основу покладено монетний паритет (ваговий вміст золота в національних грошових одиницях)</p>	<p>Плаваючий визначається через зіставлення паритетів купівельної спроможності валют, тобто оцінки в національних грошах вартості однойменного «кошика» товарів</p>
<p>1. реально фіксований (золотомонетний стандарт) 2. договірно-фіксований 3. кошиковий 4. валютний курс, заснований на системі змінного паритету.</p>	<p>1. незалежне плавання (на девізних ринках) 2. кероване (регульоване) плавання (втручання центральних банків) 3. змішане плавання по відношенню до однієї валюти 4. спільне плавання</p>

Паритет купівельної спроможності — співвідношення купівельних спроможностей двох чи більше валют відносно певного набору (кошика) товарів і послуг.

Теорія паритету КС валюти (автор шведський економіст Густав Кассель (1866—1944)) — сьогодні відбувається її 2-ге народження — Кассель підготував для Ліги Націй меморандум, в якому запропонував використовувати ПКС у міжнародній валюті й політиці. Цей показник мав розраховуватись на базі середньозважених товарних цін і використовуватись у валютному обміні, зовнішній торгівлі, при наданні кредитів.

В основу валютного курсу при системі золотомонетного стандарту було покладено:

Золотий паритет

▪ Співвідношення двох грошових одиниць за кількістю чистого золота, що було в них покладено. Цей вміст, або вага чистого золота в грошовій одиниці країни, встановлювався державою і законодавчо фіксувався.

Класичний механізм «золотих крапок». Діяв при двох умовах: вільна купівля — продаж золота та його необмежене вивезення; межі коливань валютного курсу визначались затратами, пов'язаними з транспортуванням золота за кордон (фрахт, страхування, втрата процентів на капітал, затрати на апробування та ін.) і відхилення валютного курсу від золотого паритету в умовах золотомонетного стандарту не перевищувало 1 % від паритету в кожний бік.

Після краху золотомонетного стандарту виникає валютний паритет.

Валютний паритет визначається купівельною спроможністю валют.

Валютний кошик — метод співвідношення середньозваженого курсу однієї валюти по відношенню до визначеного набору інших валют (визначається склад валют, їх доля в кошику, розмір валютних компонентів, тобто кількість одиниць кожної валюти у наборі).

Розрізняють:

- **стандартний кошик** з зафіксованим складом валют на визначений період; **регульований кошик** зі змінним складом;
- **симетричний** (з однаковими долями валют);
- **асиметричний** (з різними долями валют).

Рекомендована література: 6,28,32,35,53

5. Еволюція світової валютної системи

Таблиця 23

ЕВОЛЮЦІЯ СВІТОВОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ

Критерії	Паризька валютна система з 1867 р.	Генуезька валютна система з 1922 р.	Бреттон-Вудська валютна система з 1944 р.	Ямайська валютна система з 1976—1078 рр.	Європейська валютна система з 1979 р. (регіональна)
1. База	Золотомонетний стандарт	Золотодевізний стандарт	Золотодевізний стандарт	Стандарт СДР	Стандарт ЄКЮ (1979—1998 рр.); Євро (з 1999 р.)
2. Використання золота як світових грошей	Золото як резервно-платіжний засіб Конвертованість валют		Золоті паритети	Офіційна демонетизація золота	Об'єднання 20 % офіційних золото-доларових резервів Використання золота для часткового забезпечення емісії ЄКЮ, переоцінка золотих резервів по ринковій ціні
3. Режим валютного курсу	Вільно коливаючі курси в межах золотих крапок	Вільно коливаючі курси без золотих крапок (з 30-х років)	Конвертованість долара США в золото за офіційною ціною	Вільний вибір режиму валютного курсу	Спільно плаваючий валютний курс в межах +2,25, +15 % з серпня 1993 р. («європейська валютна змія») з 1999 р. тільки для 4 країн, що не приєдналися до зони євро
4. Інституційна структура	Конференція	Конференція нарада	МВФ — орган міжнародного регулювання	МВФ; нарада «у верхх»	Європейський фонд валютного співробітництва (1979—1993 рр.); Європейський валютний інститут (1994—1998 рр.); Європейський центральний банк (з 1 липня 1998 р.)

ТЕМА 10. МІЖНАРОДНІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНІ ВІДНОСИНИ

1. Суть та особливості науково-технічних відносин.
2. Міжнародна передача технологій.
3. Міжнародне технічне сприяння.

1. Суть та особливості науково-технічних відносин

Міжнародні науково-технічні відносини — це відносини між суб'єктами світового господарства, що пов'язані з розвитком і використанням досягнень сучасної науки і техніки.

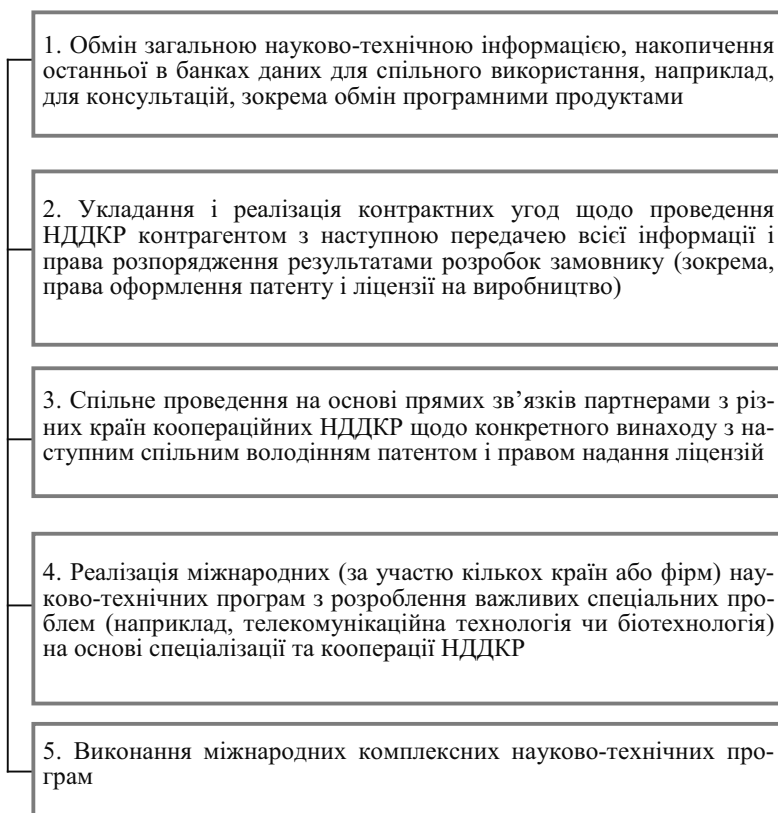

Рис. 23. Форми прояву науково-технічних відносин

2. Міжнародна передача технологій

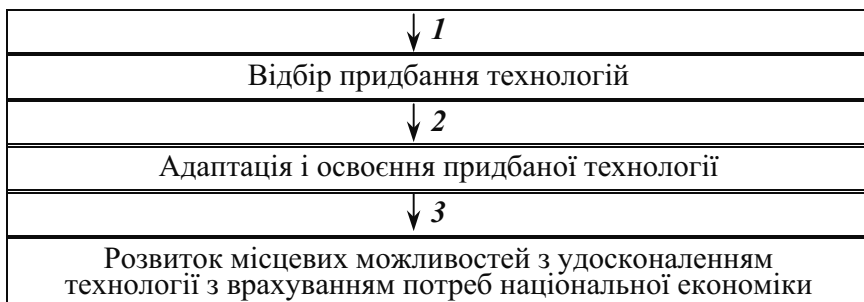

Рис. 24. Етапи передачі технологій

Таблиця 24

ФОРМИ МІЖНАРОДНОЇ ПЕРЕДАЧІ ТЕХНОЛОГІЇ

Форми	Характеристика
Патентна угода	Міжнародна торгова операція, за якою власник патенту поступається правами на використання винаходу покупцеві
Ліцензійна угода	Міжнародна торгова операція, за якою власник винаходу дає іншій стороні дозвіл на його використання в певних межах
Ноу-хау	Передача технологічного досвіду і секретів виробництва, використання яких забезпечує певні переваги в досягненні його кінцевої мети
Угода на інжиніринг	Це угода на інженерно-консультаційні послуги покупцю для реалізації технічного проекту. Вони охоплюють широкий комплекс заходів з підготовки техніко-економічного обґрунтування проектів, проведення науково-дослідних робіт, здійснення консультацій, нагляду, випробування тощо
Франчайзинг	Це надання великою «батьківською» фірмою права дрібній фірмі вести протягом певного періоду свою справу під її опікою та використовуючи її обладнання, реалізовувати через неї свою продукцію

3. Міжнародне технічне сприяння

Міжнародне технічне сприяння полягає у наданні країнам сприяння в сферах технології процесів, товарів або управління. Технічне сприяння спрямоване на підвищення технологічного рівня країн, що розвиваються, і країн з трансформаційною економікою з метою прискорення їх розвитку та формування основ розвинутої ринкової економіки. Міжнародне технічне сприяння можливе як у технічній, так і в економічній чи інших сферах. У економічній сфері воно надається найчастіше в розробленні програм економічного розвитку, статистики, грошової та бюджетної політики, техніко-економічного обґрунтування окремих проектів тощо. Серед організаційних видів технічного сприяння можна виділити технологічні гранти та спів фінансування технічного сприяння.

Технологічні гаранті — це безоплатна передача технології, технологічно містких товарів чи фінансових засобів для купівлі технології, навчання та підготовка персоналу, адаптації до місцевих умов.

Рекомендована література: 6, 28, 32, 35, 53

ТЕМА 11. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

1. Суть та особливості міжнародної економічної інтеграції.
2. Передумови для міжнародної економічної інтеграції, основні етапи.

1. Суть та особливості міжнародної економічної інтеграції

Міжнародну економічну інтеграцію можна визначити як якісно новий етап розвитку і форму прояву інтернаціоналізації господарського життя, що передбачає зближення і взаємоприсотування, переплетення всіх структур національних господарств.

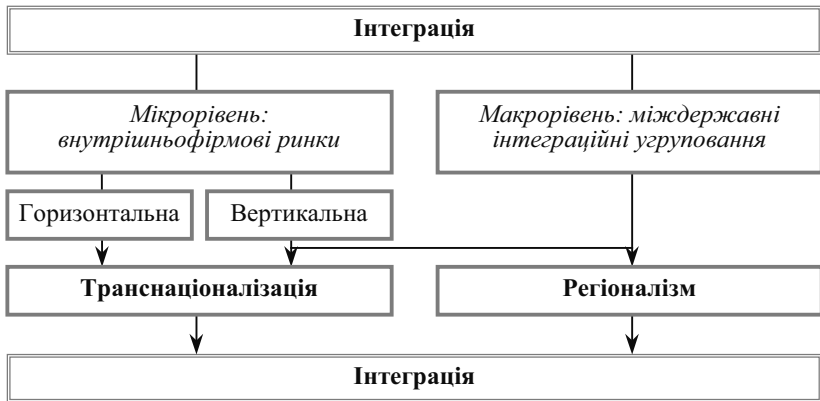

Рис. 25. Структура інтеграційного процесу

Зона преференційної торгівлі — зона з пільговим торговельним режимом, коли дві або декілька країн зменшують взаємні тарифи з імпорту товарів, зберігаючи рівень тарифів в торгівлі з іншими країнами. Найбільш показовим історичним прикладом такої форми інтеграції є преференційна система Британського співтовариства (з 1932 р.), що об'єднувала 48 держав.

У *зонах вільної торгівлі* діє особливий пільговий торговельний режим для країн-учасниць за рахунок усунення внутрішніх тарифів при їх збереженні в торгівлі з іншими країнами. Типовими прикладами є Європейська асоціація вільної торгівлі (1960 р.),

зона вільної торгівлі «США—Канада» (1988 р.), Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА).

Таблиця 25

ФОРМИ МІЖНАРОДНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Форми міжнародної економічної інтеграції	Ключові характеристики					
	зниження внутрішніх тарифів	усунення внутрішніх тарифів	спільний зовнішній тариф	вільний рух капіталів та робочої сили	гармонізація економічної політики	політична інтеграція
Зона преференційної торгівлі						
Зона (асоціація) вільної торгівлі						
Митний союз						
Спільний ринок						
Економічний союз						
Політичний союз						

Митний союз — це угода двох або декількох держав, що передбачає усунення внутрішніх тарифів та встановлення спільного зовнішнього тарифу. Таким чином, митний союз передбачає заміну декількох митних територій однією при повній ліквідації митних податків в межах митного союзу і створенні єдиного зовнішнього митного тарифу.

Угоди про створення митного союзу діяли у Бенілюксі (з 1948 р.), В Європейському союзі (з 1968 р.).

У рамках **спільного ринку** забезпечується вільний рух не тільки товарів, а й послуг, капіталів та громадян (робочої сили). Такі умови економічних взаємовідносин у цілому характерні для Європейського союзу.

В **економічному союзі** вільний рух факторів і результатів виробництва доповнюється гармонізацією внутрішньої та зовнішньої економічної політики. В країнах-учасницях функціонує, як правило, єдина грошова одиниця.

Ознаками економічного союзу є:

- ліквідація будь-яких торгівельних обмежень і проведення єдиної зовнішньоторговельної політики;

- вільне переміщення товарів, послуг, капіталу та громадян;
- жорстка координація (по суті — єдність) економічної, фінансової та соціальної політики.

На основі економічних створюються і *політичні союзи*, в яких поряд з економічною забезпечується й політична інтеграція.

Економічна природа інтеграційних угруповань та взаємовідносин між країнами, що їх утворюють, зумовлюють логіку і наступність у становленні та розвитку форм міжнародної регіональної економічної інтеграції.

При утворенні зон преференційної та вільної торгівлі, митних союзів міждержавні відносини стосуються лише сфери обміну, тобто розвивається торговельна інтеграція. Глибші форми міждержавної координації створюють умови для інтеграції і у сфері виробництва. Рівні, форми та типи міжнародної економічної інтеграції тісно взаємопов'язані.

Структура міжнародної економічної інтеграції

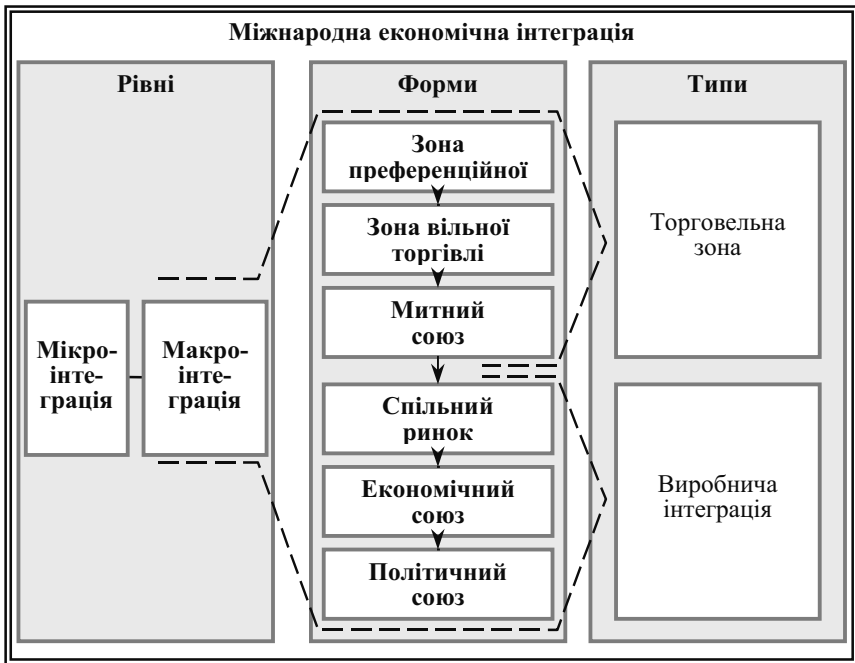

Рис. 26. Рівні, форми і типи міжнародної економічної інтеграції

2. Передумови для міжнародної економічної інтеграції, основні етапи

Передумови міжнародних інтеграційних процесів

1. Сучасна НТР, яка об'єктивно зумовлює формування міждержавного господарського простору з оптимальним поєднанням можливостей і потреб національних економік.

2. Соціально-економічна однорідність національних господарств, що підлягають об'єднанню.

3. Близькі рівні економічного розвитку країн, що інтегруються.

4. Досить тривалий період і досвід взаємного економічного співробітництва групи країн.

5. Цілеспрямована діяльність державних органів країн, партій, соціальних груп і класів щодо інтеграційних процесів

Конкретно визначити, на якому етапі розвитку знаходиться те чи інше інтеграційне угруповання, доволі складно. Проте є можливість класифікувати існуючі інтеграційні угруповання за цілями їх утворення, що відображено у табл. 26.

Отже, регіональна інтеграція зумовлена, насамперед, потребами розвитку продуктивних сил, які дедалі переростають національно-державні межі, що призводить до неухильного поглиблення міжнародного поділу праці та підвищення взаємозалежності національних господарств. Незважаючи на гостру конкуренцію і міждержавні суперечності, взаємозв'язок національних процесів відтворення стає дедалі тіснішим, відбувається зближення національних економічних і політичних структур, складається господарський регіональний комплекс, формується нова культура спілкування між націями.

Рекомендована література: 6, 28, 32, 35, 53.

ЕТАПИ РОЗВИТКУ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ОБ'ЄДНАНЬ

Етапи	Назва, рік створення	Країни-члени
Преперенційна торго- вельна угода	1. Угода про партнерство та співробітництво між ЄС та країнами колишнього СРСР, 1994 р. 2. Угода про асоціації з ЄС, 1991—1995 рр.	ЄС, Беларусь, Казахстан, Росія, Україна
Зона вільної торгівлі (ЗВТ)	1. Європейська Асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ)	Болгарія, Чехія, Угорщина, Польща, Румунія, Словаччина, Естонія, Латвія, Литва, Словенія
	2. Балтійська ЗВТ 1993 р.	Естонія, Латвія, Литва
	3. Вишеградська четвірка, 1990 р.	Угорщина, Польща, Чехія, Словенія
	4. Центральноевропейська зона вільної торгівлі (ЦЕФТА), 1992 р.	Угорщина, Польща, Чехія, Словаччина, Словенія
	5. Північноамериканська зона вільної торгівлі, НАФТА, 1994 р.	Канада, Мексика, США
	6. Австралійсько-новозеландська торговельна угода про поглиблення економічних зв'язків, АНЦЕРТА, 1983 р.	Австралія, Нова Зеландія

Етапи	Назва, рік створення	Країни-члени
	7. Організація Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва, АТЕС, 1989 р.	21 країна-учасниця Азії, Північної та Південної Америки: Австралія, Бруней, Малайзія, Сінгапур, Таїланд, Нова Зеландія, Індонезія, Гвінея, Філіппіни, Тайвань, Гонконг, Китай, Південна Корея, Японія, США, Канада, Чилі; з 1997 р. — В'єтнам, Перу, РФ
Митний союз	1. Центральноамериканський спільний ринок (ЦАСР), 1961 р. 2. Арабський спільний ринок, 1964 р.	Коста-Ріка, Сальвадор, Гватемала, Гондурас, Нікарагуа Єгипет, Ірак, Йорданія, Лівія, Мавританія, Сирія, Йемен
Спільний ринок	1. Латиноамериканська асоціація інтеграції, ЛАІ, 1960 р. 2. Спільний ринок Південного Конуса, МЕРКОСУР, 1991 р.	Аргентина, Болівія, Бразилія, Чилі, Колумбія, Еквадор, Мексика, Перу, Уругвай, Венесуела, Парагвай Аргентина, Бразилія, Уругвай, Парагвай
	3. Карибське співтовариство та Карибський спільний ринок, КАРИКОМ, 1973 р.	Антигуа і Барбуда, Багамські острови, Барбадос, Беліз, Домініка, Гренада, Гайана, Ямайка, Монтсеррат, Сент-Кітс і Невіс, Сент-Лусія, Сент-Вінсент і Гренадіни, Тринідад і Тобаго; 13 держав
	4. Англська група, 1969 р.	Болівія, Колумбія, Еквадор, Перу, Венесуела

	<p>5. Рада співробітництва арабських країн Персидської затоки, «нафтова шестірка», 1981 р.</p>	<p>Бахрейн, Кувейт, Оман, Катар, Саудівська Аравія, ОАЕ</p>
	<p>6. Асоціація держав Південно-Східної Азії, АСЕАН, 1967 р.</p>	<p>Індонезія, Філіппіни, Бруней, Сінгапур, Малайзія, Таїланд, 1995 р. — В'єтнам</p>
<p>Економічний союз</p>	<p>1. Європейське економічне співтовариство, ЄС, 1957р., з 1993 р. — Європейський Союз, ЄС</p> <p>2. Економічний союз, Бенілюкс, 1948 р.</p> <p>3. Співдружність незалежних держав, СНД, 1992 р.</p> <p>4. Союз Арабського Магриба, САМ, 1989 р.</p> <p>5. Західно-африканський економічний і валютний союз, ЮЕМОА, 1994 р.</p> <p>6. Співтовариство розвитку Півдня Африки, САДК, 1973 р.</p> <p>7. Економічне співтовариство країн Західної Африки, ЕКОВАС, 1975 р.</p>	<p>Австрія, Бельгія, Велика Британія, Данія, Німеччина, Греція, Ірландія, Іспанія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Португалія, Фінляндія, Франція, Швеція</p> <p>Бельгія, Нідерланди, Люксембург</p> <p>Вірменія, Азербайджан, Беларусь, Грузія, Казахстан, Киргизія, Молдова, Росія, Таджикистан, Туркменистан, Україна, Узбекистан</p> <p>Алжир, Лівія, Мавританія, Марокко, Туніс</p> <p>Бенін, Буркіна-Фасо, Кот-д'Івуар, Малі, Нігерія, Сенегал, Того</p> <p>Ангола, Ботсвана, Лесото, Малаві, Мозамбік, Намібія, Свазіленд, Танзанія, Замбія і Зімбабве, ПАР, Мавританія</p> <p>Бенін, Буркіна-Фасо, острови Зеленого Ми-су, Кот-д'Івуар, Гамбія, Гана, Гвінея, Гвінея-Бісау, Ліберія, Малі, Мавританія, Нігер, Нігерія, Сенегал, Сьєрра-Леоне, Того; 16 країн</p>
	<p>8. Економічне співтовариство країн Центральної Африки, КЕЕАС</p>	<p>11 країн-учасниць</p>

ТЕМА 12. МІСЦЕ УКРАЇНИ В СВІТОВОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ПРОСТОРИ

1. Сучасний стан економіки України.
2. Передумови, особливості і шляхи інтеграції.
3. Проблеми інтеграції України в систему міжнародних економічних відносин.

1. Сучасний стан економіки України

Таблиця 27

ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ (2004—2007 рр.)³

Показник	2004	2005	2006	2007
Номінальний ВВП, млн. грн	172 952	203 800	228 300	258 900
Реальний ВВП, % зміни	5,8	8,0	4,5	6,0
Промислове виробництво, % реальної зміни	12,9	14,0	6,0	9,5
Сільськогосподарське виробництво, % реальної зміни	7,6	10,0	6,0	5,0
Транспорт, % реальної зміни	2,4	1,0	2,0	4,0
Будівництво, % реальної зміни	1,9	12,0	5,0	6,0
Торгівля, % реальної зміни	5,6	13,0	7,5	6,0
Грошові витрати домашніх господарств, % реальної зміни	12,3	12,5	8,0	9,0
Валові інвестиції, % реальної зміни	12,1	17,0	10,0	12,0
Експорт товарів і послуг, % реальної зміни	20,3	10,0	3,5	5,5
Імпорт товарів і послуг, % зміни	18,9	15,0	8,0	6,0

³ Держкомстат, НБУ; Міжнародний центр перспективних досліджень.

**ОСНОВНІ МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ
ЗА СІЧЕНЬ—СЕРПЕНЬ 2007 року⁴**

Реальний ВВП	7,5 %
Обсяг промислового виробництва	10,9 %
Валова продукція сільського господарства	3,4 %
Інвестиції в основний капітал	32,2 %
Експорт товарів і послуг	27,9 %
Імпорт товарів і послуг	34,1 %
Оборот роздрібно́ї торгівлі	28,4 %
Реальний наявний дохід населення	11,5 %
Реальна заробітна плата	12,2 %
Індекс цін виробників промислової продукції	14,5 %
Індекс споживчих цін	6,2 %

2. Передумови, особливості і шляхи інтеграції

Для ефективної й організаційно оформленої інтеграції України в сучасні світогосподарські зв'язки необхідні певні політико-правові, економічні, соціально-культурні та інфраструктурні передумови.

Основні політико-правові передумови інтеграції:

- політичне визначення України;
- забезпечення територіальної цілісності та створення адекватної системи національної безпеки;
- безумовне виконання міжнародних зобов'язань, особливо в сфері прав людини; запровадження прийнятної форми громадянства;
- перегляд існуючої практики політичних зв'язків із державами колишнього СРСР;
- пряма участь у регіональних і глобальних політичних процесах;
- формування відповідного законодавства і вироблення ефективних механізмів та інструментарію його виконання.

⁴ www.ukrstat.gov.ua

Економічні передумови інтеграції формуються завдяки таким чинникам:

- ◆ економічному та інституційному забезпеченню суверенітету;
- ◆ оцінці економічного потенціалу і напрямів структурної перебудови;
- ◆ розробленню та реалізації обґрунтованої програми переходу до ринкових відносин з пріоритетом роздержавлення й приватизації, соціального захисту населення;
- ◆ оцінці експортного потенціалу, виробленню експортно-імпоротної стратегії та адекватного механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- ◆ запровадженню національної грошової одиниці з включенням її в систему міжнародних розрахунків;
- ◆ розв'язанню проблеми зовнішньої заборгованості та розподілу активів колишнього СРСР шляхом відповідних переговорних процесів.

До основних **соціально-культурних** передумов інтеграції належать:

- відродження і виховання почуття власної гідності, створення умов соціально-культурної життєздатності народів України;
- формування сучасної, орієнтованої на світові пріоритети системи народної освіти;
- розвиток контактів з українцями, які проживають за межами України.

Формування **інфраструктурних** передумов насамперед пов'язане з:

- ◆ розвитком транспортних комунікацій (морських, наземних, повітряних), необхідних для нормальної життєдіяльності суверенної держави (національні авіакомпанії, флот, транспортні корпорації);
- ◆ розвитком сучасних інформаційно-комунікаційних систем з включенням їх до міжнародних систем.

Формуючи інтеграційну стратегію і тактику, слід враховувати **особливості** України як потенційної учасниці міжнародних економічних угруповань:

- відсутність досвіду державності, необхідність здобуття справжнього суверенітету;
- нерозробленість політико-правових регуляторів та інструментів;
- нерозвиненість ринкових відносин;
- інерція погіршення економічного стану;
- запас соціальної витримки населення, який виснажується.

Інтеграція України у світове господарство можлива різними, але водночас взаємопов'язаними **шляхами**:

◆ через активну та ліберальну зовнішньоекономічну політику; за рахунок формування середовища, сприятливого для іноземного підприємництва й інвестування та транснаціоналізації високомонополізованих підприємств;

◆ через укладання двосторонніх міждержавних економічних угод та участь у багатосторонніх міжурядових переговорах; за рахунок інтенсифікації

◆ східноєвропейських інтеграційних процесів та формування передумов інтеграції в західноєвропейські інтеграційні структури.

3. Проблеми інтеграції України в систему міжнародних економічних відносин

На процеси включення України до сучасної системи світогосподарських зв'язків впливають конкретні внутрішньо- і зовнішньоекономічні фактори, що формуються в системі передумов, особливостей і шляхів інтеграції.

Серед **внутрішньоекономічних факторів** принциповим є перехід України до розвиненої ринкової економіки, для чого потрібні розроблення і реалізація відповідної довгострокової програми. Така програма має, по-перше, враховувати сучасний соціально-економічний стан та особливості України; по-друге, бути адаптованою до еволюціонізуючого зовнішнього ринкового середовища; по-третє, спиратися на досвід переходу до ринкових відносин інших постсоціалістичних країн.

Важливе значення має такий довгостроковий фактор, як структурна перебудова національної економіки, орієнтована на сучасні техніко-технологічні, економічні, екологічні і соціальні стандарти. Деформована структура національної економіки не відповідає критеріям суверенного розвитку України як з точки зору оптимальних пропозицій самозабезпечення та зовнішньоекономічної спеціалізації, так і з науково-технологічних, соціальних і особливо екологічних позицій. Існує ціла низка негативних проблем пов'язаних із структурою економіки України:

- велика питома вага фізично та морально застарілої техніки в складі основних виробничих фондів (понад 60 %);

- диспропорції в системі самозабезпечення ключових галузей життєдіяльності країни (майже повна зовнішня паливно-енергетична залежність; задоволення потреби в електротехнічних і кабельних виробках, продукції текстильної, целюлозно-паперової та медичної про-

мисловості лише наполовину; відсутність виробництва каучуків, ряду продуктів органічного синтезу, устаткування для легкої промисловості, переробних галузей агропромислового комплексу тощо;

- незбалансованість галузевої структури промисловості з точки зору її соціальної орієнтації (потенціал промисловості на 90 % формують важкі галузі; питома вага виробництва предметів споживання становить близько 30 %, тоді як у розвинених країнах вона досягає 50—60 %).

Включення України до будь-яких інтеграційних угруповань у такому стані, без чіткого бачення перспектив структурної реорганізації, може призвести не лише до консервації, а й до посилення негативних тенденцій у всіх галузях національної економіки. І навпаки, участь України в інтеграційних процесах за умов цілеспрямованої внутрішньої структурної політики дасть змогу ефективніше й швидше виправити деформовану економіку, виходячи з таких пріоритетів структурної переорієнтації:

- ◆ науково-технічне та технологічне оновлення виробництва із забезпеченням його конкурентоспроможності шляхом глибокої модернізації. Зменшення ресурсомісткості за рахунок ефективного використання власних паливно-сировинних ресурсів;

- ◆ підвищення рівня внутрішньої збалансованості національної економіки для зменшення зовнішньої залежності в розвитку її ключових галузей за рахунок формування системи власної міжгалузевої кооперації та забезпечення повних виробничих циклів;

- ◆ формування умов для соціально орієнтованого розвитку національної економіки за рахунок, з одного боку, цілеспрямованої трансформації її структури, з другого — завдяки забезпеченню балансу споживчого ринку з доходами населення, підвищенню мотивації до праці, фінансовій макростабілізації.

Отже, необхідною передумовою проведення ефективної інтеграційної політики України є синхронізація відповідних процесів із масштабами і темпами розвитку національної економіки під впливом внутрішньоекономічних факторів.

Дія *зовнішньоекономічних факторів* інтеграції обумовлена, з одного боку, станом розвитку форм зовнішньоекономічної діяльності, а з другого — умовами розвитку середовища.

Зовнішньоторговельна діяльність України в останні роки зберегла негативні довгострокові структурні тенденції в експорті/імпорті товарів і послуг, а саме:

- переважно сировинна спрямованість експорту, превалювання матеріаломісткого обладнання в експорті продукції машинобудування;

- нераціональність товарної структури імпорту;
- деформована географічна структура експорту та імпорту, аж до монопольної залежності від окремих країн;
- вкрай нерівномірне розміщення експортного потенціалу України.

На зовнішню торгівлю впливали й такі несприятливі фактори:

- ◆ неконкурентоспроможність більшості підприємств, товарів у якісно нових умовах зовнішньої торгівлі;
- ◆ велика зовнішня заборгованість, в тому числі пов'язана з експортно-імпортною діяльністю останніх років;
- ◆ відсутність власної національної валюти і неможливість ефективного валютного контролю;
- ◆ недієва система митного контролю;
- ◆ неврегульованість торговельно-економічних відносин з країнами «ближнього зарубіжжя», і насамперед з Росією;
- ◆ нерозвиненість інфраструктури зовнішньоекономічної діяльності, у тому числі інформаційної;
- ◆ кадрова незабезпеченість на всіх рівнях здійснення і регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Відсутність стратегічних орієнтирів, втрата державного контролю за зовнішньоекономічною діяльністю призвели до хаотичного вивозу українських товарів; створення криміногенної обстановки навколо експорту та імпорту найефективніших груп товарів (нафта і нафтопродукти, чорні метали, продовольчі товари тощо); втрати країною валютних коштів; невинуватеної конкуренції між українськими учасниками ЗЕД; демпінгової торгівлі.

Серед зовнішньоекономічних факторів інтеграції на окрему увагу заслуговують також ті, що впливають на умови міжнародної міграції робочої сили, становлення повноцінних валютних відносин.

Рекомендована література: 6, 28, 32, 35, 53.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

---

1. В чому полягає повна конвертованість валюти?
2. В чому полягає сутність МТ?
3. В чому полягає сутність світового господарства? Назвіть особливості розвитку сучасного світового господарства.
4. Визначить міжнародні економічні відносини як поняття.
5. Виходячи з історичного досвіду України та існуючих політичних та соціально-економічних реалій, спробуйте визначити умови, за яких вона може увійти до складу інтеграційних угруповань держав з реальним або потенціальним наднаціональним регулюванням.
6. Вкажіть призначення та охарактеризуйте діяльність МВФ.
7. Дайте визначення активу або дефіциту торговельного балансу?
8. Дайте визначення валютного ринку як економічної категорії?
9. Дайте визначення інтернаціоналізації виробництва.
10. Дайте визначення категорії «міжнародні розрахункові операції».
11. Дайте визначення платіжного балансу. Який його економічний зміст?
12. Дайте визначення світової валютної системи.
13. З якою метою створюються вільні економічні зони? Підготуйте доповідь про деякі з них.
14. За якими класифікаційними критеріями виділяють форми МТ?
15. За якими критеріями можна класифікувати сучасні інструменти регулювання зовнішньої торгівлі країни?
16. За якими ознаками можна класифікувати форми протекціонізму?
17. За якими ознаками структурують товарні потоки в МТ?
18. Зробіть опис здійснення акредитивної форми розрахунків.
19. На які види поділяються біржові угоди?
20. На які групи можна поділити сукупність показників розвитку МТ?
21. На які типи поділяється торгівля через посередників?
22. На які форми та види можна класифікувати міжнародний кредит?
23. Наведіть класифікацію чинників природно-географічного середовища міжнародних економічних відносин. Які чинники природно-географічного середовища найбільш активно впливають на дії суб'єктів міжнародних економічних відносин із України?

24. Наведіть необхідні, на Вашу думку, шляхи для вирішення проблеми покращання іноземного інвестування в Україні.
25. Назвіть види позик на євrorинку.
26. Назвіть види посередницьких операцій у МТ?
27. Назвіть головні особливості кризи 1929—1933 рр.
28. Назвіть і охарактеризуйте основних суб'єктів міжнародної економіки.
29. Назвіть найбільші регіональні валютні ринки.
30. Назвіть основні елементи соціально-культурного середовища міжнародних економічних відносин. Покажіть, як соціально-економічне середовище впливає на поведінку міжнародних компаній.
31. Назвіть основні сутнісні ознаки міжнародного кредиту.
32. Назвіть основні тенденції розвитку динаміки і структури міжнародного руху капіталу.
33. Назвіть переваги та недоліки застосування акредитивної форми розрахунків для експортера та імпортера?
34. Назвіть позитивні та негативні наслідки діяльності ТНК.
35. Назвіть ризики, що виникають при здійсненні міжнародних розрахунків.
36. Назвіть рівні функціонування міжнародних економічних відносин. Як вони співвідносяться між собою?
37. Назвіть різницю між двома методами котирування валют.
38. Назвіть склад і методика розрахунку результируючих показників розвитку МТ?
39. Назвіть та охарактеризуйте діяльність європейських валютно-кредитних організацій.
40. Необхідність та критерії диверсифікації експорту та імпорту України.
41. Основні елементи Європейської валютної системи.
42. Основні принципи Бреттон-Вудської валютної системи.
43. Основні принципи Ямайської валютної системи.
44. Основні причини низької ефективності зовнішньоекономічної діяльності України.
45. Охарактеризуйте Генуезьку систему золотовалютного стандарту?
46. Охарактеризуйте операції з ліквідними валютними активами.
47. Охарактеризуйте основні принципи організації міжнародних економічних відносин.
48. Охарактеризуйте основні форми іноземних інвестицій.
49. Охарактеризуйте основні форми міжнародного кредиту.
50. Охарактеризуйте роль портфельних інвестицій в сучасному міжнародному русі капіталу?
51. Охарактеризуйте сучасну сутність міжнародних виставок та ярмарків.
52. Охарактеризуйте сфери застосування кількісних показників розвитку МТ?

53. Охарактеризуйте та поясніть географічну та функціональну структуру іноземних інвестицій в Україні.

54. Охарактеризуйте українське законодавство в цілому як складову правового середовища міжнародних економічних відносин.

55. Охарактеризуйте форми та методи вивезення капіталу.

56. Охарактеризуйте функції та основні напрями діяльності Світової організації торгівлі?

57. Перелічіть основні фактори, які впливають на платіжний баланс.

58. Поясніть значення вивезення капіталу для розвитку світового господарства.

59. Проаналізуйте роль процесу глобалізації світової економіки у розвитку національної економіки України.

60. Розкрийте сутність спільних підприємств як вищої форми міжнародної кооперації.

61. Розкрийте сутність такого явища як євроринок та основні причини його формування.

62. Спробуйте спрогнозувати, які чинники середовища матимуть особливе значення для суб'єктів міжнародних економічних відносин у майбутньому?

63. У чому полягає зв'язок фірмового кредиту з банківським?

64. У чому полягає проблема зовнішньої заборгованості? Розкрийте її сутність та масштаби.

65. У чому полягає специфіка взаємовідносин експортера та імпортера при компенсаційній (зустрічній) торгівлі?

66. У чому полягає сутність міжнародного тендеру?

67. У чому полягає сутність та які існують форми аукціонної торгівлі товарами?

68. У чому полягають переваги та недоліки прямої торгівлі?

69. У чому проявляється взаємозв'язок між видами і методами міжнародної торгівлі. Наведіть приклади.

70. У чому сутність відкритості економіки? Які критерії відкритості національної економіки?

71. Умови доцільності проведення політики лібералізації ЗЕД України.

72. Чи має сенс міжнародне порівняння рівня життя в окремих країнах за показником рівня доходів на душу населення, беручи до уваги, що різниця в цінах на товари в різних країнах здебільшого залежить від штучних бар'єрів на шляху торгівлі?

73. Чи можна віднести економіку України до відкритої?

74. Чому міжнародний поділ праці є основою міжнародних економічних відносин?

75. Що є основною сутнісною ознакою прямих іноземних інвестицій?

76. Що слід розуміти під терміном «валюта»?

77. Що таке валютний арбітраж?

78. Що таке валютний паритет і валютний курс?

79. Що таке євро?
80. Що таке злиття та поглинання та яка їх роль в системі сучасного бізнесу?
81. Що таке міжнародний кредит і які функції він виконує?
82. Що таке офшорна компанія?
83. Що таке СДР?
84. Що являє собою глобалізація економіки?
85. Що являє собою інтернаціоналізація капіталу? Яку роль інтернаціоналізація капіталу відіграє у функціонуванні сучасного світового господарства?
86. Що являє собою світовий ринок?
87. Яка роль ТНК в сучасних процесах глобалізації?
88. Яка структура балансу руху капіталів і кредитів?
89. Яка структура платіжного балансу?
90. Яка сучасна класифікація статей платіжного балансу за методикою МВФ?
91. Яке місце посідає Україна в системі міжнародного поділу праці?
92. Яким чином класифікуються кількісні обмеження у МТ?
93. Яким чином особливості України впливають на шляхи і пріоритети її інтеграції у світогосподарську систему.
94. Якими об'єктивними чинниками зумовлюється розвиток міжнародного поділу праці?
95. Якими особливостями характеризується наднаціональний рівень регулювання МТ?
96. Якими причинами зумовлена необхідність залучення зовнішніх кредитів для країни?
97. Якими причинами зумовлений розвиток стратегічних альянсів?
98. Якими причинами, на Вашу думку, зумовлені зміни в розвитку прямих і портфельних інвестицій?
99. Якими специфічними рисами характеризується торгівля послугами порівняно з традиційною МТ товарами?
100. Які валютні операції належать до термінових, а які до строкових?
101. Які Ви знаєте нові методи фінансування експорту? Розкрийте їх суть.
102. Які вироблено гарантійні інструменти покриття боргових зобов'язань?
103. Які вихідні умови становлення сприятливого інвестиційного клімату в Україні?
104. Які елементи національної валютної системи.
105. Які елементи регіональної та світової валютних систем?
106. Які існують види міжнародної кооперації?
107. Які існують концепції МТ?
108. Які існують методи МТ? Охарактеризуйте їх.
109. Які напрями та інструменти регулювання МТ використовують на міжнаціональному рівні?

110. Які основні складові балансу послуг?
111. Які основні типи зовнішньоторговельних політик існують у міжнародній практиці?
112. Які основні форми міжнародних розрахунків?
113. Які першочергові проблеми вирішуються в процесі залучення іноземного капіталу?
114. Які позитивні та негативні моменти можуть мати місце при інвестуванні у формі спільного підприємництва?
115. Які показники використовуються для глобальних оцінок розвитку МТ?
116. Які причини зумовили зростання зовнішньої заборгованості України протягом 90-х років?
117. Які причини міжнародного руху капіталу ?
118. Які рівні можна виокремити в системі регулювання МТ?
119. Які типи товарних структур експорту та імпорту використовуються в аналізі розвитку МТ?
120. Які функції виконує міжнародна торгівельна біржа?
121. Які характерні риси Паризької системи золотодевізного стандарту?
122. Які, на Вашу думку, можливі шляхи зменшення зовнішньої заборгованості для України?
123. Які, на Вашу думку, позитивні та негативні наслідки діяльності міжнародних валютно-фінансових організацій, зокрема — для країн, що розвиваються?
124. Яку роль відіграє МТ в системі форм МЕВ?
125. Які організації об'єднує Світовий банк? Охарактеризуйте кожну з них.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

---

1. Міжнародні економічні відносини — це:

- a) головна складова світового господарства;
- b) суспільно-виробничі зв'язки, що виходять за територіальні межі однієї держави;
- c) сукупність економічних відносин між економічними суб'єктами різних країн щодо виробництва, обміну і споживання різних благ в умовах обмеженості ресурсів і на основі міжнародного поділу праці;
- d) відносини, що виникають між країнами за межами їх національних кордонів.

2. МЕВ — це суспільно-виробничі зв'язки між:

- a) країнами;
- b) країнами та міжнародними організаціями;
- c) міжнародними організаціями;
- d) усіма суб'єктами МЕВ.

3. Що є об'єктивною основою МЕВ?

- a) міжнародний поділ праці;
- b) вихід економічних зв'язків за межі територіальних кордонів держав;
- c) співпраця держав у сфері регулювання МЕВ;
- d) співробітництво при вирішенні глобальних проблем.

4. Аналіз сучасної системи МЕВ дозволяє:

- a) знайти реальні шляхи досягнення пріоритету від участі в МПП та виявити причини конфліктів у сфері зовнішньоекономічної політики держави;
- b) дослідити структуру попиту та пропозиції на національних товарних ринках окремих держав;
- c) знайти шляхи вирішення протиріч для забезпечення взаємної вигоди суб'єктів МЕВ.

5. Назвіть основні фактори, що впливають на розвиток МЕВ:

- a) політичні;
- b) соціально-економічні та географічні;
- c) правові;
- d) усі перераховані вище фактори.

6. Яка з особливостей МЕВ на сучасному етапі зумовлена розпадом соціалістичної системи?

- a) зміцнення взаємозв'язку між національними й інтернаціональними інтересами;
- b) зміна соціально-економічної моделі світу;
- c) активний вплив на МЕВ НТР;
- d) посилення механізмів регулювання МЕВ.

7 Яка з особливостей МЕВ на сучасному етапі забезпечує управління ними на інтернаціональному рівні?

- a) зміцнення взаємозв'язку між національними й інтернаціональними інтересами;
- b) зміна соціально-економічної моделі світу;
- c) активний вплив на МЕВ НТР;
- d) посилення механізмів регулювання МЕВ.

8 Метою вивчення курсу «Міжнародні економічні відносини»

- a) здобуття економічних знань з метою підвищення загального рівня освіти економістів;
- b) формування системи спеціальних знань з проблем розвитку МЕВ для здобуття фундаментальної і спеціальної освіти та для практичної діяльності за фахом;
- c) поглиблення та узагальнення знань студентів економічних спеціальностей щодо розвитку національних економік для подальшого застосування у практичній діяльності;
- d) дослідження руху товарів, послуг та капіталу з метою досягнення пріоритету від участі в міжнародному поділі праці для національних господарств.

9. Завданням вивчення курсу «Міжнародні економічні відносини» є:

- a) розуміння сутності МЕВ, взаємозв'язку їх форм, суб'єктів та рівнів, протиріч та проблем їх вирішення і вміння аналізувати та оцінювати МЕВ;
- b) здобуття знань про функціонування валютно-фінансової сфери та методологію міжнародних розрахунків і вміння використовувати здобуті знання у міжнародному бізнесі;
- c) вивчення законів та принципів МЕВ і розуміння передумов, напрямів і форм розвитку міжнародної інтеграції.

10. Розуміння сутності МЕВ, взаємозв'язку їх форм, суб'єктів та рівнів, протиріч та проблем їх вирішення і вміння аналізувати та оцінювати МЕВ — це:

- a) мета вивчення курсу МЕВ;
- b) завдання вивчення курсу МЕВ;

- c) предмет вивчення курсу МЕВ;
- d) об'єкт вивчення курсу МЕВ.

11. На національному рівні МЕВ:

- a) згладжують соціально-економічні відмінності між країнами, сприяють економічному розвитку країн, є невід'ємною частиною економіки кожної країни;
- b) створюють систему міжнародної економічної та воєнно-політичної безпеки, формують ноосферу економіки;
- c) визначають темпи розвитку та пропорції світового господарства, сприяють взаємовпливу та підвищенню взаємозалежності національних економік.

12. Предметом вивчення курсу «Міжнародні економічні відносини» є:

- a) система зв'язків національних економік різних країн, яка ґрунтується на МПП;
- b) закони та принципи розвитку міжнародних економічних відносин;
- c) міжнародна торгівля, міжнародний рух капіталу, міжнародна міграція робочої сили, міжнародні науково-технічні відносини;
- d) усі відповіді правильні.

13. Чинниками, які впливають на посилення ролі МЕВ у системі світового господарства, є:

- a) збільшення кількості товарів, що виробляються;
- b) зростання сфери використання природних ресурсів;
- c) включення у МПП країн, що розвиваються.

14. Яка із форм МЕВ виникла та використовувалася раніше за інші?

- a) міжнародна міграція робочої сили;
- b) міжнародна кредитна діяльність;
- c) міжнародна торгівля;
- d) міжнародний рух капіталу.

15. Виділяють такі рівні МЕВ за регіональним аспектом:

- a) макроекономічний, мікроекономічний, наднаціональний;
- b) інтернаціональний, регіональний, національний;
- c) економічні контакти, економічна взаємодія, економічне співробітництво.

16. Економічне співробітництво — це:

- a) періодичне укладання комерційних договорів та здійснення економічних операцій;
- b) прості економічні зв'язки, які мають епізодичний характер, регулюються одноразовими угодами;

с) стійкі економічні зв'язки на основі міжнародних економічних договорів та угод на тривалий термін;

д) міцні економічні зв'язки на основі спільних намірів, що закріплені в довгострокових економічних договорах.

17. Економічні контакти — це:

а) періодичне укладання комерційних договорів та здійснення економічних операцій;

б) прості економічні зв'язки, які мають епізодичний характер, регулюються одноразовими угодами;

с) стійкі економічні зв'язки на основі міжнародних економічних договорів та угод на тривалий термін;

д) міцні економічні зв'язки на основі спільних намірів, що закріплені в довгострокових економічних договорах.

18. Яке з наведених нижче визначень характеризує міжнародну економічну інтеграцію?

а) стійкі економічні зв'язки на основі спільних намірів, закріплених у довгострокових економічних договорах;

б) найпростіші економічні зв'язки, що мають епізодичний характер, регулюються одноразовими угодами;

с) вищий рівень розвитку МЕВ, взаємовплив економік країн, проведення узгодженої державної політики у взаємних економічних відносинах та у відносинах з іншими країнами;

д) тісні економічні зв'язки кооперативного типу на основі спільних намірів, закріплених у довгострокових економічних договорах і угодах.

19. Міцні економічні зв'язки на основі спільних намірів, що закріплені в довгострокових економічних договорах, — це:

а) економічні контакти;

б) економічна взаємодія;

с) економічне співробітництво;

д) економічна інтеграція.

20. Найпростіші економічні зв'язки, що мають епізодичний характер, регулюються одноразовими угодами — це:

а) економічні контакти;

б) економічна взаємодія;

с) економічне співробітництво;

д) економічна інтеграція.

21. Суб'єктами МЕВ на макроекономічному рівні є:

а) фізичні особи та фірми;

б) міжнародні організації та інтеграційні об'єднання;

с) держави.

22. Суб'єктами МЕВ на мікроекономічному рівні є:

- a) фізичні особи та фірми;
- b) міжнародні організації та інтеграційні об'єднання;
- c) держави.

23. Суб'єктами МЕВ на наднаціональному рівні є:

- a) фізичні особи та фірми;
- b) міжнародні організації та інтеграційні об'єднання;
- c) держави.

24. Інтернаціональний рівень МЕВ являє собою:

- a) економічні відносини регіонів світу та інтеграційних об'єднань;
- b) синтез усіх економічних відносин між країнами, що розвиваються на основі універсальних закономірностей;
- c) МЕВ окремих країн.

25. Регіональний рівень МЕВ являє собою:

- a) економічні відносини регіонів світу та інтеграційних об'єднань;
- b) синтез усіх економічних відносин між країнами, що розвиваються на основі універсальних закономірностей;
- c) МЕВ окремих країн.

26. Національний рівень МЕВ являє собою:

- a) економічні відносини регіонів світу та інтеграційних об'єднань;
- b) синтез усіх економічних відносин між країнами, що розвиваються на основі універсальних закономірностей;
- c) МЕВ окремих країн.

27. Назвіть рівень розвитку МЕВ, на якому суб'єктами є окремі особи, підприємства, фірми:

- a) мікроекономічний;
- b) макроекономічний;
- c) інтернаціональний;
- d) мікроекономічний та макроекономічний.

28. Назвіть рівень розвитку МЕВ, на якому суб'єктами є окремі країни:

- a) мікроекономічний;
- b) макроекономічний;
- c) інтернаціональний;
- d) мікроекономічний та макроекономічний.

29. Назвіть рівень розвитку МЕВ, на якому суб'єктами є міжнародні організації:

- a) мікроекономічний;
- b) макроекономічний;
- c) інтернаціональний;
- d) мікроекономічний та макроекономічний.

30. Світове господарство — це:

- a) сукупність національних економік країн світу, поєднаних мобільними факторами виробництва;
- b) глобальний економічний організм, підпорядкований об'єктивним законам ринкової економіки;
- c) цілісна система національних господарств, що взаємодіють на основі загальних об'єктивних законів і взаємопов'язані процесами міжнародного поділу праці та міжнародними економічними відносинами з відповідним механізмом регулювання та управління;
- d) сукупність національних економік країн світу, які взаємозалежні та тісно взаємодіють на основі міжнародного поділу праці та міжнародних економічних відносин.

31. Що є первинним у світовому господарстві як цілісній системі національних господарств, що взаємодіють на основі загальних об'єктивних законів і взаємопов'язані процесами міжнародного поділу праці та міжнародних економічних відносин?

- a) система національних економік;
- b) закони економічного розвитку;
- c) міжнародні економічні відносини;
- d) міжнародний поділ праці.

32. Що є об'єктивно діючою категорією у світовому господарстві як цілісній системі національних господарств?

- a) система національних економік;
- b) закони економічного розвитку;
- c) міжнародні економічні відносини;
- d) міжнародний поділ праці.

33. Складовими світового господарства є:

- a) національні економіки країн світу;
- b) міжнародні економічні організації;
- c) транснаціональні корпорації.

34. Суб'єктами сучасного світового господарства є:

- a) національні господарства та регіональні інтеграційні угруповання країн світу;
- b) міжнародні економічні організації;
- c) транснаціональні корпорації.

35. Основними факторами розвитку світового господарства є:

- a) відмінності в природних умовах і ресурсах;
- b) формування важкої промисловості та НТР;
- c) демографічний вибух.

36. Характерними рисами сучасного світового господарства є:

- a) переміщення виробництва, передусім у формах ввезення — вивезення капіталу, робочої сили і технологій;
- b) розвиток міжнародних форм виробництва на підприємствах, розташованих у декількох країнах, насамперед у рамках ТНК;
- c) виникнення економіки відкритого типу в рамках багатьох держав і міждержавних об'єднань.

37. Розвиток міжнародних форм виробництва та виникнення економіки відкритого типу — це:

- a) характерні риси розвитку світового господарства;
- b) напрями розвитку світового господарства;
- c) фактори розвитку світового господарства.

38. Відкрита економіка — це:

- a) ліквідація державної монополії зовнішньої торгівлі, використання різних форм спільного підприємництва, організація зон вільного підприємництва, інтеграція господарського комплексу в світове господарство та світовий ринок;
- b) специфічний стан національної економіки, коли кордони країни відкриті для держав-учасниць відповідної угоди;
- c) стан національної економіки, коли на території держави діє декілька зон вільного підприємництва, від діяльності яких ця національна економіка отримує суттєві доходи.

39. Платіжний баланс це:

- a) відображення зовнішньоторговельних операцій країни за певний період;
- b) співвідношення суми платежів, здійснених даною країною за кордоном, та надходжень, отриманих нею з-за кордону за певний період;
- c) відображення руху факторів виробництва із країни за певний період.

40. Одним із найважливіших критеріїв переходу країн до економіки відкритого типу є:

- a) участь країни у МПП;
- b) сприятливий інвестиційний клімат країни;
- c) високий рівень НТП в країні;
- d) членство країни в багатьох міжнародних організаціях;
- e) немає правильної відповіді.

41. Перевагами відкритої економіки є:

- a) раціональний розподіл ресурсів;
- b) поширення світового досвіду через систему МЕВ;
- c) зростання конкуренції між вітчизняними виробниками;
- d) усі відповіді правильні.

42. Світовий ринок — це:

- a) сфера відносин щодо обміну товарами, послугами та іншим між країнами, які пов'язані між собою участю в МПП;
- b) система відносин, що виникають стосовно обміну ресурсами, товарами, послугами, та які історично склалися на основі МПП та МЕВ;
- c) певна відмежована територія, на якій зустрічаються виробники з різних країн світу з метою укладання угод та контрактів щодо обміну (продажу) ресурсами, товарами, послугами тощо.

43. Для якого з етапів розвитку світового господарства характерні примусові зовнішньоекономічні зв'язки?

- a) розвиненої ринкової економіки;
- b) товарного виробництва;
- c) натурального господарства;
- d) правильні відповіді 1, 2.

44. Для розвиненої ринкової економіки характерно:

- a) виробництво для задоволення внутрішніх потреб;
- b) зрілі форми МЕВ і їхня диверсифікація;
- c) така форма МЕВ, як міжнародна торгівля;
- d) усі відповіді правильні.

45. Для товарного виробництва характерно:

- a) виробництво для задоволення внутрішніх потреб;
- b) зрілі форми МЕВ і їхня диверсифікація;
- c) така форма МЕВ, як міжнародна торгівля;
- d) усі відповіді правильні.

46. Для натурального господарства характерно:

- a) виробництво для задоволення внутрішніх потреб;
- b) зрілі форми МЕВ і їхня диверсифікація;
- c) така форма МЕВ, як міжнародна торгівля;
- d) усі відповіді правильні.

47. Назвіть характерні риси МЕВ країн, що розвиваються:

- a) мають зрілі форми розвитку, розвиваються в умовах конкуренції і глибоких зв'язків, що переходять зі стадії інтернаціоналізації до стадії інтеграції;
- b) залишаються ще відокремленими, не зазнають всієї сили впливу міжнародної конкуренції, відбувається докорінна зміна механізму функціонування МЕВ;

- c) характеризуються зміною моделі МЕВ у світовому господарстві;
- d) правильні відповіді 2, 3.

48. Для якого з етапів розвитку світового господарства характерне виробництво для задоволення внутрішніх потреб?

- a) розвинутої ринкової економіки;
- b) товарного виробництва;
- c) натурального господарства;
- d) правильні відповіді 2, 3.

49. Назвіть характерні риси МЕВ країн з перехідною економікою:

- a) мають зрілі форми розвитку, розвиваються в умовах конкуренції і глибоких зв'язків, що переходять зі стадії інтернаціоналізації до стадії інтеграції;
- b) залишаються ще відокремленими, не зазнають всієї сили впливу міжнародної конкуренції, відбувається докорінна зміна механізму функціонування МЕВ;
- c) характеризуються зміною моделі МЕВ у світовому господарстві;
- d) правильні відповіді 2, 3.

50. МЕВ, що розвиваються в умовах конкуренції і переходять зі стадії інтернаціоналізації до стадії інтеграції, характерні для:

- a) промислово розвинених країн;
- b) країн, що розвиваються;
- c) країн з перехідною економікою;
- d) правильні відповіді 1, 2.

51. Назвіть приблизну кількість держав світу:

- a) 160;
- b) 200;
- c) 240;
- d) 300.

52. Країни світу поділяють за:

- a) площею та кількістю населення;
- b) особливостями географічного положення;
- c) соціально-економічним розвитком;
- d) усі відповіді правильні.

53. За соціально-економічним розвитком країни світу поділяють на:

- a) промислово розвинені країни, країни з перехідною економікою та країни, що розвиваються;
- b) промислово розвинені та країни з перехідною економікою;
- c) промислово розвинені та країни, що розвиваються;
- d) промислово розвинені.

54. До країн «великої сімки» належать:

- a) США, Японія, Німеччина, Франція, Великобританія, Іспанія, Канада;
- b) США, Японія, Німеччина, Франція, Великобританія, Італія, Канада;
- c) США, Японія, Німеччина, Франція, Великобританія, Бельгія, Канада;
- d) США, Японія, Німеччина, Франція, Великобританія, Ірландія, Канада.

55. Три центри економічного розвитку світу — це:

- a) США, Японія, ПАР;
- b) США, Японія, ОАЕ;
- c) США, Японія, ЄС;
- d) США, Японія, Бенілюкс.

56. США, Японію та ЄС прийнято вважати:

- a) трьома центрами економічного розвитку світу;
- b) країнами Великої сімки;
- c) індустріально розвиненими країнами;
- d) усі відповідні правильні.

57. США, Японія, Німеччина, Франція, Великобританія, Італія, Канада — це:

- a) країни Великої сімки;
- b) країни, що розвиваються;
- c) країни ЄС;
- d) країни переселенського капіталізму.

58. Нова Зеландія, Ізраїль, ПАР, Канада, Австралія — це:

- a) країни Великої сімки;
- b) країни, що розвиваються;
- c) країни ЄС;
- d) країни переселенського капіталізму.

59. Загальними особливостями країн переселенського капіталізму є:

- a) високий рівень індустріалізації, перехід до постіндустріальної епохи (50—60 % населення зайнято у сфері послуг), вирішальний вплив на світову економіку та політику;
- b) високий рівень розвитку, вузька спеціалізація, велика частка експорту та імпорту (50—60 % ВВП), незначний вплив на світову економіку та політику;
- c) їх виникнення внаслідок міжнародної міграції робочої сили в перспективні регіони світу; сировинна спеціалізація;
- d) високі доходи від туризму.

60. Загальними особливостями країн, що розвиваються є:

- a) високий рівень індустріалізації, перехід до постіндустріальної епохи (50—60 % населення зайнято у сфері послуг); вирішальний вплив на світову економіку та політику;
- b) високий рівень розвитку, вузька спеціалізація, велика частка експорту та імпорту (50—60 % ВВП), незначний вплив на світову економіку та політику;
- c) їх виникнення внаслідок міжнародної міграції робочої сили в перспективні регіони світу; сировинна спеціалізація;
- d) немає правильної відповіді.

61. Високий рівень індустріалізації, перехід до постіндустріальної епохи (50—60 % населення зайнято у сфері послуг); вирішальний вплив на світову економіку та політику — це загальні особливості:

- a) країн Великої сімки;
- b) країн ЄС;
- c) країн переселенського капіталізму;
- d) країн з перехідною економікою.

62. Високий рівень розвитку, вузька спеціалізація, велика частка експорту та імпорту (50—60 % ВВП), значний вплив на світову економіку та політику — це загальні особливості:

- a) країн Великої сімки;
- b) країн ЄС;
- c) країн переселенського капіталізму;
- d) немає правильної відповіді.

63. Країни, що виникли внаслідок міжнародної міграції робочої сили в перспективні регіони світу; їх сировинна спеціалізація — це загальні особливості:

- a) країн Великої сімки;
- b) країн ЄС;
- c) країн переселенського капіталізму;
- d) країн з перехідною економікою.

64. Країни переселенського капіталізму — це:

- a) Канада, Австралія;
- b) Ісландія, Данія, Австрія;
- c) Нова Зеландія, Ізраїль, ПАР;
- d) правильні відповіді 1, 3.

65. Азіатські «тигри» — це:

- a) загальна назва ряду нових індустріальних країн;
- b) загальна назва всіх нових індустріальних країн;
- c) загальна назва східно-азіатських країн;
- d) правильні відповіді 1, 3.

66. Азіатськими «тиграми» називають країни:

- a) КНДР, Куба, Монголія;
- b) Південна Корея, Малайзія, Сінгапур, Таїланд, Тайвань;
- c) Мексика, Бразилія, Аргентина;
- d) Китай, В'єтнам, Індія, Північна Корея, Японія, Лаос.

67. Загальними особливостями нових індустріальних країн є:

- a) високі темпи зростання економіки, дешева робоча сила, панування іноземного капіталу;
- b) велика залежність від іноземного капіталу, гірничодобувна промисловість, невисокий рівень життя людей;
- c) спеціалізація на туризмі та банківському бізнесі;
- d) аграрно-сировинна спеціалізація, неписьменність, безробіття, монокультурне сільське господарство.

68. Високі темпи зростання економіки, дешева робоча сила, панування іноземного капіталу — це загальні особливості:

- a) нових індустріальних країн;
- b) нафтодобувних країн;
- c) невеликих острівних країн;
- d) країн, що розвиваються.

69. Велика залежність від іноземного капіталу, гірничодобувна промисловість, невисокий рівень життя людей — це загальні особливості:

- a) нових індустріальних країн;
- b) нафтодобувних країн;
- c) невеликих острівних країн;
- d) країн, що розвиваються.

70. Спеціалізація на туризмі та банківському бізнесі — це загальні особливості:

- a) нових індустріальних країн;
- b) нафтодобувних країн;
- c) невеликих острівних країн;
- d) країн, що розвиваються.

71. Аграрно-сировинна спеціалізація, неписьменність, безробіття, монокультурне сільське господарство — це загальні особливості:

- a) нових індустріальних країн;
- b) нафтодобувних країн;
- c) невеликих острівних країн;
- d) немає правильної відповіді.

72. Нові індустріальні країни — це:

- a) Південна Корея, Малайзія, Сінгапур, Таїланд, Тайвань, Мексика, Бразилія, Аргентина;
- b) ОАЕ, Іран, Ірак, Саудівська Аравія, Катар, Бруней, Лівія;
- c) Бахрейн, Багамські Острови, Сейшельські Острови, Бруней;
- d) Чад, Ефіопія, Афганістан, Бутан, Кірибаті.

73. Яка із зазначених форм МЕВ сприяє розвитку інвестиційної діяльності?

- a) виробниче співробітництво;
- b) науково-технічне співробітництво;
- c) валютні відносини;
- d) міграція робочої сили.

74. Яка із зазначених форм МЕВ регулюється Міжнародним валютним фондом?

- a) виробниче співробітництво;
- b) науково-технічне співробітництво;
- c) валютні відносини;
- d) міграція робочої сили.

75. Яка із зазначених форм МЕВ характеризує платіжні відносини між країнами?

- a) валютно-фінансові відносини;
- b) міжнародний туризм;
- c) міжнародна торгівля;
- d) міграція робочої сили.

76. Яка із зазначених форм МЕВ розвивається на підґрунті пізнання навколишнього світу?

- a) валютно-фінансові відносини;
- b) міжнародний туризм;
- c) міжнародна торгівля;
- d) міграція робочої сили.

77. Яка із зазначених форм МЕВ бере свій початок від епохи Великих географічних відкриттів?

- a) валютно-фінансові відносини;
- b) міжнародний туризм;
- c) міжнародна торгівля;
- d) міграція робочої сили.

78. Яка із зазначених форм МЕВ сприяє збуту товарів?

- a) валютно-фінансові відносини;
- b) міжнародний туризм;
- c) міжнародна торгівля;
- d) міграція робочої сили.

79. Яка із зазначених форм МЕВ виявляється в міжнародній спеціалізації і кооперуванні виробництва?

- a) валютно-фінансові відносини;
- b) вивіз капіталу;
- c) валютно-кредитні відносини;
- d) виробниче співробітництво та виробнича діяльність.

80. Яка із зазначених форм МЕВ характеризує відносини між кредиторами та позичальниками різних країн?

- a) валютно-фінансові відносини;
- b) вивіз капіталу;
- c) валютно-кредитні відносини;
- d) виробниче співробітництво та виробнича діяльність.

81. Яка із зазначених форм МЕВ виявляється у вигляді експорту капіталу до інших країн?

- a) валютно-фінансові відносини;
- b) міжнародний рух (вивіз) капіталу;
- c) валютно-кредитні відносини;
- d) виробниче співробітництво та виробнича діяльність.

82. Яка із зазначених форм МЕВ характеризує обмін товарами між країнами?

- a) валютно-фінансові відносини;
- b) міжнародна торгівля;
- c) міжнародні транспортні відносини;
- d) міжнародна торгівля послугами.

83. Яка із зазначених форм МЕВ характеризується переміщенням осіб найманої праці між країнами?

- a) міжнародне співробітництво;
- b) міжнародна торгівля;
- c) міжнародні транспортні відносини;
- d) міграція робочої сили.

84. Для вирішення яких проблем потрібні зусилля усього світового співтовариства?

- a) внутрішньосистемних;
- b) зовнішньосистемних;
- c) регіональних;
- d) глобальних.

85. Що є первинним у світовому господарстві як цілісній системі національних господарств, що взаємодіють на основі загальних об'єктивних законів і взаємопов'язані процесами МПП і МЕВ?

- a) система національних економік;
- b) закони економічного розвитку;
- c) розвиток ринкової економіки;
- d) розвиток зовнішньої торгівлі.

86. Роль МЕВ у світовому господарстві полягає у:

- a) визначенні темпів розвитку та пропорцій світового господарства;
- b) забезпеченні світових міжгалузевих і регіональних зв'язків;
- c) посиленні взаємозалежності країн;
- d) усі відповіді правильні.

87. Назвіть територіальні рівні МЕВ:

- a) інтернаціональні, регіональні, національні;
- b) інтернаціональні та національні;
- c) регіональні, міжнародні;
- d) МЕВ окремих країн.

88. Інтернаціональний рівень МЕВ — це:

- a) економічні відносини регіонів та інтеграційних об'єднань;
- b) міжнародні економічні відносин окремих країн;
- c) синтез усіх економічних взаємовідносин між країнами;
- d) найпростіші зв'язки, що мають сталий характер.

89. Національний рівень МЕВ — це:

- a) економічні відносини регіонів та інтеграційних об'єднань;
- b) міжнародні економічні відносин окремих країн;
- c) синтез усіх економічних взаємовідносин між країнами;
- d) найпростіші відносини, що мають сталий характер.

90. Регіональний рівень МЕВ — це:

- a) економічні відносини регіонів та інтеграційних об'єднань;
- b) міжнародні економічні відносин окремих країн;
- c) синтез усіх економічних взаємовідносин між країнами;
- d) найпростіші відносини, що мають сталий характер.

91. Виділяють такі економічні рівні МЕВ:

- a) економічні контакти, економічна взаємодія, економічне співробітництво, економічна інтеграція;
- b) економічні зв'язки, інтернаціоналізація, інтеграція;
- c) інтернаціональний, регіональний, національний;
- d) мікроекономічний, макроекономічний, національний.

92. Проблеми розвитку МЕВ поділяються на:

- a) внутрішні та зовнішні;
- b) глобальні та регіональні;
- c) світові та державні;
- d) економічні, політичні та соціальні.

93. Назвіть глобальні проблеми МЕВ:

- a) воєнно-політичні, екологічні;
- b) науково-технічні, енергетичні;
- c) демографічні, продовольчі;
- d) усі відповіді правильні.

94. Імпортна квота визначається як співвідношення:

- a) експорту до імпорту країни;
- b) імпорту країни до світового імпорту;
- c) ВВП країни до її імпорту;
- d) імпорту країни до її ВВП.

95. Збільшення показників експортної квоти та коефіцієнта відносної експортної спеціалізації свідчить про:

- a) ступінь інтенсифікації міжнародних зв'язків країни;
- b) ступінь інтеграції країни до світового господарства та МЕВ;
- c) підвищення ролі зовнішньоекономічного фактора в економіці країни;
- d) усі відповіді правильні.

96. МЕВ характеризуються такими періодами розвитку:

- a) доколоніальним, колоніальним, неокolonіальним;
- b) доколоніальним, колоніальним;
- c) раннім, розвиненим, пізнім;
- d) первіснообщинним, феодальним, капіталістичним.

97. У якому періоді розвитку МЕВ відбувся перший поділ праці?

- a) колоніальному;
- b) доколоніальному;
- c) неокolonіальному;
- d) немає правильної відповіді.

98. Що сприяло розвитку МЕВ у світовому господарстві в середині ХХ століття?

- a) відмінності у природних умовах і ресурсах;
- b) міжнародний поділ праці;
- c) НТР;
- d) розвиток важкої промисловості.

99. Середовище розвитку МЕВ — це:

- a) система умов та факторів існування міжнародних економічних зв'язків;
- b) сукупність внутрішнього і зовнішнього середовища МЕВ;
- c) сукупність національних ринків товарів та послуг;
- d) сукупність взаємодіючих між собою усіх національних економік світу.

100. Внутрішнє середовище системи МЕВ представлене як набір таких складових:

- a) зовнішньоекономічна діяльність країн та їх суб'єктів;
- b) форми і методи МЕВ;
- c) управління міжнародними економічними процесами, регулювання міжнародних економічних відносин;
- d) внутрішні закони функціонування системи МЕВ;
- e) усі відповіді правильні.

101. За сферами впливу зовнішнє середовище МЕВ поділяють на:

- a) економічне та соціокультурне;
- b) економічне, соціокультурне, природно-географічне та політико-правове;
- c) економічне, соціокультурне, природно-географічне та політичне;
- d) природно-географічне та політико-правове.

е) сукупність методів і засобів, направлених на досягнення цілей і завдань, що впливають з інтересів суб'єктів міжнародних відносин;

ф) сукупність методів і засобів, направлених на досягнення цілей і завдань, що зумовлені інтересами країни.

102. Діяльність держави у сфері зовнішніх відносин, яка зумовлена інтересами країни та її суб'єктів — це:

а) зовнішня політика;

б) міжнародна екон

103. На соціально-культурне середовище впливають такі фактори:

а) демографічна ситуація в країні, рівень доходу і споживання;

б) економічна ситуація в країні;

в) немає правильної відповіді;

г) поведінка людей, яка являє собою діалектичну єдність фізіологічної та соціальної поведінок.

104. Культура — це:

а) сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством протягом його історії;

б) засіб, за допомогою якого окремі індивідууми здобувають основні мовні, концептуальні та математичні знання, необхідні у сучасному суспільстві;

в) норми, які вважаються основними для функціонування суспільства та соціального життя;

г) усі відповіді правильної.

105. Соціальна поведінка людини — це:

а) сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством протягом його історії;

б) норми, які вважаються основними для функціонування суспільства та соціального життя;

в) поведінка індивідуума, яка зумовлена його характером, що сформувався відповідно до його соціального статусу протягом певного проміжку часу;

г) усі відповіді правильні.

106. Соціальна мобільність — це:

а) зміна місця проживання;

б) належність до певної соціальної верстви населення;

в) зміна соціального статусу;

г) усі відповіді правильні.

107. Найпоширеніша релігія у світі — це:

- a) буддизм;
- b) індуїзм;
- c) іслам;
- d) християнство.

108. Конкуренція на світовому ринку — це:

- a) економічне суперництво на ринку виробників однакових товарів за приваблення якомога більшої кількості покупців і одержання завдяки цьому максимальної вигоди;
- b) суперництво між товаровиробниками за кращі умови виробництва і реалізації товарів;
- c) головний стимул удосконалення виробництва і поліпшення якості товарів;
- d) одна з умов функціонування СР;
- e) усі відповіді правильні.

109. Масштабність конкуренції на світовому ринку зумовлює:

- a) ТНК;
- b) збільшення кількості учасників зовнішньоторговельних операцій;
- c) НТР.

110. Міжнародний поділ праці — це:

- a) процес відособлення на міжнародному рівні різних видів трудової діяльності, які взаємодіють один з одним і взаємодоповнюють один одного, складаючи об'єктивну основу міжнародного обміну товарами, послугами та результатами інших видів діяльності;
- b) найвищий рівень суспільного поділу праці;
- c) обмін виробленою продукцією визначеної кількості та якості;
- d) спеціалізація окремих країн на випуску окремих видів продукції.

111. Спеціалізація країни на виробництві окремих видів готової продукції і послуг — це:

- a) загальний поділ праці;
- b) частковий поділ праці;
- c) одиничний поділ праці;
- d) міжнародна спеціалізація виробництва.

112. Одиничний поділ праці — це:

- a) поділ праці за сферами виробництва і галузями господарства;
- b) спеціалізація на окремих видах готової продукції і послуг;
- c) спеціалізація на виготовленні окремих деталей, вузлів на стадіях виробничого процесу;
- d) взаємовідносини між державами щодо обміну продуктами різних галузей виробництва.

113. Показник експортної квоти свідчить про:

- a) рівень кооперації виробництва і ступінь орієнтації окремих галузей національної економіки на зовнішні ринки;
- b) ступінь орієнтації окремих галузей національної економіки на зовнішні ринки та рівень галузевої міжнародної спеціалізації;
- c) характер зовнішньоекономічних зв'язків країни;
- d) рівень кооперації виробництва та характер зовнішньоекономічних зв'язків країни.

114. Збільшення експортної квоти відображає:

- a) інтенсифікацію міжнародних економічних зв'язків;
- b) підвищення продуктивності праці;
- c) підвищення рівня заробітної плати;
- d) сприятливу кон'юнктуру світових товарних ринків.

115. Основними формами кооперування є:

- a) предметне, подетальне, постадійне кооперування;
- b) виробничо-технічне співробітництво, у сфері реалізації кооперованої продукції, співробітництво у післяпродажному обслуговуванні;
- c) здійснення спільних програм, договірні спеціалізація, створення спільних підприємств;
- d) дво- і багатостороннє кооперування.

116. Учасі України в МПП сприяє такий фактор:

- a) значна зміна системи економічних відносин;
- b) структурна перебудова галузей народного господарства;
- c) визнання України та входження її в міжнародні організації;
- d) усі відповіді правильні.

117. Для активної інтеграції України в МПП:

- a) необхідно удосконалити весь зовнішньоекономічний механізм і критично оцінити роль і місце зовнішньоекономічних зв'язків у розвитку народного господарства;
- b) країна вже має всі передумови для участі в МПП, тому нічого не потрібно змінювати;
- c) країна не бере участі в МПП, тому нічого змінювати не потрібно;
- d) немає правильної відповіді.

118. Основними результатами міжнародної економічної інтеграції є утворення:

- a) цілісної міждержавної соціально-економічної інфраструктури, міжнародних інститутів управління, єдиної валютної системи та спільних фінансових фондів;
- b) цілісної міждержавної соціально-економічної інфраструктури, міжнародних інститутів управління, єдиної валютної системи та грошової одиниці;

с) цілісної міждержавної соціально-економічної інфраструктури та міждержавних господарських комплексів, єдиної релігійної та політичної системи;

д) цілісних міждержавних господарських комплексів, міжнародних інститутів управління, єдиної релігійної та політичної системи, єдиної грошової одиниці.

119. Назвіть основні форми міжнародної економічної інтеграції за умови зростання рівня інтеграційного процесу:

а) спільний ринок, митний союз, зона вільної торгівлі, економічний та валютний союз;

б) зона вільної торгівлі, спільний ринок, митний союз, економічний та валютний союз;

в) зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний та валютний союз;

г) міжнародне об'єднання, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний та валютний союз.

120. Прикладами інтеграційних угруповань є:

а) ЄС, АСЕАН, НАФТА, ООН, ЛАІ, ЮДЕАК;

б) ЄС, АСЕАН, НАФТА, ЛААІ, ЮДЕАК;

в) ЄС, АСЕАН, НАФТА, ЄБРР, МВФ;

г) усі відповіді правильні.

121. Назвіть рік створення Європейського співтовариства (ЄС):

а) 1948;

б) 1921;

в) 1958;

г) 1967.

122. Угода про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС?

а) була підписана у червні 1994 року в Римі;

б) набула чинності у березні 1998 після ратифікації всіма сторонами;

в) немає правильної відповіді.

123. Який орган у ЄС відстоює національні інтереси?

а) Рада міністрів;

б) Комісія ЄС;

в) Європейський парламент;

г) Політичний комітет.

124. Договір про Європейський Союз чинний:

- a) до необмеженого терміну;
- b) до 14 квітня 2010 року;
- c) доти, поки Європейський парламент не ухвалить конституцію.

125. Назвіть кількість країн-членів Європейської асоціації вільної торгівлі(ЄАВТ):

- a) 4;
- b) 10;
- c) 15;
- d) 24.

126. Резиденцію Європейського Парламенту є місто:

- a) Брюссель;
- b) Люксембург;
- c) Страсбург;
- d) Франкфурт-на-Майні.

127. Україна представлена у:

- a) 58 міжнародних організаціях;
- b) 90 міжнародних організаціях;
- c) 100 міжнародних організаціях.

128. Назвіть організацію, з якою співпрацює Україна:

- a) ООН;
- b) ОБСЄ;
- c) МВФ;
- d) ЕБРР;
- e) усі варіанти правильні.

129. Ліцензії видаються на:

- a) запатентовані науково-технічні розробки;
- b) незапатентовані науково-технічні розробки;
- c) як на запатентовані, так і на незапатентовані науково-технічні розробки.

130. Світова валютна система склалася до:

- a) середини XVIII ст.;
- b) середини XIX ст.;
- c) початку XX ст.;
- d) кінця XIX ст.

131. В умовах якої валютно-грошової системи національні грошові одиниці мали відповідний золотий вміст?

- a) золотого стандарту;
- b) золотозливкового стандарту;
- c) золотодевізного стандарту;
- d) золотодоларового стандарту.

132. Який принцип характеризував Ямайську валютну систему?

- a) збереження за золотом функцій світових грошей;
- b) використання як світових грошей поряд із золотом американського долара;
- c) перехід до використання національних валют у міжнародних розрахунках;
- d) використання фіксованих паритетів валют до долара, а через нього до інших валют.

133. Який принцип характеризував Бреттон-Вудську валютну систему?

- a) збереження за золотом функцій світових грошей;
- b) перехід до використання національних валют у міжнародних розрахунках;
- c) прийняття системи плаваючих валютних курсів;
- d) надання статусу головного резервного засобу міжнародної валютної системи так званим спеціальним правам запозичення (СПЗ).

134. Який принцип характеризував Ямайську валютну систему?

- a) збереження за золотом функцій світових грошей;
- b) використання як світових грошей поряд із золотом американського долара;
- c) перехід до використання національних валют у міжнародних розрахунках;
- d) використання фіксованих паритетів валют до долара, а через нього до інших валют.

135. Який принцип характеризував Бреттон-Вудську валютну систему?

- a) збереження за золотом функцій світових грошей;
- b) перехід до використання національних валют у міжнародних розрахунках;
- c) прийняття системи плаваючих валютних курсів;
- d) надання статусу головного резервного засобу міжнародної валютної системи так званим спеціальним правам запозичення (СПЗ).

136. Співвідношення між двома валютами, що встановлюється в законодавчому порядку, — це:

- a) валютний паритет;
- b) режим валютного курсу;
- c) валютний курс;
- d) монетний паритет.

137. Яка із наведених нижче операцій є операцію форвард?

- a) надання валюти на термін, але за курсом на момент укладання угоди;
- b) готівкова касова угода;
- c) поєднання елементів готівкової та термінової угод;
- d) надання валюти на термін за курсом, що встановлений на момент поставки валюти.

138. Валюта Європейського Союзу називається:

- a) ключова (резервна);
- b) СПЗ (спеціальні права запозичення);
- c) євро;
- d) долар США.

139. Суб'єктами валютного ринку є:

- a) фірми, організації та окремі особи, які займаються зовнішньоекономічною діяльністю;
- b) комерційні банківські установи та брокерські контори, які забезпечують валютне обслуговування зовнішніх зв'язків;
- c) державні установи;
- d) усі відповіді правильні.

140. Вкажіть класифікацію валютних ринків за режимом:

- a) строковий, готівковий;
- b) вільний, невільний;
- c) міжбанківський, клієнтський, біржовий;
- d) строковий, безстроковий.

141. Валютно-фінансові відносини — це:

- a) грошові валютні розрахунки і платіжні відносини між країнами, які відображені в балансах міжнародних розрахунків;
- b) співвідношення грошових вимог і зобов'язань, надходжень і платежів між країнами;
- c) будь-який обмін вартості, тобто передача права власності на економічний товар, надання економічної послуги або перехід права власності на активи від резидентів певної країни до резидентів іншої країни;
- d) система нормативних правил, встановлених законодавчо або адміністративно і спрямованих на обмеження валютних операцій.

142. Баланс міжнародних розрахунків — це:

- a) грошові валютні розрахунки і платіжні відносини між країнами, які відображені в балансах міжнародних розрахунків;
- b) співвідношення грошових вимог і зобов'язань, надходжень і платежів між країнами;
- c) будь-який обмін вартості, тобто передача права власності на економічний товар, надання економічної послуги або перехід права власності на активи від резидентів даної країни до резидентів іншої країни;
- d) система нормативних правил, встановлених законодавчо або адміністративно і спрямованих на обмеження валютних операцій.

143. Який з балансів міжнародних розрахунків характеризує визначення: «Це співвідношення грошових вимог і зобов'язань країни відносно інших країн на будь-яку дату незалежно від терміну надходжень платежів»?

- a) міжнародної заборгованості;
- b) платіжний;
- c) розрахунковий;
- d) поточної заборгованості.

144. Який з балансів міжнародних розрахунків характеризує визначення: «Це співвідношення фактичних грошових платежів і надходжень даної країни з усіма іншими країнами за визначений період часу або на дату погашення чи отримання платежів»?

- a) міжнародної заборгованості;
- b) платіжний;
- c) розрахунковий;
- d) поточної заборгованості.

145. Яку частину платіжного балансу характеризує торговельний баланс і баланс некомерційних платежів?

- a) поточні операції;
- b) рух капіталу та кредитів.

146. Капітальна заборгованість — це заборгованість:

- a) термін щодо сплати якої не настав;
- b) термін щодо сплати якої настав або настає;
- c) з непогашених зовнішніх позик та кредитів і невиплачених по них процентах;
- d) термін щодо сплати якої не настане.

147. Поточна заборгованість — це заборгованість:

- a) термін щодо сплати якої не настав;
- b) термін щодо сплати якої настав або настає;
- c) з непогашених зовнішніх позик та кредитів і невиплачених по них процентах;
- d) термін щодо сплати якої не настане.

148. Державна заборгованість — це заборгованість:

- a) термін щодо сплати якої не настав;
- b) термін щодо сплати якої настав або настає;
- c) з непогашених зовнішніх позик та кредитів і невиключених по них процентах;
- d) термін щодо сплати якої не настане.

149. Офшорна зона передбачає:

- a) спрощену реєстрацію фірм;
- b) можливість збереження інформації в таємниці;
- c) надання пільгового режиму для фінансово-кредитних операцій;
- d) усі відповіді правильні.

150. Відповідно до теорії Хекшера-Оліна міжнародна торгівля повинна найбільш інтенсивно розвиватися між країнами:

- a) з максимально подібною структурою економіки;
- b) які мають однакові фактори виробництва;
- c) з різною структурою економіки;
- d) які не мають абсолютних переваг на світовому ринку.

151. Зовнішня торгівля — це:

- a) ввезення в країну іноземних товарів;
- b) вивезення за кордон товарів, які продані іноземному покупцеві або ж призначені для продажу на іноземних ринках;
- c) торгівля однієї країни з іншими, яка складається з експорту та імпорту товарів та послуг;
- d) сума вартостей експорту та імпорту країни або групи країн за певний час (місяць, квартал, рік);
- e) здатність суспільного виробництва даної країни виробляти необхідну кількість конкурентоспроможних товарів для зовнішнього ринку.

152 Експорт — це:

- a) ввезення в країну іноземних товарів;
- b) вивезення за кордон товарів, які продані іноземному покупцеві або ж призначені для продажу на іноземних ринках;
- c) торгівля однієї країни з іншими, яка складається з експорту та імпорту товарів та послуг;
- d) сума вартостей експорту та імпорту країни або групи країн за певний час (місяць, квартал, рік);
- e) здатність суспільного виробництва даної країни виробляти необхідну кількість конкурентоспроможних товарів для зовнішнього ринку.

153. Імпорт — це:

- a) ввезення в країну іноземних товарів;
- b) вивезення за кордон товарів, які продані іноземному покупцеві або ж призначені для продажу на іноземних ринках;
- c) торгівля однієї країни з іншими, яка складається з експорту та імпорту товарів та послуг;
- d) сума вартостей експорту та імпорту країни або групи країн за певний час (місяць, квартал, рік);
- e) здатність суспільного виробництва даної країни виробляти необхідну кількість конкурентоспроможних товарів для зовнішнього ринку.

154. Зовнішньоторговельний оборот — це:

- a) ввезення в країну іноземних товарів;
- b) вивезення за кордон товарів, які продані іноземному покупцеві або ж призначені для продажу на іноземних ринках;
- c) торгівля однієї країни з іншими, яка складається з експорту та імпорту товарів та послуг;
- d) сума вартостей експорту та імпорту країни або групи країн за певний час (місяць, квартал, рік);
- e) здатність суспільного виробництва даної країни виробляти необхідну кількість конкурентоспроможних товарів для зовнішнього ринку.

155. Бартерна торгівля — це різновид:

- a) біржової торгівлі;
- b) зустрічної торгівлі;
- c) внутрішньофірмової торгівлі;
- d) аукціонної торгівлі.

156. Продаж товарів, задалегідь виставлених для огляду, в певний час і в установленому місці — це міжнародні:

- a) торги;
- b) аукціони;
- c) виставки;
- d) ярмарки.

157. Міжнародні торги — це:

- a) вид зустрічної торгівлі;
- b) торгівля через посередників;
- c) угода типу «Світч»;
- d) угода типу «Офсет».

158. Продаж товарів за кордон, коли власник товару передає їх комісіонеру для продажу зі складу цього комісіонера, — це:

- a) компенсаційні угоди;
- b) зустрічна торгівля;
- c) консигнаційна торгівля;
- d) внутрішньofірмова торгівля.

159. Торгова фірма, яка закупає за свій рахунок за кордоном товари і продає на внутрішньому ринку, — це:

- a) імпортна фірма;
- b) експортна фірма;
- c) стокісти;
- d) торговий дім.

160. Торгова фірма, яка закупає товар на внутрішньому ринку і перепродає його за кордоном, а іноді виконує комісійні доручення — це:

- a) імпортна фірма;
- b) експортна фірма;
- c) стокісти;
- d) торговий дім.

161. Тарифними методами регулювання зовнішньої торгівлі є:

- a) квотування;
- b) акцизні збори;
- c) компенсаційне мито;
- d) немає правильної відповіді.

162. «Добровільне» обмеження експорту належить до:

- a) тарифних методів регулювання зовнішньої торгівлі;
- b) зовнішньоторговельних заходів;
- c) заходів економічного стимулювання експорту;
- d) адміністративних формальностей.

163. Антидемпінгове розслідування розпочинається:

- a) лише коли велика партія товарів імпортується за заниженими цінами;
- b) лише коли велика партія товарів імпортується за завищеними цінами;
- c) навіть, якщо невелика кількість продукції імпортується за низькими цінами;
- d) навіть, якщо невелика кількість продукції імпортується за високими цінами.

164. Головний інструмент стимулювання експорту передбачає:

- a) ліцензування експорту;
- b) зниження податків на експорт;
- c) організаційне сприяння виробникам експортних товарів;
- d) державне кредитування експорту.

165. Назвіть організації, які забезпечують регулювання міжнародної торгівлі:

- a) МАР, МФК;
- b) МВФ, БГА;
- c) ГАТТ/СОТ, ЮНКТАД.

166. Назвіть рік заснування ГАТТ:

- a) 1947;
- b) 1995;
- c) 1964;
- d) 1920.

167. Назвіть рік, коли ГАТТ почала функціонувати як ГАТТ/СОТ:

- a) 1947;
- b) 1995;
- c) 1964;
- d) 1920.

168. Україна має статус спостерігача в:

- a) ГАТТ/СОТ;
- b) ЮНКТАД;
- c) КОКОМ.

169. 90 % обсягу міжнародної торгівлі припадає на членів:

- a) ЮНКТАД;
- b) ГАТТ/СОТ;
- c) КОКОМ.

170. Принцип «одна країна — один голос» діє в:

- a) МВФ;
- b) МБРР;
- c) СОТ.

171. Великими експортерами послуг є:

- a) Аргентина, Бразилія;
- b) Індія, Нігерія;
- c) Філіппіни, Малайзія;
- d) Південна Корея, Мексика.

172. Який з факторів зростання сфери послуг створює нові види діяльності та комплекс інтелектуальних послуг?

- a) високий економічний розвиток країни;
- b) високий рівень життя населення;
- c) зростання світового товарного ринку;
- d) НТР.

173. Франчайзинг — це:

- a) оренда машин, обладнання, ЕОМ, транспортних засобів, складів;
- b) використання вже існуючої і добре відомої ідеї бізнесу, яка має сформований імідж;
- c) надання послуг з консультування щодо широкого кола питань економічної діяльності, передусім у зовнішньоекономічній сфері;
- d) надання на комерційній основі послуг виробничого і науково-технічного характеру.

174. Інжиніринг — це:

- a) оренда машин, обладнання, ЕОМ, транспортних засобів, складів;
- b) використання вже існуючої і добре відомої ідеї бізнесу, яка має сформований імідж;
- c) надання послуг з консультування щодо широкого кола питань економічної діяльності, передусім у зовнішньоекономічній сфері;
- d) надання на комерційній основі послуг виробничого і науково-технічного характеру.

175. Консалтинг — це:

- a) оренда машин, обладнання, ЕОМ, транспортних засобів, складів;
- b) використання вже існуючої і добре відомої ідеї бізнесу, яка має сформований імідж;
- c) надання послуг з консультування щодо широкого кола питань економічної діяльності, передусім у зовнішньоекономічній сфері;
- d) надання на комерційній основі послуг виробничого і науково-технічного характеру.

176. Діяльність з надання послуг певних країн у вигляді порад виробникам, продавцям і покупцям інших країн щодо широкого кола питань економічної діяльності, передусім з консультування у зовнішньоекономічній сфері — це міжнародний:

- a) інжиніринг;
- b) моніторинг;
- c) консалтинг;
- d) лізинг.

177. Негативне сальдо доходів від туризму має:

- a) Австрія;
- b) Іспанія;
- c) Німеччина;
- d) Таїланд.

178. Експортний потенціал країни — це:

- a) обсяг благ, які національна економіка може виробити і реалізувати за межами своїх національних кордонів з максимальним прибутком;
- b) обсяг благ, які національна економіка може виробити і реалізувати за межами своїх національних кордонів;
- c) обсяг товарів, які національна економіка може виробити і реалізувати за межами своїх національних кордонів без збитків для себе, а навпаки — з максимальним власним прибутком.

179. Який з аспектів зовнішньої торгівлі України характеризує її місце в структурі національної економіки?

- a) джерело надходження іноземної валюти в Україну;
- b) фактор інтеграції України у світове господарство МЕНВ;
- c) фактор подолання економічної кризи;
- d) невід’ємна частина національної економіки.

180. Умовами розвитку міжнародних економічних відносин України є:

- a) виникнення нових держав;
- b) поява нових регіональних економічних утворень;
- c) поширення міжнародного економічного співробітництва;
- d) усі відповіді правильні.

181. Факторами розвитку міжнародних економічних відносин України є:

- a) геополітичне положення;
- b) природно-ресурсний потенціал;
- c) економічний потенціал;
- d) науково-технічні досягнення;
- e) усі відповіді правильні.

182. Основною перешкодою для реалізації науково-дослідницького потенціалу як частини експортного потенціалу є:

- a) низька якість наукових розробок;
- b) відсутність коштів для подальшого розвитку;
- c) відсутність кваліфікованої робочої сили;
- d) усі відповіді правильні.

183. Складовими експортного потенціалу України є:

- a) обробна промисловість, гірничодобувна, АПК, наука, високі технології, ВПК, робоча сила;
- b) обробна промисловість, ВПК, робоча сила;
- c) обробна промисловість, гірничодобувна, АПК, наука, високі технології. ВПК, робоча сила, туристичні послуги.

184. Негативними передумовами розвитку зовнішньої торгівлі України є:

- a) слабкі економічні зв'язки з СГ;
- b) недостатня диверсифікація форм економічного співробітництва;
- c) недостатня наукоємність виробництва;
- d) усі відповіді правильні.

185. Позитивними результатами інтеграції України в світове господарство є:

- a) використання порівняльних переваг на світових товарних ринках;
- b) підтримка новітніх галузей;
- c) забезпечення оптимальних обсягів виробництва;
- d) отримання доступу до світових економічних ресурсів;
- e) усі відповіді правильні.

186. Зовнішня торгівля України регламентується:

- a) Законом України «Про митний тариф України»;
- b) Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність»;
- c) Законом України «Про єдиний митний тариф».

187. Міжнародні економічні угоди в Україні ратифікує:

- a) Президент України;
- b) Кабінет Міністрів України;
- c) Верховна Рада України;
- d) усі відповіді правильні.

188. Причинами зниження ефективності експортної політики України є:

- a) збитковість багатьох підприємств, значна зовнішня заборгованість;
- b) низька якість вітчизняних товарів та невідповідність товарів світовим стандартам;
- c) розрив виробничих зв'язків та недосконале регулювання товарних ринків на національному рівні;
- d) усі відповіді правильні.

189. Визначте характер взаємовідносин між Росією та Україною:

- a) Росія є союзником України;
- b) Росія є стратегічним партнером України;
- c) Росія є суперником України на вступ до ЄС.

190. Визначте характер взаємовідносин між США та Україною:

- a) США є стратегічним партнером України;
- b) США є союзником України;
- c) США є противником вступу України до СОТ.

191. Перешкодою для збільшення приватних іноземних інвестицій в українську економіку є:

- a) високий рівень корумпованості державних структур;
- b) політична нестабільність;
- c) законодавча нестабільність;
- d) усі відповіді правильні.

192. Обсяг іноземних інвестицій в економіку України є:

- a) оптимальним;
- b) надмірним;
- c) недостатнім;
- d) дорівнює нулю.

193. Глобальні проблеми — це:

- a) проблеми певного регіону;
- b) загальнопланетарні проблеми, які стосуються інтересів людства і для їх вирішення потрібні зусилля усього світового співтовариства;
- c) проблеми окремої країни, для їх вирішення потрібні зусилля усього світового співтовариства;
- d) проблеми інтеграційних об'єднань, які вони не можуть вирішити самостійно.

194. Основними глобальними проблемами є:

- a) енергетична й екологічна;
- b) продовольча, демографічна, ресурсозбереження;
- c) освоєння світового океану та космосу, роззброєння і конверсія воєнно-промислового комплексу;
- d) усі відповіді правильні.

195. Енергетична проблема полягає у:

- a) забезпеченні потреб людства продовольством;
- b) забезпеченні потреб людства в енергії та мінерально-сировинних ресурсах;
- c) недостатніх обсягах видобутку нафти і газу;
- d) забезпеченні потреб людства природними ресурсами.

196. Загальними проблемами розвитку МЕВ є:

- a) проблеми участі країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою в МЕВ та їх інтеграція до світового господарства;
- b) економічна єдність світу й економічне моделювання світогосподарських процесів;
- c) МЕВ і вирішення глобальних проблем;
- d) усі відповіді правильні.

197. Яка група проблем пов'язана з глобалізацією сучасних МЕВ?

- a) розподіл переваг від глобалізації в середині країни та за її межами;
- b) посилення взаємозалежності країн;
- c) обмеження національного суверенітету;
- d) усі відповіді правильні.

198. Зовнішнім боргом називається:

- a) сума фінансових зобов'язань країни щодо іноземних кредиторів на певну дату;
- b) частина заборгованості, яка утворилась внаслідок несплати кредитів, взятих державою під гарантію;
- c) сума всіх кредитів, наданих країні міжнародними організаціями;
- d) сума несплачених відсотків за кредит.

199. Ознакою настання кризи зовнішнього боргу є:

- a) порушення графіка погашення кредитів і позичок, отриманих країною під державні гарантії;
- b) порушення графіка сплати відсотків за міжнародні кредити;
- c) порушення графіка погашення міжнародних кредитів підприємствами країни;
- d) немає правильної відповіді.

200. Дефолт — це:

- a) сплата зовнішнього боргу та відсотків;
- b) відмова країни від сплати зовнішнього боргу або відсотків;
- c) збільшення зовнішньої заборгованості країни;
- d) зменшення зовнішньої заборгованості країни.

201. Лібералізація торгівлі — це:

- a) скасування обмежень у зовнішній торгівлі;
- b) встановлення нових митних бар'єрів;
- c) встановлення обмежень в імпорті;
- d) встановлення квот, обмежень тощо.

202. Негативним наслідком лібералізації торгівлі є:

- a) імпортозаміщення національного виробництва;
- b) загострення конкуренції на національних ринках;
- c) усі відповіді правильні.

203. Демографічний вибух — це:

- a) зростання чисельності населення швидкими темпами;
- b) конфлікт між урядом та населенням;
- c) збільшення кількості іммігрантів.

204. Демографічна криза — це:

- a) різке зменшення народжуваності, що загрожує існуванню суспільства;
- b) нестача продовольства, зумовлена зростанням чисельності населення дуже швидкими темпами;
- c) зменшення чисельності сільського населення;
- d) усі відповіді правильні.

205. Форми протекціонізму:

- a) галузевий;
- b) прихований;
- c) подетальний;
- d) бартерний.

206. Виділяють групи глобальних проблем:

- a) проблеми світового океану, екологічні, демографічні, проблема бідності; проблеми забезпечення миру, використання досягнень НТП та співробітництва, розвитку людства;
- b) проблеми світового океану; екологічні, проблема бідності, проблеми забезпечення миру, використання досягнень НТП та співробітництва, розвитку людства;
- c) екологічні, демографічні, проблема бідності, проблему забезпечення миру, використання досягнень НТП та співробітництва, розвитку людства;
- d) проблеми світового океану, екологічні, демографічні, проблема бідності, проблему забезпечення миру, використання досягнень НТП та співробітництва, розвитку людства, освоєння космосу.

207. У науковій літературі термін «глобальні проблеми» був запровадження за ініціативою:

- a) ЄС;
- b) Лондонського клубу;
- c) ООН;
- d) Римського клубу.

208. В Україні введений мораторій на розширення діяльності:

- a) зовнішньоторговельних компаній;
- b) іноземних представництв;
- c) вільних економічних зон;
- d) ТНК.

209. Перешкодою для збільшення приватних іноземних інвестицій в українську економіку є:

- a) високий рівень корумпованості державних структур;
- b) політична нестабільність;
- c) законодавча нестабільність;
- d) усі відповіді правильні.

ДИСКУСІЙНІ (ПРОБЛЕМНІ) ПИТАННЯ

---

1. Розкрийте механізм взаємозалежності міжнародної торгівлі з іншими формами МЕВ. Наведіть конкретні приклади.
2. Розкрийте основні структурні зміни у міжнародній торгівлі та проаналізуйте їх причини.
3. У чому полягає специфіка ціноутворення, що його використовує у практиці діяльності ТНК?
4. Розкрийте вплив глобалізації на тенденції міжнародного інвестування.
5. Які фактори впливають на формування сприятливого інвестиційного клімату в країні? Приведіть конкретні приклади.
6. Розкрийте причини низької ефективності використання іноземних інвестицій в економіку України.
7. Доведіть, що конкурента перевага євро банків порівняно з американськими банками зростає в міру зростання відсоткової ставки в США.
8. У чому суть конвертованості національної валюти? Якими, на Вашу думку, є шляхи її розв'язання для України?
9. Охарактеризуйте вплив завищеного і заниженого валютного курсу на експортну діяльність вітчизняних товаровиробників?
10. Розкрийте ступінь впливу введення єдиної валюти на економіку країн-членів Європейського валютного союзу; країн, які не ввійшли до нього, та на світову економіку в цілому.
11. Чи впливає введення євро на зовнішньоекономічні операції України з країнами-членами Європейського союзу?
12. Ступінь впливу платіжного балансу на динаміку торговельного балансу країни.
13. Яких заходів у частині зміни загальних резервів може вживати центральний банк країни з метою збалансування платіжного балансу.
14. Чи ефективна з погляду реалізації національних економічних інтересів участь України в інтеграційних об'єднаннях, до яких вона входить.
15. Виходячи з історичного досвіду України та існуючих політичних та соціально-економічних реалій, спробуйте визначити умови, за яких вона може увійти до складу інтеграційних угруповань держав з реальним або потенційним наднаціональним регулюванням.
16. Етапи приєднання України до СОТ та стан сьогодення.
17. Що необхідно зробити для максимізації позитивних ефектів від приєднання України до СОТ?
18. В чому ризик перебування України поза системою СОТ?
19. Наслідки приєднання України до СОТ для окремих галузей економіки України (металургійна галузь, хімічна промисловість, легка промисловість, банківські послуги, страхові послуги).
20. Перспективи розвитку малого бізнесу після приєднання України до СОТ?

ТЕМАТИКА КРУГЛИХ СТОЛІВ

---

1. Адаптація національного законодавства до міжнародних стандартів.
2. Вибір зовнішньополітичного вектора: загрози і перспективи для України.
3. Вступ України до НАТО переваги і недоліки.
4. Вступ України до СОТ позитивні і негативні наслідки.
5. Екологічна складова зовнішньої політики України.
6. Економіко-правові аспекти розвитку України в контексті глобалізації.
7. Енергетична безпека України — осереддя національних пріоритетів.
8. Зовнішньоекономічна діяльність України.
9. Міжнародний маркетинг як філософія виходу підприємства на зовнішні ринки.
10. Місце України в процесі глобалізації.
11. Переваги інтеграції України до ЄС.
12. Перспективи вступу України до СОТ.
13. Позитивні і негативні наслідки для економіки України в цілому та для окремих галузей економіки після приєднання України до СОТ
14. Перспективні напрями зовнішньої політики України.
15. Позиціонування України на міжнародній арені.
16. Проблеми конкурентоспроможності національної економіки.
17. Сучасні проблеми економічного розвитку
18. Проблеми та перспективи розвитку ВЕЗ.
19. Становлення зовнішньої політики незалежної України
20. Сучасні тенденції розвитку національних економік за умов посилення глобалізаційних процесів.
21. Україна і Східна Європа.
22. Україна і Росія проблеми економічної взаємодії.
23. Україна і СНД.
24. Умови і особливості розвитку міжнародного бізнесу в Україні.
25. Участь України у міжнародних організаціях.

ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ СТУДЕНТІВ (ЕСЕ, РЕФЕРАТИ, ДОПОВІДІ)

---

1. Теоретичні основи зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
2. Основні принципи регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
3. Інструменти регулювання валютних курсів та механізм їх використання.
4. Валюта і валютні курси..
5. Валютний ризик та його страхування у міжнародній підприємницькій діяльності.
6. Джерела зовнішнього фінансування країн з перехідною економікою.
7. Динаміка і фактори розвитку міжнародних економічних інтеграційних процесів.
8. Експортно-імпортна діяльність: види та українська специфіка.
9. Етапи приєднання України до СОТ і сучасність.
10. Етапи розвитку національної валюти, проблеми її стабільності в сучасних умовах.
11. Єврорегіони в системі міжнародного співробітництва.
12. Економічна співпраця України з країнами ЄС.
13. Інноваційна зовнішньоекономічна стратегія України.
14. Інтеграція України в міжнародний ринок банківських послуг.
15. Інтеграція України до ЄС: шляхи і перспективи розвитку.
16. Конкурентоспроможність українських товарів та послуг на світовому ринку і засоби її підвищення.
17. Економічні наслідки приєднання України до СОТ.
18. Мета і завдання Європейської банківської системи
19. Механізм функціонування системи міжнародних розрахунків в Україні.
20. Митно-тарфивні засоби зовнішньоекономічної політики.
21. Міжнародна валютно-фінансова система.
22. Міжнародна підприємницька діяльність у сфері купівлі-продажу товарів.
23. Міжнародна підприємницька діяльність у сфері послуг.
24. Міжнародна торгівля і зовнішньоекономічна політика.
25. Міжнародна торгівля послугами та тенденції її розвитку.
26. Міжнародне кооперування виробництва: природа, форми та сучасні особливості.

27. Особливі принципи укладання та виконання міжнародних контрактів.
28. Місце України в системі міжнародних економічних відносин.
29. Місце України у вирішенні глобальних проблем людства.
30. Наслідки приєднання України до СОТ для банківських послуг України.
31. Наслідки приєднання України до СОТ для легкої промисловості України.
32. Наслідки приєднання України до СОТ для металургійної галузі України.
33. Наслідки приєднання України до СОТ для страхових послуг України.
34. Наслідки приєднання України до СОТ для хімічної промисловості України.
35. Національні інтереси і міжнародна торгівля.
36. Особливості регіональної політики ЄС.
37. Особливості становлення та функціонування національної валютної системи України.
38. Перспективи розвитку малого бізнесу у міжнародних економічних відносинах після приєднання України до СОТ.
39. Платіжний баланс України.
40. Платіжний баланс, його структура і методологія складання.
41. Послуги посередників у міжнародній торгівлі.
42. Проблеми і передумови участі України в міжнародному поділі праці.
43. Проблеми інтеграції України у систему світового господарства
44. Прямі зарубіжні інвестиції та інші форми міжнародного руху капіталу.
45. Ринок євровалют: причини появи та принципи функціонування.
46. Роль МВФ в регулюванні сучасних фінансово-кредитних відносин.
47. Роль України в міжнародній міграції робочої сили.
48. Світова практика застосування лізингу та його особливості лізингу в Україні.
49. Світова продовольча проблема.
50. Динаміка та сучасний стан зовнішньої торгівлі України.
51. Стратегія розвитку національних економік та поглиблення міжнародних інтеграційних процесів.
52. Сучасна валютна політика розвинених країн.
53. Торговельно-економічне співробітництво України з (на прикладі конкретної країни або угруповань).
54. Фактори підвищення ефективності міжнародної інвестиційної діяльності в Україні.
55. Форми й види міжнародних кредитів.
56. Особливості ціноутворення в світовій торгівлі.

Авансова оплата — імпортер самостійно або через свій банк чи банк — експортера оплачує товар у момент передачі ним замовлення експортеру.

Акредитив — угода, де банк зобов'язується за проханням клієнта оплатити документи третій особі (бенефіціару-експортеру), на користь якого відкрито акредитив, чи оплатити акцепт трати, яку виставив бенефіціар. Чи неогоціацію (купівлю) документів. Виставлені йому експортером (бенефіціарієм) відповідно до певних умов.

Акцептні кредити — застосовуються у формі акцепту тратти імпортером або банком.

Акцептно-рамбурсний кредит — банк імпортера в межах узгоджених лімітів кредитування виставляє безвідкличні акредитиви на банк експортера, котрий зобов'язується акцептувати трати й оплатити їх з настанням терміну.

Асоційована(змішана) компанія (associate) — відрізняється від дочірньої меншим впливом батьківської фірми, якій належить суттєва, але не основна частина акцій.

Багатонаціональна корпорація — головна компанія належить капіталу двох і більше країн, а філії її знаходяться в різних країнах.

Багатостороннє агентство гарантії інвестицій — функціонує з 1990 р., його спрямована на розповсюдження потоку прямих іноземних інвестицій серед країн-членів. БАГІ забезпечує гарантії інвестицій, захищаючи інвесторів від некомерційних ризиків.

База котирування — базова валюта — валюта, відносно якої котирується інші валюти, (звичайно нею є валюта, яка признається у всьому світі, але деколи з історичних причин базовою є більш мілка валюта) Переважно долар США використовується у вигляді базової валюти.

Банківський вексель — цінний папір, який засвідчує безумовне грошове зобов'язання боржника (векселедавця) сплатити після настання строку визначену суму грошей власнику векселя (векселедержателю).

Банківський переказ — це розпорядження, що пересилається (як правило, електронною поштою) банком однієї країни банкові іншої країни. За його допомогою дається вказівка дебетувати депозитний рахунок першого з них і кредитувати рахунок певної особи чи установи.

Банківський чек — письмовий наказ банку — володаря авуарів за кордоном своєму банку — кореспонденту про перерахування визначеної суми з його поточного рахунку власнику чека.

Бланкові кредити — кредити, надані просто під зобов'язання боржника вчасно погасити, документом при цьому виступає соло-вексель з одним підписом позичальника.

Валюта — в широкому розумінні означає грошову одиницю будь — якої країни (долар, фунт стерлінгів).

Валютна операція — це операція, пов'язана з переходом права власності на валютні цінності, використанням валютних цінностей як засобу платежу в міжнародному обігу; ввезенням, вивезенням, переказом та пересиланням на територію країни та за її межі валютних цінностей.

Валютна система країн ЄС — це специфічна організаційно-економічна форма відносин країн ЄС у валютній сфері, спрямована на стимулювання інтеграційних процесів, зменшення амплітуди коливання курсів національних валют та їх взаємну ув'язку.

Валютна система — форма організації міжнародних грошових відносин; сукупність правил та механізмів, що забезпечують співвідношення між валютами.

Валютний арбітраж — валютна операція, що сполучає покупку (продаж) валюти з наступним здійсненням контругоди з метою одержання прибутку за рахунок різниці в курсах валют на різних валютних ринках (просторовий арбітраж) чи за рахунок курсових коливань протягом визначеного періоду (часовий арбітраж).

Валютний кошик — це метод співвідношення середньозваженого курсу однієї валюти по відношенню до визначеного набору інших валют (визначається склад валют, їх доля в кошику, розмір валютних компонентів, тобто кількість одиниць кожної валюти у наборі).

Валютний курс — це мінова вартість національних грошей однієї країни, виражена в грошових одиницях інших країн.

Валютний ринок — як економічна категорія — це система стійких економічних та організаційних відносин, пов'язаних з операціями купівлі — продажу іноземних та платіжних документів в іноземних валютах.

Валютний ф'ючерс — це контракт на купівлю/продаж валюти в майбутньому, за яким продавець приймає зобов'язання (а не право вибору на відміну від опціону) продати стандартну кількість визначеної валюти на визначену дату (у майбутньому) за курсом, за-

здалегідь установленому при укладанні угоди, а покупець приймає зобов'язання купити. У стандартних контрактах регламентуються всі умови: сума, термін, гарантійний депозит, метод розрахунку.

Варанти — це опціон на придбання певної кількості акцій (варант акцій) або облігацій (варант облігацій) за ціною виконання в будь-який момент часу до закінчення строку дії варанту. Варанти звичайно випускаються як додаток до якогось боргового інструменту, наприклад облігації, щоб зробити його привабливішим для інвестора.

Вексельний кредит передбачає, що експортер укладає договір про продаж товару, а потім виставляє перевідний вексель на імпортера. Останній, одержавши комерційні документи, акцептує його, тобто дає згоду на оплату в строк, який на ньому вказано.

Виставка — це показ, яким би не була його назва, основа мета котрого полягає в ознайомленні публіки шляхом демонстрації із засобами, які маються в розпорядженні людства, для задоволення його потреб, а також з метою сприяння прогресу в одній або кількох сферах діяльності або майбутніх перспектив.

Вільні економічні зони (ВЕЗ) — це територія однієї країни, на якій товари не підлягають звичайному митному контролю та відповідному оподаткуванню.

Внутрішні кредити — це кредити, що надаються національними суб'єктами для здійснення зовнішньоекономічної діяльності іншим національним суб'єктам.

Внутрішня конвертованість — право резидентів купувати, мати і робити операції в країні з активами у формі валюти та банківських депозитів, деномінованих в іноземній валюті (в країнах з перехідною економікою) (обмежена на Україні)

Грошовий ринок — система відносин попиту і пропозиції фінансових ресурсів, що надаються на короткостроковий термін.

Демпінг — засіб фінансової нетарифної торговельної політики, що полягає в просуванні товарів на зовнішній ринок за рахунок зниження експортних цін нижче нормального рівня цін, існуючого в цих країнах.

Дочіжня компанія (subsidiary) — реєструється як самостійна компанія і має статус юридичної особи з власним балансом. Контролює її батьківська компанія, яка володіє частиною акцій або всім капіталом.

Економічне середовище МЕВ — чинники економічного характеру, які впливають на дії учасників МЕВ. До таких чинників відносяться, зокрема, структура національного господарства країн, рівень їх економічного розвитку, величина валового продукту на душу населення.

Експорт-імпорт — торгівля товарами та послугами — найпростіша форма проникнення на міжнародні ринки.

Експортний кредит — надається банком країни-експортера банку країни-імпортера (чи безпосередньо імпортеру) для кредитування поставок машин, устаткування і т.п.

Єврокредити — кредити, що надаються у валюті, яка є іноземною для банку — євровалюті, єврокредити видаються на євrorинку.

Євроноти — цінні папери, які випускають корпорації на строк від трьох до шести місяців зі змінною ставкою, яка базується на ЛІБОР.

Єврооблігації — боргові зобов'язання, що випускаються позичальником при отриманні довгострокової позики на євrorинку. Вони розміщуються одночасно на ринках декількох країн і номіновані у валюті, яка є для кредитора іноземною.

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) — функціонує з 1991 р. з метою сприяння економічним реформам у країнах Східної Європи та колишнього СРСР.

Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) — створений у 1958 р. як фінансова організація ЄС, яка забезпечує довгострокові позики для сприяння збалансованого і рівномірного розвитку країн Союзу.

Європейський фонд валютного співробітництва (ЄФВС) — створений у 1973 р. в межах європейської валютної системи, надає кредити країнам — членам ЄС для покриття дефіциту платіжного балансу та виконує функції кредитно-розрахункового обслуговування.

Зовнішній борг — фінансові зобов'язання держави (зовнішні позики та несплачені за них відсотки іноземним кредиторам на певну дату).

Зовнішня конвертованість — право резидентів робити операції з іноземною валютою з нерезидентами. (існує на Україні).

Зовнішня торгівля (ЗТ) — обмін товарами та послугами між державно оформленими національними господарствами.

Зовнішньоекономічна угода (контракт) — це матеріально оформлена угода суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їхніх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності.

Інкасо — банківська операція, завдяки якій банк за дорученням клієнта отримує платіж від імпортера за відвантажені в його адрес товари і послуги, зараховуючи ці кошти на рахунок експортера в банку.

Інтернаціоналізація виробництва — формування інтернаціонального процесу виробництва, зростання виробничої взаємозалежності країн, їх економічних суб'єктів.

Інтернаціоналізація капіталу — процес взаємопереплетіння та об'єднання капіталу із різних країн. Формами інтернаціоналізації капіталу є міжнародний обмін підприємницьким і позичковим капіталами.

Інфраструктурне середовище МЕВ — галузі, види економічної активності, які забезпечують діяльність суб'єктів МЕВ (міжнародний транспорт, шляхи, засоби зв'язку).

Кваліфікаційна іноземна інвестиція — це іноземна інвестиція, що становить не менше 20 % статутного капіталу і при цьому не може бути менше суми еквівалентної: 100 тис. дол. — для банків; 50 тис. дол. — для підприємств.

Комерційна тратта (переказний комерційний вексель) — містить письмовий наказ векселядержателя (трассанта), адресований платнику (трассату), сплатити третій особі (ремітентові) певну суму грошей у певний строк.

Компенсаційні та надзвичайні кредити (ССФФ) — кредити МВФ для компенсації скорочення експортного виторгу за незалежними від країни-позичальника причинами (на 3—5 років). Викуп національної валюти здійснюється у строк до 5 років, звичайно — на умовах 3,25 % річних.

Компенсаційні угоди — форма довгострокового кредитування, за якої в рахунок погашення кредиту здійснюються зустрічні поставки продукції, виробленої на обладнанні, під купівлю якого був наданий кредит.

Конвертованість валюти — це здібність резидентів та нерезидентів вільно без обмежень обмінювати національну валюту на іноземну і використовувати іноземну валюту в угодах з реальними і фінансовими активами.

Консигнація — означає, що експортер транспортує свої товари імпортеру, але при цьому зберігає право власності на ці товари до тих пір поки імпортер не продасть їх та не розрахується з експортером (консигнатором).

Конткорент — одна з найстаріших, особливих форм банківських операцій, згідно з якою кредитна операція передбачає відстрочку платежу, який мав би бути здійсненим за відсутності конткорентної угоди.

Контракти на управління — є засобом, за допомогою якого фірми можуть надіслати частину свого управлінського персоналу для надання підтримки фірмі в іншій країні або надання спеціалізованих управлінських функцій на певний період за встановлену плату.

Лібералізація зовнішньоекономічної діяльності — процес зменшення або повної ліквідації різного роду обмежень та перешкод, які гальмують рух товарів, капіталів, послуг, робочої сили через кордон країни. Лібералізація, зокрема, приводить до посилення конкуренції між національними та зарубіжними виробниками.

ЛІБОР — ставка, запропонована на Лондонському міжбанківському ринку депозитів. Це відсоткова ставка, за якою провідні банки Лондона надають позиковий капітал у певній валюті іншим банкам. Вона служить базовою ставкою для багатьох операцій на міжбанківському ринку позикових капіталів.

Лізинг — кредитування купівлі машин, обладнання, споруд виробничого призначення на основі укладання орендної угоди, за якої орендар сплачує орендну плату частинами та орендодавець зберігає право власності на товари до кінця терміну.

Ліцензування — купівля-продаж права на нематеріальну власність (патенти, авторські права, програми, торгові марки, ноу-хау) на певний період.

Маржа — різниця між цінами, курсами, ставками; надбавка до орієнтира — вартості певного кредиту.

Мито — обов'язковий податок, що стягується митними органами при імпорті або експорті товару і є умовою імпорту або експорту.

Міжбанківський ринок — ринок, на якому залучаються тимчасово вільні грошові ресурси кредитних закладів і розміщуються у формі міжбанківських депозитів на короткі строки (1, 3, 6 місяців, до 1—2 років);

Міжнародна (регіональна) валютна система — це договірно-правова форма організації валютних відносин між групою країн.

Міжнародна (світова) ціна — це грошовий вираз інтернаціональної вартості виробництва.

Міжнародна асоціація розвитку (МАР) — заснована у 1960 р. з метою доповнити діяльність МБРР в напрямі довгострокового фінансування найбідніших країн світу.

Міжнародна валютна ліквідність (МВЛ) — це здатність країни (чи групи країн) забезпечити своєчасне погашення своїх міжнародних зобов'язань прийнятними для кредитора платіжними засобами.

Міжнародна економіка — теорія, яка описує закономірності взаємодії економічних суб'єктів із різних країн.

Міжнародна економічна діяльність (МЕД) — діяльність економічних суб'єктів, в першу чергу підприємств, в міжнародній сфері, на міжнародному ринку. Виділяють такі види МЕД: експорт/імпорт товарів і послуг; ліцензування, франчайзинг; господарська діяльність за кордоном; інвестування за кордоном.

Міжнародна економічна система — сукупність елементів світової економіки з властивими їм характеристиками, у процесі взаємодії яких виникають загальні властивості та якості, закони і закономірності функціонування цієї системи.

Міжнародна кооперація — об'єднання зусиль, виробничих ресурсів господарських суб'єктів із різних країн у здійсненні певних видів економічної діяльності.

- Міжнародна корпорація** — форма структурної організації великої корпорації, що здійснює прями іноземні інвестиції в різні країни світу.
- Міжнародна спеціалізація** — концентрація виробничих ресурсів країни, її резидентів на певних видах економічної активності.
- Міжнародна товарна біржа** — постійно діючий оптовий ринок декількох країн, де укладаються угоди купівлі-продажу широкого асортименту сировинних і продовольчих товарів, що відповідають уніфікованій системі стандартних вимог до товарів.
- Міжнародна торгівля** — сукупність зовнішньої торгівлі різних країн.
- Міжнародний аукціон** — це спеціально організовані, періодично діючі в певних місцях ринки, на яких шляхом публічних торгів в завчасно обумовлені терміни та в спеціально визначеному місці проводиться продаж раніше оглянутих товарів, які переходять у власність покупця, які запропонував найвищу ціну.
- Міжнародний банк реконструкції та розвитку (Світовий банк)** — заснований одночасно з МВФ як частина нової структури в системі організації міжнародного співробітництва на Бреттон-Вудській конференції в 1944 р.
- Міжнародний валютний фонд (МВФ)** — це міжурядова валютно-кредитна організація, яка виконує функції регулювання, фінансування, нагляду та консультування держав-членів у сфері валютно-фінансових відносин. Створений на міжнародній конференції в м. Бреттон-Вудсі (США) в 1944 р., розпочав працювати з 1947 р., має статус спеціалізованого закладу ООН.
- Міжнародний кредит** — це форма руху позикового капіталу у сфері міжнародних економічних відносин, де кредиторами і позичальниками виступають суб'єкти різних країн.
- Міжнародний поділ праці (МПП)** — поділ праці між країнами. МПП забезпечує зростання суспільної продуктивності праці та сприяє економії робочого часу в масштабах всієї світової економіки. Основою МПП є економічно вигідна спеціалізація окремих країн.
- Міжнародний рух капіталу** — одностороннє переміщення за кордон певної вартості у товарній чи грошовій формі з метою отримання прибутку чи підприємницької вигоди.
- Міжнародні валютні відносини** — це сукупність валютно-грошових і розрахунково-кредитних зв'язків у світогосподарській сфері, які виникають у процесі взаємного обміну результатами діяльності національних господарств.
- Міжнародні економічні відносини** — торговельні, валютно-фінансові та інші економічні відносини, які виникають між економічними суб'єктами із різних країн.
- Міжнародні інвестиції** — це довгострокові вкладення капіталу за кордоном з метою отримання прибутку.
- Міжнародні розрахунки** — це система організації і регулювання платежів у сфері міжнародних економічних відносин.

Міжнародні торги є методом міжнародної торгівлі, сутність якого полягає в конкурентному відборі зарубіжних постачальників і підрядників через організованих товарних ринок шляхом залучення до певної, заздалегідь встановленої дати пропозиції від зарубіжних і національних постачальників та підрядників, проведення конкурсу (порівняння) представлених проектів (умов) та укладання контракту з тим з них, пропозиції якого найповніше задовольняють потреби і вимоги імпортерів-замовників.

Національна валютна система — це форма організації валютних відносин країни, за допомогою яких здійснюються міжнародні розрахунки, утворюються та використовуються валютні кошти держави.

Непряме котирування — це вираження одиниці національної валюти в іноземній. Переважно цей метод застосовується у Великобританії та її колишніх колоніях: 1 фунт стерлінгів = 0,7 доларів.

Номінальний валютний курс — це конкретна ціна національної валюти на іноземну валюту і навпаки.

Обліковий ринок — ринок, на якому основними інструментами є казначейські й комерційні векселі та інші види короткострокових зобов'язань;

Овердрафт — при наданні овердрафту банк здійснює списання коштів з рахунку клієнта у розмірах, більших ніж залишки на його рахунку, відкриваючи таким чином кредит. Угода про овердрафт кожного разу укладається знову і означає тільки одну домовленість про надання кредиту, тоді як за контокорентом передбачається автоматичне продовження кредитування протягом усього контокорентного періоду.

Опціон — це угода між двома сторонами про передання права (для покупця) та зобов'язання (для продавця) купити або продати відповідний актив (цінні папери, валюту та ін.) за відповідною (фіксованою) ціною у заздалегідь узгоджену дату або протягом узгодженого строку. Опціон дає одній із сторін угоди право вибору виконати контракт або відмовитися від його виконання.

Офшорна зона — країни або певні території країн, в яких уряди з метою створення сприятливого підприємницького клімату надають компаніям ряд пільг.

Офшорна компанія — компанії, створені в офшорних зонах. Мають практично необмежену свободу в розпорядженні заробленими коштами, можуть здійснювати будь-які торговельні та фінансові операції по всьому світу без обмежень, до них застосовується спрощений митний режим та зведений до мінімуму режим реєстрації.

Паушальний податок — це загальна сума податку без диференціації його на складові частини.

Підприємство з іноземними інвестиціями — це підприємство будь-якої організаційної форми, створене за законами України, якщо впродовж календарного року в його статутному фонді є кваліфікаційна іноземна інвестиція.

Підрядне виробництво — зв'язки на основі внутрішньогалузевої спеціалізації.

Плаваючий — визначається через зіставлення паритетів купівельної спроможності валют, тобто оцінки в національних грошах вартості однойменного «кошика» товарів.

Платіжний баланс (balance of payments) — це балансовий рахунок міжнародних операцій як вартісне вираження всього комплексу світогосподарських зв'язків країни у формі співвідношення надходжень та платежів.

Повна конвертованість — відсутність будь-якого контролю та яких-небудь обмежень за поточними та капітальними операціями.

Політичне середовище МЕВ — сукупність політичних чинників, які визначають поведінку суб'єктів МЕВ (політичні інтереси, мотиви держав; політичні устрої країн; політичні ризики).

Портфельні інвестиції — вкладення в іноземні підприємства або цінні папери, які приносять інвесторові відповідний дохід, але не дають право контролю над підприємством.

Правове середовище МЕВ — нормативно-законодавча база, що впливає на поведінку учасників МЕВ (трудова, антимонопольна, податкове законодавство, загально-правове середовище тощо).

Пряме котирування — при якому курс одиниці іноземної валюти (базова валюта) виражається в національній валюті (валюта, що котирується). Це вираження одиниці іноземної валюти у національній: 1 долар = 5,3 гривні.

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) — капіталовкладення в іноземні підприємства, які забезпечують контроль над об'єктом розміщення капіталу і відповідний дохід.

Резервна валюта — національна валюта провідних країн світу, яка накопичується центральними банками інших країн як резерв коштів для міжнародних розрахунків

Резервні кредити («стенд-бай») — кредит МВФ для стабілізації платіжного балансу, дефіцит якого має тимчасовий або циклічний характер, в межах одного-двох років з можливим його продовженням до 4—5 років, за середньою ставкою 3,25 %.

Ринок цінних паперів — інвестиційний сектор міжнародного фінансового ринку, сфера наднаціонального обігу цінних паперів.

Рівні МЕВ — форми зв'язків між суб'єктами МЕВ, які розрізняються між собою тривалістю, інтенсивністю взаємодії (економічні контакти, взаємодія, співробітництво, міжнародна економічна інтеграція).

Розширене кредитування (ЕФФ) — кредит МВФ для підтримки середньострокових програм (3—4 роки) подолання труднощів платіж-

ного балансу, причиною яких є макроекономічні та структурні проблеми, звичайно за ставкою 4,5 % річних.

Розширене фінансування (ЕСАФ) — кредит МВФ для структурної перебудови зовнішніх розрахунків, якщо наявні серйозні порушення платіжного балансу (до 3 років), відсоткова ставка 0,5 %.

Роловерний кредит — кредит, що видається на 5—10 років, причому весь договірний строк ділиться на періоди по 3—6 місяців. Тверда відсоткова ставка встановлюється лише для першого періоду, а для кожного наступного вона коректується з врахуванням зміни цін та валютних курсів на міжнародному грошову ринку.

Світова валютна система — це форма організації міжнародних валютних (грошових) відносин, що історично склалася і закріплена міждержавною домовленістю.

Світове господарство — сукупність національних господарств, які тісно взаємодіють між собою.

Світовий ринок (СР) — товарно-грошові відносини між економічними суб'єктами із різних країн. Об'єктами цих відносин є товари, послуги, активи, технології, робоча сила. СР певного товару — являє собою взаємодію пропозиції та попиту на даний товар в міжнародному масштабі.

Світовий фінансовий ринок — система відносин попиту і пропозиції щодо фінансового капіталу, що функціонує у міжнародній сфері в якості покупних і платіжних засобів, кредитів, інвестиційних ресурсів.

Своп — це угода між двома контрагентами про обмін у майбутньому платежами відповідно до визначених у контракті умов.

Своп-угода — це одночасне укладання спот- і протилежної форвардної угоди. Відбувається купівля — продаж двох валют на умовах негайної поставки з одночасною контроперацією на визначений строк з тими ж валютами.

Сек'юритізація кредитів — операції по зменшенню кредитних ризиків. На суму виданого клієнту кредиту банки випускають цінні папери типу облігацій, що вільно обертаються на ринку, і таким чином страхуючи навіть самі проблематичні кредити.

Середовище МЕВ — зовнішні по відношенню до суб'єктів МЕВ політико-правові, економічні, соціально-культурні та інфраструктурні чинники.

Синдиковані кредити — надаються декількома банками одному позичальнику. Створення синдикату банків дозволяє об'єднати ресурси його учасників для проведення великих кредитних операцій.

Соціально-культурне середовище МЕВ — система соціально-культурних факторів, які визначають поведінку суб'єктів МЕВ) соціальні норми поведінки людей, їх цінності в різних країнах; норми ділової етики; звички у праці тощо).

- Спільне підприємництво** — це спільна бізнесова діяльність підприємців, підприємств і організацій різних країн, яка передбачає розподіл доходів і ризиків від здійснення цієї діяльності.
- Спільне підприємство** — це організаційно-правова форма поєднання дій партнерів різних країн з метою здійснення спільної підприємницької діяльності.
- Спот курс** — курс обмін на протязі не більше 2 робочих днів з моменту досягнення угоди про курс; це курс на ринку на певну дату.
- Спот операції** — це операції з негайною поставкою, відносять операції з коротким терміном валютування — в межах трьох робочих днів.
- Спот ринок** — це ринок негайної поставки валюти.
- Стабілізаційний («буферний») кредит (БСФФ)** — кредит МВФ для фінансування запасів сировини в зв'язку з несприятливою кон'юнктурою на світових ринках (на 3—5 років).
- Стратегічні альянси** — довірчі довгострокові взаємовигідні відносини між фірмами, що дозволяють кожній з них ефективно досягати довгострокових цілей, координувати та оптимізувати використання спільних ресурсів і мінімізувати трансакційні витрати.
- Строкові валютні операції** — це валютні операції, при яких сторони домовляються про поставку визначеної суми іноземної валюти через певний строк після укладання угоди по курсу, що фіксується в момент її укладання; пов'язані з поставкою валюти на строк через 3 дні з дня її укладання.
- Суб'єкти МЕВ** — це їх учасники, які здатні відносно незалежно діяти в міжнародному економічному середовищі з метою реалізації своїх переважно економічних інтересів. Суб'єктами МЕВ є: домогосподарства і окремі фізичні особи, підприємства, держава і державні органи, міжнародні організації.
- Територія пріоритетного розвитку (ТПР)** — це спеціально визначена частина території держави, межі якої найчастіше збігаються з межами існуючих адміністративно-територіальних утворень і на якій запроваджується особливий (пільговий) режим інвестиційної діяльності, спрямований на залучення інвестицій та забезпечення соціально-економічного розвитку регіону.
- Товарні кредити** — міжнародні кредити, що надаються експортерами своїм покупцям у товарній формі з умовою майбутнього покриття платежем у грошовій чи іншій товарній формі.
- Транснаціональна корпорація** — корпорація, в якій головна компанія належить капіталу однієї країни, а філії знаходяться в багатьох країнах.
- Транснаціональний банк** — це великі банки, що досягнули такого рівня міжнародної концентрації та централізації капіталу, який дає змогу їм брати участь в економічному розділі світового ринку позикових капіталів та кредитно-фінансових установ.

- Ф'ючерсний контракт** — це контракт, який укладається на біржі між двома сторонами про майбутню поставку предмета договору. Ці контракти укладаються з метою хеджування, гри на курсовій різниці і, як правило, рідко мають своєю метою виконання реальної поставки активу.
- Фактори середовища МЕВ побічного впливу** — не мають безпосереднього значення для функціонування суб'єктів МЕВ, але відбиваються на їх діях. До цих факторів відносяться стан економіки країни, міжнародні політичні події, соціально-культурні чинники.
- Фактори середовища МЕВ прямого впливу** — безпосередньо впливають на дії суб'єктів МЕВ. До цих факторів відносяться постачальники, споживачі, працівники, конкуренти, закони та установи державного регулювання.
- Факторинг** — придбання банком або спеціалізованою факторинговою компанією права вимоги щодо виплат за фінансовими зобов'язаннями здебільшого у формі дебіторських рахунків за поставлені товари чи послуги.
- Фіксований валютний курс** — в основу покладено монетний паритет (ваговий вміст золота в національних грошових одиницях)
- Фінансові кредити** — це кредити, які не мають цільового призначення і можуть використовуватися позичальниками на будь-які цілі.
- Фінансування системних перетворень (СТФ)** — кредит МВФ для країн з перехідною економікою, які мали значні проблеми з платіжним балансом внаслідок переходу від торгівлі на базу неринкових цін до торгівлі на ринковій основі.
- Фінансування структурної перебудови (САФ)** — кредит МВФ для надання пільгової допомоги найменш забезпеченим країнам-членам Фонду. Сума, яка може бути надана країні, становить не більше 50 % квоти з річними лімітами 15, 20 та 15 % для першого, другого та третього року відповідно. Кредити надаються за 0,5 % річних на строк до 10 років.
- Фірмовий (комерційний) кредит** — позичка, яка надається експортером однієї країни імпортеру іншої у вигляді відстрочки платежу, це комерційний кредит у зовнішній торгівлі.
- Фондовий ринок (ринок капіталів)** — система довгострокових позик на міжнародному рівні, коли капітал використовується позичальниками для фінансування капіталовкладень.
- Форвардна валютна операція** — це продаж або купівля певної суми валюти з інтервалом в часі між укладанням угоди і виконанням операції за фіксованим курсом на визначену дату в майбутньому.
- Форвардний контракт** — це контракт між двома сторонами про майбутню поставку предмета договору. Форвардний контракт — це тверда угода, тобто угода, обов'язкова до виконання.
- Форвардний курс** — узгоджений курс, обмін за цим курсом здійснюється в майбутньому, понад 3 дня після узгодження.

Форми МЕВ — міжнародна торгівля; міжнародна міграція капіталу; трудова міграція між країнами; валютні відносини і розрахунки; міжнародні економічні інтеграційні процеси, науково-технічне співробітництво країн.

Форфейтинг — кредитування експортера шляхом придбання векселів, акцептованих імпортером, або інших боргових вимог.

Франчайзинг — це передача продавцем (франшизером) права на використання своєї торгової марки покупцю (франшизі).

Ярмарок — це міжнародна економічна виставка зразків, яка незалежно від її назви у відповідності з традиціями країни, на території якої він проводиться, являє собою великий ринок товарів широкого вжитку та /або обладнання, діє у визначені терміни протягом обмеженого періоду в одному і тому ж місті та на якій експонентам дозволяється представляти зразки своєї продукції для укладання торговельних угод у національному та міжнародному масштабах.

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996 — 1996 р., № 30, ст. 3, 33, 92, 124.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України від 02.05.2003 — 2003 р., № 18.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України від 03.10.2003 — 2003 р., № 40, стаття 356
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984 — 1984 р., № 51, стор. 1122, ст. 5, 23—32, 185, 259.
5. Закон від 20.05.1999 № 679-XIV Про Національний банк України // Відомості Верховної Ради України від 23.07.1999 — 1999 р., № 29, стаття 238.
6. Закон від 16.04.1991 № 959-XII Про зовнішньоекономічну діяльність, зі змінами та доповненнями, в редакції від 07.01.2006 // Відомості Верховної Ради УРСР від 16.07.1991 — 1991 р., № 29, стор. 377.
7. Закон від 18.09.1991 № 1560-XII Про інвестиційну діяльність // Відомості Верховної Ради України від 19.11.1991 — 1991 р., № 47, стаття 646.
8. Закон від 15.07.1999 № 977-XIV Про внесення змін до деяких законів України з метою стимулювання інвестиційної діяльності // Відомості Верховної Ради України від 30.09.1999 — 1999 р., № 39, стаття 357.
9. Закон від 15.03.2001 № 2299-III Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди) // Відомості Верховної Ради України від 25.05.2001 — 2001 р., № 21, стаття 103.
10. Закон від 10.09.1991 № 1540а-XII Про захист іноземних інвестицій на Україні // Відомості Верховної Ради України від 12.11.1991 — 1991 р., № 46, стаття 616.
11. Закон від 02.02.1994 № 3915-XII Про внесення змін до Декрету Кабінету Міністрів України «Про режим іноземного інвестування» // Відомості Верховної Ради України від 31.05.1994 — 1994 р., № 22, стаття 143.
12. Закон від 19.03.1996 № 93/96-ВР Про режим іноземного інвестування // Відомості Верховної Ради України від 07.05.1996 — 1996 р., № 19, стаття 80.

13. Закон від 16.03.2000 № 1547-III Про ратифікацію Конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами // Відомості Верховної Ради України від 26.05.2000 — 2000 р., № 21, стаття 161.

14. Закон від 20.12.2001 № 2899-III Про внесення змін до деяких законів України з метою усунення випадків ухилення окремих підприємств, створених за участю іноземних інвесторів, від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) // Відомості Верховної Ради України від 12.04.2002 — 2002 р., № 15, стаття 100.

15. Закон від 28.12.1994 № 334/94-ВР Про оподаткування прибутку підприємств // Відомості Верховної Ради України від 24.01.1995 — 1995 р., № 4, стаття 28.

16. Національний банк; Постанова від 31.03.2005 № 101 Про скасування обов'язкового продажу надходжень в іноземній валюті на користь резидентів // Офіційний вісник України від 22.04.2005 — 2005 р., № 14, стор. 77, стаття 727.

17. Національний банк; Постанова, Положення від 08.02.2000 № 49 Про затвердження Положення про валютний контроль // Офіційний вісник України від 21.04.2000 — 2000 р., № 14, стор. 41, стаття 573.

18. Національний банк; Постанова, Положення від 26.03.1998 № 118 Про затвердження Положення про відкриття та функціонування в уповноважених банках України рахунків банків-кореспондентів в іноземній валюті та в гривнях // Офіційний вісник України від 30.04.1998 — 1998 р., № 15, стор. 26.

19. Постанова НБУ від 21.05.2003 № 198 Про затвердження Положення про здійснення уповноваженими банками контролю за проведенням резидентами та нерезидентами, до яких застосовані спеціальні санкції згідно зі статтею 37 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», валютних операцій через ці банки.

20. Президент України; Указ від 13.09.1995 № 839/95 Про інвестування майнових цінностей резидентами за межами України Редакція від 02.09.2000.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

---

1. *Алексунин В. А.* Международный маркетинг: Учебное пособие. — М.: Изд. Дом «Дашков и К», 2000.
2. *Бахранов Ю. М., Глухов В. В.* Организация внешнеэкономической деятельности: Уч. пособие. — СПб.: Лань, 2000.
3. *Белорусов А. С.* Международный менеджмент: Учебник. — М.: Брисль, 2000.
4. *Белошапка В. А.* Транснациональные корпорации в международном бизнесе. — К., 1994.
5. *Бойцун Н. Є., Стукало Н. В.* Міжнародні фінанси: Навчальний посібник. — 2-ге видання. — К.: ВД «Професіонал», 2005.
6. *Боринець С. Я.* Міжнародні валютно-фінансові відносини: Підручник. — К.: Знання, 2001.
7. *Бородіна О. М.* Міжнародна економіка. Навчальний посібник. — К.: ІММБ, 2005. — 75 с.
8. *Бураковський І.* Теорія міжнародної торгівлі. 2-ге вид. — К.: Основи, 2000.
9. Валютный рынок и валютное регулирование /Под ред. И. Н. Платоновой. — М., 1996.
10. Внешнеэкономический толковый словарь / Под ред. И.П. Фаминского. — М.: ИНФРА — М, 2000.
11. *Гаевская О. Б.* Управление международным сотрудничеством: Монография. — К.: МАУП, 1999.
12. *Гіл, Чарлз В. Л.* Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку / Пер. з англ. А.Олійник, Р. Ткачук. — К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001.
13. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко та ін. — К.: КНЕУ, 2001.
14. *Губський Б. В.* Конкурентоспроможність економіки України. Посттрансформаційна перспектива. — Київ, 2004.
15. *Дахно І. І.* Міжнародна торгівля: Навч. посібник. — К.: МАУП, 2003.
16. *Дахно І. І., Бовтрук Ю. А.* Міжнародна економіка: Навч. посібник — К.: МАУП, 2002.
17. *Дегтярєва О. И.* Биржевое дело: Учебник для вузов. — М. ЮНИТИ — Дана, 2000.

18. Экспорт. Импорт. Транзит: Митне оформлення товарів: станом на 1 лютого 2001 р. / Упорядник О. В. Старцев. — 2-ге вид., доп. і онов. — К.: Істина, 2001.
19. Жук М. В. Комерційні відносини України: розвиток експортного потенціалу: Підручник. — Чернівці: Рута, 2004.
20. Жук М. В. Комерційні відносини України: організація зовнішньої торгівлі: Підручник. — Чернівці: Рута, 2004.
21. Жук М. В., Круль В. П. Розміщення продуктивних сил і економіка регіонів України: Підручник. — К.: Кондор, 2004. — 296 с.
22. Загородній Л. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. Фінансовий словник. — К.: Знання, 2000.
23. Захаров К. В., Цыганок А. В., Богарников В. П., Захаров Ф. К. Логистика, эффективность и риски внешнеэкономических операций. — К.: ИНЭКС, 2001.
24. История экономики в вопросах и ответах. — Ростов на Дону: Феникс, 1999.
25. Киреев А. Международная экономика. В 2-х ч. — Ч. 1. Международная микроэкономика: движение товаров и факторов производства. — М., 1997; — Ч. 2. Международная макроэкономика: открытая экономика и макроэкономическое программирование. — М., 1999.
26. Козак Ю. Г., Лук'яненко Д. Г., Макогон Ю. В. та ін. Міжнародна економіка: Навчальний посібник. — Вид. 2-ге, перероб. та доп. — Київ: Центр навчальної літератури, 2004.
27. Козик В. В., Панкова Л. А., Григор'єв О. Ю., Босак А. О. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини: Практикум. — К.: Вікар, 2003.
28. Козик В. В., Панкова Л. А., Даниленко Н. Б. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник. — К.: Знання — Прес, 2001.
29. Кудров В. М. Мировая экономика: Учебник. — М.: НВК, 1999.
30. Кузнецова Н. В. Регулирование внешнеэкономической деятельности в Украине / практ. пос. /. — К., 1998.
31. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. — М., 1992.
32. Лук'яненко Д. Г. Міжнародна економіка: Навч. посібник. — К., 1996.
33. Лук'яненко Д. Г. Міжнародна економічна інтеграція. — К., 1996.
34. Макеева О. А. Менеджмент внешнеэкономической деятельности: Курс лекций. — Одесса: Астропринт, 2001.
35. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения: Учебник / Под ред. Л. Н. Красавиной. — М., 1994.
36. Міжнародна економіка: Підручник / А.П. Румянцев, Г. Н. Климов, В. В. Рокоча та ін.; За ред. А. П. Румянцева. — 2-ге вид., випр. і доп. — К.: Знання, 2004.
37. Міжнародні економічні відносини: Система регулювання міжнародних економічних відносин / А. С. Філіпенко, І. Б. Бураковський, В. С. Будкін та ін. — К., 1994.

38. *Новицький В. Є.* Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. — К.: КНЕУ, 2003. — 948 с.
39. *Носаченко І. М.* Зовнішньоекономічні аспекти ринкової економіки. — Л.: «Світ», 2000.
40. *Овчинников Г. П.* Международная экономика. — СПб., 1998.
41. Основы международных валютно-финансовых и кредитных отношений: Учебник / Под ред. В. В. Круглова. — М.: ИНФРА — М, 2000.
42. *Пахомов Ю. М., Лук'яненко Д. Г., Губський Б. В.* Національні економіки в глобальному конкурентному середовищі. — К., 1997.
43. *Пебро М.* Международные экономические, валютные и финансовые отношения. — М., 1994.
44. *Поручник А. И.* Интеграция Украины в мировое хозяйство. — К., 1994.
45. *Пузакова Е. П.* Мировая экономика. — Феникс. — Ростов-на-Дону, 2001.
46. *Раджабова З. К.* Мировая экономика. — М.: ИНФРА-М, 2002.
47. *Радченко В. В.* Международный менеджмент: Учебное пособие. — К.: МАУП, 2000.
48. *Ромашко О. Ю.* Регулювання міжнародних фондових ринків: навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2000.
49. *Рязанова Н. С.* Міжнародні фінанси: Навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. — К.: КНЕУ, 2001.
50. Світова економіка: Підручник / А. С. Філіпенко, О. І. Рогач, О. І. Шнирков та ін. — К.: Либідь, 2000.
51. *Соколенко С. И.* Глобальные рынки XXI столетия: перспективы Украины. — К.: Логос, 1998.
52. Стандартизація та сертифікація товарів і послуг: Навчальний наочний посібник / Т. В. Кухтик, А. А. Самойленко, О. М. Бородіна; За ред. д-ра техн. наук. проф. Т. В. Кухтик. — Київ: УАБП, 2005. — 281 с.
53. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть / А. С. Філіпенко, В. С. Будкін, А. С. Гальчинський та ін. — К.: Либідь, 2002.
54. Управління зовнішньоекономічною діяльністю: навч. посібник / Під ред. А. І. Кредісова. — К.: ВІРА — Р, 2000.
55. *Фомічєв В. И.* Международная торговля: Учебник. — 2-е изд., ИНФРА — М, 2000.
56. *Циганков П. А.* Теория международных отношений. — М., 2002.
57. *Циганкова Т. М., Гордеева Т. Ф.* Міжнародні організації. Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2001.
58. *Ющенко В. А., Міщенко В. І.* Валютне регулювання: Навч. посібник. — К.: Знання, 1999.
59. *Шнирко О. С.* Національна конкурентоспроможність: сутність, проблеми, механізми реалізації. — К.: Наук. думка, 2003. — 334 с.
60. World Development Report 1997. — Wass. 1997.

61. International Capital Markets. Development, Prospects and Key Policy Issues/-IMF. 1996.
62. International Financial Statistics. — IMF. 1997.
63. *Glismann H.* undand. Weltwirtschafts lehre. — 1992.
64. *Siebert H.* Aubenwirtschaft. — 1991.
65. Wspolczesna Gospodarka Swiatowa. — Gdansk, 1997.
66. Miedzynarodowe stosunki gospodarcze. — Warszawa, 1997.
67. *Soldaczuk J.* Historia handlu miedzynarodowego. — Warszawa, 1995.
68. Exchange Rates and International Macroeconomics. Chicago: University of Chicago Press, 1983.
69. Strategic Trade Theories and trade policy / By Peter A. G. van Bergeijk and Dick L.Kabel. — Journal of world trade, — 27 (1993), P. 175—186.
70. *Krugman P. R.* Strategic Trade Policy and New International Economics, Cambridge (Mass), 1986.

ПЕРІОДИКА

---

1. Актуальні проблеми міжнародних відносин
2. Бюллетень иностранной коммерческой информации
3. Вісник НБУ
4. Економіка України
5. Мировая экономика и международные отношения (МЭ и МО)
6. Збірник урядових нормативних актів
7. Митна справа
8. Національна безпека та оборона
9. Проблеми міграції
10. Фінанси України
11. Economist
12. IMF Working Papers
13. International Financial Statistics
14. Monthly Bulletin of Statistics

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

---

1. <http://europe.eu.int>
2. www.wto.org.
3. www.oecd.org
4. www.imf.org
5. www.ukrstat.gov.ua
6. www.weforum.org

ДОДАТКИ

Додаток А⁵

МІЖНАРОДНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЗИЦІЯ УКРАЇНИ на кінець 2005 року

	1	2	Залишок на 01.01.2005	Зміни за рахунок операцій (5-4)	Курсова різниця, переоцінка капіталу та інші змінення	Потік за рік (зміни в цілому)	Млн дол. США	
							залишок на 01.01.2006	6
				3	4	5		
АКТИВИ		15 912	18 636	18 636	-7291	11 345	2 7257	
Резервні активи		9525	10 425	10 425	-559	9866	19 391	
Прямі інвестиції за кордон		198	275	275	-5	270	468	
Портфельні інвестиції		36	0	0	20	20	56	
Цінні папери, що дають право на участь у капіталі		33	-4	-4	21	17	50	
Боргові цінні папери		3	4	4	-1	3	6	
Інші інвестиційні активи		6153	7936	7936	-6747	1189	7342	
Торгові кредити*		2780	218	218	40	258	3038	
Короткострокові кредити		217	146	146	-17	129	346	
Довгострокові кредити		4	54	54	2	56	60	
Валюта та депозити		2684	778	778	-37	741	3425	
Готівкова іноземна валюта поза банками		—	3272	3272	-3272	0	—	

⁵ www.ukrstat.gov.ua, www.bank.gov.ua

Закінчення дод. А

	Залишок на 01.01.2005	Зміна за операціями (5-4)	Курсова різниця, переоцінка збитків та інших змін	Потік за рік (зміна в цілому)	Млн дол. США	
					5	6
<i>І</i>	2	3	4	5	6	
Обсяги недоотриманої виручки за експорт товарів та послуг, оплати за імпорт, що не надійшов, і платежі за фіктивними операціями з цінними паперами	—	3470	-3470	0	—	
Інші активи	468	-2	7	5	473	
ПАСИВИ	40 283	16 018	569	16 587	56 870	
Прямі інвестиції в Україну**	9606	7808	-205	7603	17 209	
Портфельні інвестиції***	6391	2757	-137	2620	9011	
Цінні папери, що дають право на участь у капіталі	626	82	168	250	876	
Боргові цінні папери	5765	2675	-305	2370	8135	
Інші інвестиційні зобов'язання	24286	5453	911	6364	30 650	
Торгові кредити*	7565	-636	1333	697	8262	
Короткострокові кредити	1329	1417	-251	1166	2495	
Довгострокові кредити	13 702	3167	-77	3090	16 792	
надані МФО та гарантовані Урядом нетарантовані	8341	-216	-261	-477	7864	
Фінансовий лізинг	5361	3383	184	3567	8928	
Валюта та депозити	72	7	7	14	86	
Інші зобов'язання	871	882	12	894	1765	
Інші зобов'язання	747	616	-113	503	1250	
ЧИСТА МІЖНАРОДНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЗИЦІЯ	-24 371	2618	-7860	-5242	-29 613	

* На 01.01.2006 р. за даними Держкомстату здійснено дорухнок довгострокової заборгованості.

** Зміна методики.

*** Нові джерела інформації.

МІЖНАРОДНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЗИЦІЯ УКРАЇНИ на кінець 2006 року

	Залишок на 01.01.2006	Зміни за рахунок операцій (5-4)			Курсова різниця, переопітка капіталу та інші змінення	Потік за рік (зміни в цілому)	Млн дол. США	
		2	3	4			5	6
<i>І</i>								
АКТИВИ	27 257	17 293	-11 882	5411	32 668			
Резервні активи	19 391	1999	866	2865	22 256			
Прямі інвестиції за кордон	468	-133	9	-124	344			
Портфельні інвестиції	56	3	6	9	65			
Цінні папери, що дають право на участь у капіталі	50	2	6	8	58			
Боргові цінні папери	6	1	0	1	7			
Інші інвестиційні активи	7342	15424	-12 763	2661	10 003			
Торгові кредити	3038	1317	78	1395	4433			
Короткострокові кредити	346	143	26	169	515			
Довгострокові кредити	60	78	1	79	139			
Валота та депозити	3425	896	126	1022	4447			
Готівкова іноземна валюта поза банками	—	8647	-8647	0	—			

⁶ www.ukrstat.gov.ua, www.bank.gov.ua

Закінчення дод. Б

	Залишок на 01.01.2006	Зміни за рахунок операцій			Курсова різниця, переоцінка капіталу та інші змінення	Потік за рік (зміни в цілому)	Млн дол. США
		2	3	4			
<i>1</i>							
Обсяги недоотриманої виручки за експорт товарів та послуг, оплати за імпорту, що не надійшов, і платежі за фіктивними операціями з цінними паперами	—	4356	-4356	0	—		
Інші активи	473	-13	9	-4	6		
ПАСИВИ	56 870	18 970	1137	20107	76 977		
Прямі інвестиції в Україну	17 209	5604	312	5916	23 125		
Портфельні інвестиції	9011	3586	299	3885	12896		
Цінні папери, що дають право на участь у капіталі	876	322	50	372	1248		
Боргові цінні папери	8135	3264	249	3513	11648		
Інші інвестиційні зобов'язання	30 650	9780	526	10 306	40 956		
Торгові кредити	8262	1228	178	1406	9668		
Короткострокові кредити	2495	3682	-60	3622	6117		
Довгострокові кредити	16 792	5175	494	5669	22461		
надані МФО та гарантовані Урядом негарантовані	7864	-577	131	-446	7418		
Фінансовий лізинг	8928	5752	363	6115	15 043		
Валюта та депозити	86	55	44	99	185		
Інші зобов'язання	1765	16	10	26	1791		
	1250	-376	-140	-516	734		
ЧИСТА МІЖНАРОДНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЗИЦІЯ	-29 613	-1677	-13 019	-14 696	-44 309		

ДИНАМІКА МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ УКРАЇНИ за 2001—2007 рр.

	Позиція на 01.01.2001	Позиція на 01.10.2002	Позиція на 01.01.2003	Позиція на 01.01.2004	Позиція на 01.01.2005	Млн. дол. США	
						позиція на 01.01.2006	позиція на 01.01.2007
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8
АКТИВИ	4266	6220	7676	11 037	15 912	27 257	32 668
Резервні активи	1505	3089	4417	6937	9525	19 391	22 256
Монетарне золото	124	134	175	206	222	276	358
Спеціальні права запозичення	248	251	28	21	1	1	1
Валюта та депозити	1133	2704	4214	6169	8569	15 168	13 369
Цінні папери	0	0	0	541	733	3946	8528
Прямі інвестиції за кордон	170	156	144	166	198	468	344
Акціонерний капітал та реінвестовані доходи	170	156	144	166	198	219	221
Інший капітал	—	—	—	—	—	249	123
Портфельні інвестиції	32	30	28	26	36	56	65
Цінні папери, що дають право на участь у капіталі	20	20	19	23	33	50	58

⁷ www.ukrstat.gov.ua, www.bank.gov.ua

Продовження додаток В

	Позиція на 01.01.2001	Позиція на 01.10.2002	Позиція на 01.01.2003	Позиція на 01.01.2004	Позиція на 01.01.2005	Млн. дол. США	
						позиція на 01.01.2006	позиція на 01.01.2007
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8
Сектор державного управління	0	0	0	4	0	0	0
Банки	2	2	1	1	2	1	1
Інші сектори	18	18	18	18	31	49	57
Боргові цінні папери	12	10	9	3	3	6	7
Банки	10	7	7	2	1	5	6
Інші сектори	2	3	2	1	2	1	1
Інші інвестиційні активи	2559	2945	3087	3908	6153	7342	10003
Торгові кредити*	—	1613	1694	1937	2780	3038	4433
Інші сектори	—	1613	1694	1937	2780	3038	4433
короткострокові	—	—	—	—	—	3030	4427
довгострокові	—	—	—	—	—	8	6
Кредити	30	33	21	34	221	406	654
Банки	30	33	21	34	221	406	654
Довгострокові	22	15	5	3	4	60	139

Короткострокові	8	18	16	31	217	346	515
Валюта та депозити	1059	871	1047	1616	2684	3425	4447
Інститути грошово-кредитного регулювання	192	157	197	261	538	300	444
Банки	851	698	819	1321	2082	2417	3387
Інші сектори	16	16	31	34	64	708	616
Готівкова іноземна валюта поза банками	—	—	—	—	—	—	—
Обсяги недоотриманої виручки за експорт товарів та послуг, оплати за імпорт, що не надійшов, і платежі за фінансовими операціями з цінними паперами	—	—	—	—	—	—	—
Інші активи	1470	428	325	321	468	473	469
Довгострокові	—	—	—	—	127	133	140
Короткострокові	1470	428	325	321	341	340	329
ПАСИВИ	23 815	25 966	28003	31 427	40 283	56 870	76 977
Прямі інвестиції в Україну**	3875	4801	5924	7566	9606	17 209	23 125
Акціонерний капітал та реінвестовані доходи	3875	4801	5648	7152	9047	16 375	21 182
Інший капітал	—	—	276	414	559	834	1943
Портфельні інвестиції	3198	2980	3293	4065	6391	9011	12896
Цінні папери, що дають право на участь у капіталі	803	763	668	464	589	876	1248

Закінчення додаток В

	Позиція на 01.01.2001	Позиція на 01.01.2002	Позиція на 01.01.2003	Позиція на 01.01.2004	Позиція на 01.01.2005	Млн. дол. США	
						позиція на 01.01.2006	позиція на 01.01.2007
Інші сектори	803	763	668	464	589	876	1248
Боргові цінні папери	2395	2217	2625	3601	5802	8135	11 648
Облігації та інші боргові цінні папери	—	—	2625	3590	5791	8111	11 550
Органи грошово-кредитного регулювання	22	21	14	10	5	0	0
Сектор державного управління	2373	2196	2491	3280	4548	5604	6356
Банки	0	0	0	103	356	1232	3304
Інші сектори	0	0	120	197	882	1275	1890
Інструменти грошового ринку	0	0	0	11	11	24	98
Банки	0	0	0	11	11	24	98
Інші інвестиційні зобов'язання	16 742	18 185	18 786	19 796	24 286	30 650	40 956
Торгові кредити*	—	5059	5068	5290	7565	8262	9668
Інші сектори	—	5059	5068	5290	7565	8262	9668
короткострокові	—	—	—	—	—	5976	7277
довгострокові	—	—	—	—	—	2286	2391
Кредити	9144	9328	10 042	11 624	15 031	19 287	28 578
Інститути грошово-кредитного регулювання	2079	1970	1933	1909	1685	1254	880
Використання кредитів та позик, отриманих від МВФ	1998	1909	1876	1836	1605	1188	830

Інші довгострокові	81	61	57	73	80	66	50
Сектор державного управління	5500	5360	5477	5647	6656	6610	6538
Довгострокові	5500	5360	5477	5647	6656	6610	6538
Банки	130	275	612	1095	1424	3091	8896
Довгострокові	—	—	225	375	566	1230	3515
Короткострокові	130	275	387	720	858	1861	5381
Інші сектори	1435	1723	2020	2973	5266	8332	12264
Довгострокові	1248	1574	1619	2610	4795	7698	11528
Короткострокові	187	149	401	363	471	634	736
Фінансовий лізинг	26	37	54	68	72	86	185
Валюта та депозити	234	264	247	537	871	1765	1791
Банки	234	264	247	537	871	1765	1791
Інші зобов'язання	7338	3497	3375	2277	747	1250	734
Сектор державного управління	435	626	285	2	0	0	0
Довгострокові	367	560	284	0	0	0	0
Короткострокові	68	66	1	2	0	0	0
Інші сектори	6903	2871	3090	2275	747	1250	734
Довгострокові***	147	276	269	0	0	0	0
Короткострокові	6756	2595	2821	2275	747	1250	734
ЧИСТА МІЖНАРОДНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЗИЦІЯ	-19 549	-19 746	-20 327	-20 390	-24 371	-29 613	-44 309

* До 01.01.2002 р. були враховані у статті «Інші короткострокові активи/інші зобов'язання». На 01.01.2006 р. за даними Держжос-тату здійснено дорухнок довгострокової заборгованості.

** Дані за прямими інвестиціями в Україну з 01.01.2002 р. наведені з урахуванням находжень від приватизації. Інформація про кредити прямого інвестування з 2003 року перенесена з категорії «Інші інвестиційні зобов'язання» у категорію «Прямі інвестиції в Україну».

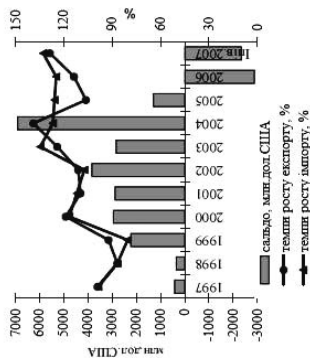
*** Методологічні уточнення.

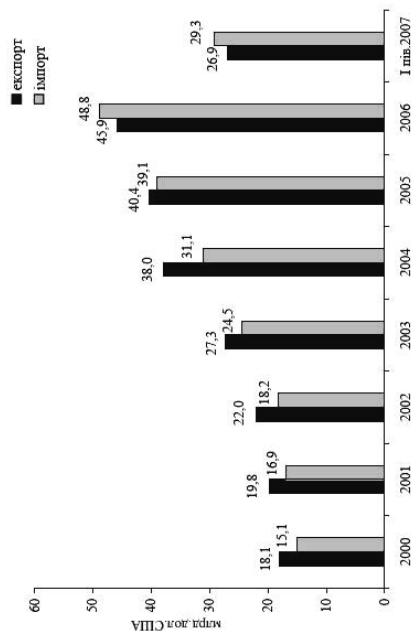
Зовнішня торгівля

15

Темпи росту обсягів торгівлі товарами і послугами до попереднього періоду, %	Сальдо, млн.дол. США	
	експорт	імпорту
1997	99,1	98,6
1998	86,8	86,8
1999	92,3	80,5
2000	118,8	116,6
2001	109,7	112,0
2002	111,1	107,4
2003	124,1	134,7
2004	139,0	126,9
2005	106,3	125,8
2006	113,7	124,8
І пів. 2007	128,6	132,9

Динаміка обсягів експорту-імпорту товарів і послуг

Темпи приросту обсягів торгівлі товарами і послугами до попереднього періоду, %

експорт	+18,8	+9,7	+11,1	+24,1	+39,0	+6,3	+13,7	+28,6
імпорту	+16,6	+12,0	+7,4	+34,7	+26,9	+25,8	+24,8	+32,9

Відсоток ваги обсягів товарів у загальному обсязі, %	
експорт	80,7 82,1 81,6 84,4 86,0 84,8 83,6 85,8
імпорту	92,4 93,2 93,4 94,0 93,4 92,5 92,4 93,2

ДИНАМІКА ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ УКРАЇНИ (аналітична форма представлення)

Статті платіжного балансу	2005 р.				2006 р.				2007 р.		I півр. 2007 р.	
	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.	I кв.	II кв.		
												I півр. 2006 р.
Рахунок поточних операцій	1603	620	404	-96	-766	-1	504	-1354	-1314	-654	-767	-1968
Баланс товарів та послуг	1208	156	-96	-597	-1134	-429	170	-1675	-1703	-1027	-1563	-2730
Експорт товарів та послуг	10 406	11 060	11 594	11 318	10 399	12 189	14 321	13 330	13 359	15 758	22 588	29 117
Імпорт товарів та послуг	-9198	-10 904	-11 690	-11 915	-11 533	-12 618	-14 151	-15 005	-15 062	-16 785	-24 151	-31 847
Баланс товарів	1020	-236	-1131	-788	-1353	-935	-884	-2022	-1753	-1430	-2288	-3183
Експорт товарів	8531	8844	8462	9187	8197	9461	10 671	10 620	10 852	12 526	17 658	23 378
Імпорт товарів	-7511	-9080	-9593	-9975	-9550	-10 396	-11 555	-12 642	-12 605	-13 956	-19 946	-26 561
Баланс послуг	188	392	1035	191	219	506	1054	347	50	403	725	453
Експорт послуг	1875	2216	3132	2131	2202	2728	3650	2710	2507	3232	4930	5739
Імпорт послуг	-1687	-1824	-2097	-1940	-1983	-2222	-2596	-2363	-2457	-2829	-4205	-5286
ДОХОДИ (сальдо)	-231	-230	-245	-279	-254	-362	-517	-589	-400	-550	-616	-950
ПОТОЧНІ ТРАНСФЕРТИ (сальдо)	626	694	745	780	622	790	851	910	789	923	1412	1712
Рахунок операцій з капіталом та	1195	886	921	5036	-1257	324	1056	3965	2539	3308	-933	5847
Рахунок операцій з капіталом	-6	-2	-42	-15	3	-1	-1	2	-1	3	2	2

Закінчення дод. Д

Статті платіжного балансу	2005 р.				2006 р.				2007 р.		І півр. 2006 р.	І півр. 2007 р.
	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.	I кв.	II кв.		
Фінансовий рахунок	1201	888	963	5051	-1260	325	1057	3963	2540	3305	-935	5845
Прямі інвестиції ¹⁰	247	365	447	6474	1153	1489	1736	1359	1496	1772	2642	3268
Портфельні інвестиції	397	923	90	1347	4	-141	370	3350	1818	1519	-137	3337
Інші інвестиції	557	-400	426	-2770	-2417	-1023	-1049	-746	-774	14	-3440	-760
Середньострокові та довгострокові кредити	248	401	1723	1098	301	840	2187	2311	1203	2163	1141	3366
Надані МФО і гарантовані Урядом Негарантовані	-57	37	258	-158	-79	-133	56	-12	-94	-156	-212	-250
Негарантовані	305	364	1465	1256	380	973	2131	2323	1297	2319	1353	3616
Короткостроковий капітал	309	-801	-1297	-3868	-2718	-1863	-3236	-3057	-1977	-2149	-4581	-4126
Помилки та упущення	-132	30	-122	376	-130	-130	-2	199	-493	261	-260	-232
Баланс	2666	1536	1203	5316	-2153	193	1558	2810	732	2915	-1960	3647
Фінансування	-2666	-1536	-1203	-5316	2153	-193	-1558	-2810	-732	-2915	1960	-3647
Резервні активи	-2600	-1434	-1140	-5251	2285	-123	-1422	-2739	-593	-2843	2162	-3436
Використання кредитів МВФ (чисте)	-66	-102	-63	-65	-132	-70	-136	-71	-139	-72	-202	-211
Використано	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Погашено	-66	-102	-63	-65	-132	-70	-136	-71	-139	-72	-202	-211
Виключне фінансування	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

¹⁰ Дані за I кв. 2007 р. скориговані в результаті уточнення обсягів прямих інвестицій Державним комітетом статистики України та використання нових джерел інформації.

ПРЯМІ ІНВЕСТИЦІЇ З УКРАЇНИ В ЕКОНОМІКУ КРАЇН СВІТУ*

	Обсяги прямих інвестицій на 01.07.2007 (млн дол. США)	у % до підсумку
Всього	263,1	100,0
у тому числі		
Російська Федерація	116,4	44,2
Польща	25,9	9,9
Панама	18,9	7,2
Сполучене Королівство	13,9	5,3
Іспанія	13,8	5,3
Вірменія	11,3	4,3
Кіпр	10,4	3,9
Латвія	8,4	3,2
Сполучені Штати Америки	5,7	2,2
Віргінські острови, Британські	4,8	1,8
Швейцарія	4,3	1,6
Молдова	4,3	1,6
В'єтнам	3,9	1,5
Інші країни	21,1	8,0

* Дані наведено наростаючим підсумком з початку інвестування.

** Перелік країн визначено, виходячи з найбільших обсягів інвестицій, що вкладені в економіку України.

¹¹ www.ukrstat.gov.ua

ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНУ*

Всього	Обсяги прямих інвестицій на 01.07.2007 (млн дол. США)	у % до підсумку
у тому числі	24171,8	100,0
Німеччина	5677,9	23,5
Кіпр	4130,4	17,1
Австрія	1957,0	8,1
Нідерланди	1864,3	7,7
Сполучене Королівство	1796,8	7,4
Сполучені Штати Америки	1380,7	5,7
Російська Федерація	1236,2	5,1
Франція	935,4	3,9
Віргінські острови, Британські	813,0	3,4
Швейцарія	580,5	2,4
Польща	482,6	2,0
Угорщина	360,8	1,5
Інші країни	2956,2	12,2

Дані наведено наростаючим підсумком з початку інвестування.

*Перелік країн визначено, виходячи з найбільших обсягів інвестицій, що вкладені в економіку України.

**Обсяги прямих інвестицій в Україну та за окремими країнами-інвесторами наведено з урахуванням даних Національного банку України та Фонду державного майна України (щодо різниці між ринковою та номінальною вартістю акцій, майна тощо, не облікованої у статистичній звітності окремих підприємств).

ЗОВНІШНІЙ БОРГ УКРАЇНИ

Зовнішній борг України	01.01.2004	01.01.2005	01.01.2006	01.10.2006	01.07.2007	01.04.2007	01.07.2007
Сектор державного управління	8929	11 204	12 214	11 312	12 894	12 408	12 745
Довгострокові	8929	11 204	12 214	11 312	12 894	12 408	12 745
Боргові цінні папери	3280	4548	5604	4822	6356	6016	6468
Кредити	5647	6656	6610	6490	6538	6392	6277
Інші боргові зобов'язання	2	0	0	0	0	0	0
Органи грошово-кредитного регулювання	1919	1690	1254	945	880	745	665
Короткострокові	0	5	0	0	0	0	0
Кредити	0	5	0	0	0	0	0
Довгострокові	1919	1685	1254	945	880	745	665
Боргові цінні папери	10	0	0	0	0	0	0
Кредити	1909	1685	1254	945	880	745	665
Банки	1746	2662	6112	9641	14089	17328	21205
Короткострокові	1087	1652	3084	4398	6465	6870	8400
Інструменти грошового ринку	11	11	24	7	98	86	63

¹³ www.ukrstat.gov.ua, www.bank.gov.ua

Закінчення дод. 3

Зовнішній борг України	01.01.2004	01.01.2005	01.01.2006	01.10.2006	01.07.2007	01.04.2007	01.07.2007
Кредити	720	858	1861	3458	5381	5426	7159
Валюта та депозити	356	783	1199	933	986	1358	1178
Довгострокові	659	1010	3028	5243	7624	10 458	12 805
Боргові цінні папери	103	356	1232	1914	3304	5324	5911
Кредити	375	566	1230	2625	3515	4279	6056
Валюта та депозити	181	88	566	704	805	855	838
Інші сектори	10 803	14 532	19 205	22 671	24 741	276—365	28 669
Короткострокові	7928	8783	7860	8758	8747	10 123	9932
Кредити	363	471	634	893	736	389	670
Торгові кредити	5290	7565	5976	7112	7277	8980	8554
Інші боргові зобов'язання	2275	747	1250	753	734	754	708
Довгострокові	2875	5749	11345	13913	15994	17424	18737
Боргові цінні папери	197	882	1275	1474	1892	1944	1960
Кредити	2678	4867	7784	10091	11713	12551	13336
Торгові кредити	0	0	2286	2348	2391	2747	3441
Прямі інвестиції: між фірмовий борг	414	559	834	1666	1943	2050	2098
Валовий зовнішній борг	23 811	30 647	39 619	46 235	54 547	59 896	65 382

ЗВІТНИЙ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИЙ БАЛАНС УКРАЇНИ, (млн.доларів США)

	Експорт FOB		Імпорт CIF		Сальдо	
	І півріччя 2006	І півріччя 2007	І півріччя 2006	І півріччя 2007	І півріччя 2006	І півріччя 2007
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Усього (товари і послуги)	20946,8	26946,7	22029,6	29287,3	-1082,8	-2340,6
Країни СНД	7024,4	10158,2	9871,5	12810,5	-2847,1	-2652,3
Інші країни світу	13922,4	16788,5	12158,1	16476,8	1764,3	311,7
у т. ч. країни ЄС (27)	6401,8	8194,4	7846,2	10640,1	-1444,4	-2445,7
Товари	17395,1	23112,5	20405,6	27306,1	-3010,5	-4193,6
Країни СНД	5319,7	8542,0	9579,7	12480,3	-4260,0	-3938,3
Інші країни світу	12075,4	14570,5	10825,9	14825,8	1249,5	-255,3
у т. ч. країни ЄС (27)	5363,4	6904,4	7064,0	9594,0	-1700,6	-2689,6
Послуги	3551,7	3834,2	1624,0	1981,2	1927,7	1853,0
Країни СНД	1704,7	1616,2	291,8	330,2	1412,9	1286,0
Інші країни світу	1847,0	2218,0	1332,2	1651,0	514,8	567,0
у т. ч. країни ЄС (27)	1038,4	1290,0	782,2	1046,1	256,2	243,9

¹⁴ www.ukrstat.gov.ua, www.bank.gov.ua

ЕТАПИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНА ДО ЄС (1991—2007)

2 грудня 1991 р.	У своїй Декларації щодо України Євросоюз відзначив демократичний характер Всеукраїнського референдуму і закликав Україну підтримувати з ЄС відкритий і конструктивний діалог
Вересень 1992 р. м. Київ	Перша зустріч Україна-ЄС на найвищому рівні між Президентом України Л. Д. Кравчуком та Головою Європейської Комісії Ж. Делором
Жовтень 1993 р. м. Київ	Відкрито Представництво Європейської Комісії в Україні
9—11 березня 1994 р. м. Київ	Перша зустріч Україна-Трійка ЄС на рівні міністрів закордонних справ
14 червня 1994 р. м. Люксембург	Підписано Угоду про партнерство та співробітництво між Україною, з одного боку, і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами, з іншого боку (переговори щодо укладення УПС тривали з 23 березня 1993 р., Україна ратифікувала УПС 10 листопада 1994 р., УПС набула чинності 1 березня 1998 р., торговельні положення УПС почали діяти з 1 червня 1995 р. На основі відповідної Тимчасової угоди)
5 січня 1995 р. м. Київ	Зустріч Україна-Трійка ЄС на рівні міністрів закордонних справ (обговорено перспективи розвитку відносин Україна-ЄС і актуальні міжнародні питання)
24 березня 1995 р. м. Брюссель	Перше засідання Спільного комітету Україна-ЄС (утворений згідно з Угодою про торгівлю і комерційне та економічне співробітництво між ЄЕС і ЄВРОАТОМом та СРСР від 18 грудня 1989 р., діяв на основі Тимчасової угоди від 1 червня 1995 р.)
1 червня 1995 р. м. Люксембург	Зустріч Президента України Л. Д. Кучми з Головою Європейської Комісії Ж. Сангером (підписано Тимчасову угоду про торгівлю та питання, пов'язані з торгівлею, між Україною, з одного боку, та Європейським Співтовариством, Європейським Об'єднанням Вугілля і Сталі, Європейським Співтовариством з Атомної Енергії, з іншого боку)

¹⁵ www.kmu.gov.ua

28 червня 1995 р. м. Брюссель	Зустріч Україна-Трійка ЄС на рівні міністрів закордонних справ (стан розвитку відносин Україна-ЄС)
Листопад 1995 р. м. Брюссель	Відкрито Представництво України при Європейських Співтовариствах (Європейському Союзу)
24 листопада 1995 р.	Зустріч Україна-Трійка ЄС на рівні міністрів закордонних справ (питання безпеки і ситуація в колишній Югославії)
5 лютого 1996 р.	Зустріч Україна-Трійка ЄС на рівні міністрів закордонних справ (питання регіонального співробітництва)
6—7 травня 1996 р.	Засідання Спільного комітету Україна-ЄС
21 травня 1996 р. м. Рим	Зустріч Україна-Трійка ЄС на рівні міністрів закордонних справ (ЄС оприлюднив свою Заяву щодо політичної підтримки України)
Червень 1996 р.	ЄС визнав за Україною статус країни з перехідною економікою
26 вересня 1996 р.	Зустріч Україна-Трійка ЄС на рівні міністрів закордонних справ (питання відносин Україна-ЄС, стосунки з Росією та СНД)
5 лютого 1997 р.	Зустріч Україна-Трійка ЄС на рівні міністрів закордонних справ (питання імплементації Плану дій ЄС щодо України від 6 грудня 1996 р., відкриття у Києві Центру документації ЄС)
17—18 квітня 1997 р.	Засідання Спільного комітету Україна-ЄС
5 вересня 1997 р. м. Київ	Самміт Україна-ЄС (обговорено стан і перспективи розвитку відносин Україна-ЄС)
1 березня 1998 р.	Набуття чинності Угодою про партнерство та співробітництво між Європейськими Співтовариствами і Україною
8—9 червня 1998 р. м. Люксембург	Перше засідання Ради з питань співробітництва між Україною та Європейським Союзом у рамках УПС (Прем'єр-міністр України заявив про прагнення України набути асоційованого членства в ЄС)

Продовження дод. Л

11 червня 1998 р. м. Київ	Президент України своїм Указом затвердив Стратегію інтеграції України до ЄС, якою визначаються пріоритети діяльності органів виконавчої влади на період до 2007 року, пролягаюм якого мають бути створені передумови для набуття Україною статусу асоційованого члена ЄС
24 вересня 1998 р. м. Нью-Йорк	Зустріч Україна-Трійка ЄС на рівні міністрів закордонних справ (обговорені питання довгострокової стратегії ЄС щодо України)
16 жовтня 1998 р. м. Відень	Перший самміт Україна-ЄС після набуття чинності УПС (відносини між Україною та ЄС визначено як «стратегічне партнерство», обговорено питання співробітництва у сфері зовнішньої і безпекової політики)
5 листопада 1998 р. м. Брюссель	Перше засідання Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС в рамках УПС (засновано 6 галузевих підкомітетів: з питань торгівлі та інвестицій; фінансів, економіки та статистики; енергетики, ядерних питань і навколишнього природного середовища; митного і прикордонного співробітництва, боротьби з «відмиванням» коштів і наркобізнесом; транспорту, телекомунікацій, науки та технологій, освіти та навчання; вугілля, сталі, гірничої промисловості та сировинних матеріалів)
Грудень 1998 р. м. Київ	Перше засідання Комітету парламентського співробітництва між Україною та ЄС (створено в рамках УПС)
26—27 квітня 1999 р. м. Брюссель	Друге засідання Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС (питання економічного співробітництва)
23 липня 1999 р. м. Київ	Другий самміт Україна-ЄС (досягнуто прогресу у визнанні Євросоюзом євроінтеграційного курсу України, ЄС підтвердив наміри сприяти вступу України до СОТ)
28 липня 1999 р. м. Київ	Друге засідання Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС
23 вересня 1999 р. м. Нью-Йорк	Зустріч Україна-Трійка ЄС на рівні міністрів закордонних справ (ЄС відзначив важливість проєвропейського вибору України і висловив повагу до її євроінтеграційного курсу)
24—26 листопада 1999 р.	Друге засідання Комітету парламентського співробітництва між Україною та ЄС

6 грудня 1999 р. м. Брюссель	Зустріч Президента України Л. Д. Кучми з Головою Європейської Комісії Р. Проді
10 грудня 1999 р. м. Хельсінкі	Європейська Рада ухвалила Спільну стратегію ЄС щодо України, спрямовану на зміцнення відносин «стратегічного партнерства» між Україною та ЄС (у документі відзначаються європейські прагнення України і вітається її проєвропейський вибір; ЄС підтвердив свої зобов'язання щодо підтримки політичних та економічних перетворень в Україні, які мають забезпечити подальше її наближення до ЄС)
25 січня 2000 р. м. Брюссель	Зустріч Україна-Трійка ЄС на рівні міністрів закордонних справ (питання реалізації Спільної стратегії ЄС щодо України, актуальні міжнародні питання, обговорення схваленого Радою ЄС першого Робочого плану реалізації Спільної стратегії ЄС щодо України)
23 травня 2000 р. м. Брюссель	Третє засідання Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС (внутрішній розвиток в Україні та в ЄС, відносини Україна-ЄС, міжнародні питання)
15 вересня 2000 р. м. Париж	Третій саміт Україна-ЄС (українською стороною запропоновано реформування спільних органів Україна-ЄС, створених на основі УПС, а також інституціоналізацію відносин у сфері зовнішньої політики, безпеки, військового та військово-технічного співробітництва, юстиції та внутрішніх справ)
9—10 жовтня 2000 р. м. Брюссель	Третє засідання Комітету парламентського співробітництва між Україною та ЄС
11 жовтня 2000 р.	Набула чинності постанова Ради ЄС, згідно з якою Україна була вилучена з переліку країн з неринковою економікою в рамках антидемпінгового законодавства ЄС
9—10 листопада 2000 р. м. Київ	Зустріч Президента України Л. Д. Кучми з Президентом Європейської Комісії Р. Проді напередодні закриття ЧАЕС
14 грудня 2000 р. м. Брюссель	Зустріч Міністра закордонних справ України А. М. Зленка з Генеральним секретарем Ради ЄС, Верховним представником з питань Спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС Х.Соланю
18 грудня 2000 р. м. Брюссель	Третє засідання Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС

Продовження дод. Л

19 січня 2001 р. м. Берлін	Зустрічі Президента України Л. Д. Кучми з Президентом Європейської Комісії Р. Проді та Генеральним секретарем Ради ЄС Х.Соланого
13 лютого 2001 р. м. Київ	Засідання Україна-Трійка ЄС на рівні міністрів закордонних справ, а також зустрічі Трійки ЄС з Президентом України Л. Д. Кучмою, Головою Верховної Ради України І. С. Плющом, Прем'єр-міністром України В. А. Ющенком
15 березня 2001 р. м. Страсбург	Європейський Парламент ухвалив Резолюцію стосовно Спільної стратегії Європейського Союзу щодо України (визнається право України стати членом ЄС)
9—10 квітня 2001 р. м. Київ	Візит Голови Делегації Європейського Парламенту по зв'язках з Україною, Молдовою та Білоруссю Я. Вірсами в Україну; зустрічі з Президентом України, Прем'єр-міністром України, Головою Верховної Ради України
18—19 квітня 2001 р. м. Київ	Візит Генерального секретаря Ради ЄС Х.Солани, зустрічі з Президентом України, Прем'єр-міністром, Головою Верховної Ради України
15—16 червня 2001 р.	У заключному документі за підсумками самміту ЄС у Гьотеборзі Україну запрошено до участі у Європейській Конференції
19—20 червня 2001 р. м. Київ	Візит Голови Європейської Ради, Прем'єр-міністра Швеції Й. Перссона в Україну; його зустрічі з Президентом України, Прем'єр-міністром України, Головою Верховної Ради України, Міністром закордонних справ України
26 червня 2001 р. м. Люксембург	Четверте засідання Ради з питань співробітництва Україна-ЄС (ухвалено 6 пріоритетів реалізації УПС на наступні 12 місяців; узгоджено питання про скорочення кількості підкомітетів до 4-х)
30—31 липня 2001 р. Київ-Крим	Візит Генерального секретаря Ради ЄС, Верховного представника ЄС з питань спільної зовнішньої та безпекової політики Х.Солани в Україну; його зустрічі з Президентом України, Прем'єр-міністром України, Головою Верховної Ради України, Міністром закордонних справ України
10—11 вересня 2001 р. м. Ялта	Самміт Україна-ЄС став важливою подією у відносинах між Україною та Європейським Союзом, надав новий імпульс розвитку співробітництва в енергетичному секторі, сфері туристичної та внутрішніх справ, європейської політики безпеки і оборони. На кожному з цих напрямків розпочалася конкретна робота

20 жовтня 2001 р. м. Брюссель	Участь Державного секретаря з питань європейської інтеграції МЗС України О.Чалого у робочому ланці в рамках Європейської Конференції, присвяченої питанням боротьби з міжнародним тероризмом та формуванням міжнародної антитерористичної коаліції
13 листопада 2001 р. м. Нью-Йорк	Зустріч Україна-Трійка ЄС на рівні міністрів закордонних справ (підготовка до парламентських виборів в Україні, стан співробітництва в енергетичній сфері, сфері торговельно-економічних відносин, зокрема, в контексті вирішення проблемних питань, пов'язаних з виконанням УПС. Представникам Європейського Парламенту передано запрошення на участь у спостереженні за підготовкою та проведенням виборів до Верховної Ради України)
11 грудня 2001 р. м. Київ	Парламентські слухання з питань реалізації державної політики інтеграції до ЄС, які вперше відбулися в Україні продемонстрували консолідацію зусиль Верховної Ради та Уряду України навколо курсу на європейську інтеграцію держави
12 грудня 2001 р. м. Київ	Засідання Комітету з питань співробітництва Україна-ЄС (схвалено План дій ЄС щодо України у галузі юстиції та внутрішніх справ)
10 січня 2002 р. м. Мадрид	Зустріч Україна-Трійка ЄС на рівні міністрів закордонних справ. Українська сторона запропонувала перевести відносини Україна-ЄС у площину асоціації
15 січня 2002 р. м. Київ	Зустріч Першого Віце-прем'єр-міністра України Дубини О.В. з Головою Делегації Європейської Комісії в Україні, Послом Н. Жустином (питання погодного стану співпраці сторін)
16—18 січня 2002 р. м. Брюссель	Перше засідання об'єднаного Підкомітету з питань енергетики, співробітництва у цивільному ядерному секторі, охорони навколишнього середовища, транспорту, телекомунікацій, науки та технологій, освіти та навчання Комітету Україна-ЄС (прийнято рішення про створення п'яти спільних робочих груп з питань: 1) відновленої енергетики та енергоефективності, 2) глобальних змін клімату, 3) транзиту газу, 4) космосу, 5) енергетичної стратегії)
30 січня 2002 р. м. Брюссель	Відбулася презентація Програми розвитку державного кордону України в штаб-квартирі ЄС
8 лютого 2002 р. м. Київ	Нарада у Президента України з питань реалізації стратегії європейської інтеграції України. Президент України Л. Кучма визначив стрижнем Стратегії соціально-економічного розвитку України на наступне десятиріччя практичну реалізацію до кінця 2011 року завдань, пов'язаних із створенням необхідних передумов для вступу України до Євросоюзу

Продовження дод. Л1

<p>18—20 лютого 2002 р. м. Київ</p>	<p>Робочі консультації з експертною групою ЄС щодо спільного опрацювання проекту Плану-графика імплементації положень Плану дій ЄС в галузі юстиції та внутрішніх справ в Україні</p>
<p>20—21 лютого 2002 р. м. Київ</p>	<p>Візит в Україну Генерального секретаря Ради ЄС, Верховного представника ЄС з питань СЗБП Х.Солани. В ході зустрічей з Президентом України, Головою Верховної Ради України, Прем'єр-міністром України, Міністром закордонних справ України підтверджено значну зацікавленість ЄС до розвитку та поглиблення співробітництва з Україною у сфері Європейської політики безпеки та оборони</p>
<p>Лютий 2002 р. м. Київ</p>	<p>Засідання спільної робочої групи для підготовки аудиту газотранспортної системи України в рамках програми ЄС «ІНОГЕЙТ»</p>
<p>11 березня 2002 р. м. Брюссель</p>	<p>П'яте засідання Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС (стан виконання пріоритетів у рамках УПС; міжнародні питання, які становлять взаємний інтерес, включаючи спільну боротьбу з міжнародним тероризмом; затверджено пріоритети виконання УПС на наступний період — енергетика, торгівля та інвестиції, юстиція та внутрішні справи, наближення законодавства України до законодавства ЄС, охорона навколишнього середовища, транспорт, новим пріоритетом визначено міжрегіональне та транскордонне співробітництво)</p>
<p>11 березня 2002 р. м. Брюссель</p>	<p>Міжнародна Конференція «Відносини між Україною та ЄС після наступної хвилі розширення»</p>
<p>19 березня 2002 р. м. Київ</p>	<p>Перше засідання новоствореної Робочої групи Україна-ЄС з питань відновлювальної енергетики та енергоефективності</p>
<p>9—11 квітня 2002 р. м. Брюссель</p>	<p>Українська делегація взяла участь у засіданні Трійки Спеціального Комітету статті 36 Амстердамського договору та Стратегічного Комітету ЄС з питань імміграції, кордонів та притулку</p>
<p>11—13 квітня 2002 р. м. Брюссель</p>	<p>Відбулося засідання Робочої групи (двосторонні консультації) по укладенню Угоди про реадмісію між Україною та ЄС</p>

15 квітня 2002 р. м. Люксембург	Рада Міністрів закордонних справ ЄС прийняла рішення звернутися до Європейської Комісії та Генерального секретаря Ради ЄС Х.Солани з питання внесення пропозицій щодо посилення відносин розширеного ЄС з його східними сусідами — Україною, Білоруссю та Молдовою
19 квітня 2002 р. м. Брюссель	Зустріч Україна-Трійка ЄС на рівні експертів з питань експортного контролю
29—30 квітня 2002 р. м. Варшава	П'ять засідання Постійної українсько-польської конференції з питань європейської інтеграції. У Спільному Протоколі за підсумками засідання Республікою Польща проголошено підтримку України в питанні набуття асоціації з ЄС, а також заявлено про готовність до завершення укладення двостороннього Протоколу про доступ до ринків товарів та послуг
5—7 травня 2002 р. м. Варшава	Українсько-польська Координаційна рада з питань міжрегіонального співробітництва
7 травня 2002 р. м. Брюссель	Консультації Україна-Трійка ЄС на рівні експертів з ОБСЄ
14 травня 2002 р. м. Київ	Конференція «Десять років програмі Тасіс в Україні»
15 травня 2002 р. м. Брюссель	Робочий ланч Президента України Л. Д. Кучми з Президентом Європейської Комісії Р. Проді
27—28 травня 2002 р. м. Київ	Засідання Керівного Комітету для реалізації спільної програми співробітництва між ЄК та Радою Європи щодо зміцнення демократичної стабільності в Україні
27—28 травня 2002 р. м. Бад-Хоннеф (ФРН) 30 травня 2002 р. м. Брюссель	Делегация України взяла участь у спеціальній нараді Європейської конференції цивільної авіації (ЄКЦА) з питань інтеграції на рівні директорів цивільної авіації країн-членів ЄКЦА

29 травня 2002 р. м. Київ	Консультатії Україна-Трійка ЄС на рівні політичних директорів
30 травня 2002 р. м. Київ	Зустріч Віце-прем'єр-міністра України з економічних питань Рогового В. В. з Головою Делегатації Європейської Комісії в Україні, Послом Н. Жустеном
31 травня 2002 р. м. Ужгород	Українсько-словацька конференція з питань транскордонного співробітництва
3 червня 2002 р. м. Жешув (РП)	VІІ засідання українсько-польської Змішаної комісії з питань торгівлі та економічного співробітництва
5—7 червня 2002 р. м. Брюссель	Спільне засідання Підкомітету з питань фінансів, економіки та статистики
10—12 червня 2002 р. м. Брюссель	Спільне засідання Робочої групи з питань енергетичної стратегії
13 червня 2002 р. м. Брюссель	Зустріч Україна-Трійка ЄС на рівні експертів з питань роззброєння та нерозповсюдження ядерної зброї
16—18 червня 2002 р. м. Париж	Переговори з представниками Європейської контрольної групи GATF
17 червня 2002 р. м. Брюссель	Зустріч Україна-Трійка ЄС на рівні експертів з питань ОБСЄ
17—19 червня 2002 р. м. Брюссель	Спільне засідання Підкомітету з питань митниці, транскордонного співробітництва, боротьби з нелегальною міграцією, відмиванням грошей та наркобізнесом (затверджено доопрацьований сторонами План-графік імплементації положень Плану дій ЄС у сфері юстиції та внутрішніх справ в Україні)

18—20 червня 2002 р. м. Брюссель	Конференція «Розвиток нафтогазового комплексу України та можливості залучення іноземних інвестицій» в рамках програми ІНОГЕЙТ
19 червня 2002 р. м. Київ	Переговори з ЄК щодо повернення ПДВ українським експортерам металобрухту та укладання Угоди між Урядом України та Європейським Співтовариством Вугілля та Сталі про торгівлю деякими сталеливарними виробами
19—21 червня 2002 р. м. Скоп'є	Українська делегація взяла участь у 5-тій Європейській міністерській конференції з питань рівності між жінками та чоловіками в рамках Ради Європи
20—21 червня 2002 р. м. Жешув (РП)	Економічний форум «Україна-Польща»
20—21 червня 2002 р. м. Київ	Зустріч експертів Європейського Космічного Агентства з представниками НКАУ (питання розвитку співробітництва у сфері мирного використання космосу)
25 червня 2002 р. м. Київ	Проведення засідання робочої групи Україна-ЄС з питань змін клімату
26—28 червня 2002 р. м. Хельсінкі	Українська делегація взяла участь у 13-тій сесії Конференції європейських міністрів, відповідальних за питання місцевого самоврядування в рамках Ради Європи
4 липня 2002 р. м. Копенгаген	Копенгагенський саміт Україна-ЄС (Спільна заява за результатами Самміту охоплює значний спектр співробітництва та визначає подальші шляхи його розвитку; підписано Угоду про наукове та технологічне співробітництво між Україною та ЄС; прийнято рішення про підготовку сторонами Спільної доповіді з оцінки стану виконання УПС)
4—5 липня 2002 р. м. Київ	Візит керівника Департаменту стратегії та зовнішніх зв'язків Європейського Космічного Агентства (ЄКА) Ж. Понселе з метою обговорення конкретних напрямів співробітництва НКАУ та ЄКА

8—9 липня 2002 р. м. Кошице (СР)	Зустріч Державних секретарів МЗС України та країн Вишеградської групи
10—11 липня 2002 р. м. Київ	Міжнародна конференція «10-річчя Програми Тасіс з ядерної безпеки»
17 липня 2002 р. м. Брюссель	Спільне засідання Підкомітету з питань торгівлі та інвестицій (практичні заходи Уряду України, спрямовані на реалізацію торговельних положень УПС та досягнутого в цьому напрямі прогресу; питання, у вирішенні яких зацікавлена Україна (ринковий статус, вступ до СОТ, торгівля сталеливарними виробами, наслідки розширення ЄС тощо); фактичне погодження Плану заходів з адаптації законодавства України щодо стимулювання автомобільної промисловості до положень УПС та норм СОТ)
21 серпня 2002 р. м. Київ	Перше засідання Комісії з питань розвитку транскордонного співробітництва та сврорегіонів
29 серпня -2 вересня 2002 р. м. Ялта	Спеціальна нарада Генеральних директорів цивільної авіації країн-членів Європейської конференції цивільної авіації
29—30 серпня 2002 р. м. Хельсінборг (Швеція)	Українська делегація взяла участь у Конференції ЄС з попередження конфліктів
30—31 серпня 2002 р. м. Елснор	Неформальна зустріч міністрів закордонних справ держав-членів ЄС за участю Міністра закордонних справ України
5—7 вересня 2002 р. м. Криниця Гурьська (РП)	XII міжнародний Економічний Форум «Криниця 2002» за участю Прем'єр-міністра України

11 вересня 2002 р. м. Брюссель	Українська делегация взяла участь у засіданні Політико-безпечкового Комітету (PSC) на високому рівні
11 вересня 2002 р. м. Брюссель	Зустріч Україна-ЄС на рівні експертів з питань ОБСЄ
13 вересня 2002 р. м. Брюссель	Зустріч Україна-ЄС на рівні експертів з питань Центральної та Східної Європи (COEST)
15—17 вересня 2002 р. м. Хельсінкі	Українська делегация взяла участь у 7-мій Конференції європейських міністрів, відповідальних за питання, пов'язані з нелегальною міграцією
18—20 вересня 2002 р. м. Брюссель	Українська делегация взяла участь у Європейській Конференції щодо запобігання та боротьби з торгівлею людьми
24 вересня 2002 р. м. Брюссель	Спільна зустріч експертів ЄС, України та РФ з питань боротьби з нелегальною міграцією
27 вересня 2002 р. м. Брюссель	Проведення консультацій з представниками ЄК щодо торгівлі деякими сталеливарними виробами
27 вересня 2002 р. м. Брюссель	6-та нарада-семинар в МЗС за участю представників органів виконавчої влади з питань координації у сфері зовнішніх зносин «Шляхи реалізації євроінтеграційних намірів України»
28 вересня 2002 р. м. Брюссель	Експертна зустріч Україна-ЄК з обговорення торгівлі зерновими
3—5 жовтня 2002 р. м. Львів	II Економічний форум з питань прикордонного співробітництва
14—15 жовтня 2002 р. м. Афіни	Українська делегация взяла участь у консультаціях з питань європейської інтеграції на рівні державних секретарів міністерств закордонних справ

Продовження дод. Л

22—23 жовтня 2002 р. м. Київ	Міжнародна конференція з питань розвитку П'ятого міжнародного транспортного коридору
24—25 жовтня 2002 р. м. Брюссель	Українська делегация взяла участь у засіданні робочої групи з транзиту Секретаріату Енергетичної Хартії
28 жовтня 2002 р. м. Копенгаген	Зустріч Україна-Трійка ЄС на рівні політичних директорів міністерств закордонних справ
29 жовтня 2002 р. м. Брюссель	Конференція «Відносини Україна-ЄС» в оборонному коледжі
29 жовтня 2002 р. м. Київ	Зустріч Першого віце-прем'єр-міністра України О. Дубини з координатором програми INOGATE, представником Генерального Директорату ЄК з питань транспорту та енергетики Ф. Бенсарсоу
1 листопада 2002 р. м. Київ	Українська делегация взяла участь у Конференції країн Центральної та Східної Європи з питань зміцнення європейської безпеки
5 листопада 2002 р. м. Київ	Зустріч Уповноваженого України з питань європейської інтеграції, Віце-прем'єр-міністра України Рогового В. В. з Головою Представництва Європейської Комісії, Послом Н. Жустиеном
6 листопада 2002 р. М. Будапешт	Українсько-угорські консультації з консульсько-правових питань
7 листопада 2002 р. м. Будапешт	Українська делегация взяла участь у щорічному зібранні Німецької Спільки країн Східної та Центральної Європи «Розширення ЄС на Схід та його наслідки для співпраці з країнами СНД»
11 листопада 2002 р. м. Брюссель	Засідання Трійки Україна-ЄС з питань юстиції та внутрішніх справ на рівні міністрів
12—13 листопада 2002 р. м. Луцьк	Українсько-польська Міжурядова Координаційна рада з питань міжрегіонального співробітництва

11—12 листопада 2002 р. м. Брюссель	Засідання Комітету з парламентського співробітництва Україна-ЄС
13—15 листопада 2002 р. м. Скоп'є	П'ятий Економічний Форум країн-учасниць Центральноєвропейської Ініціативи
18 листопада 2002 р. м. Київ	Переговори Україна-ЄС з питань укладання Угоди про реадмісію та консультації щодо виконання Плану дій ЄС в сфері юстиції і внутрішніх справ в Україні
20 листопада 2002 р. м. Київ	Парламентські слухання з питань взаємовідносин та співробітництва України з ЄС (проводилися вдруге)
20—22 листопада 2002 р. м. Брюссель	Спільне засідання Підкомітету з питань транспорту та енергетики, співробітництва у цивільно-му та ядерному секторі, охорони довкілля, освіти, навчання та технологій
21 листопада 2002 р. м. Брюссель	Зустріч Уповноваженого України з питань європейської інтеграції, Віце-прем'єр-міністра України В. В. Рогового з Членом ЄК з питань зовнішніх зносин К. Паттеном та Членом ЄК з питань сільського господарства та рибальства Ф. Фішлером
21—22 листопада 2002 р. м. Брюссель	Зустріч Національних координаторів програми Тасіс
22 листопада 2002 р. м. Брюссель	Зустріч Уповноваженого України з питань європейської інтеграції, Віце-прем'єр-міністра України В. В. Рогового з Членом ЄК з питань торгівлі П.Ламі
22 листопада 2002 р. м. Київ	Консультації щодо Плану Дій ЄС в сфері юстиції і внутрішніх справ в Україні
25 листопада 2002 р. м. Брюссель	Експертні консультації Україна-ЄС щодо торгівлі зерновими
26 листопада 2002 р. м. Київ	Візит державних секретарів «Трійки ЄС» в Україну (Іспанії, Данії, Греції)

Продовження дод. Л

27 листопада 2002 р. м. Брюссель	Спільне засідання Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС (актуальні питання двостороннього співробітництва в рамках УПС; питання надання Україні технічної допомоги ЄС; ініціатива ЄС «Нові сусіди»; парафоровано Угоду між Кабінетом Міністрів України та Європейським співтовариством з атомної енергії про співробітництво у сфері мирного використання ядерної енергії)
28 листопада 2002 р. м. Брюссель	Міжнародна конференція: «Порядок денний 2004: «Європейська інтеграція України»
28 листопада 2002 р. м. Брюссель	Презентація Дніпропетровського регіону в Європарламенті
5 грудня 2002 р. м. Брюссель	Презентація Державної Митної Служби України в європейських структурах
10 грудня 2002 р. м. Київ	Спільне засідання робочої групи з енергоефективності та відновлювальної енергетики
11 грудня 2002 р. м. Київ	Презентація Шостої рамкової програми ЄС у сфері досліджень та технологічного розвитку (візит представника Генерального Директорату ЄК «Дослідження» М.Леонду)
18 грудня 2002 р. м. Брюссель	Українська делегація взяла участь у Одинадцятій сесії Конференції з Енергетичної Хартії
23 грудня 2002 р. м. Київ	Зустріч Прем'єр-міністра України В. Януковича з Надзвичайним та Повноважним Послом Грецької Республіки в Україні П. Гумасом
21 січня 2003 р. м. Брюссель	Презентація Донецького регіону в Європарламенті
21—22 січня 2003 р. м. Київ	Проведення двосторонніх консультацій щодо врегулювання питання торгівлі деякими сталеливарними виробами між Україною та ЄС
22—23 січня 2003 р. м. Скоп'є	Українська делегація взяла участь у П'ятій Європейській міністерській конференції «Демократизація, запобігання конфліктам та миробудівництво: перспективи та роль жінок»

29 січня 2003 р. м. Київ	Шосте засідання постійної Українсько-польської конференції з питань європейської інтеграції
5 лютого 2003 р. м. Брюссель	Зустріч Україна — ЄС на рівні експертів з питань Центральної та Східної Європи (COEST)
6 лютого 2003 р. м. Київ	Перше засідання Державної Ради з питань європейської та євроатлантичної інтеграції
6—7 лютого 2003 р. м. Київ	Проведення двосторонніх консультацій з питань укладання Угоди між Україною та ЄС про використання ЄС українського авіаційно-транспортного потенціалу
7 лютого 2003 р. м. Київ	Зустріч міністрів закордонних справ України та Трійки ЄС
7 лютого 2003 р. м. Київ	Зустріч Прем'єр-міністра України В. Януковича з Генеральним Секретарем Ради ЄС, Верховним представником ЄС з питань спільної зовнішньої та безпекової політики Х. Соланого
11 лютого 2003 р. м. Київ	Проведення двосторонніх консультацій щодо підготовки Спільної доповіді про стан виконання УПС та набуття чинності Правилами процедури врегулювання спірних питань
17 лютого 2003 р. м. Брюссель	Конференція «Більше ніж сусід? Політика ЄС стосовно України»
20 лютого 2003 р. м. Нирельгаза	XXXIII засідання Ради Карпатського Євро регіону
21 лютого 2003 р. м. Київ	Засідання Української частини Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС
21 лютого 2003 р. м. Київ	Робочий обід Прем'єр-міністра України з послами країн-членів ЄС
22 лютого 2003 р. м. Салонкі	Зустріч міністрів енергетики країн-членів ЄС
27—28 лютого 2003 р. м. Київ	Українсько-польські експертні консультації щодо проекту будівництва нафтопроводу Одеса-Броди-Гданськ

Продовження дод. Л

5 березня 2003 р. м. Київ	Спільне засідання Підкомітету з питань митниці, транскордонного співробітництва, боротьби з нелегальною міграцією, «відмиванням» грошей та наркобізнесом
6 березня 2003 р. м. Київ	Зустріч Україна-Трійка ЄС на рівні політичних директорів
7 березня 2003 р. м. Київ	Перше засідання українсько-словацької Робочої групи з питань транскордонного співробітництва
11 березня 2003 р. м. Київ	Друге засідання Комісії у справах співробітництва в рамках програм ЄС (ФАРЕ, ТАСІС) українсько-польської Міжурядової Координаційної Ради з питань міжрегіонального співробітництва
10—14 березня 2003 р. м. Брюссель	Інформаційний семінар з питань Шостої Рамкової програми ЄС у сфері науки та технологічного розвитку
17 березня 2003 р. м. Брюссель	Щорічна конференція «Україна-ЄС»
17 березня 2003 р. м. Брюссель	Зустріч Прем'єр-міністра України В. Януковича з Верховним представником з питань Спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС Х. Солано
17 березня 2003 р. м. Брюссель	Зустріч Прем'єр-міністра України В. Януковича з Президентом Європейської Комісії Р. Проді
17 березня 2003 р. м. Брюссель	Міністром економіки та з питань європейської інтеграції України В. Хорошковським та Комісаром ЄК з питань торгівлі П. Ламі підписано двосторонній протокол з ЄС про умови вступу України до СОТ
18 березня 2003 р. м. Брюссель	Шосте засідання Ради з питань співробітництва Україна-ЄС (актуальні питання співробітництва у сферах торгівлі, енергетики, транспорту, юстиції та внутрішніх справ; затверджено пріоритети з виконання УПС на наступний період; розглянуто Спільну доповідь з оцінки стану виконання УПС, підготовлену на виконання домовленостей Копенгагенського самміту Україна-ЄС)

18 березня 2003 р. м. Брюссель	Щорічна міжнародна конференція Україна-ЄС «Ширша Європа: переспективи України»
19 березня 2003 р. м. Київ	Інформаційний семінар щодо програми допомоги ЄС «Ключові інституції»
19—20 березня 2003 р. м. Мюнхен	Конференція щодо європейських стандартів і реформування систем юстиції в трансформаційних країнах Центральної та Східної Європи
21 березня 2003 р. м. Київ	Спільне засідання Керівного комітету для реалізації Спільної програми співробітництва між ЄК та Радою Європи щодо зміцнення демократичної стабільності в Україні
27—28 березня 2003 р. м. Брюссель	Перше засідання Спільної Робочої групи з питань співробітництва Україна-ЄС у сфері космічних досліджень та використання космосу в мирних цілях
1—2 квітня 2003 р. м. Варшава	Українсько-польські експертні консультації щодо проекту будівництва нафтопроводу Одеса-Броди-Гданськ
8 квітня 2003 р. м. Київ	Українсько-британсько-польські консультації з питань європейської інтеграції на рівні керівників департаментів зовнішньополітичних відомств України, Польщі та Великобританії
8 квітня 2003 р. м. Київ	Розширена нарада Міністерства за участю органів виконавчої влади «Технічна допомога з боку ЄС — сьогоднішня та майбутня»
9 квітня 2003 р. м. Брюссель	Зустріч Україна-ЄС на рівні експертів з питань ОБСЄ
9 квітня 2003 р. м. Брюссель	Засідання Стратегічного комітету з питань міграції та притулку у форматі Україна-Трійка ЄС
16—17 квітня 2003 р. м. Афіни	Європейська конференція за участю Президента України Л.Д. Кучми
17 квітня 2003 р.	Круглий стіл «Національні інтереси країни в умовах глобалізації світового господарства»

Продовження дод. Л

21 квітня 2003 р. м. Київ	Зустріч Віце-прем'єр-міністра України В.Гайдюка з координатором програми ІНОГЕЙТ від ЄК Ф. Бенсарсою
22 квітня 2003 р.	Науково-практична конференція «Перша Загальнодержавна програма з адаптації законодавства України до законодавства ЄС в контексті розширення ЄС»
23—24 квітня 2003 р. м. Варшава	Робоча зустріч у справах співробітництва між Республікою Польща, Україною та Республікою Білорусь в рамках програм ЄС з транскордонного співробітництва Інтеррег/Ласіс
24 квітня 2003 р. м. Київ	Зустріч Державного секретаря з питань європейської інтеграції Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України В. Пятницького та Голови Представництва Європейської Комісії в Україні, Посла Н. Жустана
24 квітня 2003 р. м. Суми	Круглий стіл «Україна в євроатлантичному просторі: досвід та перспективи»
6 травня 2003 р. м. Брюссель	Симпозіум «На шляху інтеграції транс'європейських та пан'європейських транспортних мереж»
7 травня 2003 р. м. Відень	Презентація книги «Україна в Європі. Актуальний стан, причини та перспективи»
7—8 травня 2003 р. м. Малага	Друга Європейська конференція міністрів, відповідальних за політику інтеграції інвалідів «Покращання якості життя інвалідів: розвиток комплексної політики з метою їх повноцінного життя»
13 травня 2003 р. м. Київ	Засідання Спільної робочої групи Україна-ЄС з питань енергетичної стратегії
15 травня 2003 р. м. Брюссель	Зустріч Україна-Трійка ЄС на рівні експертів з питань експортного контролю
16 травня 2003 р.	Тринадцяте засідання Української частини Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС

17 червня 2003 р. м. Київ	П'яте спільне засідання Підкомітету з питань фінансів, економіки та статистики Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС
18 червня 2003 р. м. Київ	П'яте спільне засідання Підкомітету з питань торгівлі та інвестицій Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС
18—20 червня 2003 р. м. Київ	Консультації з питання отримання Україною макрофінансової допомоги ЄС
22—24 червня 2003 р. м. Одеса	П'ятий Економічний форум «Україна-Польща» за участю Президентів України та Польщі
24 червня 2003 р. м. Одеса	Друга Конференція керівників регіонів України та Польщі
26 червня 2003 р. м. Брюссель	Дванадцята Конференція Енергетичної Хартії
24—29 червня 2003 р. м. Брюссель	Презентація Дніпропетровської області в Європарламенті
24—29 червня 2003 р. м. Брюссель	Презентація потенціалу української космічної науки та промисловості
3 липня 2003 р. м. Київ	Засідання робочої групи з відпрацювання позиції України щодо подальших відносин між Україною та ЄС
8—10 липня 2003 р. м. Київ	Візит делегації представників Європейського економічного та соціального комітету ЄС до України з метою підготовки доповіді «Нові сусіди ЄС». У рамках візиту відбулася зустріч з Першим заступником Державного секретаря Мінекономіки П. Кабаном
1 вересня 2003 р. м. Софія	Двосторонні українсько-болгарські політичні консультації з євроінтеграційної тематики

Продовження дод. Л

2 вересня 2003 р. м. Братислава	Двосторонні українсько-словацькі політичні консультації з євроінтеграційної тематики
2 вересня 2003 р. м. Київ	Засідання Бюро Комітету парламентського співробітництва Україна-ЄС
3 вересня 2003 р. м. Будапешт	Двосторонні українсько-угорські політичні консультації з євроінтеграційної тематики
4 вересня 2003 р. м. Брюссель	Зустріч Україна-ЄС на рівні експертів з питань Центральної та Східної Європи (COEST)
4—5 вересня 2003 р. м. Любляна	Двосторонні українсько-словенські політичні консультації з євроінтеграційної тематики
4—6 вересня 2003 р. м. Криниця- Гурська	Тринадцятий міжнародний Економічний Форум «Криниця 2003»
10 вересня 2003 р. м. Брюссель	Засідання у форматі «Україна-Трійка ЄС» з питань ОБСЄ (COSCE)
11—12 вересня 2003 р. м. Київ	Візит в Україну Єврокомісара з питань розширення Г. Фергойгена
12 вересня 2003 р. м. Київ	Зустріч Міністра економіки та з питань європейської інтеграції України з членом Європейської Комісії Г. Ферхойгеном
15 вересня 2003 р. м. Київ	Зустріч Міністра економіки та з питань європейської інтеграції України з Міністром з питань Європи Міністерства закордонних справ та у справах Співдружності Великої Британії Д. Мак-Шейном

17 вересня 2003 р. м. Брюссель	Засідання Україна-Трійка політико-безпекового комітету ЄС
23 вересня 2003 р. м. Київ	Семинар з питань досвіду розроблення прогностичних/програмних документів в Європейській Комісії
25 вересня 2003 р. м. Київ	Міжнародна ділова зустріч «Україна-Європейський Союз: перспективи економічної взаємодії та інтеграції країни до фінансових ринків єдиної Європи»
29 вересня — 1 жовтня 2003 р. м. Київ	Шосте засідання Комітету з парламентського співробітництва між Україною та ЄС. У засіданні взяв участь Міністр економіки та з питань європейської інтеграції України
29—30 вересня 2003 р. м. Київ	Проведення чергового раунду переговорів з укладення Угоди про реадмісію між Україною та ЄС
7—8 жовтня 2003 р. м. Ялта	Сьомий Саміт Україна-ЄС Двостороння зустріч Президента України Л. Кучми і Президента Італійської Республіки С. Берлусконі «віч-на-віч»
14—15 жовтня 2003 р. м. Варшава	Засідання експертної робочої групи з підготовки проекту українсько-польської міжурядової угоди щодо використання існуючих потужностей нафтотранспортної системи «Одеса-Броди» та її інтеграції в нафтотранспортну систему Республіки Польща
12 листопада 2003 р. м. Київ	Зустріч заступника Міністра економіки та з питань європейської інтеграції України з Послом Естонської Республіки в Україні з обговорення проблематики європейської інтеграції
14 листопада 2003 р. м. Люблін	Засідання українсько-білорусько-польської Робочої групи з питань співробітництва в рамках програм ЄС Тасіс та Інтеррег
19 листопада 2003 р. м. Київ	Зустріч Міністра палива та енергетики України з Генеральним секретарем UCTE щодо приєднання електричних мереж України до UCTE
20—21 листопада 2003 р. м. Київ	Засідання Підкомітету з питань енергетики, співробітництва в цивільному ядерному секторі, охорони навколишнього середовища, транспорту, телекомунікацій, науки та технологій, освіти та навчання Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС

Продовження дод. Л1

<p>26 листопада 2003 р. м. Брюссель</p>	<p>Підписання «Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща щодо використання потужностей системи транспортних вугледнів «Одеса-Броди» та її інтеграції з польськими потужностями» та Спільного Комітенте з метою створення правової бази для реалізації проекту добудови нафтопроводу Одеса-Броди до м. Полоцьк</p>
<p>4 грудня 2003 р. м. Люблін</p>	<p>Четверте засідання українсько-польської Міжурядової Координаційної Ради з питань міжрегіонального співробітництва</p>
<p>9 грудня 2003 р. м. Київ</p>	<p>Сьоме засідання Української частини Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС</p>
<p>10 грудня 2003 р. м. Київ</p>	<p>Нарада у Міністра економіки та з питань європейської інтеграції України за участю представників офіційної делегації України з питань підготовки до засідання Комітенту з питань співробітництва між Україною та ЄС</p>
<p>11 грудня 2003 р. м. Київ</p>	<p>Засідання Комітенту з питань співробітництва між Україною та ЄС У ході засідання сторони обговорили ініціативу ЄС «Ширша Європа — нові сусіди» та підходи щодо спільної роботи над новими інструментами розвитку відносин сторін — Планом дій Україна-ЄС та Програмами суєдства (Україна-Румунія, Україна-Угорщина-Словаччина, Україна-Польща-Білорусь, програма CADSES). Передано ЄСівській сторіні інформацію про прогрес у реалізації Україною положень УПС з урахуванням висновків Спільної доповіді про виконання цієї Угоди, позиційний документ щодо можливих змін у відносинах України з країнами — кандидатами на вступ до ЄС у зв'язку з розширенням ЄС, а також повні відповіді на додаткові питання стосовно відповідності економіки України ринковим критеріям, які визначені у антидемпінговому законодавстві ЄС</p>
<p>11—12 грудня 2003 р. м. Ужгород</p>	<p>Друге засідання українсько-словацької Робочої групи з питань транскордонного співробітництва</p>
<p>3—4 січня 2004 р. м. Варшава</p>	<p>Сьоме засідання Українсько-польської конференції з питань європейської інтеграції</p>

16 січня 2004 р. м. Київ	Другий раунд консультацій експертів України, Республіки Молдова та ЄС щодо прикордонних та митних аспектів, пов'язаних з врегулюванням придністровського конфлікту в Республіці Молдова
20 січня 2004 р. м. Брюссель	Перший етап консультацій щодо поширення Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС на нові держави-члени Європейського Союзу
27 січня 2004 р. м. Київ	Перший раунд консультацій щодо підготовки та узгодження тексту Плану дій Україна-ЄС
30 січня 2004 р. м. Київ	Засідання Спільної робочої групи з питань співробітництва України з ЄС у сфері космічних досліджень та використання космосу в мирних цілях
4 лютого 2004 р. м. Варшава	Засідання Постійної українсько-польської конференції з питань європейської інтеграції, в ході якого обговорювались наслідки вступу Польщі до ЄС для розвитку українсько-польського торговельно-економічного співробітництва
10—11 лютого 2004 р. м. Київ	Зустрічі представників Мінекономіки, Мінпромполітики, МЗС та українських виробників-експортерів із представниками Робочої групи Європейської Комісії щодо наслідків поширення на Україну заходів торговельного захисту ЄС після розширення Євросоюзу
11 лютого 2004 р. м. Брюссель	Зустріч Міністра економіки та з питань європейської інтеграції України з Комісаром ЄК з питань торгівлі П. Ламі. Сторони обговорили, зокрема, питання просування України на шляху вступу до СОГ, змістовного наповнення проекту Плану дій Україна-ЄС, активізації торговельно-економічного співробітництва та створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, а також наслідки розширення ЄС для України
12—13 лютого 2004 р., м. Брюссель	Зустріч національних координаторів програми Тасіс
11, 25.02.04, 11.03.04, 15—16.04.04, 28.04—02.05.04, 22.06.04, 06.07.04, Київ-Брюссель	Двосторонні консультації щодо врегулювання питання торгівлі деякими сталеливарними виробами між Україною та ЄС

Продовження дод. Л

18 лютого 2004, м. Вільнюс	Перше Спільне засідання Постійної українсько-литовської комісії з питань європейської інтеграції під головуванням Першого заступника Міністра економіки та з питань європейської інтеграції України В. Пятницького та Секретаря Міністерства закордонних справ Литовської Республіки Р. Мартіконіса
23—25 лютого 2004, м. Брюссель	Консультації представників центральних органів виконавчої влади України та Робочої групи ЄК з питань розширення. Сторони обговорили питання експорту до ЄС української сталеливарної продукції, скасування угод про вільну торгівлю між Україною та країнами Балтії, впровадження новими державами-членами ЄС нетарифних обмежень, надання Україні статусу країни з ринковою економікою
24 лютого 2004, м. Брюссель	Другий етап консультацій щодо поширення Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС на нові держави-члени ЄС
24 лютого 2004, м. Брюссель	Другий раунд консультацій між Україною та ЄК щодо підготовки проекту Плану дій Україна-ЄС. Сторони продовжили переговори в рамках трьох робочих груп (політичний діалог, регіональна співпраця, юстиція і внутрішні справи; соціально-економічна проблематика; секторальне співробітництво) щодо змістовного наповнення проекту Плану дій конкретними заходами
05 березня 2004 р. м. Братислава	Українсько-словацькі консультації щодо мінімізації небажаних наслідків розширення ЄС
05 березня 2004 р. м. Брюссель	Робоча зустріч за участю представників країн-розробників Програм Сусідства
09—10 березня 2004 р. м. Прага	Українсько-чеські консультації щодо мінімізації небажаних наслідків розширення ЄС для України
09 березня 2004 р. м. Брюссель	Третій раунд консультацій щодо підготовки проекту Плану дій Україна-ЄС. Досягнуто домовленостей продовжити діалог з метою остаточного погодження тексту документу
10 березня 2004 р. м. Брюссель	Двосторонні консультації між Україною та ЄС з питання порядку набуття чинності Правилами процедури врегулювання спірних питань

11 березня 2004 р. м. Київ	Зустріч Прем'єр-міністра України з послами країн-членів ЄС та країн, що вступають в ЄС, акредитованими в Україні
29 березня 2004 р. м. Брюссель	Засідання міністрів юстиції та внутрішніх справ у форматі Україна-Трійка ЄС
29—30 березня 2004 р. м. Київ	Українсько-угорські консультації щодо реалізації австро-угорської ініціативи щодо майбутніх відносин між Україною та ЄС
18—19 квітня 2004 р. м. Лондон	Зустріч Першого віце-прем'єр-міністра України з Генеральним директором Генерального Директорату ЄК «Економіка та фінанси» та Віце-Президентом Європейського інвестиційного банку в рамках проведення Щорічного форуму ЄБРР
27 квітня 2004 р. м. Київ	Засідання Міжвідомчої робочої групи для опрацювання питань використання Україною нових можливостей розширення ЄС та запобігання його можливим негативним наслідкам для України
29 квітня 2004 р. м. Дублін	Засідання Україна — Трійка ЄС. Підписано Протокол про приєднання нових держав-членів ЄС до Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС. Досягнуто домовленостей щодо здійснення конкретних кроків у рамках співробітництва у сфері безпекової та оборонної політики та необхідності прискорення підготовки проєкту Плану дій Україна-ЄС
6—7 травня 2004 р. м. Земплінська Шірава	Перше спільне засідання українсько-словацької Міжурядової Комісії з питань транскордонного співробітництва
11 травня 2004 р. м. Львів	Робоча зустріч за участю представників країн-розробників Програм Сусідства
15 травня 2004 р. Київ, інші регіони України	Святкування Дня Європи в Україні
18 травня 2004 р. м. Брюссель	Сьоме засідання Ради з питань співробітництва Україна-ЄС. Обговорено актуальні питання розвитку двостороннього співробітництва у торговельно-економічній сфері, сферах енергетики, транспорту, юстиції та внутрішніх справ. Пріоритетну увагу приділено обговоренню питань підготовки Плану дій Україна-ЄС, впливу розширення Євросоюзу на відносини між Україною та ЄС та надання Україні статусу країни з ринковою економікою

19 травня 2004 р. м. Брюссель	Конференція «Україна-ЄС: перспективи на майбутнє»
25—26 травня 2004 р. м. Брюссель	Участь делегації України у Першому глобальному конгресі Всесвітньої митної організації та Інтерполу по боротьбі з підробкою торговельних марок і виробів
14 червня 2004 р. м. Брюссель	Шосте засідання Підкомітету з питань торгівлі та інвестицій Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС. Обговорено стан та перспективи двостороннього торговельно-економічного співробітництва (торгівля сталеливарними виробами, відшкодування ПДВ експортерам, захист прав інтелектуальної власності, питання поліпшення інвестиційного клімату в Україні, вдосконалення законодавчої бази у сфері конкурентної політики та державних закупівель, приведення законодавства України у відповідність до норм СОТ та ЄС)
14 червня 2004 р. м. Михайлівці	Українсько-Словацька робоча зустріч щодо змістовного наповнення Програми Сусідства
15 червня 2004 р. м. Брюссель	Четвертий раунд консультацій щодо підготовки Плану дій Україна-ЄС. Досягнуто прогресу при узгодженні більшості положень та вироблено ряд компромісних формулювань заходів проекту Плану дій
18 червня 2004 р. м. Байе-Маре	Засідання Спільної робочої групи в рамках започаткування Програми Сусідства «Румунія-Україна»
22 червня 2004 р. м. Брюссель	Парафовано Угоду між Україною та ЄС про торгівлю деякими сталеливарними виробами на 2004 рік із квотою 606,824 тис. тонн на експорт української сталеливарної продукції до розширеного ЄС
24—25 червня 2004 р. м. Ялта	VII Економічний форум «Україна-Польща»

08 липня 2004 р. м. Гаага	Восьмий Саміт Україна-ЄС. Сторони обговорили питання внутрішнього розвитку в Україні та в ЄС, стан та перспективи поглиблення двостороннього співробітництва у торговельно-економічній, безпековій сферах, а також юстиції та внутрішніх справ. Пріоритетну увагу приділено питанню надання економіці України ринкового статусу у рамках антидемпінгового законодавства ЄС. Підписано Угоду про участь України у Поліцейській місії ЄС у Македонії, схвалено План дій Україна-ЄС щодо співробітництва у сфері науки та технологій, розглянуто перспективи відносин між Україною та ЄС у контексті реалізації Європейської політики сусідства, зокрема, питання підготовки Плану дій Україна-ЄС
15 липня 2004 р. м. Київ	Засідання робочої групи Україна-ЄС з питань транспорту
16 липня 2004 р. м. Київ	Засідання робочої групи Україна-ЄС з питань енергетичної стратегії
20 липня 2004 р. м. Брюссель	П'ятий раунд консультацій щодо проєкту Плану дій Україна-ЄС. Сторони вийшли на завершальний етап підготовки зазначеного документу
23 липня 2004 р. м. Київ	Засідання Української частини Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС
14 вересня 2004 р. м. Київ	День Уряду України у Верховній Раді України з питання «Про нові напрями співробітництва України з Європейським Союзом у зв'язку з розширенням ЄС»
20 вересня 2004 р. м. Брюссель	План дій Україна — Європейський Союз погоджено на експертному рівні
29—30 вересня 2004 р. м. Брюссель	Черговий раунд переговорів щодо укладення Угоди про реадмісію між Україною та ЄС
30 вересня 2004 р. м. Брюссель	Шосте засідання Підкомітету з питань фінансів, економіки та статистики Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС. Обговорені питання макроекономічного розвитку України і ЄС, хід структурних реформ в Україні, розвиток банківського сектору, співробітництво в галузі статистики, а також низку питань, пов'язаних із макрофінансовою допомогою ЄС Україні та співпрацею між Україною та Європейським інвестиційним банком

Продовження дод. Л1

07—08 жовтня 2004 р. м. Київ	Конференція «Вплив розширення ЄС на торговельно-економічні відносини між Україною та ЄС»
15 жовтня 2004 р. м. Брюссель	Третій раунд консультацій експертів України, Республіки Молдова та ЄС з обговорення прикордонних та митних аспектів, пов'язаних із врегулюванням Придністровського конфлікту в Республіці Молдова
19 жовтня 2004 р. м. Белград	Українсько-сербо-чорногорські консультації з питань європейської інтеграції
20 жовтня 2004 р. м. Будапешт	Українсько-угорські консультації з питань європейської інтеграції
12 листопада 2004 р. м. Брюссель	Спільне засідання Підкомітету з питань митниці, транскордонного співробітництва, боротьби з нелегальною міграцією, «відмиванням» грошей та наркобізнесом
22 листопада 2004 р. м. Брюссель	Підписання Угоди між Кабінетом Міністрів України та Європейським Співтовариством про торгівлю деякими сталеливарними виробами
22 грудня 2004 р. м. Брюссель	Парафування Угоди у формі обміну листами між Україною, представленою Урядом України та Європейським Співтовариством про продовження та доповнення Угоди між Європейським Економічним Співтовариством та Україною про торгівлю текстильною продукцією
21 січня 2005 р. м. Київ	Високий представник ЄС з питань зовнішньої політики та політики безпеки Хав'єр Солана відвідав Україну з нагоди інавгурації Президента України Віктора Ющенка
23 січня 2005 р. м. Київ	Комісар ЄС з питань зовнішніх зносин Беніта Ферреро-Вальднер відвідала Україну з нагоди інавгурації Президента України Віктора Ющенка

<p>21 лютого 2005 р. м. Брюссель</p>	<p>Під час спеціального засідання Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС схвалено План дій Україна-Європейський Союз — документ, що встановлює стратегічні рамки співробітництва між Україною та ЄС на найближчі три роки. Виконання Плану дій сприятиме реалізації положень Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС, досягненню мети України щодо подальшої інтеграції до європейських економічних та соціальних структур, закладе міцну основу для економічної інтеграції, сприятиме розробці та реалізації політик та заходів, спрямованих на забезпечення сталого економічного зростання та соціального зближення, зростання рівня життя та захисту навколишнього середовища, забезпечуючи тим самим досягнення довгострокової цілі сталого розвитку</p>
<p>22 квітня 2005 р. м. Брюссель</p>	<p>Сьоме засідання Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС. Під час засідання сторони розглянули низку актуальних політичних та економічних питань двостороннього співробітництва, серед яких вплив розширення Європейського Союзу на торгівлю між Україною та Співтовариством, особливо щодо доступу на європейський ринок хімічної, сільськогосподарської та металопродукції; вирішення проблемних питань залучення європейських інвестицій, можливість надання Україні статусу країни з ринковою економікою в контексті антидемпінгового законодавства ЄС, вступ України до СОТ, створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС після вступу до СОТ, імплементація Плану дій Україна-ЄС та ін.</p>
<p>26 травня 2005 р. м. Брюссель</p>	<p>Презентація діяльності центральних органів виконавчої влади України у сфері захисту прав інтелектуальної власності «Ефективна реалізація та впровадження прав інтелектуальної власності в Україні» для представників ЄК, представництв держав-членів ЄС, галузевих асоціацій.</p>
<p>13 червня 2005 р. м. Брюссель</p>	<p>Дев'яте засідання Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС, під час якого позитивно оцінено інтенсифікацію розвитку співробітництва у першому півріччі 2005 року та помітний прогрес, досягнутий Україною в імплементації Плану дій Україна-ЄС. Підписані Угоди між Україною та ЄС щодо процедури безпеки обміну інформацією з обмеженим доступом, а також щодо визначення загальних рамок участі України в операціях ЄС по врегулюванню кризових ситуацій, а також Угода про співробітництво між Україною та Європейським інвестиційним банком</p>
<p>27 липня 2005 р. м. Брюссель</p>	<p>Підписано Угоду між Урядом України та Європейським Співтовариством про торгівлю деякими сталеливарними виробами на 2005—2006 роки, яка зокрема передбачає збільшення до кінця 2005 року квоти на імпорт до ЄС українського плоского та сортового прокату до 980 тис. тонн; (раніше цей рівень складав 730 тис. тонн); збільшення у 2006 році рівня квоти до 1004,5 тис. тонн при існуючій в Україні ставці експортного мита на брухт чорних металів у 30 євро за тону; повну лібералізацію торгівлі сталеливарними виробами з дати набуття Україною членства у Світовій організації торгівлі</p>

Продовження дод. Л

13 вересня 2005 р. м. Київ	Робоча зустріч представників міністерств та інших центральних органів виконавчої влади України з Комісаром ГД ЄК «Торгівля» А. Мендельсоном щодо перегляду спільного дослідження економічних передумов укладання Угоди про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС
20 вересня 2005 р. м. Київ	Сьоме спільне засідання Підкомітету № 2 «Економічні та соціальні питання, фінанси та статистика» Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС
21 вересня 2005 р. м. Київ	Перше спільне засідання Підкомітету № 3 «Політика у сфері підприємств, конкуренція, співробітництво в регуляторній сфері» Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС
22 вересня 2005 р. м. Київ	Відбулося Сьоме спільне засідання Підкомітету № 1 «Торгівля та інвестиції» Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС
17 жовтня 2005 р. м. Київ	Перше засідання Робочої групи з питань заохочення та захисту інвестицій Підкомітету № 1 «Торгівля та інвестиції» Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС
19 жовтня 2005 р. м. Київ	Восьме спільне засідання Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС. На засіданні Комітету були детально розглянуті питання щодо імплементації Плану дій Україна-ЄС
26 — 27 жовтня 2005 р. м. Стразбург	Восьме спільне засідання Комітету з парламентського співробітництва між Україною та ЄС
01 грудня 2005 р. м. Київ	Дев'ятий Саміт Україна-ЄС за участі Президента України В. Ющенка, Головуючого у Європейському Союзі, Прем'єр-міністра Об'єднаного Королівства Великої Британії та Північної Ірландії Е. Блера, Президента Європейської Комісії Ж. Баррозу, Генерального секретаря Ради міністрів Європейського Союзу Х. Солани. В рамках Саміту розглянуті питання розвитку внутрішньої ситуації в Україні та ЄС, відносин Україна-ЄС та міжнародні питання. За результатами проведення саміту було підписано ряд двосторонніх угод, зокрема: Угоду про співробітництво щодо цивільної глобальної навігаційної супутникової системи (ГНСС) між Європейським співтовариством, його державами-членами та Україною; Угоду між Україною та ЄС про деякі аспекти повітряного сполучення; Меморандум про взаєморозуміння щодо співробітництва в енергетичній галузі між Європейським Союзом та Україною

	Сторонами було підкреслено визначальну роль Самміту, який відкрив якісно нову сторінку у відносинах між Україною та ЄС, з огляду на підписання двосторонніх документів і прийняття знакових для відносин між Україною та ЄС політичних рішень, зокрема проголошення рішення щодо надання Україні статусу країни з ринковою економікою та отримання позитивного сигналу від керівництва ЄС щодо започаткування переговорів з візових питань
23 грудня 2005 р.	В офіційному журналі Європейського Союзу було опубліковано Регламент № 2117/2005, яким Україну вилучено з переліку «країн з перехідною економікою» в рамках антидемпінгового законодавства ЄС, регламент набув чинності з 30 грудня 2005 року
21 січня 2006 р. м. Київ	Верховний представник ЄС з питань загальної зовнішньої політики та політики безпеки відвідав Україну, з нагоди інавгурації президента України
07 лютого 2006 р. м. Київ	Перше спільне засідання Підкомітету № 6 «Юстиція, свобода та безпека» Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС
10 лютого 2006 р. м. Брюссель	Засідання Україна-Трійка ЄС з питань ОБСЄ та Ради Європи. Обговорювалися питання про поглиблення співпраці між Україною та ЄС та вирішення питань загальноєвропейської безпеки
03 березня 2006 р. м. Київ	Засідання Україна — Трійка ЄС (Австрія, Фінляндія, представник ЄК Б. Ферреро-Вальднер). У ході засідання наголошувалося на особливій ефективності реалізації Плану дій Україна-ЄС у торговельно-економічній сфері, сферах безпеки, юстиції та внутрішніх справ
16 березня 2006 р. м. Київ	Семінар «Поширення доступу до ринків ЄС та України: використання інструментів торгового захисту та ринкового статусу України». У роботі семінару взяли участь представники Мінекономіки, Мінпромполітики, ГД «Торгівля» Єврокомісії, а також представники вітчизняних та європейських підприємств, галузевих асоціацій тощо
17 березня 2006 р. м. Братислава	Підписання двостороннього документу «Словачько-українське співробітництво з виконання Плану дій Україна-ЄС у 2006 р.», який містить конкретний план україно-словацького співробітництва щодо імплементації Плану дій Україна-ЄС
06 квітня 2006 р. м. Страсбург	Європейським Парламентом прийнято резолюцію щодо парламентських виборів в Україні, яка відзначає демократичність виборчого процесу в Україні та закликає Європейську Комісію до початку переговорів щодо укладання між Україною та ЄС нової посиленої угоди на заміну Угоди про партнерство та співробітництво

<p>10 квітня 2006 р. м. Київ</p>	<p>У Міністерстві економіки України відбулася презентація результатів дослідження економічних передумов укладення Угоди про створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, у якій взяли участь представники міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, неурядових організацій, бізнесових кіл та незалежні експерти. Під час презентації представниками групи незалежних експертів було викладено основні висновки звітів та окреслено рекомендації, підготовлені за результатами проведеного дослідження</p>
<p>11 квітня 2006 р. м. Київ</p>	<p>Перше спільне засідання Робочої групи з питань покращення захисту прав інтелектуальної власності в Україні в рамках Підкомітету № 1 «Торгівля та інвестиції» Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС. За результатами засідання, сторони підкреслили особливу важливість, актуальність і необхідність поглиблення співробітництва у сфері прав інтелектуальної власності, затвердили Технічне завдання започаткування Діалогу з питань захисту прав інтелектуальної власності між Європейською Комісією і Україною. Представники ЄК зазначили позитивні зрушення України у цьому напрямку. Питання використання в Україні географічних позначок ЄС залишилось відкритим, однак сторони домовились почати обговорення укладання двосторонньої угоди про взаємну охорону географічних позначень між ЄК та Україною</p>
<p>11—12 квітня 2006 р. м. Ніредьгаза</p>	<p>Перше засідання українсько-угорської Міжурядової комісії з питань транскордонного та прикордонного співробітництва, на якому розглядалися питання пункту перетину кордону «Чоп-Загонь», проблеми захисту від паводків на річці Тіса, охорони навколишнього природного середовища, спільні проекти в рамках програм технічної допомоги ЄС</p>
<p>10 травня 2006 р. м. Київ</p>	<p>Друге Спільне засідання Постійної українсько-литовської комісії з питань європейської інтеграції. У ході засідання були розглянуті питання двостороннього співробітництва, зокрема щодо виконання Плану дій Україна-ЄС</p>
<p>11—12 травня 2006 р. м. Гуменне</p>	<p>Третє засідання українсько-словацької Міжурядової комісії з питань транскордонного співробітництва. Під час засідання розглядалися питання розвитку транскордонного співробітництва між Україною та Словаччиною, серед яких ситуація на спільних українсько-словацьких пунктах пропуску, проблеми розвитку прикордонних територій України та Словаччини, активізація співпраці в міжнародному біосферному заповіднику «Східні Карпати» та реалізація Програми суспільства «Угорщина-Словацьчина-Україна»</p>

30 травня 2006 р. м. Київ	IX Міжнародна науково-практична конференція «Моделі та стратегії євроінтеграції України: економічний і правовий аспекти»
30—31 травня 2006 р. м. Київ	Перше спільне засідання Підкомітету № 4 «Енергетика, транспорт, ядерна безпека та екологія» Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС
13 червня 2006 р. м. Брюссель	Восьме спільне засідання Підкомітету № 1 «Торгівля та інвестиції» Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС. Під час засідання були розглянуті такі питання: останні тенденції в торгівлі між Україною та ЄС, санітарні та фітосанітарні питання, захист прав інтелектуальної власності — торговельні аспекти; інвестиційний клімат в Україні, підготовка до консультацій щодо створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, а також просування України до ЄПТ тощо
14 червня 2006 р. м. Брюссель	Друге спільне засідання Підкомітету № 3 «Політика у сфері підприємств, конкуренція, співробітництво в регуляторній сфері» Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС. У ході спільного засідання відбувся обмін думками з питань співробітництва у регуляторній сфері, конкуренції, адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу, співробітництва у сфері космосу тощо. Особливу увагу було приділено питанням співробітництва у регуляторній сфері щодо промислових товарів. Відбувся конструктивний діалог між сторонами щодо подальшої співпраці у цій галузі, проаналізовано стан гармонізації секторального законодавства із системою технічного регулювання Європейського Союзу, адаптації законодавства щодо відповідальності за дефектну продукцію та загальну безпеку продукції тощо
20 червня 2006 р. м. Київ	В рамках інформування та активного залучення громадськості до обговорення окремих аспектів створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, можливостей та загроз для окремих галузей та сфер економіки України відбулось засідання круглого столу з питань конкуренції та державної підтримки
22 червня 2006 р. м. Брюссель	Друге засідання Контактної групи зі сталі. У ході засідання сторони обмінялись інформацією щодо ситуації на ринках металургійної продукції, обговорили питання, пов'язані із виконанням Угоди між Україною та ЄС про торгівлю деякими сталеливарними виробами на 2005—2006 роки

Продовження дод. Л

22 червня 2006 р. м. Київ	В рамках інформування та активного залучення громадськості до обговорення окремих аспектів створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, можливостей та загроз для окремих галузей та сфер економіки України відбулось засідання круглого столу з питань фінансових послуг
30 червня 2006 р. м. Київ	Міжнародна науково-практична конференція «Оцінка ризиків та загроз національній безпеці в контексті європейської і євроатлантичної інтеграції України»
06 липня 2006 р. м. Київ	Міжнародна конференція «Україна та Європейська інтеграція: виклики та можливості»
06 липня 2006 р. м. Київ	В рамках інформування та активного залучення громадськості до обговорення окремих аспектів створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, можливостей та загроз для окремих галузей та сфер економіки України відбулось засідання круглого столу з питань інвестиційного клімату та корпоративного управління
07 липня 2006 р. м. Київ	Перше спільне засідання Підкомітету № 5 «Митне та транскордонне співробітництво» Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС. У ході засідання обговорювались питання виконання митної частини Плану дій Україна — ЄС, співробітництва з Містею ЄС з надання допомоги на українсько-молдовському кордоні. Особливо розглядалися питання щодо забезпечення безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі.
18 липня 2006 р. м. Київ	Спільне засідання неформальної робочої групи між Україною та ЄС стосовно вироблення комплексних підходів до спрямування ресурсів на облаштування прикордонної інфраструктури
7—8 вересня 2006 р. м. Київ	Консультації Україна-ЄС щодо виконання Угоди про торгівлю сталеливарними виробами на 2006 рік та підписання відповідної угоди на 2007 рік
14 вересня 2006 р. м. Брюссель	Десяте засідання Ради з питань співробітництва Україна-ЄС
02 жовтня 2006 р. м. Брюссель	Восьме спільне засідання Підкомітету № 2 «Економічні та соціальні питання, фінанси та статистика» Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС. Сторони обмінялись інформацією стосовно загального стану соціально-економічного розвитку України та ЄС та проаналізували прогрес у реалізації положень Плану дій Україна-ЄС, які належать до сфери компетенції Підкомітету

02—03 жовтня 2006 р. м. Київ	Перше засідання Підкомітету № 7 «Наука та технології, дослідження та розробки, освіта, культура, громадське здоров'я, інформаційне суспільство» Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС
03 жовтня 2006 р. м. Брюссель	Проведено черговий раунд технічних консультацій щодо створення ЗВТ між Україною та ЄС у сфері лібералізації ринку послуг, конкуренції та інвестиційної діяльності
17 жовтня 2006 р. м. Київ	Проведено Друге спільне засідання Робочої групи з питань покращення захисту прав інтелектуальної власності в Україні в рамках Підкомітету № 1 «Торгівля та інвестиції» Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС
27 жовтня 2006 р. м. Хельсінкі	Десятий Самміт Україна-ЄС під головуванням Президента України Віктора Ющенка та Голови Європейської Ради Прем'єр-міністра Фінляндської Республіки Матті Ванганена
21 грудня 2006 р. м. Київ	Візит члена Європейської Комісії з енергетичних питань Андріса Пібалтса в Україну. Відбулася зустріч члена Європейської Комісії з Віце-прем'єр-міністром України Андрієм Клюєвим.
15—19 січня 2007 р. м. Брюссель м. Київ	Парафують текст нової угоди між урядом України та ЄС про торгівлю деякими сталеливарними виробами. Процедура відбулася в два етапи: 15 січня 2007 р. з боку сторони ЄС текст угоди у Брюсселі парафували уповноважений представник Генерального Директорату «Торгівля» Європейської Комісії Р. Плієтер. З боку української сторони, текст угоди був парафований заступником Міністра економіки України В. Пятницьким 19 січня у м. Києві. Новою Угодою передбачено збільшення обсягів кількісних обмежень порівняно з 2006 роком з метою урахування традиційних поставок українських сталеливарних виробів до Болгарії та Румунії, що набули членства в ЄС з 1 січня 2007 року
22 січня 2007 р. м. Київ	Радою Європейського Союзу з питань зовнішніх зносин було затверджено мандат Європейській Комісії на проведення переговорів стосовно нового базового договору між Україною та Європейським Союзом.
30 січня 2007 р. м. Брюссель	Візит Віце-прем'єр-міністра А. П. Клюєва до м. Брюсселя, виступ перед Європейським енергетичним форумом, зустріч з комісаром ЄС з питань зовнішніх зносин Б. Ферраро-Вальднер

30 січня 2007 р. м. Брюссель	Засідання робочої групи ЄС з питань Східної Європи та Центральної Азії (COEST).
31 січня 2007 р. м. Київ	Дев'яте засідання Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС. Під час засідання обговорювалося виконання Плану дій Україна — ЄС. За результатами засідання Сторонами були схвалені робочі висновки.
2 лютого 2007 р. м. Київ	Засідання Координаційної ради з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. За результатами засідання Прем'єр-міністр доручив Секретаріату Кабінету Міністрів разом з Міністерством доопрацювати проект Плану заходів з виконання у 2007 р. Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу з урахуванням пропозицій і зауважень, висловлених під час засідання Координаційної ради та в установленому порядку подати його на розгляд Уряду.
5 лютого 2007 р. м. Київ	Президент В. Ющенко Указом № 76/2007 затвердив делегацію для участі у переговорах з ЄС по підготовці нової базової угоди між Україною та ЄС. Відповідно до Указу Президента України В. Ющенко керівником делегації визначено заступника Міністра закордонних справ Андрія Веселовського, а його заступниками — заступника Міністра юстиції Валерію Лутковську і заступника Міністра економіки Валерія Пятницького.
6 лютого 2007 р. м. Київ	Засідання Україна-Трійка ЄС на рівні міністрів закордонних справ. Під час зустрічі Сторони обмінялись думками щодо тенденцій політичного та соціально-економічного розвитку України, удосконалення Європейської політики сусідства, питання нової базової Угоди між Україною та ЄС, співробітництва в сфері енергетики та регіональної політики.
13—14 лютого 2007 р. м. Брюссель	Засідання Підкомітету № 6 «Юстиція, свобода та безпека» Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС

<p>26 лютого 2007 р. м. Брюссель</p>	<p>Відповідно до рішення Європейської Комісії 2007/115/ЕС, з 24 лютого ц.р. до переліку продукції тваринництва та тваринного походження, яку дозволяється імпортувати країнам-членам ЄС з України, включено молоко та яйця.</p>
<p>27—28 лютого 2007 р. м. Київ м. Донецьк</p>	<p>Засідання Комітету з парламентського співробітництва між Україною та ЄС. У ході засідання, основну увагу приділили питанням подальшого розвитку українсько-ЄСівських відносин, насамперед у контексті укладення нової рамкової угоди та перспектив створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС.</p>
<p>1—2 березня 2007 р. м. Брюссель</p>	<p>Друге засідання Підкомітету № 4 «Енергетика, транспорт, ядерна безпека та екологія» Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС</p>
<p>05 березня 2007 р. м. Брюссель</p>	<p>Відбувся перший раунд переговорів між Україною та ЄС щодо нової посиленої угоди. Раунд був присвячений переважно організаційним аспектам переговорного процесу. Зокрема, сторони обговорили графік переговорів на 2007 рік, створення переговорних робочих груп.</p>
<p>27 березня 2007 р.</p>	<p>У рамках візиту Прем'єр-міністра України В. Януковича до Брюсселя відбулося підписання Угоди між Україною та ЄС про торгівлю текстильною продукцією між Україною та ЄС. Метою нового документа є забезпечення правової основи для торгівлі текстильними виробами між Україною та ЄС без будь-яких кількісних або адміністративних обмежень до моменту набуття нашою державою членства у СОТ.</p>
<p>2—3 квітня 2007 р. м. Брюссель</p>	<p>Відбувся другий раунд переговорів між Україною та ЄС щодо нової посиленої угоди. За результатами обговорення було погоджено орієнтовний графік переговорного процесу, а також створення чотирьох робочих переговорних груп, а саме: з питань зовнішньої і безпекової політики; юстиції, свободи та безпеки; секторального співробітництва; зони вільної торгівлі, яка розпочне роботу після завершення формальних процедур вступу України до СОТ.</p>
<p>27 квітня 2007 р. м. Київ</p>	<p>Відбувся семінар «Європейський інструмент сусідства та партнерства — нові можливості для України»</p>

**КРАЇНИ—ЧЛЕНИ СОТ ТА КРАЇНИ—СПОСТЕРІГАЧІ
150 ЧЛЕНІВ НА 11 СІЧНЯ 2007 РОКУ**

Держава	Дата вступу
Австралія	1 січня 1995
Австрія	1 січня 1995
Албанія	8 вересня 2000
Ангола	23 листопада 1996
Антигуа і Барбуда	1 січня 1995
Аргентина	1 січня 1995
Бангладеш	1 січня 1995
Барбадос	1 січня 1995
Бахрейн	1 січня 1995
Беліз	1 січня 1995
Бельгія	1 січня 1995
Бенін	22 лютого 1996
Болгарія	1 грудня 1996
Болівія	12 вересня 1995
Ботсвана	31 травня 1995
Бразилія	1 січня 1995
Бруней-Даруссалам	1 січня 1995
Буркіна-Фасо	3 червня 1995
Бурунді	23 липня 1995
Великобританія	1 січня 1995
Венесуела	1 січня 1995
Вірменія	5 лютого 2003
В'єтнам	11 січня 2007
Габон	1 січня 1995
Гаїті	30 січня 1996
Гайана	1 січня 1995
Гамбія	23 жовтня 1996

¹⁶ www.me.gov.ua

Продовження дод. М

Держава	Дата вступу
Гана	1 січня 1995
Гватемала	21 липня 1995
Гвінея	25 жовтня 1995
Гвінея Бісау	31 травня 1995
Гондурас	1 січня 1995
Гонконг	1 січня 1995
Гренада	22 лютого 1996
Греція	1 січня 1995
Грузія	14 червня 2000
Данія	1 січня 1995
Демократична Республіка Конго	1 січня 1997
Джибуті	31 травня 1995
Домініка	1 січня 1995
Домініканська Республіка	9 березня 1995
Еквадор	21 січня 1996
Естонія	13 листопада 1999
Європейське Співтовариство	1 січня 1995
Єгипет	30 червня 1995
Замбія	1 січня 1995
Зімбабве	5 березня 1995
Ізраїль	21 квітня 1995
Індія	1 січня 1995
Індонезія	1 січня 1995
Ірландія	1 січня 1995
Ісландія	1 січня 1995
Іспанія	1 січня 1995
Італія	1 січня 1995
Йорданія	11 квітня 2000
Камбоджа	13 жовтня 2004
Камерун	13 грудня 1995
Канада	1 січня 1995
Катар	13 січня 1996
Кенія	1 січня 1995

Продовження дод. М

Держава	Дата вступу
Киргизстан	20 грудня 1998
Китай	11 грудня 2001
Кіпр	30 липня 1995
Колумбія	30 квітня 1995
Конго	27 березня 1997
Корея	1 січня 1995
Коста-Ріка	1 січня 1995
Кот-д'Івуар	1 січня 1995
Куба	20 квітня 1995
Кувейт	1 січня 1995
Латвія	10 лютого 1999
Лесото	31 травня 1995
Литва	31 травня 2001
Ліхтенштейн	1 вересня 1995
Люксембург	1 січня 1995
М'янма	1 січня 1995
Маврикій	1 січня 1995
Мавританія	31 травня 1995
Мадагаскар	17 листопада 1995
Макао	1 січня 1995
Македонія	4 квітня 2003
Малаві	31 травня 1995
Малайзія	1 січня 1995
Малі	31 травня 1995
Мальдівські Острови	31 травня 1995
Мальта	1 січня 1995
Марокко	1 січня 1995
Мексика	1 січня 1995
Мозамбік	26 серпня 1995
Молдова	27 липня 2001
Монголія	29 січня 1997
Намібія	1 січня 1995
Непал	23 квітня 2004

Продовження дод. М

Держава	Дата вступу
Нігер	13 грудня 1996
Нігерія	1 січня 1995
Нідерланди	1 січня 1995
Нікарагуа	3 вересня 1995
Німеччина	1 січня 1995
Нова Зеландія	1 січня 1995
Норвегія	1 січня 1995
Об'єднані Арабські Емірати	10 квітня 1996
Оман	9 листопада 2000
Пакистан	1 січня 1995
Панама	6 вересня 1997
Папуа-Нова Гвінея	9 червня 1996
Парагвай	1 січня 1995
Перу	1 січня 1995
Південна Африка	1 січня 1995
Польща	1 липня 1995
Португалія	1 січня 1995
Руанда	22 травня 1996
Румунія	1 січня 1995
Сальвадор	7 травня 1995
Саудівська Аравія	11 грудня 2005
Свазіленд	1 січня 1995
Сенегал	1 січня 1995
Сент-Вінсент і Гренадіни	1 січня 1995
Сент-Кітс і Невіс	21 лютого 1996
Сент-Лусія	1 січня 1995
Сінгапур	1 січня 1995
Словаччина	1 січня 1995
Словенія	30 липня 1995
Соломонові Острови	26 липня 1996
Сполучені Штати Америки	1 січня 1995
Суринам	1 січня 1995
Сьєрра-Леоне	23 липня 1995

Держава	Дата вступу
Таїланд	1 січня 1995
Тайвань	1 січня 2002
Тайпей (Китай)	1 січня 2002
Танзанія	1 січня 1995
Того	31 травня 1995
Тринідад і Тобаго	1 березня 1995
Туніс	29 березня 1995
Туреччина	26 березня 1995
Уганда	1 січня 1995
Угорщина	1 січня 1995
Уругвай	1 січня 1995
Фіджі	14 січня 1996
Філіппіни	1 січня 1995
Фінляндія	1 січня 1995
Франція	1 січня 1995
Хорватія	30 листопада 2000
Центральноафриканська Республіка	31 травня 1995
Чад	19 жовтня 1996
Чехія	1 січня 1995
Чилі	1 січня 1995
Швейцарія	1 липня 1995
Швеція	1 січня 1995
Шрі-Ланка	1 січня 1995
Ямайка	9 березня 1995
Японія	1 січня 1995

Держави—спостерігачі

Афганістан, Алжир, Андорра, Азербайджан, Багамські острови, Білорусь, Бутан, Боснія і Герцеговина, Ватикан, Вануату, Екваторіальна Гвінея, Ефіопія, Ємен, Ірак, Іран, Кабо-Верде (острови Зеленого Мису), Казахстан, Лаос, Ліван, Лівія, Російська Федерація, острови Самоа, Сан — Томе і Принсипі, Сейшельські острови, Сербія, Судан, Таджикистан, Тонга, Україна, Узбекистан, Чорногорія.

**ЗАКОНИ УКРАЇНИ, ПРИЙНЯТІ
ВЕРХОВНОЮ РАДОЮ УКРАЇНИ З МЕТОЮ ВСТУПУ УКРАЇНИ
ДО СОТ**

№ п/п	Назва Закону України	Обрунтування	Відповідність до вимог ГАТТ/СОТ
1	«Про внесення змін до статті 8 Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товарів»	Законом встановлюється захист в Україні іноземних географічних позначень походження товарів, якщо вони охороняються в Україні походження товару	Закон розроблений у відповідності з положеннями статтей 3 та 4 Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності. Прийнято 02.11.06 № 316-V
2	«Про внесення змін до статті 25 Закону України «Про видавничу справу»	Законом скасовуються обмеження іноземного капіталу по послугах з розповсюдження друкованої продукції протягом перехідного періоду 5 років з моменту вступу до СОТ	Закон розроблений у відповідності з положеннями Статті II ГАТТ та Статті XVI параграфу 2 (e) ГАТС. Прийнято 02.11.06 № 317-V
3	«Про внесення змін до статті 7 Закону України «Про пестициди та агрохімікати»	Законом встановлюється десятирічний період захисту нерозголошеної інформації	Закон розроблений з метою приведення у відповідність до статті 39.3 Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності, відповідно до якої члени СОТ, вимагаючи як умову дозволу на збут фармацевтичної продукції або продукції сільськогосподарської хімії, у якій використовуються нові хімічні речовини, надання нерозголошуваних даних випробувань або інших даних, отримання яких потребує значних зусиль, повинні захищати такі дані від нечесного комерційного використання. Прийнято 14.11.06 № 335-V

Продовження дод. Н

№ п/п	Назва Закону України	Обрунтування	Відповідність до вимог ГАТТ/СОТ
4	«Про внесення змін до Закону України «Про вивізні (експортні) мито на живу худобу та шкіряну сировину»	Законом встановлено ставки вивізних (експортних) мита на живу худобу на рівні 50 відсотків митної вартості з поступовим зменшенням кожного року на 5 відсоткових пунктів до значення 10 відсотків та встановлення експортного мита на шкіру та шкіряні вироби на рівні 30 відсотків митної вартості із поступовим зменшенням кожного року на 1 відсотковий пункт до значення 20 відсотків	Закон розроблено відповідно до зобов'язання взятого Україною в процесі багатосторонніх переговорів вступу до СОТ. Зобов'язання взято на основі вимоги, яка міститься в документі «Проект Звіту Робочої групи з розгляду заявки України про вступ до СОТ». Прийнято 16.11.06 № 356-V
5	«Про внесення змін до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність»	Законом вносяться зміни до преамбули проекту Закону, а також виділяються терміни, які не узгоджуються з вимогами стандартів СОТ, зокрема «квоти антидемпінгові», «квоти компенсаційні», «ліцензії антидемпінгові», «ліцензії компенсаційна», а також: — вносяться зміни, щодо встановлення режиму найбільшого сприяння та національного режиму до іноземних суб'єктів господарської діяльності у відповідності до статті 1 Генеральної угоди з тарифів та торгівлі (ГАТТ); — пропонується нова редакція статті 16 «Ліцензування зовнішньоекономічних операцій» текст якої приведено у відповідності до положень Угоди СОТ «Про процедури ліцензування імпорту»; — вносяться зміни до статті 17 «Заборона окремих видів експорту та імпорту» у відповідності до статей XX та XXI Генеральної угоди з тарифів та торгівлі (ГАТТ);	Закон розроблений у відповідності з положеннями Статей I, XX, XXI, XXIV ГАТТ 1994; Статей 1,2,3,5 Угоди СОТ «Про процедури ліцензування імпорту»; Статті 2 Угоди СОТ «Про захисні заходи»; Домовленості про глумачення Статті XXIV Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року. Прийнято 16.11.06 № 360-V

		— пропонується нова редакція статті 29 «Заходи України у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів або економічних угруповань», яку приведено у відповідності до положень Генеральної угоди з тарифів та торгівлі, зокрема статті XXIV «Територіальне застосування — Прикордонна торгівля — Митні союзи та зони вільної торгівлі»	
6	«Про внесення змін до Закону України «Про ветеринарну медицину»	Законом приводиться законодавча та нормативно-правова база України у галузі ветеринарного контролю у відповідності з міжнародними стандартами та вимогами угод СОП	В законі знайшли своє відображення зобов'язання передбачені Угодою про застосування санітарних та фітосанітарних заходів, які країна повинна взяти на себе до моменту приєднання до вказаної Угоди. Прийнято 16.11.06 № 361-У
7	«Про внесення змін до Закону України «Про лікарські засоби»	Законом впроваджується додатковий п'ятирічний період захисту інформації, що не підлягає розголошенню, при реєстрації лікарських засобів	Закон розроблений у відповідності з положеннями Статті 39.3 Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності. Прийнято 16.11.06 № 362-У
8	«Про внесення змін до Митного кодексу України»	Законом України встановлено нову редакцію визначення терміна «контрафактні товари», і внесення змін до розділу X Кодексу. Зміни передбачають, зокрема: — установлення відповідальності правласника перед власником товару, митне оформлення якого призупинено, але факт порушення прав інтелектуальної власності не доведено; — надання права митним органам призупинити митне оформлення товару за власною ініціативою в разі переміщення через митний кордон України товару, щодо якого не подано заяву про захист права інтелектуальної власності, але є достатні підстави вважати, що під час його переміщення може бути порушено право на об'єкт права інтелектуальної власності (застосування дії Ex Officio, що передбачені статтею 58 Угоди ТРІПС)	Закон розроблений у відповідності з положеннями Статті 58 Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності. Прийнято 16.11.06 № 359-У

Продовження дод. Н

№ п/п	Назва Закону України	Обрунтування	Відповідність до вимог ГАТТ/СОТ
9	«Про внесення змін до Закону України «Про страхування»	Закон передбачає: — скасування обмежень на посередницьку діяльність на території України з укладання договорів страхування з іноземними страховиками протягом перехідного періоду у 5 років з моменту вступу до СОТ; — надання дозволу на здійснення перестраховування по страхуванню ризиків, пов'язаних з морськими перевезеннями, комерційною авіацією, запуском космічних ракет і фрахтом (включачи супутники) з моменту вступу до СОТ;	Закон розроблений у відповідності з положеннями Статті II ГАТС та Статті XVI параграфу 2 (е) ГАТС. Прийнято 16.11.06 № 357-V
10	«Про внесення доповнення до Закону України «Про адвокатуру»	Закон надає право доступу адвокатів іноземних держав для зайняття адвокатською діяльністю на території України	Закон розроблений у відповідності з положеннями Статті II ГАТС та Статті XVI параграфу 2 (d) ГАТС. Прийнято 16.11.06 № 355-V
11	«Про внесення змін до Закону України про банки і банківську діяльність»	Закonom встановлено: — включення до банківської системи України філій іноземних банків, що створені і діють на території України відповідно до положень Закону України «Про банки і банківську діяльність»; — застосування положень Закону «Про банки і банківську діяльність», також до філій іноземних банків з особливостями, встановленими цим Законом; — пропонується доповнити Господарський кодекс України нормою, згідно з якою правовий статус філії іноземного банку привірюється до правового статусу банку з особливостями, встановленими законом про банки і банківську діяльність	Закон розроблений у відповідності з положеннями Статті II ГАТС та Статті XVI параграфу 2 (е) ГАТС. Прийнято 16.11.06 № 358-V

12	«Про внесення змін до деяких законів України»	Законом встановлено зменшення плати за ліцензії на виробництво і торгівлю спиртом, алкогольними напоями та тогеновими виробами до розміру 780 гривень, що відповідає вартості наданих послуг. Поряд з цим з метою забезпечення сталості надходження коштів до державного бюджету України пропонується збільшити обсяги акцизного збору на зазначену продукцію.	Закон розроблений у відповідності з положеннями Статті VIII ГАТТ 1994. Прийнято 16.11.06 № 374-V
13	«Про внесення змін до Закону України «Про вивіз (експортне) мито на відходи та брухт чорних металів»	Законом передбачається зменшення рівня вивізного мита з 30 євро до 10 євро за 1 тону у шестирічний період, починаючи з моменту вступу України до СОТ	Закон розроблено відповідно до зобов'язання взятого Україною в процесі багатосторонніх переговорів вступу до СОТ. Зобов'язання взято на основі вимоги, яка міститься в документі «Проект Звіту Робочої групи з розгляду заявки України про вступ до СОТ». Прийнято 30.11.06 № 400-V
14	«Про внесення змін до Закону України «Про молоко та молочні продукти»	Законом: Вилучаються положення щодо підтримки експорту молочних продуктів; Скасовується квотування виробництва; Скасовуються мінімальні ціни на продукцію сільського господарства та максимальної торгової маржі	Закон розроблений у відповідності з положеннями Статті III Угоди СОТ про субсидії та компенсаційні заходи. Прийнято 30.11.06 № 403-V
15	«Про встановлення тарифної квоти на ввезення в Україну цукру-сирцю з тростини»	Законом встановлюється щорічна тарифна квота на ввезення в Україну цукру-сирцю з тростини в обсязі — 260 000 тонн)	Закон розроблений з метою виконання домовленостей, досягнутих під час переговорів з делегатами крайн-членів Робочої групи з питань розгляду заявки України про вступ до Світової організації торгівлі. Прийнято 30.11.06 № 404-V

Продовження дод. Н

№ п/п	Назва Закону України	Обрунтування	Відповідність до вимог ГАТТ/СОТ
16	«Про внесення змін до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України»	Законом приведено окремі правові норми у відповідність вимогам СОТ та ЄС в частині регулювання імпортно-експортних операцій з об'єктами державного цінового регулювання, визначення та уточнення термінів.	Закон розроблений з метою приведення у відповідність до п. 2 статті 4 Угоди про сильське господарство, відповідно до якої члени СОТ не будуть зберігати будь-яких заходів, які вимагається перетворити на звичайні мита. Це такі заходи, як кількісні обмеження імпорту, мінімальні імпорتنі ціни, вибіркове ліцензування імпорту, нетарифні заходи, до-бровільні обмеження експорту. Прийнято 30.11.06 № 401-V
17	«Про внесення змін до Закону України «Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру» (щодо вилучення поняття експортних квот В, С з механізму внутрішнього регулювання ринку цукру)	Законом вносяться до Закону України «Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру» змін, що полягають у скасуванні поняття квот «В», «С» з механізму регулювання вітчизняного виробництва цукру та вимоги обов'язкового вивозу цукру, виробленого з імпортованої сировини	Закон України розроблений з метою приведення до відповідності із основними принципами ГАТТ та Угодою про сильське господарство, Статтею 4.2 якої визначено, що члени СОТ не будуть зберігати будь-яких заходів, які вимагається перетворити на звичайні мита (до цих заходів відносяться кількісні обмеження імпорту та експорту, мінімальні імпорتنі ціни, нетарифні заходи тощо). Крім того, прийняття Закону України необхідно у відповідності до зобов'язання взятого Україною в процесі багатосторонніх переговорів вступу до СОТ (пункт 24), затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.05.05 № 171-р. «Про затвердження директив українській делегації на переговорах України зі вступу до СОТ» Прийнято 30.11.06 № 402-V

18	«Про внесення змін до Закону України «Про податок на додану вартість»»	Законом передбачається: — продовження до 1 січня 2008 року механізму підтримки виробників м'ясо-молочної продукції та механізму акумуляції ПДВ; — призулинення до 1 січня 2008 року дії спеціального режиму оподаткування сільськогосподарських підприємств	Закон розроблений у відповідності з положеннями Статті III ГАТТ 1994. Прийнято 19.10.06 № 273-V
19	«Про ставки вивізного (експортного) мита на брутто легированих чорних металів, брутто кольорових металів та напівфабрикатів з їх використанням»	Законом України вводиться з моменту вступу до СОТ експортне мито на брутто легированих сталей, кольорових металів та деяких виробів (напівфабрикатів) з їх використанням та поетапне зменшення цих ставок експортного мита протягом 6 років з моменту вступу до СОТ, а також викладено у новій редакції статтю 9 Закону України «Про металобрухт», яка стосується заборони експорту брухту кольорових металів та сплавів, а також легированих чорних металів. Законом також запроваджується 5-ти річний перехідний період протягом якого експорт (вивезення) товарів (напівфабрикатів) переробки брухту кольорових металів, їх сплавів та виробів з кольорових металів здійснюється виключно спеціалізованими металургійними переробними підприємствами, на яких виводжена ця продукція, за наявності експортного сертифіката якості	Закон розроблений у відповідності з положеннями Статті XI:1 ГАТТ 1994. Прийнято 13.12.06 № 414-V
20	«Про внесення змін до Закону України «Про ввезення змін до деяких законодавчих актів України»»	Законом передбачається: — скасування п'ятирічного перехідного періоду, під час якого заборонялося ввезення транспортних засобів на митну територію України, які на момент ввезення були виводжені більше ніж 8 років тому;	Закон розроблений у відповідності з положеннями Статті III та Статті XI ГАТТ 1994. Прийнято 06.12.06 № 427-V

Продовження дод. Н

№ п/п	Назва Закону України	Обрунтування	Відповідність до вимог ГАТТ/СОТ
		<p>— застосування диференційованої ставки (в залежності від віку транспортного засобу) податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів при проведенні їх першої реєстрації та при черговій реєстрації транспортного засобу;</p> <p>— звільнення від сплати зазначеного податку для певних категорій громадян (громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи та ветеранів війни тощо);</p> <p>застосування пільгової ставки податку для громадян, у власності яких знаходяться транспортні засоби взяті на облік в Україні до 1995 та до 1990 років.</p>	
21	<p>Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про податок на додану вартість» (щодо рівних умов оподаткування ПДВ сільськогосподарської продукції на внутрішньому ринку та при імпорті)</p>	<p>Законопроект розроблено у відповідності з положеннями Статті III ГАТТ 1994; (в частині усунення дискримінаційного підходу щодо оподаткування сільськогосподарської продукції та діяльності вітчизняних сільськогосподарських підприємств).</p>	<p>31.05.2007 прийнятий Верховною Радою України в цілому</p>
22	<p>Закон України «Про державну систему біобезпеки при створенні випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів»</p>	<p>Законопроект розроблено з метою приведення умов використання біотехнологій у відповідність з міжнародними нормами.</p>	<p>31.05.2007 прийнятий Верховною Радою України в цілому</p>

23	<p>Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування» (щодо скасування обмеження страхової суми у 75 відсотків вартості кожного об'єкта страхування за договорами страхування ризиків, пов'язаних з морськими перевезеннями, комерційною авіацією, запущом космічних ракет і фрагментами супутників) та надання права страховикам-нерезидентам здійснювати послуги по договорам перестрахування при постачанні таких послуг через кордон (транскордонне постачання)</p>	<p>Законопроект розроблено з метою виконання зобов'язань в рамках переговорного процесу та у відповідності з положеннями Статті II ГАТС та Статті XVI параграфу 2 (с) ГАТС, якою передбачено скасування обмежень загального обсягу продукції послуг, вираженого у показниках, що встановлюють цифрові одиниці. Діюче законодавство України в цій сфері не в повній мірі відповідає зобов'язанням, зафіксованих в двосторонніх протоколах (США)</p>	31.05.2007 прийнятий Верховною Радою України в цілому
24	<p>Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про митний тариф України» (законопроект має сутю технічний характер і передбачає перехід на нову систему опису та кодування товарів побудовану на міжнародній системі ГС 2002 і не передбачає зміни ставок ввізного мита)</p>	<p>Законопроект розроблено з метою затвердження нової версії Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД), побудовану на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів 2002 року (ГС 2002) і Комбінованої номенклатури Європейського Союзу.</p>	31.05.2007 прийнятий Верховною Радою України в цілому

Закінчення дод. Н

№ п/п	Назва Закону України	Обрунтування	Відповідність до вимог ГАТТ/СОТ
25	Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів» (щодо зміни 26 Закону в частині надання повідомлення імпортера про інспекцію з 48 годин до 60 днів)	Законопроект розроблено з метою приведення до міжнародних норм. (Частиною другою статті 26 Закону визначено, що відповідна служба зобов'язана повідомити відповідну компетентну службу країни-імпортера про зазначене інспектування принаймні за 48 годин. Члени СОТ зазвичай надають такі повідомлення за шістьдесят днів до проведення системного аудиту. На думку крайні-членів СОТ, повідомлення за сорок вісім годин є необґрунтованим і обтяжливим для країни-експортера. Зазначена норма потребує приведення до міжнародних норм)	31.05.2007 прийнятий Верховною Радою України в цілому
26	Закон України «Про внесення змін до Закону України про ставки вивізного експортного мита на насіння деяких видів олійних культур» (щодо скасування індикативних цін на цю продукцію)	Законопроект розроблено з метою приведення у відповідність з статтею XI ГАТТ (Загальне скасування кількісних обмежень), а саме, скасувати індикативні експортні ціни на зазначену продукцію	31.05.2007 прийнятий Верховною Радою України в цілому
27	Закон України «Про вивізне (експортне) мито на виходи та брухт чорних металів» (щодо введення в дію зменшених ставок експортного мита на металобрухт з моменту вступу до СОТ, а не через рік після вступу)	Законопроект розроблено, відповідно до зобов'язань, взятих в рамках переговорного процесу з США	31.05.2007 прийнятий Верховною Радою України в цілому

28	Закон України «Про ставки вивізного (експортного) мита на брухт легованих чорних металів, брухт кольорових металів та напівфабрикати з їх використанням» (щодо введення в дію зменшених ставок експортного мита на зазначену продукцію з моменту вступу України до СОТ)	Законопроект розроблено в частині приведення у відповідність з статтею XI ГАТТ (Загальне скасування кількісних обмежень), а саме, скасувати індикативні експортні ціни на зазначену продукцію	31.05.2007 прийнятий Верховною Радою України в цілому
	Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності» (щодо надання пріоритету міжнародним стандартам перед регіональним, при розробці національних стандартів, технічних регламентів та процедур оцінки відповідності)	Законопроект розроблено відповідно до Угоди СОТ про технічні бар'єри в торгівлі	31.05.2007 прийнятий Верховною Радою України в цілому
	Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» (щодо збільшення терміну відстрочення поставки товарів до 180 днів)	Законопроект розроблено відповідно до зоб'язань, взятих в рамках переговорного процесу	31.05.2007 прийнятий Верховною Радою України в цілому
	Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності (стосовно виконання вимог, пов'язаних із вступом України до СОТ)» (щодо знищення контрафактних, піратських товарів та обладнання)	Законопроект розроблено з метою виконання зоб'язань в рамках переговорного процесу та у відповідності з положеннями Статті 58 та 59 Угоди ТРПЦ	31.05.2007 прийнятий Верховною Радою України в цілому

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

РОМАНЧИКОВ Володимир Іванович
РОМАНЕНКО Ірина Олександрівна

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Навчальний посібник

Керівник видавничих проєктів – *Б.А.Сладкевич*

Друкується в авторській редакції

Дизайн обкладинки – *О.С. Молчанова*

Підписано до друку 06.11.2007. Формат 60x84 1/16.

Друк офсетний. Гарнітура PetersburgC.

Умовн. друк. арк. 16.

Наклад – 1000 прим.

Видавництво “Центр учбової літератури”

вул. Електриків, 23

м. Київ, 04176

тел./факс 425-01-34, тел. 451-65-95, 425-04-47, 425-20-63

8-800-501-68-00 (безкоштовно в межах України)

e-mail: office@uabook.com

сайт: WWW.CUL.COM.UA

Свідоцтво ДК №2458 від 30.03.2006